

ПРАВО СЛАВИМО!

СВАРОГ

РЕДАКЦІЯ

Галина ЛОЗКО -
головний редактор
Анатолій БОГОРОД -
заступник редактора
Ірина РАЛКО -
коректор
Вадим ШАПОШНИК -
коректор

ВІТАЄМО З ОДРУЖЕННЯМ!

Вітаємо Ралко і Світлогора Борисюка
вітаємо зі Шлюбом За Звітаєм Предків!
Бажаємо довгих літ щасливого подружнього
життя, щоб було все допуща: і у хаті, і надворі,
і в коморі, і в оборі, в ложці, в мисці, і в колісці!

Рушник "Світове Дерево".
Світлана Ігнатенко (Запоріжжя).

Громада Українських Язичників "Православ'я".
Національно-культурне товариство "Світовид".
Реєстраційне свідоцтво № 468
від 31.V.1995; 26.XI.1996.

Наш розрахунковий рахунок:
№ 26000301363 у Жовтневому відділенні
№ 5394 Ощадного банку України,
МФО 320423, м. Київ.
Електронна пошта: svaroh@alfacom.net
WEB-сторінки: www.svaroh.alfacom.net
www.svaroh.al.ru
Телефон редакції: (044) 488-43-32

Підписано до друку 15.03.2001 р.
Формат 60x90 1/8. Друк офсетний.
Фіз. друк. арк. 8,0. Зам. 1-0173.
Видруковано за благодійної підтримки
ДП «Такі справи»
Україна, 03067, м. Київ, вул. Виборзька, 84

"Сварог" видають
українці для українців

"Сварог" читають:

в Україні, Канаді, США, Австралії, Англії, Німеччині,
Польщі, Литві, Греції, Росії,
Грузії, Киргизстані.

"Сварог" можна передплатити:

вартість річної передплати, 14 гривень,
надішліть на адресу:

УКРАЇНА, 03061, Київ-61, до запитання, Галині Лозко.
На поштовому корінці чітко пишть свою адресу, прізвище, ім'я,
по батькові та вкажіть замовлені номери часопису.
Для іноземних передплатників умови договірні.

ПРАВО ГЛАВИМО!

СВАРОГ

Релігійно-історичний та науково-пізнавальний часопис
Об'єднання Рідновірів України та діаспори

SVAROH

The religious historical and scientific cognizing magazine of Confession of the Ukrainian Native Faith "Pravoslavyya". It prints the materials from the history of religion of the ancestors of the Ukrainian people, theological works by professor Volodymyr Shayan, descriptions of customs and rites of ancient faith, authentic prayers, ritual song with notes, the calendar of holidays "Svaroh's Circle".

ЗМІСТ	Випуск 11-12
--------------	---------------------

НОВИНИ.....3

Вперед! До Віри Предків! *Притча*
Без ідеології нема держави
Хмільовський О. Коло Свароже як основа державної ідеології
Релігійні меншини та релігії національних меншин
Шапошник В. Польський етнорелігійний рух
Язичництво — Віра національного Проводу. *Інтерв'ю з Томашем Щепанським*
Листи до "Сварога". Як посвятитися в Рідну Віру?

БОГОЗНАВСТВО.....15

Шаян В. Найвища святість *(закінчення)*
Волхвіня Зореслава. Велесова Книга... *(продовження)*
Лелека М. Таємнича душа води
Лозко Г. Вінчання за Звичаєм Предків. *Рідний обряд*
Волхвіня Зореслава. Рожаничне Свято — 2000. *Рідний обряд на Видубичах*

КОЛО СВАРОЖЕ..... 27

Волхвіня Зореслава. Свята Кола Сварожего
Лозко Г. Святуєсмо Сотворення Світу
Коло Свароже і Лунник 2001—2002

ВО ВРЕМ'Я ОНЕ..... 34

Губерначук С. Дажбог мене вислав...
Тригубенко В. Закони Прави в українських орнаментах
Священні тексти народів світу:
Лукаш і Мавка родом з Рігведи;
Слов'янський міф про потоп;
Священна Корова Замунь;
Язичницькі міфи індіан

ВЕЛЕСИЧ..... 45

Горностаєва М. Дажбожа Криниця. *Історична повість*
Поезія: Руслан Морозовський, Полян Юрик

БИЙ, ПЕРУНЕ!..... 59

Огієнко І. Хрестили народ у власній крові його...
Лозко Г. Коли свободою слова і не пахне...
Губерначук С. Казковий Горбоконик чи Троянський кінь?
Авраменко К. Водокрес — свято Богині Дани
Дві притчі про Землю

На пресфонд «Сварога» склали пожертви:

Олег Головатий (Лондон, Англія) — 25 ф. ст. і 5 ам. дол.
Микола Моргун (Кременчук) — 100 гривень
Євген Товстуха (Яготин) — 300 гривень
Богдана Моргун (Кременчук) — 20 ам. дол.
Яр Голубицький (Торонто, Канада) — 300 ам. дол.
Світозар Курінний (Київ) — 80 гривень
Борислав Миколенко (Київ) — 40 гривень
Миролюб Синенков (Корюківка) — 200 гривень
Харлан Віста (Запоріжжя) — 20 гривень
Віктор Бондарчук (Мюнхен, Німеччина) — 20 нім. марок
Борис Маринченко (Нова Каховка) — 20 гривень

На заснування н. город Рідної Віри:

Волхвіня Зореслава — 50 ам. дол.
Світозар Курінний — 50 ам. дол.
Родина Миколенків — 50 ам. дол.
Микола Моргун і Олег Павліченко — 100 гр.
Миролюб Синенков — 100 гр.

Всім жертводавцям — щира подяка!

На першій сторінці обкладинки:

Боги Спаси. Акварель Олени Гайдамаки.

З приємністю повідомляємо:

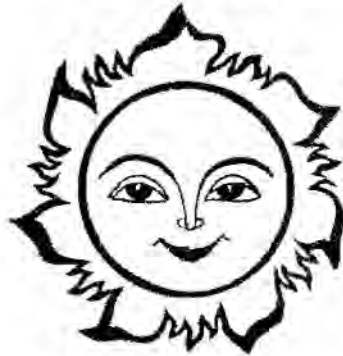
У 2000-му році в Інтернеті нами створено такі українські тематичні сторінки:

Українське Язичництво — www.svaroh.al.ru
Традиційне Кобзарство — www.kobzarstvo.al.ru
www.kobzarstvo.alfacom.net
Кобзарська Школа — www.bandura.al.ru
Український народний танець — www.hopak.al.ru
Українська писанка — www.sahno.al.ru
Український костюм — www.zaremb.al.ru
Народне цілительство — www.vidun.al.ru
Українська красуня — www.krasunya.al.ru
Український фольклор — www.folklor.al.ru
Часопис "Дивослово" — www.dyvoslovo.kiev.ua

УКРАЇНСЬКА ЯЗИЧНИЦЬКА ВІРА

- піднімає ДУХ української нації до найвищої досконалості;
- повертає народові втрачені шляхетні цінності;
- підносить свободу ДУХУ і національну гідність;
- загартовує стійкість і відпорність чужим ідеологіям.

СМТВОТ ВІРЧ

ВІРЮЮ:
В усіх Українських Богів,
Єдиних у Сварозі,
Вічних і незнищених,
Як Всесвіт.

ВІРЮЮ:
В триєдність світів
Права, Ява і Нава,
Створених Сварогом
І удержаних в Ньому.

ВІРЮЮ:
В Божественне
народження українців -
Онуків Дажбожих,
І в силу Предків,
яка перебуває
З нами завжди.

ВІРЮЮ:
В Радість Життя Вічного,
В чистоту Душі праведної,
Яка ніколи не зникає,
А переходить у нове тіло.

НАША ВІРА ПРАВДИВА, БО ПРАВО СЛАВИМО!

*(Затверджено Першим Всеукраїнським
Собором Рідної Віри 25 серпня 1998)*

СЛАВА ВЕЩИКА

Роду Українців
Славу співаймо! Слава!
А Рожаницям
Шану складаймо! Слава!

Слава Сварогу -
Нашому Богу! Слава!
Слава Дажбогу,
Слава Перуну! Слава!

Славу співаймо
Матері-Славі! Слава!
Слава Мокošі!
Лелі і Ладі! Слава!

Слава Симарглу й
Велесу-Богу! Слава!
Слава Стрибогу,
Навіки слава! Слава!

Хорсу-Ярилу,
Живі і Спасу! Слава!
Богу Купайлу
І Світовиду! Слава!

Праву співаєм
Славу Велику! Слава!
Дажбовим Внукам —
Ора нащадкам! Слава!

Боги й Богині -
Нам Берегині! Слава!
Слава Українцям
І Україні! Слава!

ЗАСТОРОГИ НАЩАДКАМ

ЗАСТОРОГА ПЕРША

Не цурайся Роду свого,
Його Звичая та Мови,
Бо рідна Мова і Звичай
Зберігає енергію нації.

ЗАСТОРОГА ДРУГА

Не оскверняй Душу
Чужинськими звичаями,
Бо чужа пісня і молитва
Дає силу твоєму ворогові.

ЗАСТОРОГА ТРЕТЯ

Будь терплячим,
Але не допускай наруги
Над твоїми
Рідними Святинями.

ЗАСТОРОГА ЧЕТВЕРТА

Не руйнуй природу,
Серед якої живеш,
Бо цим ти відбираєш майбутнє
У своїх нащадків,
Зрубуєш гілку Роду свого.

ЗАСТОРОГА П'ЯТА

Не потурай ворогам
Свого народу;
Якщо треба -
Ставай до Священного Бою.

ЗАСТОРОГА ШОСТА

Не віддавайся в рабство,
Бо хто прийме рабську смерть,
Той у Вічність відійде рабом.

ЗАСТОРОГА СЬОМА

Не зраджуй
Віру Дажбожих онуків,
Бо чужа віра
Руйнує Дух і тіло,
Знищує націю.

(Волховник.— К., 1994)

*Закон є проти тебе
і сила є проти тебе,
Народе мій.*

*Твоя сила може бути
тільки у Правді.
І тому ти мусиш
бути Правдою,
щоб став ти Силою!*

Володимир Шаян

ВПЕРЕД! ДО ВІРИ ПРЕДКІВ!

Їде козак в Україну та й питає дороги. Назустріч йому — жид.

— Жиде, чи далеко ще до України?

— Он там недалечко, вже за горою буде й твоя Україна.

Минає козак одну гору, другу, третю... Не видно України. Спустошена земля, та й годі... Аж раптом назустріч йому йде якийсь наче полукровка, словом, перевертень якийсь. Козак питає:

— Чоловіче, чи далеко Україна?

— Та близенько. Он там за тією церковцею вже й Україна.

Минає козак одну церкву, другу, третю... Самі хрести, Світу білого вже не видно за тими хрестами, не те що України! Засмутивсь козак: "Чи чужинці завели не туди, чи сам з дороги збився?" Аж гульк — назустріч йому наче вже наш, українець, чимчикує.

— Добридень, брате! Чи це вже й Україна?

— Та ні, земляче, я теж в Україну йду, а тобі треба вертати назад, бо ти не в той бік ідеш! Ходімо разом!

— Хіба? Так ось жиди подорожні казали, що тут вона, наша ненька. А ти кажеш вертатись назад! Де ж це видано, щоб козак, та й назад вертався? Ет! — махнув рукою, — у мене добрий кінь і повна торба сала. Будь що будь! Поїду вперед.

— Стій, козаче! Чим кращий у тебе кінь, і чим більше в торбі сала, тим далі ти будеш від мети!

Мораль цієї притчі:

1) Шукаючи шлях до України, не вір чужинцям, якими б солодкими не були їхні слова.

2) Не бійся влягтися на правильний шлях, хоч би тобі й здавалося, що це шлях назад.

3) Щоб земля не була пустою, щоб не стала вона цвинтарем, вертайся до Віри Предків

— Віри радості, здоров'я й добробуту!

БЕЗ ІДЕОЛОГІЇ НЕМА ДЕРЖАВИ

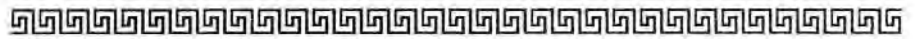
Десять років Незалежності України так нічому нас і не навчили. Суспільство роздирають сотні суперечностей, парламент неспроможний керувати державою, відсутня національна еліта та національна ідеологія.

Всі ці виразки сучасного життя стають ще очевиднішими на тлі якоїсь гіпертрофованої гонитви за християнськими "ідеалами", патологічного будівництва церков та маніакальної "богомільності" вищих державних посадовців. Що вже говорити про дебілізацію простого народу! Християнство майже знищило природний імунітет нації протистояти чужинському засиллю. Християнство отруїло всю нашу культуру, знищило природну духовність. Ним наскрізь просякнуті всі сфери життя і мислення сучасного українця. Біблійні юдейські байки й двозначні христосові притчі увійшли в плоть і кров пересічного українця і стали його менталітетом. Він уже й родовід свій виводить від жидів Адама і Єви. Він готовий схилити голову в покорі перед найнижчою бездуховною і безнаціональною істотою, яка має гроші або владу. Церковні пастирі, переважно жидівського походження, проповідують замасковану Тору (Старий Заповіт), за яким українець має покірно схилити голову перед кожним незда-

рою і невігласом. Злочинна ідея непротивлення злу — це справжня отрута, засіб для виховання манкуртів. Саме такими християнськими зомбі кишають усі церкви. Ця зараза щодня проникає в школу, нею вже інфікована переважна більшість українського вчителства, яке ще донедавна було атеїстичним.

Генетика нації ослаблена змішаними шлюбами, що робить народ нездатним відрізнити добро від зла, своє від чужого. Замість обожнення Рідної Ремлі й Рідної Природи, Сонця, Місяця й Зірок, українці тупо б'ють поклони обрізаному юдею та співають славослів'я Єрусалиму, Йордану чи Віфлеєму. Нацьковані попівськими проповідями, такі люди скажено паплюжать Віру своїх Пращурів, чинячи найбільший гріх перед Україною.

Так далі тривати не може! Входити в "третє тисячоліття" з християнством — просто соромно! Тільки сліпці не можуть не бачити наслідків християнства, і тільки шкідники й вороги України свідомо реанімують цього загниваючого мерця. Саме їм вигідно робити з українців рабів, ще й маскувати це під вивіскою "рабів божих". У Бога нема рабів! Про це писав наш геніальний Кобзар:

"Ми не раби його! Ми — Люди!" Наші Пращури знали твердо, що ми діти Божі, Його сини й онуки. Тільки така Віра може повернути нам людську гідність і зробити господарями на своїй Богом даній землі! Бо, як писав наш Волхв Володимир Шаян: "Ми не шукали нашої землі, блукаючи сорок літ по пустині. Вона була дана нам споконвіку!" (Віра Предків наших).

Звертаємося до всіх мислячих українців, до тих, хто вже звільнився від біблійного дурману, хто вже очистився від чужовір'я! Відкиньте страх і вагання. Сміливо заявляйте про свою належність до Рідної Віри. Реєструйте громади Рідної язичницької Віри у всіх містах і селах України. Пам'ятайте, що сьогодні вам не мають права відмовити в реєстрації. Про випадки релігійної дискримінації повідомляйте нашу редакцію. Хай Рідні Боги додадуть вам упевненості в правоті вашої справи! Роз'яснюйте всім, хто ще здатен зрозуміти, якого "бога" їм нав'язували тисячу літ. Особливо пробуджуйте молодь. Літніх фанатиків не чіпайте, хай залишаться зі своїми забобонами. Головне — зберегти молоде покоління українців — майбутнє нації.

Повернення назад до Віри Пращурів — це сьогодні єдиний прорив уперед! Саме на цьому маємо будувати нову ідеологію нашої держави. Сварог буде з нами і силу дасть нам! Віримо в перемогу здорових сил нації!

Священна Рада ОРУ

Коло Свароже як основа державної ідеології

Загальна та спеціальна теорія проектування
як «упаковка» для української державотворчої ідеї

Якщо неупереджено поглянути на українську справу сьогодні, то вимальовується образ екзистенції думки, яка розклала намет над сумлінням багатьох нинішніх сподвижників національної ідеї. Чому саме намет? І чому над сумлінням?

Почну з другого. Сумління сьогоднішніх націонал-патріотів, що усвідомлюють себе історичними спадкоємцями і продовжувачами боротьби за українську державу, пульсує чітко саме в цій історичній парадигмі. Це означає, що з минулого часу в сьогоднішній переносяться відпрацьовані стереотипи, форми, методи, способи і прийоми мислення та відповідної йому діяльності. Результат виразно прочитується: ідея національного відродження, що охопила суспільство з 1989 року і зробила перший державотворчий крок, зустрілася з фактом «енергетичної кризи» в свідомості більшості українців. Національний дух виявився оголеним через економічну, світоглядну і психічну неспроможність громадян України разом, конструктивно будувати державу, з одного боку; і цілеспрямованим стримуванням цього розвитку — з другого. Цей процес продовжується далі, й уже помітні ознаки переваги цього стримування.

Тепер звернемося до образу намета. Під ним я бачу сумарний результат ситуації невизначеності, яку ми всі разом в українському суспільстві збудували. А якщо точніше — народили «за образом і подібністю» до минулих «народин». Звичайно, задамо собі звичне питання: «Чому»? Назву лише деякі внутрішні причини:

1. Відсутність сформованої філософії української ідеї ХХІ століття.
2. Наявність у суспільстві генетично різного духовного і державотворчого «матеріалу».
3. Панування космополітичної (читай: безнаціональної) і через це потенційно деструктивної для України ідеології.
4. Переврненість і виснаженість історичної пам'яті українців.
5. Переврненість досвіду формування і трансформації державних суспільних систем в Україні.
6. Психічна незаангажованість частини населення України у державотворчість.

Заміняти проблеми національні проблемами соціальними або навпаки — це значить тільки затемняти справу.
М. Міхновський

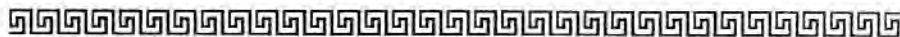
Цей перелік можна значно розширити як з боку внутрішніх причин, так і з боку зовнішніх. І зробити це може кожен з нас. Тут ми свідомі свого. Та справа полягає в тому, щоб вийти на такий рівень проектування майбутнього, який введе народ із заціпеніння, а націю з самопожирання. Сьогодні ми вже знаходимося на початку цього шляху, і першим нашим завданням є потреба масового усвідомлення вищеперерахованих причин. А далі — каторжна колективна праця над формуванням усіх державотворчих засад.

Ми змушені визнати сьогоднішній стан речей таким, яким він є, і приготуватися до нового народження. А воно обіцяє нову екзекуцію, правда, не так тіла, як душі і Духа. Що ж ми отримаємо навзаєм? Власне те, чого всі хочемо — вихід на побудову гармонійної сім'ї, економіки, школи, освіти, релігії, науки і, врешті, держави.

При чому ж тут проектування? Концепція загальної теорії проектування стосовно наших потреб така: на основі вивчення і відродження прадавніх гармонійних систем життя українського народу вийти на проектування сьогоднішнього штучного середовища, гармонійного з природним, і адаптацію українця в ньому. Такий підхід є органічним, як теоретично, так і практично.

Нема майбутнього без минулого — це знають усі. Тому Росія приписує собі всю нашу прадавню історію, а Німеччина шукає свої корені в нашій Трипільській культурі. Входить в майбутнє можна за наявності двох умов: усвідомлення входу і знання того, що ми хочемо зробити, увійшовши. Щоб зрозуміти, як зробити задумане, існують умовно кажучи, «філософські» правила гри, які, однак, можуть і не забезпечити входження, якщо не грати згідно з ними. Ці правила такі:

1. Ідеї у свідомості людей існують як трансформована і пристосована до вжитку трансцендентна сутність Абсолюту у формі пануючого міфу про Все-Світ.
2. Кожна ідея для функціонування потребує як змістовного наповнення, так і «упаковки».
3. Проектування (як засади духотворчості) є теорією і практикою побудови гармонійних систем життя, а через це

може бути теоретичною базою створення «упаковки» для різних ідей, в тому числі націо- та державотворчих.

Для наповнення націо- і державотворчої ідеї України українським змістом потрібно небагато. Найперше — відмовитись від стереотипів мислення, нав'язаних нам чужою історіографією, й повернутися до свого, архетипного, призабутого, але ще не зовсім втраченого. Маю на увазі міфологію, викладену в книзі Буття українського народу — Велесовій Книзі. У ній — наша історія, філософія, міфологія, релігія і дорога життя, які разом треба мудро використати як керівництво до дії, а не як догму.

Праукраїнська філософія (за Велесовою Книгою), яка існувала у формі вед-відання, знала триєдину сутність світу: світ Божественного Закону або світ Богів (Права), світ Предків (Нава) і світ видимий — світ людей (Ява). Яскравим візуальним свідченням цих парадигм світогляду є розписи трипільської кераміки. Кожен етнос споконвіку мав свої власні уявлення про ці світи. Про ці ж світи свідчить символіка «Блукуючих паличок» часів Лао Цзи в Китаї. Права є «канвою Божою, на якій ви-Яв-ляється Ява, і це — життєвий процес, за межами якого Ява залишає Праву і стає «поза-Правною», чимось туманним, примарним, позбавленим сталості, яку дає Права, і процесу, яким володіє Ява (Ю Мироліубов).

Щоб український світ став Явою, треба відродити зміст світів Прави і Нави. Це означає відродити Коло Свароже, яке ми трактуємо не просто як річний календар, а, власне, як циклічні етапи життя давніх українців у гармонійній системі відносин з природою, предметним світом і самими собою, що і є проектуванням у нашій інтерпретації цього слова.

Це означає також повернутися до витоків Сварожих ідей і сповідувати не чуже християнство, а свою, народжену нашими Предками-оріями і відроджену нами ідею. Тобто віру в Бога, що кристалізувався в поняттях, іменах, а насправді, за сутністю, — нероздільний. Треба повернути знання Предків, які знали від Дажбога: «Якщо трапиться якийсь блудень, який рахуватиме Богів і відділятиме їх від Сварги, то вигнаний буде з роду! Бо не мали Богів різних: Вишень і Сварог і інші суть множеством, бо Бог один і множен. І хай не розділяє ніхто того множення і не говорить, що мали Богів многих. Се бо світло Іру йде до нас, і будьмо достойні Його» (ВК, 30). Тож і Перун, і Дажбог, і Лад-Лада, і Мокоша, і Велес, і інші — це лише часткові сутності Одного, Вишнього (Всевишнього Бога-Отця).

Ми зобов'язані повернути до життя міфологію нашого народу, яка виводить українські корені від Прародителів Богумира і Славуни, від отця Ора та його синів Кия, Щека і Хорива, які вели свій родовід від Бопв — Сварога, Перуна, Дажбога, Велеса. А це виводить нас, як онуків Дажбожих, на інший спосіб мислення та віри і повертає на нові життєві кола, коли не аскеза і монашество буде виходом із страждання, а радість життя з усіма його перевагами, побудованими на знанні законів Прави (звідси, до речі, і походить "Православ'я" — славлення Божого Закону), що є в основі всього.

Добре було б відродити і самоназву землі нашої.

Основним поняттям загальної теорії проектування є по-

няття духотворчості. Дух є тією причиною, яка примушує всі процеси відбуватися за відлагодженими схемами (світ Прави). А єдиним твором, достойним людини-творця на Землі, її Духа, є вона сама. І шлях до цього один — визволення Духа, перехід побутової свідомості на рівень Божественної.

Коло Свароже — це своєрідний український символ і науки, і мистецтва, і світоглядної творчості, і філософії, і духовної практики праукраїнців, і календар гармонійного співіснування людини в Світі протягом року і протягом усього життя. Згідно з ним завдання сьогоденної дизайн-творчості (спеціального проектування) можуть або конкретизуватися відповідно до елементів гармонійних систем, або розширюватися до повноцінного формоутворення цілих систем.

Предметом досліджень теорії загального проектування, як моделі Кола Сварожего, є умови, способи та закономірності гармонійного співіснування українців у гармонійному та штучному середовищі: дизайн як галузь теорії проектування є практикою художньо-конструкторської діяльності. Теорія спеціального проектування є системою, що описує гармонізацію стосунків українців з Богами, людьми і з самими собою. З точки зору філософії все це є системою Все-Світобачення, Все-Світосприйняття, Все-Світовідносин та досвідом духовно-практичного освоєння Все-Світу оріями-русами і їхніми нащадками українцями.

Такий підхід вимагає відповідної методології та методики як дослідження, так і реалізації. Стара методологія є однобокою і не може претендувати на роль фундаменту. Коло Свароже, як українська філософія проектування, спроможне стати базисом державотворчої ідеї у нашій державі, формуючи новий-старий міф про Все-Світ на основі вивчення, формування та впровадження українських гармонійних систем життя, що яскраво прочитуються в нашій культурній традиції та, як не парадоксально, в психічній незаангажованості частини народу у державотворення.

Озброївшись новою моделлю життєвого календаря українця (нового Кола Сварожего), як програмою життя, можна приступати до відпрацювання методики залучення різного державотворчого «матеріалу» до справи побудови гармонійного суспільства. У цьому ми маємо вже деякий позитивний досвід.

Це зроблять ті, хто сьогодні вивчає справжню, правдиву історію України і не знає ідеологічного гніту тоталітарної комуністичної системи. Вони разом з новим українським національним капіталом заповнять провалля нашої історичної пам'яті, взявши владу в свої руки. Вони ж, перебуваючи в умовах трансформації старої суспільної системи в нову, змушені будуть освоїти правила нової гри як її законодавці.

Та найважче здолати психічну (душевну) незаангажованість частини українців у державотворчість. Це явище не було повноцінно досліджене. Але його наявність спонукає шукати рішення як у психології, так і в методиці надання такої свободи громадянам з боку держави, яка б дозволила розкрити причини цього явища. Нашим гаслом має стати: "Я — в Україні, Україна — в мені!"

Орест Хмільовський

завідувач кафедри дизайну Луцького технічного університету

ГОТУЄМОСЯ ДО ДРУГОГО ВСЕУКРАЇНСЬКОГО СОБОРУ РІДНОЇ ВІРИ

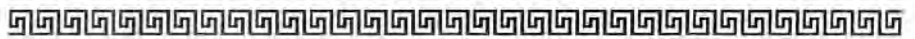
Перший Всеукраїнський Собор Рідної Віри відбувся 24-25 серпня 1998 року у Києві (див. публікацію "Сварог" № 9, ст. 4). Він розглянув питання про створення Об'єднання Рідновірів України (ОРУ), затвердив Символ Віри, Славу Велику і Застороги Нашадкам, а також обговорив деякі внутрішні правила, якими мають керуватися громади рідновірів у своїй діяльності.

Нині з нагоди 10-ої річниці проголошення Незалежності України, 23-24 серпня 2001 року планується провести Другий Всеукраїнський Собор Рідної Віри, метою

якого буде подальше вироблення Богословних і статутних засад Рідної Віри, обговорення проблем свободи совісті та випадків релігійної дискримінації, якої зазнає рідновірська конфесія в умовах співіснування з "панівною" релігійною більшістю. Заплановані також урочистості з нагоди Дня Незалежності України, спільне Богославлення та священна Братчина.

Звертаємося до Громад ОРУ підготувати свої пропозиції щодо організації Собору.

Священна Рада ОРУ

РЕЛІГІЙНІ МЕНШИНИ ТА РЕЛІГІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

Під таким заголовком 11-12 грудня 2000 р. в Інституті філософії ім. Г. Сковороди НАН України відбувся Всеукраїнський науковий колоквіум, організований Центром релігійної інформації і свободи, Асоціацією релігієзнавців України та Відділенням релігієзнавства цього інституту. Колоквіум проводився при підтримці та участі Державного комітету України у справах релігій і Державного департаменту України у справах національностей і мірацій.

КОЛОКВІУМ ОЧИМА РІДНОВІРА

Нині Україна – поліконфесійна держава і нам нікуди не дітися від факту, що така роздрібленість суспільства часто стає однією з причин нашої роз'єднаності, а часом і ворожнечі. Отже, поліконфесійність є деструктивним чинником, що руйнує основи національного. Це очевидно кожному рідновіру. Хоча сьогодні і не прийнято говорити про це відверто, щоб не виглядати консерватором, чи, не дай, Боже, противником “демократичних свобод”. Тож після руйнації природних основ етнічного суспільства, якого протягом останнього тисячоліття таки добилися глобалісти, нам залишається лише скромно вітати й ті, бодай малесенькі, зрушення, які надали нам, рідновірам, можливість відкрито заявити про наше існування. Хоча і не завжди, і не всюди ті свободи нам гарантовані, та й до рівноправності ще далеко, однак цей перехідний етап маємо прожити в надії на духовне одужання наших земляків, коли природно правильним стане повернення до власної етнічної релігії, а, отже, і повага до тих націй, які сповідують релігії своїх власних Предків і не нав'язують їх іншим.

Однак сьогодні Україна ще досить далека від того ідеального стану, до якого прагнуть рідновіри. На колоквіумі я довідався, що в 2000 році в Україні офіційно зареєстровано – 24300 релігійних організацій. Ортодоксальне християнство є найпоширенішою конфесією, кількість громад якої складає 11970, римсько-католицька церква має близько 8000 громад, протестанти – 5590 громад, “свідки Єгови” – 603 громади, мусульмани – 337 громад, юдеї – 143 громади, українські язичники – 4 громади. Як видно, Рідна віра (етнічна релігія), що завжди вважалася невід'ємною духовною складовою народу, сьогодні є релігійною меншиною в своїй країні.

“Бог один, а конфесія – шлях до нього” – сказав у своєму вступному слові Голова Асоціації релігієзнавців України, професор А. Колодний. На загал, ніби, й правильно. Але в язичництві Богів багато, а шлях до них – один. Язичнику-рідновіру зрозуміло, що шлях до Бога – це шлях Природи. Для нас правдива віра та, яка відповідає природі свого народу (етносу).

У розмові з одним буддистом, учасником колоквіуму, я з'ясував, що в буддизмі його приваблює те, що тут нікого не питають, якої він національності. “Хіба тобі так соромно за свою національність?” – спитав я його. Після німої сцени він пішов з таким виглядом, ніби я його образив. Я здогадався, що він – неукраїнець. Отже, “шукаючи свій шлях до Бога”, він просто тікав від своєї національності! Українець своєї національності не соромиться, особливо, якщо він рідновір. Адже саме рідна (природовідповідна) віра дає людині впевненість у собі й національну гідність.

Друге, що мене дуже здивувало, – вислів рунтата Б.Островського: “Рунвіра – це прадавня[?], споконвічна[?], традиційна[?], реформована Левом Силенком, віра”. Тоді, щоб не збивати людей з пантелику, я мушу зазначити, що наша справжня Рідна віра – язичництво – є прадавньою, споконвічною, традиційною і ніким не реформованою вірою наших Пращурів! Тільки тому вона й має право називатися прадавньою, споконвічною і традиційною! До того ж, рідновіри знають, що в релігії нема аббревіатур, – їх застосовували комуністи, а за ними – й Л.Силенко. Для язичника такі назви, як рунвіра, рунтато чи рунмама, звучать недоречно. У нашій Предківській Вірі були волхви й жерці, і природно, так і нині ми називаємо своїх священиків.

Світозар Куринний

Академічне релігієзнавство

У видавництві “Світ знань” вийшла книжка: *Академічне релігієзнавство. Підручник. За науковою редакцією професора А. Колодного.* – К., 2000. – 862 с.

У написанні книги взяли участь відомі релігієзнавці України: доктори філософських наук А.Колодний, М.Закович, П.Яроцький, В.Лубський, Л.Филипович, В.Бондаренко, І.Мозговий та кандидати філософських наук М.Бабій, С.Головащенко, П.Павленко, О.Бучма та інші вчені.

Розділ “Українське язичництво” написала кандидат філософських наук, Голова Громади Українських Язичників “Православ'я” Галина Лозко. Книга розрахована на науковців, викладачів релігієзнавчих курсів, студентів, широке коло читачів, які цікавляться проблемами природи та функціонування релігії.

Щоб придбати книгу, звертайтеся в Києві за тел.: (044) 276-77-21; 229-04-18; факс: 229-48-12.

В Україні створено

Центр релігійної інформації і свободи

Це перша така організація в Східній Європі, яка ставить своїм завданням інформування громадськості про різні релігійні напрямки і конфесії та утвердження релігійних свобод. Цей Центр створено на базі Асоціації релігієзнавців України, що передбачає конфесійну незанятованість подачі інформації.

Оскільки журналісти часто не розуміють конфесійних відмінностей, не знають історії релігій, чому й подають викривлену інформацію про життя і діяльність релігійних громад, то ЦеРІС надаватиме повну і, сподіваємось, об'єктивну інформацію про різні релігії як в Україні, так і за її межами. Центр планує організувати й проводити лекції, зустрічі в масових аудиторіях.

ЦеРІС видає свій часопис “*Релігійна панорама*”. Передплатний індекс 21953. Email: cenif@alfacom.net

ПОЛЬСЬКИЙ ЕТНОРЕЛІГІЙНИЙ РУХ

Язичництво і неоязичництво в сучасній Польщі
за матеріалами видань польських нових Правих

У дружній сьогодні до нас країні Польщі, як і в Україні, настає Доба національного відродження, з яким знайомила стаття Сташка із Броцлава "Відродження Польської рідної віри" (див. "Сварог", ч.10). Наші читачі просять надіслати їм польські часописи для ознайомлення з язичницьким рухом у сусідній країні. На жаль, редакція не має польських видань для розповсюдження. Тому сьогодні ми можемо подати на сторінках нашого часопису лише їх короткий огляд. Чим живуть нині польські язичники і неоязичники, які проблеми їх хвилюють та які особливості виникли у процесі їхнього національного відродження. — про це — розповідь Вогнедара Шапошника.

Конфесія польських язичників "Zrzeszenie Rodzimej Wiary" ("Об'єднання Рідної Віри") постала як справжня релігійна язичницька організація, спадкоємиця природної польської віри (далі ми будемо називати її **традиційно-язичницькою**). Її мета — відроджувати польську рідну дохристиянську віру, повертати своєму народу втрачені рідні духовні цінності та чесноти. Свідченням цього є видання Об'єднання — часопис "Lechia Stragona" (Лехія Страгона). Його основний напрямок — релігійно-історичний та науково-пізнавальний. Хоча питанням язичницької віри тут приділяється менше уваги, ніж, скажімо, питанням історії та науковим дослідженням. Це може пояснюватись тим, що католицтво в Польщі дуже добре "попрацювало", щоби викоринити і випалити якомога більше язичницького, польського, слов'янського. Північно-західні слов'янські племена були навернені в чужовір'я пізніше, ніж це сталося у нас, але руйнування національних традицій у них було ще жорстокішим, ніж в Україні-Русі.

З кількох чисел часопису "Лехія Страгона", які має наша редакція, нам відомо, що польські рідновіри пам'ятають, як німецькі й данські "крижаки" (хрестоносці) постійно здійснювали "круцята" (хрестові походи) проти Балтійських слов'ян-язичників — предків поляків. Слов'яни чинили впертий, героїчний опір, боронячи свій рідний край і відкидаючи християнські навали одна за одною, доки вистачало сили і було кому боротися. Але один із таких християнських походів закінчився для них трагічно: у 1168 році впала одна із останніх балтослов'янських язичницьких твердинь — Святиня Аркона, яка залишалась на острові Руян (нині — о. Рюген, Німеччина) і була довгий час неприступною для ворогів. Ця Святиня, відома всьому слов'янському світу, як Храм Бога Свантевита (Світовида), була пограбована і спалена християнами. Гадаю, звірства, які чинили при тому ці "рятівники гроба господня" над слов'янами-язичниками, не варто описувати. Усе це яскраво змальовано у відомому історичному фільмі "Александр Невський", де чітко проведено паралелі між германськохристиянськими фашистами того часу і німецькими фашистами ХХ ст., які відрізняються від попередніх лише досконалішими засобами знищення. Тому в одній із статей часопису, присвяченій Арконі, ми знаходимо такі рядки: "Сумуємо з того, що Аркона у пазурі німців потрапила, що не може вона тішитись на землі отчій, що на теренах одвічного нашого ворога забуте місто-фортеця лежить. Землі прабатьків наших, на які тисячу літ

тому жадібні очі німецькі позирали, калічаться нині пазурями чорного орла, котрий приніс із собою хрест — знак хаосу та війни. Ми пам'ятаємо!" ("Lechia Stragona", вип. 2, ст. 11, м. Познань, 1997).

У часописі подаються також деякі легенди, відомі ще з язичницьких часів, описи окремих польських язичницьких свят та вшанувань священних дерев. Значна увага на сторінках часопису приділена філософським ідеям основоположників відродження Польської рідної віри — Яна Стахнюка та Броніслава Трентовського.

Так Ян Стахнюк у своїй книзі "Слов'янський міф" (розділ "Проблиск життя, що пробуджується", надрукований у часописі) стверджує, що "Польща, як і вся Слов'янщина, вже тисячу літ не живе власним життям... І

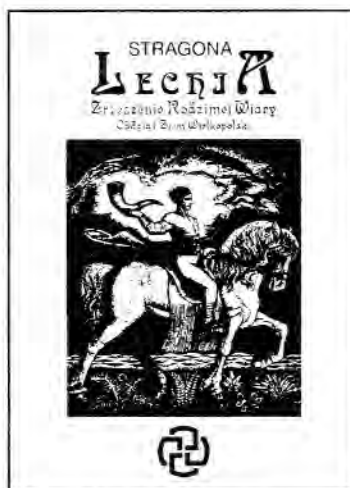
лише зараз стало зрозуміло, що Польща і польське — це не християнські ідеали... Пора вже пробудитися від тисячолітнього жадливого сну і позбутися підсунутих духовних вартостей юдохристиянського походження замість знищених своїх".

Крім традиційно-язичницької конфесії, в Польщі існують і **неоязичники рухи** (від грецьк. *нео* — новий). З тих польських видань, що мають переважно неоязичницький характер, нашої редакції відомі такі, як часопис "Zielone Brygady" ("Зелені Бригади"), журнал "Odala" ("Одала") та метаполітичний кварталник "Tryglaw" ("Триглав"). Хоча подібних видань набагато більше: "Dla Synów Tej Ziemi", "Fimbrehil", "Hedeby",

"Mengir", "Odmrocze", "Poganin", "Watra", "Wieszcz", "Zaden", "Zywioł" та ін.

Так часопис "Зелені Бригади" (редактор - Анджей Жвава) називають "часописом екологів", - це всепольський, формуючий громадську думку, двотижневик, присвячений проблемам охорони навколишнього природного середовища та здорового способу життя.

Вельми цікавий і неоязичницький журнал "Одала" (гол. ред. - Матеуш Піскорський). Ім'я журналу пов'язане з назвою руни ("одала" означає літеру "o"), яка символізує родинність і сім'ю та сприяє об'єднанню і зближенню людей одної крові. Як видання польських нових Правих, на своїх сторінках "Одала" висвітлює: питання спротиву глобалізації, яка сьогодні особливо швидко поширюється в усіх ланках польського життя; проблеми національного виживання поляків і протидії їхньому знепольщенню; загрозового напливу емігрантів-чужинців із Західної Європи та ін. Значна увага приділена працям теоретика язичницького імперіалізму - італійця, барона Юліуса Еволи, а також статтям польських авторів, які вивчають його праці.

Однак, помилковими, на мій погляд, є намагання журналу побачити якусь користь у співпраці з російськими новими Правими. Так, зокрема, в 5 випуску "Одали" (м. Щецін, 1999), присвяченому з'їзду Світового Конгресу етнічних релігій, головний редактор стверджує: "Ми всі згодні, що сьогодні в поляків немає іншої альтернативи, крім організації слов'янського фронту за участю Росії. Ми дуже серйозно ставимось до цієї ідеї. [...] Я витратив кілька місяців [- В.Ш.] на те, щоб переконати впливових польських націоналістів у необхідності діяти саме в даному напрямку, і я сподіваюсь, що ви [москалі — В.Ш.] зможете зробити те ж саме в Росії".

Звичайно ж, "старший брат" дуже зрадив таким словам необачного поляка і тут же "розкрутив" власні коментарі в своєму "журналі правий перспективи" "Наследие предков" (№8, 2000). Хотілося б застерегти всіх слов'ян, що москалі ніколи не відмовляться ні від своїх імперсько-великодержавних намірів, ні від свого "третьоримського" месіянства — за будь-якої влади, при будь-якому кольорі прапора, будь вони комуністами, демократами, християнами, мусульманами чи неоязичниками. Це яскраво простежується і в їхній новоправій пресі.

А якщо вже й згадувати давню польську легенду про трьох братів Леха, Чеха і Руса, від яких пішли лехічі-поляки, чехи і руси, то під *русами* звичайно ж треба розуміти корінний етнос України-Русі, який сьогодні зветься *українцями*, а не суміш угрів, фінів, монголо-татар та небагатьох вихідців (всього близько 20%) із Київської Русі, що потім стали називати себе "руссімі". Тож хочеться застерегти і польських нових Правих, що російські "праві" в інших державах, як правило, стають "лівими"! Українці це добре знають зі свого сумного досвіду, тому нам важко повірити в "добрі наміри" московитів, тим більше, якщо вони й досі вважають себе не більше, ні менше, як рятівниками всього слов'янства й арійства.

З журналом "Одала" тісно співпрацює неоязичницький пресовий орган Товариства традиції і культури "Ніклот" — метаполітичний кварталник "Триглав" (м. Варшава), Головою і редактором яких є історик, публіцист і громадський діяч Томаш Барнім Щепанський (див. інтерв'ю з ним на стор. 10). Політичні погляди Т. Щепанського нам імпонують, оскільки вони дещо відмінні від поглядів М. Піскорського. І ця невеличка, на перший погляд, відмінність полягає передо всім у тому, що пан Томаш виступає за згуртованість слов'янських країн у протистоянні не тільки Заходу, але й Сходу (до якого належить і російський імперіалізм).

Перше, що впадає в око, це — гасло на титульній сторінці "Триглава": "Слава Польщі! — Слава Богатирям!", що так перегукується з нашим: "Слава Україні! Героям Слава!". Кварталник вирізняється чіткою структурованістю рубрик. Одні з них є постійними, наприклад: "Політика", "Документи", "Ідеї", інші — такі, як "Рецензії", "Культура", "Публіцистика", "Різне" є змінними. Часопис виступає за збереження польської самобутності, закликає до протидії глобалізаційним процесам у Польщі, онімеченню поляків, яке загрожує Західній Польщі та ін.

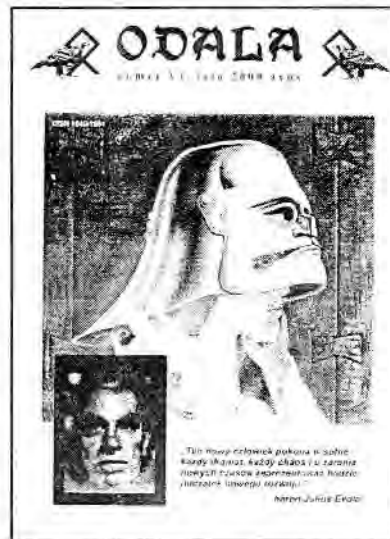
Так в одному з чисел кварталника, в ряді таких статей, як "Нові німці в Опольській Сілезії" Р. Сурмача та "Вибір німецького громадянства у Польщі — проблеми маргінальні чи загроза" Б. Гротта, приділено увагу онімеченим полякам, які проживають в Опольській Сілезії (від сл. *Ополе* — назва міста на південному заході Польщі), що межує з Німеччиною. Етнічне становище в цій місцевості дійсно може стати загрозливим як для територіальної цілісності Польщі, так і для самої її незалежності, оскільки мешканці цього краю дедалі частіше заявляють про свою належність до німців і Німеччини, нехтують польськими звичаями, зневажають польські традиції, надаючи перевагу всьому німецькому, часом навіть спілкуючись німецькою мовою, хоча за етнічним походженням вони — поляки. Справді, економіка Німеччини є стабільнішою, ніж економіка Польщі, а отже і рівень життя там вищий. Тому ці поляки й прагнуть стати "синами отечества чужого". І якщо вони, заявляючи про свій вибір німецького громадянства, призведуть, не дай, Боже, до відділення Опольської Сілезії від Польщі на користь Німеччини, то сильний вплив (а він уже зараз зростає) Німеччини на польську політику буде гарантований вже найближчим часом, що, в свою чергу, може призвести до поступового узалежнення Польщі від Німеччини. Таке становище є загрозливим ще й тому, що воно має схильність до поширення на польські землі вздовж усього західного кордону з Німеччиною! До речі, такі руйнівні процеси існують і в Україні. Це і карпаторусинський сепаратизм на користь Словаччини, і утворення республіки Крим, здійснене москальською п'ятою колоною, і тяжіння до Росії різних зайд, що проживають на сході та півдні України, та їхнє прагнення до отримання подвійного, ук-

раїнсько-російського громадянства і т.п.

Рубрика "Ідеї" звертається до ідей польського філософа та основоположника відродження Польської язичницької духовності Яна Стахнюка у статті Міхала Раджіковського "У пошуках загубленого людства. Сутність послання Яна Стахнюка", в якій осмислюються філософські праці відомого польського націоналіста з точки зору нашого сучасника.

Взагалі, якщо проаналізувати весь неоязичницький рух у нинішній Польщі, то найвиразніше в ньому окреслюються такі (спільні для всіх неоязичницьких і частково відмінні від традиційно-язичницьких) риси, як націоналізм, відсутність язичницької релігійності, своєрідний неоязичницький атеїзм, наївний екологізм та антихристиянність.

Так, польський неоязичницький націоналізм трохи відрізняється від нашого. Ми, наприклад, лише прагнемо до побудови української України, тобто, держави національної, а в поляків національна держава вже є. Тому націоналізм польських неоязичників не стільки суто польський, а, швидше, польсько-слов'янський (на відміну від польсько-католицького). Це намагання бачити всіх слов'ян не тільки, як окремі народи, але і як цілу слов'янську расу, а всю Слов'янчину — як цілісний механізм. Така середньоевропейська структура — згурто-

вана, міцна, потужна та економічно самодостатня, на думку польських неоязичників, стала б політично та економічно незалежною ні від Заходу, ні від Сходу. А народи, що входили б у цю спільноту, були б спроможні до спільної протидії західноєвропейським та американським глобалістам. Тому нерідко серед гасел польських неоязичників можна зустріти: "Слава слов'янам!".

Тут уважний читач може заперечити: "Та це ж звичайнісінький панславізм!" Тільки не поспішайте з висновками, панове! Нагадаю, що панславізм виник у Російській імперії наприкінці XVIII ст. як суто москальське явище і в середині XIX — на початку XX ст. сформувалася лише як націоналістична ідеологія москальської верхівки. Змістом цієї ідеології була теорія про особливу роль Росії в історії слов'ян і необхідність їхнього державного об'єднання під зверхністю тієї ж Росії. Цю естафету, в пошуках нової постсовєцької великодержавної ідеології, нині перехоплюють і сучасні москальські Праві. Але будьмо обачнішими! Незабуваймо, що москалі до чисто етнічного слов'янства мають відношення досить віддалене (про це, до речі, вже говорилося вище). Тож перетягування росіянами на себе ковдри слов'янськості є нічим іншим, як компенсацією за комплекс їхньої національної недовіри. Тому сьогодні такі поляки, як пан Томаш, вже сміливо і впевнено починають бачити майбутню слов'янську згуртованість не тільки без Росії, а й на противагу Росії, тобто, в чистому і благороднішому вигляді, де координаційним органом може стати, наприклад, Слов'янська Рада або Віче.

Відсутність язичницької релігійності є типовим явищем у польському неоязичницькому русі, оскільки його представники не дуже переймаються пошуками богословських джерел у своїй минувшині та не вважають основним завданням відроджувати справжні, язичницькі свята, обряди, звичаї, проводити язичницькі богослужіння тощо. Їх тут більше приваблює романтизм героїчного минулого свого народу та політичний бік цієї справи. Такий стан речей пояснюється також і відсутністю достатньої інформації з польського язичницького богословства та обрядовості. Прикладом співпраці польських і українських язичників є переклад польською мовою відомої книжки Галини Лозко "Українське язичництво", що здійснив польський письменник, філософ і культурний діяч Антоні Вацик, та видання її у Польщі Здзіславом Словінським під польською назвою "Rodzima wiara ukraińska" (Wrocław: TOPORZEŁ, 1997). Це було зроблене з метою поповнення відомостей з язичницької віри, яких у Польщі нині бракує через дуже жорстоку боротьбу католицтва з польським язичництвом, і які, однак, краще збереглися в Україні завдяки православно-язичницькому двовір'ю.

Насправді повертаються до рідної язичницької релігії в Польщі, поки що, лише польські язичники традиційної конфесії "Zrzeszenie Rodzimej Wiary". Хочеться сподіватися, що вони в скорому часі вироблять і свій язичницький Символ Віри, і Заповіді Рідної Віри, і налагодять систематичні богослужіння, і, можливо, перекладуть на польську язичницьке Святе Письмо — Велесову Книгу — тобто, зроблять те, що, власне, називається розвитком язичницької теології.

Відсутність у польських неоязичників язичницької релігійності та їхнє прагнення стати на захист польського

природного середовища породили таке явище, яке можна було б назвати *наївним екологізмом*. Справді, як можна намагатися оберігати природу, не маючи ні відповідної язичницької ідеології, ні природного язичницького світогляду, ні того ж таки язичницького мислення, які забезпечувала нашим Предкам їхня язичницька віра? Адже всі спроби щось змінити у ставленні сучасних людей до природного середовища (у нас — Партією зелених України, у поляків — "Зеленими бригадами" чи, навіть, такою відомою міжнародною організацією, як "Green peace"), не дали відчутного результату. А все через те, що тут потрібна цілісна система язичницького природного виховання, яка би всотувалася у плоть і кров кожної дитини з молоком матері. А це, в свою чергу, зумовлювало б і язичницький світогляд, і мислення, і, найголовніше, язичницьку ментальність, без яких всілякі виступи на захист природи залишаться справді наївним екологізмом, тобто, діяльністю, позбавленою головного — Бога і Душі в Природі.

Неоязичницький атеїзм. Коли переглядаєш польські неоязичницькі видання, то помічаєш не тільки відсутність статей, присвячених Польській рідній вірі, але й мимоволі задаєш собі питання: а в що ж тоді вірять польські неоязичники? Виявляється, серед них однакості тут немає: одні стверджують, що всяка релігія — то лише опіум для мас(!); інші, хоч і силуються удавати, що вони в щось вірять, комусь поклоняються, але не розуміють ні сутності поклоніння, ні його магічного змісту, що видається, швидше, як забава, вирвана із контексту давніх магічних обрядів і вірувань. А може — і як данина сучасній моді європейського ренесансу.

Проте серед розглянутих особливостей польського неоязичницького руху, на мою думку, найвиразнішою є *неоязичницька антихристиянськість*. Вона присутня як у польських неоязичників, так і в язичників-традиціоналістів. І це зрозуміло. Адже саме християнство завдало найстрашнішого удару польській духовності та національній самобутній культурі. І не тільки їм. Воно нещадно нищило душі всіх слов'янських народів. Тому в Польщі, як і в Україні, сьогодні дедалі більше національно свідомих слов'ян починає це розуміти і проводити роз'яснювальну роботу серед своїх співвітчизників, викриваючи всю підступність юдохристиянської ідеології, весь її відверто жидівський пафос, просякнутий ненавистю до всього людства. Про це ми знаходимо в неоязичницьких часописах, у статтях, які засуджують: спалювання католиками чарівниць, волхвів, знахарів; різні хрестові походи проти слов'янських язичників та насильницьке навернення їх у християнство. Так, саме завдяки подібним викриттям і можна вивести людину з того чужинського духовного дурману, щоб потім вже подати їй своє, справжнє, рідне і святе. І саме таке завдання виконує і наш часопис "Сварог", поки що, єдиний в Україні.

Це далеко не повний огляд видань польських нових Правих. Він був би набагато докладнішим, якби наша редакція отримувала польські видання постійно. Хочеться сподіватися, що найближчим часом наші дружні стосунки з польськими колегами стануть ще тіснішими і ми будемо інформувати один одного про стан відродження Рідної Віри в наших країнах.

Вогнедар Шапошник

ЯЗИЧНИЦТВО — ВІРА НАЦІОНАЛЬНОГО ПРОВІДУ

*"Якщо якісь явища з'являються в культурі,
то незабаром вони починають впливати і на політику"*

Наш гість Томаш ЩЕПАНСЬКИЙ

Томаш Щепанський народився в 1964 р. в місті Щеціні, що на північному заході Польщі; історик, публіцист політичний діяч. Закінчив історичний факультет Варшавського університету, співпрацював з часописами "Фронт робітничий", "ОБІ" та "Робітник". Пройшов складний ідейно-політичний шлях і, познайомившись з різними течіями, знайшов себе в ідеології польських Правих. З 1997 р. видає метаполітичний кварталник "Триглав" — перший польський часопис під знаком європейських нових Правих. Його окремими працями виходять "Ксьондз Марек. Історія шляхецька" (Варшава, 1990, II-е видання — 1997.) та "Міжмор'я: східноєвропейська політика Конфедерації Незалежної Польщі" (Варшава, 1993.), перекладена білоруською та українською мовами.

У серпні 2000 року п. Томаш був гостем нашої редакції, зустрівся з Волхвиною Зореславою, — цікавився Відродженням Рідної Віри в Україні, дав інтерв'ю нашому кореспонденту Вогнедару Шапошнику.

Вогнедар: Пане Томаш, що таке "Stowarzyszenie na rzecz tradycji i kultury "NIKLOT" і чому воно так називається?

Томаш: Дослівно це перекладається як Товариство традиції і культури "Ніклот". Ніклот — ім'я західнослов'янського язичницького вождя, який жив у XII ст. На захід від Польщі також були слов'яни і Ніклот був останнім язичницьким вождем одного із західнослов'янських племен — *ободритів*. Після нього у західних слов'ян язичницьких вождів уже не було. Це був легендарний вождь, який зі своєю військовою дружиною зупинив один із хрестових походів, спрямованих католицькою церквою проти західних слов'ян.

Власне, це була лише частина II-го Загальноєвропейського хрестового походу. У 1147 році Римський Папа став збирати Другий Загальноєвропейський хрестовий похід. Але німці-католики заявили, що вони не хочуть їхати у далеку Палестину: у них є сусіди — слов'яни-язичники, і тому вони мають здійснити свій хрестовий похід проти них. Саме цей похід і зупинив ободритський вождь Ніклот. Все життя боровшись з німцями і данцями за свободу свого люду, пізніше (1160 року) він загинув смертю героя у битві під Орлем (нині — Вурле).

Які завдання Ваша організація вважає для себе головними?

Наша організація громадсько-культурна. Вона поширює знання про традиції давніх слов'ян, відроджує ці традиції і виступає проти глобалізації та гомогенізації польського суспільства.

А що таке гомогенізація?

Гомогенізація — це тенденція, яка накидає народам світу однакову і однорідну культуру: наприклад, коли різні народи всього світу починають носити однаковий одяг або коли жителі Лондону і Варшави вживають однакову їжу, харчуючись у макдональдсах; дивляться однакові програми телебачення і т.і. *Гомогенний* — з грецької однорідний; природна гомогенність притаманна чистим етносам і є позитивним явищем. Ми ж виступаємо проти штучної гомогенізації, яка є змішуванням різних етносів та змішуванням їхніх культур. *Глобалізація* має ті ж тенденції, що і гомогенізація. Вона стирає самобутність господарств кожного народу, накидаючи їм світову технократію, замінює їхні національні цінності так званими "загальнолюдськими цінностями". Обидва ці явища зараз дуже шкодять польському відродженню і польській культурі. Це спонукало нас у ряді міст Польщі створити осередки, метою яких є плекання нового поляка, виховання його національного характеру без

рис християнського католицизму, які нині ще дуже міцні у його ментальності. Ми хочемо, щоб національний характер поляків став кращим.

Які способи досягнення цього ви використовуєте?

Це організація культурних зустрічей, наукових конференцій, видання таких часописів, як "Триглав", "Одала"; публікація відкритих листів до польських урядовців, організація та проведення мітингів і демонстрацій на знак протесту проти вищезгаданих явищ. Такими діями ми чинимо опір цим руйнівним процесам.

Ви чините опір польській владі, яка потурає глобалізації та гомогенізації, чи — зовнішнім, світовим чинникам?

На це питання важко відповісти одним словом чи одним реченням. Товариство "Ніклот" не є типовою політичною організацією, хоча ми і маємо певні політичні погляди, за які нас відносять до польських Правих. Але, знову ж таки, наголошую, що ми не є політичною організацією. І якщо нам і доводиться займатися політичною діяльністю, то ми це робимо в складі інших організацій, які є політичними.

А Вам не здається, що питання, які Ви ставите в своїй роботі, це вже політика?

Так. Але це не та політика, яку в нас прийнято вважати політикою в звичному розумінні. Це не боротьба за владу чи участь у виборчій кампанії... Це те, що західні нові Праві називають *метаполітикою*.

Метаполітика — це вплив культури на політику. Ми помітили: якщо якісь явища з'являються в культурі, то незабаром вони починають впливати і на політику. Але не навпаки. Ми беремо участь, переважно, у вирішенні проблем збереження етнічної самобутності. У виборах ми також беремо участь, але у складі інших політичних партій.

Чи співпрацює Ваше Товариство з польськими націоналістичними партіями?

Так, співпрацює... Але до певної міри, оскільки польські праві партії є в основному католицькими. Співпраця з ними можлива хоча б тому, що у нас є спільний ворог — це та ж сама глобалізація, за якою стоїть світовий капітал. Ті, хто дотичний до цього капіталу, не зацікавлені в тому, щоб кожен народ мав свою батьківщину, свою національну державу. Вони є просто ворогами культур всіх народів одночасно. Бо завдяки своїм культурам народи світу і мають свої національні держави.

Вже ні для кого не таємниця, що світові глобалісти хочуть перетворити всю земну кулю на велетенську державу, відірвавши людину від її національного коріння, від своєї батьківщини, а всі народи Землі перетворити на якусь міфічну

людськість — космополітів.

Отже, глобалісти — це серйозні вороги, проти яких ми виступаємо у співпраці з іншими польськими Правими, оскільки маємо тісний зв'язок зі своїм польським корінням.

Частина польських Правих так само, як і ми, виступає проти глобалізації. І хоча вони католики, з ними можлива певна співпраця. І я би хотів підкреслити, вона не тільки можлива, а й потрібна!

На жаль, так склалося історично, що у нас переважна більшість поляків вважають католицизм своєю національною релігією. Ми знаємо, що християнська католицька віра не сумісна з польською нацією, і що польські Праві, визнаючи свою релігію католицизм, припускаються великої помилки. І це не дивно. Адже, щоб заручитися підтримкою польського населення, Костьол польський видавав себе за патріотичну інституцію. Особливо таким він себе проявив після Другої Світової війни, причому настільки, що й комуністи не змогли його підпорядкувати. У цей час авторитет Костьолу серед поляків був настільки сильним, що до нього приходили навіть атеїсти.

Та й польсько-український діалог почався теж під опікою Костьолу. Зустрічі між діячами польської опозиції та представниками української, білоруської та литовської національних меншин у Польщі відбувалися під "парасолькою" того ж таки Костьолу.

Як саме?

Наприклад: я хочу встановити зв'язок з представниками української меншини в Польщі, зустрітися з ними, передати їм листівки... Я не знаю, до кого мені звернутися. Тому я спочатку звертаюся до Католицької Церкви, а там мені повідомляють координати потрібних мені людей.

Або, наприклад: Костьол організував такі зустрічі під виглядом формальних релігійно-наукових зустрічей, мовляв, тут збираються представники наукової та християнської думки. Тобто, такі контакти можна було здійснювати і під науково-релігійною "парасолькою".

Це було добре, на Ваш погляд?

Так. Бо треба ж було якось налагоджувати польсько-український діалог.

А Вам не здається, що Католицька Церква таким чином усі ці національні процеси тримала під своїм контролем?

Можливо. Але, знаєте, якщо я вже налагодив ці зв'язки, то я міг їх розвивати вже без костьольних інституцій, тобто, безпосередньо.

Звичайно, Костьол міг контролювати ці процеси, але у нас просто не було іншого виходу. Через це Католицька Церква і користувалася великою популярністю серед польських політичних кіл.

Сьогодні ми знаємо, що в Україні деякі православні попи були агентами КГБ. Можливо, що й серед католицьких ксьондзів таке траплялося. Але в Польщі це були одиниці і, на відміну від України, це не було тотальним явищем.

Пане Томаше, Ви вже говорили, що основна мета Вашої організації — виплекати нового поляка. А якою Ви уявляєте майбутню Польщу з новими поляками?

Щодо геополітики, — я вважаю, що тут необхідно створити об'єднання країн, які знаходяться між Балтійським, Адріатичним та Чорним морями (ми називаємо їх країнами *Міжмор'я*), з метою забезпечення себе від загрози політичної та економічної експансії як з боку Німеччини, так і з боку Сходу, тобто, російського імперіалізму, і щоб вести з ними та й з іншими країнами рівноправний діалог. Але треба провадити таку політику, щоб наші слов'янські країни залишалися незалежними у справжньому розумінні цього слова! Без незалежності розвиток наших народів неможливий.

Який, на Ваш погляд, політичний лад мусить бути у майбутній Польщі?

Сучасний демократичний лад у Польщі не виправдав себе, продемонструвавши всю свою шкідливість у становленні Польської держави. Сучасний демократичний лад виражає перевагу кількості над якістю. Якщо, наприклад, на нашій вулиці живе двадцять ідіотів і дві нормальні людини, то при демократії у нас буде уряд ідіотів.

Ми бачимо Польщу *меритократичною*, тобто, коли влада зосереджена в руках польської еліти — справжньої еліти, яка не займається господарською діяльністю. Цей Орден має бути вихований і навчений тримати у своїх руках життя країни.

Взагалі, треба чітко розрізняти господарську діяльність і політичну. Це два різні психічні стани людини. Є у людини талант до господарської діяльності — хай заробляє гроші. Але хай вона не втручається у справи країни.

Влада має знаходитись у руках ідеалістичної еліти, яка і повинна відповідати за життя країни. Візьмімо, для прикладу, у Давній Греції Спарту. Там було все чітко розподілено. Членам спартанської еліти час від часу треба було проводити обиди спільно, тобто, поза сім'ями. Чому спільно? — Щоби не забути, що вони відповідають за долю своєї країни, і щоби не зашкарубнути у своїх власних справах.

А от греки з нижчих прошарків, хоча й не мали таких прав, але вони не мали і таких обов'язків. Тобто, вільні греки, котрі не були спартанцями, — вільно заробляли собі гроші і не виконували ніяких державних обов'язків. Отже, урядом повинна бути справжня національна еліта.

Де у Польщі можлива демократія?

— Серед нижчих прошарків населення: на рівні сіл, міст, районів і т.і. Наприклад, щоб заасфальтувати дорогу, — на це особливого розуму не треба. Правда ж? І не потрібно з цього дріб'язкового приводу турбувати державу. Це питання вирішує місцева виборна влада.

Щоби мати свою справжню національну еліту, її треба спочатку виплекати. От як, наприклад, людина протягом

певного часу шляхом селекції виводила ту чи іншу породу собак. Тому, якщо докласти зусиль у покращенні людської породи, то вона теж стане кращою. І після того вже запровадити становість у суспільстві та зробити її спадковою.

Але для цього, по-перше, спочатку потрібні певні соціальні умови, а по-друге, в інтелігентних людей повинно бути багато дітей. Бо зараз як у Польщі, так і в Україні, є чимало спрлетаризованої інтелігенції. Якщо у вас в Україні кандидат наук за місяць отримує 220 грн., вчитель — всього 134 грн., а торговець наркотиками отримує стільки ж за 1 день(!), то така державна політика є антинаціональною. Тому й потрібно для відновлення становості в суспільстві створити соціальні умови.

Це ми розуміємо, а як досягти цього?

Взяти владу в свої руки.

А як взяти владу в свої руки?

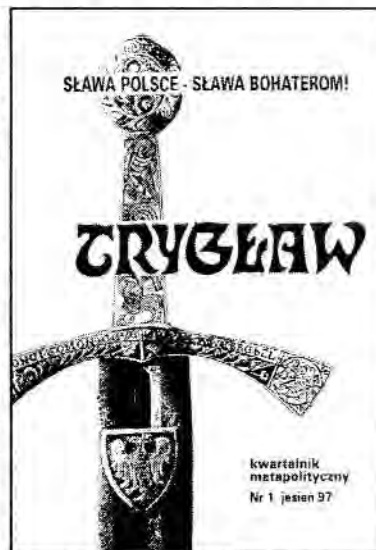
Пане Вогнедаре, Ви запитували про мою мрію; Ви не запитували про шлях до цієї мрії. Це зовсім інша справа. Я цього шляху зовсім не знаю. Якби я знав, як найшвидше взяти владу в свої руки, то я би її вже давно взяв.

Але ж Ваше Товариство, начебто, й не збиралось брати владу, — ви ж — громадсько-культурна організація?!

Так. Але ми вже про це думали... Тому, поки що, наше гасло — "через ідеї до влади", тобто, через поширення наших ідей.

На це може піти дуже багато часу... А Вам не здається: "якщо не ми, то хто"?

Знаєте, світ не закінчується на нас. І якщо ми всі померемо, не діждавшись бажаного, то нашими ідеями скористаються наші нащадки і продовжать нашу справу. Тобто, вони матимуть наш ідейний ґрунт, на який будуть спиратися, і пі-

дуть далі. Отже, після нас залишаться наші інституції, наші часописи; нащадки будуть з ними знайомитись, мати про це власну думку... Взагалі, найкращі бомби — це ідеї.

А як Ви ставитесь до ідеї націократії?

Ця ідея потрібна для польетнічних країн. Польща не є багатонаціональною країною. У ній моноетнічність набагато вища, ніж, скажімо, в Україні. У нас є німецька меншина, яку становлять онімечені поляки, 150 тис. українців, кілька десятків тисяч жидів. У польському Сеймі представники національних меншин становлять всього 2%. Решта 98% — це поляки. Тому в Польщі немає такої проблеми з національними меншинами, як у вас в Україні, — у керівництві країною вони нам не заважають. Влада зосереджена в руках етнічних поляків.

Ми, швидше, маємо проблему з якістю польського людського матеріалу. І справжній поляк може підтримувати антидержавні рішення: або просто через своє невігластво, або — якщо він підкуплений тими, хто керує світовим капіталом.

А чи бувало у вас таке: бачиш, що перед тобою жид, а він каже: "Ні, я — поляк!"?

Так, бувало і досить часто...

То може вже половина польських жидів позаписувалися поляками, а ви цього й не знаєте?

Я припускаю, що число жидів у Польщі більше, ніж вони кажуть. Але не думаю, що їх аж занадто багато. До того ж походження кожного громадянина Польщі можна легко перевірити, з'їздивши, наприклад, до місця, де він народився. У нас народження кожного нового громадянина фіксує Костьол. Тому, звернувшись до нього, можна легко дізнатися про походження людини. Отже, завдяки такій системі, своє походження приховати неможливо.

Я дійсно вважаю, що жидів у Польщі більше, ніж вони кажуть: 50-60 тис., але не повірю, якщо мені скажуть, що їх — мільйон, бо багато б довелися сфальшувати документи.

Отже, проблема не тільки в тому, щоб при владі були представники корінних етносів: у Польщі — поляки, в Україні — українці, але ще треба, щоб ці люди, крім цього, віддано служили національним інтересам своїх держав. Бо можна при владі бути поляком і не служити інтересам Польщі і так само — українцем і не служити інтересам України.

Пане Томаше, за яким принципом ви приймаєте людей до своєї організації?

Офіційно: людина, яка має бажання вступити в нашу організацію, пише заяву про вступ, в якій зазначає, що поділяє нашу мету та завдання. Приймає заяву Управа нашої організації. А неофіційно, у нас існує кандидатський термін від 3-х до 5-ти місяців.

Минає 5 місяців... і ви вже видаєте цій людині посвідчення?

Ще ні, але будемо. А Управа її приймає вже офіційно.

А якщо ви бачите, що до вашої організації хоче вступити жид і вже написав заяву... Що ви робите у такому випадку? За вашим статутом, ви ж йому не можете відмовити. Правильно?

Я думаю, що у нашій організації немає жидів.

Ви впевнені? Чи хотіли би так вважати?

Ви знаєте, якщо відверто, то у нас ще не розроблена така система, яка би гарантувала стовідсоткову етнічну чистоту нашої організації. Навіть найбільші польські політичні організації не мають такої системи. Хоча, взагалі-то, шпигунство — це одна з найдавніших професій у світі.

Значить, Ви можете припускати, що шпигуни можуть бути у Вашій організації?

Як я вже казав, немає стовідсоткової системи захисту від шпигунів, але є інша, не менш ефективна, — оцінювати

людину, що до нас прийшла, за її роботою, за її діяльністю... І якщо, наприклад, ця людина прийшла з намірами розвалити нашу організацію, то час це покаже. Як кажуть москалі: "По-живьом — увідім!".

"Увідім", як вона розвалить Вашу організацію? Хіба не траплялося у Вашій роботі таке: от людина прийшла і зарекомендувала себе такою активною, свідомою і діяльною, щоб вичекати вдалий момент, а потім вдарити, причому, — прямисінько в серце організації, щоб вона вже не змогла оговтатись і відродитись? От мені постійно ставлять питання: "Вогнедаре, чому Ви відганяєте людей(!) від Громади Українських Язичників? Вони ж ще нічого поганого не зробили?" А я в таких випадках відповідаю: "Не вистачало, щоб вони ще й зробили! Чи мені чекати, поки вони зроблять?"

Пане Вогнедаре, є таке прислів'я: "Не виливайте дітей з купілля!" Щоби не помилитися, треба, безумовно, придивля-

тися до людини. Ось візьмімо такий приклад. Колись під натиском турків до Речі Посполитої прибуло кілька тисяч вірмен. Частина їх осіла в Україні, частина — у Польщі. Вони стали розмовляти польською мовою і асимілювалися з місцевим населенням... Тому, коли нам зустрічаються поляки з темним волоссям, це цілком можуть бути нащадки тих вірмен. Отже, у таких випадках треба бути обережним і, як то кажуть, "не перегинати палицю".

Яка кількість членів Вашої організації і в яких містах є її осередки?

Загальна кількість — близько 50 осіб. Осередки, що офіційно зареєстровані, є у трьох містах: Варшаві, Кракові та Щеціні. В інших містах Польщі є наші симпатки, але їх, поки що, одиниці. Одному, двом або трьом важко зареєструватися як осередок, бо для цього потрібно аж 15 осіб. Групи, що мають меншу кількість, ніж 15 осіб, є у Вроцлаві, Любліні та інших містах.

Яка релігія повинна бути у майбутній Польщі?

Польська еліта (провід) повинна володіти героїчно-лицарською етикою і сповідувати Польську язичницьку віру. А щодо соціальних низів, в яких католицтво тримається досить міцно, то вони, на перших порах, можуть продовжувати сповідувати католицьку віру, але згодом і вони, на мою думку, поступово придуть до Польського язичництва. Взагалі, — хто як захоче. Головне, щоби поляки, які відповідатимуть за долю країни, володіли героїчно-лицарською етикою та сповідували язичницьку віру!

А Вам не здається, що інші католицькі країни, які оточують Польщу, після того порвуть з нею усіякі стосунки?

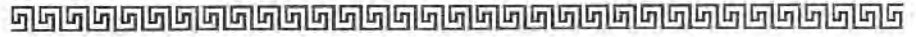
Я сумніваюся у тому, що таке може статися, оскільки в цих країнах католицтво не таке сильне, як у самій Польщі. Католицтво у Західній Європі нині переживає кризу. Тому, якщо порівняти Польщу з країнами Західної Європи, то католицтво сильне в Польщі лише тому, що воно було пов'язане з польським національно-визвольним рухом. До того ж, у багатьох європейських країнах відроджуються свої етнічні релігії, і це закономірно.

Тож, можна ствердно сказати: Рідна язичницька віра буде релігією провідної верстви і сприятиме відродженню всіх слов'ян, і, зокрема, польської нації!

Так, безумовно. Вірю, що й українська еліта зрозуміє, що відродження нації стане можливим за умови відродження Рідної Віри як національної релігії!

Jan Stachniuk (1905-1963)

ЛИСТИ ДО "СВАРОГА"

Про справжню Рідну Віру довідалась лише недавно...

Добрий день, шановна пані Галина! Слава Сварогу!

Пише Вам рідновірка зі Львова. Так трапилось, що я перебуваю в львівській громаді рунвістів, оскільки про справжню Рідну Віру українців довідалась лише недавно. Звичайно, у мене й раніше виникало багато запитань до засновника та провідників Рунвіри, проте рунтати не можуть дати вичерпних відповідей (або дають відповіді, не підтверджені фактами), а поспілкуватися з Левом Силенком неможливо. Мені на короткий термін до рук потрапили книги В. Шаяна "Віра Предків Наших" та Велесова Книга, які я матиму змогу незабаром придбати, і в яких можна почерпнути величезну кількість важливої інформації. Сподіваюсь, ці та подібні книги скоро будуть вивчатись у школах та вузах, а взагалі, вони повинні стати настільними книгами всіх українців по духу і крові. Лише тоді наша держава зможе впевнено триматись попереду всіх інших країн у світі, як це було не одну тисячу років...

Коли я переглянула №№ 8 — 10 журналу "Сварог", який Ви видаєте, я зрозуміла, що споконвічна віра українців уже поставлена на офіційну основу. Дуже шкодую, що я не маю освіти філософа чи етнографа, щоб займатись дослідженнями Рідної Віри в Україні. Але, коли знаходиться вільний час, читаю все, що пов'язане з язичництвом. І хоча офіційно я вважаюся рунвісткою, моє внутрішнє єство молитвами звертається до Сварога, Перуна та всіх інших українських Богів. Можливо Вам складно буде зрозуміти мої почуття, але, повірте, я дуже вдячна Вам за те, що Ви і Ваша громада робите. У Львові я знаю і спілкуюсь з багатьма людьми (переважно громадськими діячами), які сповідують Рідну Віру, проте не оприлюднюють цього заради здобуття кар'єри чи з інших міркувань. Думаю, коли у Львові буде зареєстрована громада язичників, я до них обов'язково звернусь... Прошу не вказувати мого прізвища.

Відповідь редакції: Часи монотеїзму минають!

Шановна пані Львів'яно! Дякуємо Вам за щирого, відвертого листа. Не розкриваючи Вашого прізвища, ми все ж вагалися, чи маємо право друкувати хоча б деякі думки з нього. Ми знаємо, що такі ж проблеми неодноразово постають перед багатьма українцями, яких в черговий раз хочуть обдурити з вірою. Тому ми все ж наважилися надрукувати уривки з Вашого листа, щоб показати таким же щирим українцям, що справжня українська душа безпомилково відсіє зерно від половини, відчує фальш у проповідях замаскованих інтернаціоналістів. Адже часи монотеїзму минають. Це зміг відчути наш Волхв професор Володимир Шаян, але не зміг дотягнутися до цього його горе-учень Силенко. Хоча й школяреві нині відомо, що всяке спрощення будь-якої системи (тим більше духовної!) неминуче призводить до її загибелі. То невже ж сучасній людині важко зрозуміти все багатство Рідної Віри, яке знали і прекрасно розуміли наші Пращури! Невже потрібно її спрощувати, щоб принизити до розуміння невігласів? Сподіваємось і віримо, що львів'яни, як національно свідомі українці, все ж створять Громаду Рідної Віри. Хай допоможе Вам Сварог і всі Рідні Боги!

Яким я багц Українське Козацтво

Я за єднання усіх слов'янських народів, а це не тільки росіяни, білоруси й українці. Це й поляки, чехи, словаки, словени, серби, хорвати, болгары та ін. Ми повинні обмінюватись інформацією, підтримувати слов'ян, - саме в цьому має бути наша єдність, але кожен народ повинен мати свою власну державу, бо, як ми переконалися, помилкою було створення єдиної імперії СРСР. Скільки винищено слов'янства під прикриттям комуністичної ідеології, підкинутої і впровадженої ізраїльтянами?!...

По-перше, українцям потрібен свій вождь. Це має бути українець-патріот – шляхетний, мудрий, сміливий. Він повинен, перш за все, покладатися на українців і не загравати з окупантами, сподіваючись заробити дешевий авторитет. Його найголовніше призначення – пробудити українців, вселити їм віру в себе, підняти гідність, переконати в нашій перемозі... Я вірю, що наш вождь уже народжений. Йому потрібен ґрунт, щоб він зміг проявитися. Такий ґрунт нині готує Рідна Віра. А ми маємо її підтримати і захистити. Важливо також розпізнати провідника.

По-друге, потрібна патріотична організація українців. Ми маємо близько сотні партій, і навіть кілька проукраїнських... однак ще й тепер патріоти знову змушені змагатися за створення найукраїнськішої партії?! Я надіюся на українське козацтво. Козацтво – найяскравіша патріотична і героїчна сторінка нашої історії... Та сумно було спостерігати на Великій Раді українського козацтва, як християнський піп відслужив молебень і пішов до зали поливати козачків, примовляючи: "Кроплю вас свяченою йорданською водою". Аж по козацьких рядах прокотилося невдоволене: "У нас свята вода з Дніпра!"

Гетьман же Іван Білас "авторитетно" заявив, що козацтво завжди було християнським, і що він не допустить розколів за релігійною ознакою. Гетьман гордиться, що козацтво є громадською організацією, а не політичною. Яка недолугість, як на Гетьмана! Українське козацтво було військовою організацією і політичною, і лише після цього – загальногромадською, чим об'єднувало в собі все населення України. І козаки повинні потурбуватися і про свою зброю, і національну форму (козацький стрій), і про козацьку варту, наприклад, Київська сотня Святослава для урочистих загальнодержавних церемоніалів. Хто ж, як не козаки, повинні подбати й про спорудження пам'ятника Великому князю Святославу Хороброму, прямими нащадками якого вони є. Адже саме Святослав твердо заявив: "Я не зраджую Віру своїх Предків!" То чи не пора й козакам скинути з себе юдо-християнську ідеологію і повернутися до Віри Пращурів?! Тільки тоді будемо в змозі об'єднатися для повного звільнення України від окупантів!

І. К.-Пилипенко

ЯК ПОСВЯТИТИСЯ В РІДНУ ВІРУ?

Шановна редакціє "Сварога"!

Дякуємо Вам за таку натхненну та самовіддану працю на благо нашої Рідної Віри! Ви роз'яснюєте українцям правду про багату духовну спадщину нашого народу і про ті значні духовні втрати, яких зазнав наш народ, піддавшись насильницькій християнізації.

Наша родина вже давно прийняла всім серцем Віру Предків, і ми хочемо здійснити обряд посвяти себе і своїх дітей в Рідну Віру, але не знаємо, як це зробити. У нашій місцевості поки що нема громад Рідної Віри. Є один чоловік, який називає себе "самодіяльним волхвом", але він сам не посвячений і його "знання" не викликають довіри. Ми думаємо так: якщо в християнстві ніхто, крім попа, не охрещує дітей, то і в Рідній Вірі це здійснюють волхви, які мають на це право. Бо інакше буде посвячувати "хто попало" в "що попало", тільки не в Рідну Віру, буде анархія і безладдя...

Мирослава і Людмила, м. Іллічівськ Одеської обл.

Шановна пані Галино Лозко!

...Ми, рідновіри м. Борисполя, хочемо зареєструвати громаду Рідної Віри і налагодити Богослужіння за правдивими Предківськими Звичаями. Роз'ясніть нам, будь-ласка, хто може правити Богослужбу і які правила висвячення священників Рідної Віри?

З повагою, Мирослав Кутало

Шановна Громадо "Православ'я"!

...Я давно знайомий з вашим журналом "Сварог", є його постійним читачем і прихильником справи, яку ви робите. Я знаю про вас, але мені не зрозуміло, чому в Києві існують якісь групи, що називають себе рідновірами-язичниками, але, як виявилось, до вашої конфесії не належать?...

Володимир Литвиненко, м. Київ

На ці запитання Відповідає Проловідник Світояр

Шановні наші читачі!

Дякуємо за ваші листи і щире вболівання за збереження і дотримання Предківського Звичаю.

У Рідній Вірі з давніх давен існувала традиція безперервності духовної верстви нашого народу, яка мала назву "золотого ланцюга" (у ланцюзі чіпляється кільце за кільце; пор. зі слов'янським — цепь), що символізує вічну спадкоємність духу Пращурів. Князь Володимир віроломно розірвав золоті ланки цього ланцюга в 988 році, коли закатував провідних Волхвів Русі. Однак, наш народ виробив обряд відновлення духовної верстви (так само, як і обряд відхрещення). Рідна Віра і її духовна верства ще півтисячоліття зберігалися в Святинях Медоборів і Карпат після офіційного хрещення Русі. Християнські інквізитори розправлялися з останніми язичницькими Святинями впродовж кількох століть, про що свідчать священні Скелі — німі свідки цього християнського злочину, на яких поверх язичницьких оберегів вибиті християнські хрести.

Відновлення розірваного "золотого ланцюга" відбувається через обряд покладання рук старійшин Роду на обрану ними особу. Вони всенародно благословляють обраного Волхва. З цього часу висвячений Волхв навчає і висвячує своїх наступників, забезпечуючи безперервність і спадкоємність духовних ланок. В Україні-Русі відновив і з'єднав ці духовні ланки Високодостоїнний Волхв, професор Володимир Шаян у створеному ним Ордені Лицарів Бога Сонця. З того часу, як відроджено Віру Предків, наступними її продовжувачами стали духовні достойники Волхв Мирослав Шкавритко (нині вже покійний), Старший Проловідник Мирослав Ситник, Волхвиня Зореслава, які були висвячені на священників Української Рідної Віри і склали присягу Рідним Богом за Предківським Звичаем.

Традиції Предківської Рідної Віри в Україні продовжують Громади українських язичників, що є офіційно зареєстровані як правонаступники Рідної Віри, яка була заборонена Володимиром Хрестителем в 988 р. Наша Рідна Віра відроджується за Звичасвим Правом, вона є природньою, автентичною і ніким не реформованою релігією. Всякі інші групи і напрямки, що стихійно виникають в Україні, є самодіяльними і не мають нічого спільного з

Волхвиня Зореслава посвячує Зоряна Рекуху (США) на Трухановому острові у Києві.

нашою конфесією. Ми не маємо нічого проти того, що кожна людина має право сама вибирати, з ким їй по дорозі. Адже нині в багатонаціональному суспільстві є велика різноманітність інтернаціонального елемента, якому можуть припасти

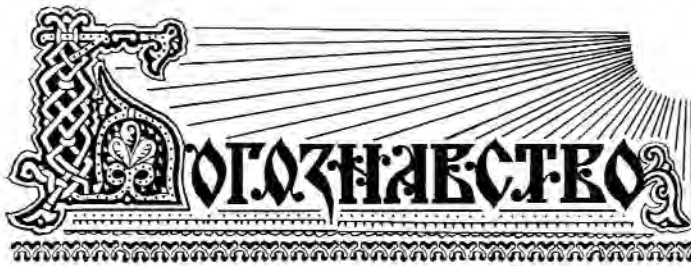
до душі різні "самодіяльні гуртки".

Наші Проловідники не поспішають збільшувати кількість Рідновірів, але прагнуть виховувати якісного українця, свідомого свого походження, шляхетного і достойного своїх Пращурів.

Сьогодні Громади Української Рідної Віри входять в Об'єднання Рідновірів України (ОРУ). Священна Рада ОРУ приймає рішення про висвячення Волхвів і Жерців Рідної Віри. Кожен посвячуваний Волхв має показати своє Боговідання, знання обрядів і майстерність волхвування. Таких людей нині в Україні ще небагато, однак працює Школа Української Рідної Віри та здійснюється індивідуальне навчання Волхвів і Жерців Рідної Віри. Нині право посвячувати в Рідну Віру мають: Волхвиня Зореслава, Старший Проловідник Мирослав Ситник, Жрець Сіверський Мироліуб. Кілька Жерців нині готуються до посвяти, яка планується на літо 2001 р.

Українці, які бажають здійснити посвяту в Рідну Віру, можуть за домовленістю приїхати до Києва або запросити священників Рідної Віри до себе. Для обрядів посвяти слід мати паспорт, свідоцтво про народження та нову (ще невдягану) сорочку. Нагадуємо, що обряди відхрещення від чужовір'я та обряди посвяти в Рідну Віру відбуваються в теплу пору року (від весняного до осіннього рівнодення). Святкові обряди Кола Сварожого та недільні Богослужіння можуть тимчасово виконувати обрядодії — обрані громадою для цієї мети рідновіри. Такий стан триватиме до часу офіційної посвяти підготовленого Волхва чи Жерця, який згодом (після висвячення) отримає право на посвяту рідновірів своєї громади. Такий порядок існує в Українській Рідній Вірі.

Проловідник Світояр

Якщо трапиться якийсь блудень,
що рахуватиме Богів
і відділятиме їх від Сварги,
то вигнаний буде з Роду!
Бо не мали Богів різних:
Вишень і Сварог, і іні суть множеством,
бо Бог єдин і множествен,
і хай ніхто не розділяє того множення!

Велесова Книга, 30

Володимир ШАЯН

НАЙВИЩА СВЯТІСТЬ

(закінчення; початок у "Сварозі", вип. № 7 – 10)

Назва Божества "Свантевит"

Спробуємо далі перейти до розгляду етимології назви "Свантевит" у світлі наведених досліджень та лінгвістики.

У Саксонця воно має форму "Свантевітус" — записане латинською мовою германомовним автором. Не міг він у своїй мові, ані в латинізованій транскрипції зробити різниці між "С" і "Сь", так само, як і між м'яким і твердим "Вь" чи "Въ". Не міг теж записати цієї назви в інших відмінках і додав латинське закінчення "ус" до родового відмінка у звучанні "Свантевіт".

Слово, очевидно, зложене із двох частин, а саме "Сванте" і "Вит" чи, може, "Вид". Перше із них "Сванте" пізнаємо слухом як пізніше українське "Свято" — у польській мові "сьвянто". У польській мові затримався виразно носовий звук "єн" після подвійного пом'якшення "сь" і "вь". Не маємо теж сумніву, як звучало це слово у староукраїнській мові. Маємо грецький запис цього слова, сучасний Святославі, у Лева Диякона [...]

Отже, записана у "Саксонця" форма із носовим "ан" є найстаршою з усіх відомих нам форм. Нічого дивного, так сама святиня, як і назва, вказує на величну старовинність, і ця форма мусила бути протослов'янською, поширеною на терені усїєї Слов'янщини [...]. Отже "Сьвєнт" є похідне від "Сьвіт", так як наш "Свантевит" виявиться сином Сварога — саме сином Найвищого "Сьвітло-Сьвіту", — саме Сварожичем.

Нас не здивує теж, що похідні чи рівнобійні словоутворення від цього кореня стрінемо також в інших індоєвропейських мовах — у санскриті і в мові "Авести". Отже, це слово протоіндоєвропейське. Дивним дивом стрічаємо цю серію зв'язків знов у тих самих групах, що й "Свар" чи "Дану" — "Дунай".

У санскриті

Стрінемо тут, а саме — у найстарших текстах Рігведи, слово докладно того самого звучання, а саме — "СьВАНТА". Звертаю увагу, що маємо тут докладно той сам звук "сь", що й у слов'янських мовах. А також довге "аа", що цілком відповідає фактові зміцнення, про яке я згадував вище. Зубна приголосна "н" не може інакше звучати перед зубною приголосною "т" — як тільки носово. Вона ж і класифікована у граматиці санскриту як "носний зубний звук". Отже, маємо повну спорідненість фонетичного звучання "Сьванта" — протослов'янської мови і старосанскритської, або ж інакше — ведійської мови.

При аналізі семантики цього слова стрічаємо, однак, величезну несподіванку. А саме, як я згадував у вступі, стрінемо тут старше, напевно дохристиянське і напевно первісне значення цього слова.

Отже, Грасман подає нам значення як "гюльфрайх" і "бєфройндет", себто той, що несе багату поміч, той, що є дружній. Увійходять, отже, у зміст цього слова поняття "дружності" і "доброти", "щедрости" і "несення помочі", в загальному — "той, що несе добростан". Не буду на цей раз мучити читача надто довгими аналізами тексту. Вони зовсім потверджують і навіть поширюють значення, подане Грасманом. Воно відповідає теж поясненням цього слова у коментарях Саяни.

Але ж маємо в Рігведі ще й похідні від цього слова, а саме — утворене від нього "номен аґентіс" або дієвої особи чи дії, а саме "СьВАТРА", означає: "той, що творить дозрівання росту", "сприяючий дозріванню", міцний, потужний, а також — Друг-Помічник, Приятель (пояснений словом Мітра!), і врешті сама Сила і Міць.

Наш читач-дослідник не може мати найменшого сумніву, що ці всі означення чудово відповідають Істоті Нашого Божества. Його головне свято у часі дозрівання збіжжя, саме після жнив, коли це йому приносять першу жертву із жнив у вигляді оцього на меду спеченого коловаю, яким ціла громада причащається торжественно після принесення Коловаю в жертву, як теж у зв'язку із цим святом відбувалися пророкування чи волхвування щодо врожаю в найближчому році. Очевидно, це все у супроводі гімнів і молитов, як це ми бачили в описі Саксонця.

Є ще інші похідні в санскриті ведійському, як "сьватрабгадж" і "сьватрія", які тільки підтверджують вищесказане.

Не маємо також сумніву, що в староукраїнській мові це слово пов'язане із основними своїми коріннями у звучанні "сьвіт", себто те саме, що в сьогоденній українській мові "світити", блищати, бути ясним, як теж похідний прикметник "сьвета", що так і значить "білий, ясний, блискучий" і відноситься також... до барви коня, і то не абиякого коня, але міфічного Коня, якого Лицарі Ранку Асьвіни подарували Педові. Сьвантевит — як ми бачили — був Божеством Білого Коня.

І врешті слово "СьВЕТЛАНА" так і значить "Світання". Тут, мабуть, не треба вже доказувати споріднення.

Що й треба було доказати!

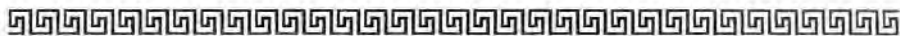
Наш Святослав, який так гордо відкинув християнізм, кажучи, що з нього будуть сміятися його хоробрі лицарі, не був Святим у християнському значенні схимника і аскета, людини, що не має жінки і живе у відреченні від світу. Ні, зовсім ні. Це пізніше значення цього слова, і воно у тому пізньому значенні аж ніяк не могло стосуватися до нашого прехороброго та улюбленого цілою стоп'ятдесятитисячною армією лицарів Божественного Святослава. Його Святість — це міць, це лицарська Дружність і любов, це готовність нести поміч, це дар приносити достаток, ріст і добростан, це, разом із тим, Світла Радість Життя і Життєтворчість.

Божеством такої Святості був престаровинний Сьвантевит — син Сварога, Вічного Світла і Вічної Святості.

Я вже не буду займатися значеннями цього слова у пізньому класичному санскриті, в основному тими самими, ані аналізом текстів, бо самі ж словникиво пояснення цілком правильно і майже повністю вичерпують його зміст.

Похідне від "Сьвента" маємо в Авесті у формі "Спєнта".

Уже Бартоломай мав сумніви, чи можна всюди, де виступає це слово в Авесті, подати просто значення "сьвятія" — "гайліг", бо хоч воно й походить від слова "сьвента", але ж тільки умовно означає те, що це слово в пізніших християнських значеннях. Коли мова про "Святого Духа", то ця різниця не впадає в очі, якщо не шукати глибини значення. Але якщо її шукати, тоді знайдемо, що цей Святий Дух Авести саме і є Творчим Духом Потуги, Світла і саме Святості. Це ж

Він непримиренний ворог Темряви, Ворог Демонів, Ворог Духа Зла (Аніра Майнію) або Агримана. Споконвічна боротьба ведеться між цими Духами. Беруть у ній участь цілі світи. Символіку цієї Боротьби ми бачили у культурі Білого Коня, що на ньому мав Свантевит вирушати вночі на бій із його ворогами. Отже, цей кінь мав бути ранком вкритий білою піною від далекого лету. Так вірили його визнавці, як це засвідчує Саксонець. Але ж маємо тут тільки старшу форму цієї Ідеї Споконвічної Боротьби Агурамазди із Аніра Майнію у вигляді боротьби його Ордену Божественних сил і Потуг, Духів і Язатів.

Великий Меч, Священний Меч Свантевита був тим самим символом, зрозумілим усім його дітям і синам. Священний Меч на боротьбу проти сили темряви і зла. Звідси теж його найвища Влада.

Може, цей міт звучить для деякого сьогодні наївно, для тих, які не розуміють, що Боротьба між Добром і Злом ведеться споконвічно, щоденно і щохвилино, що її театром є, перш за все, наша душа, а далі світ та історія. Це за допомогою того старовинного міфа наші Прапредки заявили своє місце у цій споконвічній боротьбі. Вони — сини Світла і Святості. Їхня Боротьба — це споконвічний, даний їм як найвище призначення. Священний Героїзм. Своє ідеологічне завершення чи одну із висот знаходимо у нашому преславному "Слові". Воно заховалося, щоб поставити перед нами завдання, недокінчене завдання Прапредків, що його довершити судилося нам.

Але вернімося до значення слова "Слента" у релігії культу Вогню і культу Боротьби у первісній Авесті чи переавестійському світогляді її творців. Отож — уже Бартоломай веде дискусію у своєму словнику, чи "Слента" не значить "той, що приносить благодать, приріст і благостан" („гайль"). Але ж подальші досліді цього слова Герсона в його праці "Гімн до Мітри" довели його до завершеності перекладу слова "Слента Майнію", себто Святого Мисле-Духа, як "Інкременталь Спіріт", себто Духа, що приносить Ріст у широкому значенні цього слова. Ми додамо в тому значенні, що ми його стрічаємо в Рігведі і... нашому культурі Свантевита і в наших іменах, що мають у собі корінь "Свято-" як "Свято-слав" чи "Свято-полк", себто той, що веде Святу Боротьбу.

Але, але ж... тут приходимо до основного висновку моєї праці. Не їздили літаком до Індії наші Праволхви, щоб учитися там міфології і семантики слова "Святість". Не їздили волхви із Рурії чи з прاپоселень Слов'янщини до Заратуштри вчити Міф Священної Боротьби Світла із Тьмою, Ворожости із Святістю.

Нічого дивного, що попали ми в неволю, забувши наш великий Заповіт. Але й не слід впадати в розпач. Це був дорогий і жахливий досвід. Може, саме сьогодні світ потребує саме такої ясної ідеології.

Разом з відновленою Вірою наших Прапредків ми знайдемо і цю світотворчу силу в нашій душі, щоб зло і неволю перебороти в його світовій боротьбі.

Відновимо тоді величну святиню Свантевита — Божества Святості як світотворчої Потуги.

Це ми сотворимо світ — залунала вже програма відновленої Віри. Сотворимо світ із святості. Лише тепер розуміємо цю декларацію.

Заповіт наших Прапредків. Заповіт народів, що оддичили не тільки мову, але саме її найглибший зміст із так званої мовної єдності індоєвропейських народів.

Хто ж вони були, де вирости і виплекали цю свою мову і ці всі такі прекрасні і високі ідеали чи міфи про Сварога, про Сварожичів, про споконвічну боротьбу Лицарського Бога Перемоги із темрявою і Безладом Хаосу.

Хто знайде у собі поклик Сина Світла й Святості, хто відчує себе рідним сином чи внуком Дажбога, Бога Сонця або ж Многоіменного Бога Святості, — той у своїм серці розв'яже цю загадку [...]

У текстах "Книтлінгасаги" стрічаємо таке пояснення Триглава, якого вважаємо іншим видом Свантевита: "...is erat eorum deus, qui cum eis in expeditionibus ibat". Себто: "Він був їхній Бог Перемоги, який ішов із ними у воєнні походи".

Знам'я Бога символізувало його самого. Участь Бога в боротьбі даного народу стрічаємо часто майже в усіх старовинних текстах, навіть у „Второзаконії" Мойсея, численну кількість заповіть.

Пригадаймо собі надзвичайну роллю "станції", себто прапора, на появу якого лицарі-оборонці Аркони мусили вийти довершувати найвищого героїзму із повним забуттям про небезпеку для свого життя. Бог був тоді із ними. Боротьба ішла на життя чи на смерть.

Пригадаймо собі, що Свантевит часто воював проти своїх ворогів, себто сил Темноти, на Білому Коні, на чудово різьбленому сідлі, мав великий меч і бойове спорядження.

Отже, разом із його розумінням як Божества Святості іде його розуміння як Бога-Переможця над злом і темрявою, що зовсім відповідає розумінню святості як творчої і світотворчої сили і духової потуги.

Якщо вийти поза балто-слов'янський мовний терен, тоді знайдемо в санскриті старовинне слово "віті". Його старовинність засвідчена хочби тим, що одне із його значень записане тільки лексикографами. Це слово ВІТІ (довге І) означає — Радість, Свято. Свято, як споживання святочних страв і напоїв, — далі: Світло, Сяйво, і навіть "Сонце", а також "Вогонь Божества Вогню". У множині це слово означає Вогнепоклонників.

У словосполученнях, як Віті-радгас воно значить "той, що дає радість".

Підкреслимо, що всі ці значення мають релігійний відтінок і знаходимо їх у священних текстах Рігведи, Айтарея-Брагманас та в Пуранах. Лексикографічне значення — це саме "Сонце", очевидно, в метафоричному значенні.

У моїх дослідженнях я зник до того, що літургійно-релігійне чи магічно-жертвоне значення старовинних слів знаходжу у Рігведі. Це, мабуть, дає нам ключ чи хочби одну можливість для семантичної інтерпретації слова СВАНТЕВИТ.

Це — Радість Святості, Вогонь Святості, це, врешті, Сонце Святості. Можливі ще й інші корені, як „від" чи „вінд", але ж дивно, що досі вони якісь близькі одне до одного чи пов'язані семантикою. Усі вони скріплюють значення Бога Святості як творчої, активної, переможної, життєдайної і радостедайної Сили і Свідомості Космічного Божества Святості, саме Свантевита [...]

"Сварожич" — це назва по батькові. Із описів хроніки не маємо сумніву, що цей напис відноситься до Божества Свантевита. Для нас є очевидно різновидність його зображення. Чому це в недогматичній релігії мали б бути всі зображення одного стилю?

Знаходимо тут ще додаткове потвердження, що Свантевит звався також Сварович, і тут можлива помилка в самому записі поодиноких букв, але не цілості слова: Свантавіц і Сваравіц. Сварожич, отже, син Сварога. Але ж закінчення „вич" у м'ягчій західньо-слов'янській вимові, передана старонорвезьким „віз", могло теж відбивати різновидність імен по Батькові.

"Свантавіц" могло б бути таким самим чи подібним патроніміконом, як "Сварожич", і могло в народній етимології змішатися із "Свантевит" оскільки слово "вит" перестало бути зрозумілим. Поняттєво, себто семантично, не було тут ніякої труднощі, оскільки, нам уже відомо, Свантевит був сином Сварога, а це те саме, що сином Святості як сутності Сварога.

Тут ми дійшли до моменту, коли лінгвістичні труднощі даються зрозуміти тільки у світлі генотейзму. Пригадаємо собі наші міркування із розділу про назви Бога. В інтенціональному моменті свого значеннєвого спрямування до предмету визначення є те саме інтуїтивне поєднання різних, сказати б, „з'явцевих" проявів Божества, в одну різновидну сутність. Звідси Бог і Бог-Син, Бог і Велика Мати чи інші уявлення, якими виражене наше інтуїтивне прагнення охопити різновидність Богопояви одним метафізичним поняттям. Це був довгий процес пізнання Божества, який надалі триває в історії, а слідами якого є оці різні назви Всепроявного БОГА [...]

Ономастика Рурії

Назви місцевостей острова Рурії, відчитані на згаданій уже карті острова Рурії, мають свою вимову. Сімсот літ германізації не стерли численних слов'янських назв:

Wolhin, Presenske, Dranske, Kreptiz, Leblin, Grubonov, Ruschvitz, Kublekov, Medow, Krackvitz, Sallentiv, Passtiz, Stedar, Stubnitz, Dubnitz, Gries, Parehov, Budkevitz, Lussnitz, Lubzov, Voldentz, Vilmnitz.

Найцікавіша із тих місцевостей має свою проречисту наз-

ву SWANTW.

Я навів тільки деякі для прикладу. Звертають нашу увагу такі назви, як от — Свантов, Медов, Дранске, Стедар, які мають звучання далекої доісторичної давності. Деякі з них мають свою відому історію. Так, наприклад, германське закінчення, але слов'янський корінь, має назва місцевості недалеко від Аркони, що зветься „Яромарсбург“. Прізвище „Яромара“ відоме нам із хронік як того зрадника-князя, що воював проти Аркони по сторони данського короля. Нічого дивного, що після перемоги нагородили його правом поселення, яке назвав він Яромарс-бург'ом.

Із хронік довідуємося також про численні інші прізвища князів із прекрасним старовинним звучанням.

Тут ще широке поле для ономастичних дослідів, але для нашого предмету вони не істотні. Це тільки додаткове свідчення сивої давнини цього слов'янського острова, де наші Прапредки так хоробро боролися свою віру у дванадцятому столітті.

Усе ж таки я наведу декілька з них. Вони характеристичні своїм старовинним звучанням.

Свантібор, Вартіслав, Стоіслав, Теслав (слід думати, що „Т“ мало ще лінгвальну вимову і з нього розвинулося, або ж воно відповідало чеському Чес-лав), Дубіслав, Яромар (Яромир), Побігнев (Побийгнів), Буріслав (Борислав), Вислав, Свантополк, Ярослав, Варнута, Сентеслав, Богіслав та інші.

Як бачимо, два із тих прізвищ мають у своєму корені слово „сванте“ — Свантибор — себто „борець святості“, Борець за святу справу, — Свантополк, у пізнішій староукраїнській формі Святополк, часто уживане як ім'я князів. Воно означає те саме: Священний похід, Святого борця.

Усі ці імена безперечно дохристиянські. Знаходимо їх головню у свідченнях Саксонця. Вони вказують та ще зайвий раз стверджують розуміння Святості як поєднаної із силою боротьби і воєнного походу (полку) і її утвердження в історії.

До цієї групи імен належить і загадуване вже ім'я улюбленого в історії України князя СВЯТОСЛАВА, князя СВЯТОЇ СЛАВИ.

Якщо мова про історичні записи, про сам острів Ругію, то слід тут згадати свідчення римського історика Тацита.

Як відомо, спираючися на свідчення римських старшин і полководців із другого століття нашого літочислення, Тацит наводить довгий перелік слов'янських племен.

Між ними плем'я Ранів або Руянів, про яких він виразно каже, що вони поселені над морем, себто над Балтійським морем. Не може бути сумніву, що мова тут про Руг'янців.

Але це джерело як і його свідчення надто добре відомі і висвітлені істориками, щоб присвячувати йому більше місця. А однак... справа давности слов'янських поселень не тільки на терені Прибалтики, але і в Північно-Західній Європі це недостатньо досліджена, а ще менше оцінена в історіографії.

Культ Свантевита, якого прадавність і прапервісність засвідчена самою його назвою, а ще більше теологічним змістом, стоїть як непорушна скеля, як могутній свідок високого Духа Релігійної Культури наших Прабатьків, що в культурі Свантевита вбачали багатойменного і багатovidного Сина Святості, Сина Прабатька Космосу, Сварога.

Висновки

Так, висновків треба. Маємо перед собою величезний матеріал фактів. Маємо перед собою цілу добу боротьби двох світів: церковно-християнського і народно-слов'янського.

Церковно-християнський світ озброївся в динамічну потугу т. зв. „Святої Римської Імперії Німецького Народу“ („Das heilige romische Reich der deutschen Nation“). Рим і воюючий християнський універсалізм, заснований на традиціях римської імперії, знайшов добре знаряддя і збройне рам'я для своєї спроби установлення світового тоталітаризму. „Поганські“ народи мають бути навернені або винищені. Навернені — це значить упокорені мілітарною силою і підлеглі світсько-церковній владі держав завойовників. Це означало також грабунки святинь і майна завойованих, установлення десятин на підкорених землях, а далі — тілесного рабства. Це також ріст і експансія націй пануючих і завойовників.

Германські племена і народи, воєвничі і без того, знайшли тут виправдання своїх завойовницьких і загарбницьких

походів на цілі століття.

Найповнішу картину цієї німецько-германської експансії на схід знаходжу у солідній і чесній науковій праці Джеймса Томпсона п.з. „Феодальна Німеччина“, виданій Університетом у Чикаго, у 1928 році, а зокрема в її розділі п.з. „Навернення слов'ян“. (Thompson James Westfall: Feudal Germany, Univ. of Chicago Press, 1928. „The Conversion of the Slaves“).

Праця заснована головню на самих же німецьких джерелах і треба дивуватися, що так мало із її висновків знаходимо у т. зв. „Історіях світу“, а навіть в історіях поодиноких народів. Період розбійницької експансії германських народів, замаскованих благословеннями Риму на „святість імперії“ повинен бути забутий або прихований.

Тим часом західнослов'янські племена і народи, надбалтійські слов'яни, як і балтійські народи, протиставили довгий і рішучий спротив смертельній загрозі. Шлях цього спротиву позначений відомими і невідомими кривавими погромами, паленням святинь, святих статуй, винищуванням народів і тривалими завоюваннями здобутих теренів.

„... Це їм зробите: вітварі їх порозвалюєте, а стовпи їхні порубаєте на дрібні кусочки, а гаї їхні священі вирубаєте, а різьблені їхні статуї вогнем попалите“ (Мойсей, V. 7. 5.).

На шляху цього походу знищення і завоювання улав у історії хоробрий нарід Прусів, а їхня земля стала твердиною германізму. Кривавий тевтонський Орден Хрестоносців закує в залізі дуби Литву і Литвонію. Тут ще далеко не все витягнуте на світло денне. Наші джерела, наведені у цій праці, мали засвідчувати триумф воюючого християнізму над т. зв. „поганами“. Із панегіричних історій цих походів постає перед нами всього декілька картин і декілька відомостей про їхню віру. Не були вони призначені ані на звеличення, ані на свідчення, ані на вивчення цієї знищеної віри. Навпаки, наведені згадки мали засвідчувати славу здобичників і мудрості тих, що ведені жорстоким фанатизмом, нашоували амбіції і жорстокість своїх князів до злочинів, убивства народів і їхньої віри. Отже, помімо їх бажання устає перед нами струнка і монументальна велич, сонячна осяяність і натхненна високість віри і мудрості наших Прапредків. Устає, щоб ніколи не погаснути, осяйна постать Свантевита.

І те, що перше владає в око при зустрічі із цим Божеством, це сама превисока і навіть сучасна теологія і теогонія його постаті. Під час пізнішого цюкування старої нашої Предківської віри християнські пропагандисти усе воювали закидом, що ця віра була примітивна, анімістична, обожнює „мертві стовпи“ чи якусь там обмежену „силу“ т. зв. „природи“. Ця „природа“ за вченням християнського дуалізму мала бути „мертвою“ і „бездушною“. Т. зв. „погани“ почитали щось „мертве“. Їхні статуї мали б бути самими „богами“ — писаними згрідливо з малої букв.

Їхній же Бог, себто Бог християнський, як вони вчили, це мав би бути єдино-живий Бог, який мав, навіть, як чоловік, зійти на землю, вродившись непорочно із лона матері одного народу. Так немов би вже хочби стара грецька віра не вчила про синівство Боже численних героїв від їхніх живих і чоловікоподібних Божеств. Щобільше, численні великі старовинні народи вірили у своє Божественне походження. Стрічаємо в історіях теогонію численних націй в історії. У тому числі українці вірили, що вони є внуками ДажБога. Не самим „деревом“ і не самим „стовпом“ був, отже, їхній Дідо.

І не просто „сліпою“ і „мертвою“ „силою природи“ був їхній Божественний Дідо, але свідомою світотворчою і животворчою Бого-Істотою, Творцем усієї Всеживої Вселенної, а в ній людини чи нашої нації.

Але ж такими вигадками і нісенітницями зогиджували християнські апологети, чи пак пропагандисти, уявлення старовинні про Божество, і їм удалося упродовж століть закріпити такий ненауковий, недійсний і викривлений погляд про розуміння Божества старовинними дохристиянськими віруваннями. У такому образі доказом сили їхнього власного Бога мало бути те, що статуї були порубані, і це сталося безкарно: Дивіться! Нічого не сталося! Наш Бог дужчий! Такі „арґументи“ виразно стрічаємо в наших текстах чи теж у хроніках християнських монахів старої Руси.

Не влав вогонь із неба і не запалив землю під погромиками. Їхній Бог, Єгова чи Христос, сильніший! Стрічаємо часто

в історії християнізму цей аргумент там, де руйнуються Святині. Чи бачать християни сьогодні силу цього аргументу, коли то їхні власні святині руйнуються в ім'я безбожницького ленінізму? Невже знищення народу і його віри є непомилковою ознакою святості чи правди завойовника?! Тільки Шевченко пророкував, що "сонце стане і осквернену землю спалить". Чим же ж була вона осквернена, як не злочинами насильства народу над народами?

Але не будемо ще тут розглядати філософії історії у світлі вчення про історичну карму народів. Не будемо теж увиходити в оцінку концепцій „природи” і світу в системі християнізму.

Ствердимо натомість виразно, що у світлі наведених джерел у відношенні до концепції Свантевита стрічаємося із Божеством високої теологічної дійсності.

Це Бог Святості, — а Святість, як я вже вказував, є основним атрибутом Бога та самою його сутністю.

„Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний!” — моляться християни.

І так теж молилися вже споконвіку наші Предки, а їх розуміння Святості було куди глибше, живіше і світлотворчіше, ніж у світозаперечливій і світловідверненій системі християнізму.

Свантевит — це Бог Святості. І тут першим питанням для порівняльного відрозуміння повинно бути питання, що є Святість? Яка це Святість лежить в основі розуміння атрибуту Святості Бога? Яка її природа, бо ж християнська теологія знає кілька її видів чи значень.

Такого питання наука, а головню християнська теологія, собі не завдала. І всупереч самій назві та істоті було "здеґрадовано" Божество Свантевита до типу "поганського" у жакливному спрощенні цього розуміння, із виразними елементами знецінення і зневаги.

Я вже стверджував, що Святість Свантевита не дається вмістити у християнсько-церковне розуміння цього поняття. Може, найближче ще є поняття "Санктум Августум" ("Sanctum Augustum") — себто "Святість Блаженної Щасливості", але й це поняття не віддає Активної, Космічної, Тьмоборчої Святості Свантевита. Це не стан Душі Людської чи Душі Людиноподібного Божества. Це стан цілого Всесвіту!

І вже тут треба власти на коліна перед Космічною Величчю такого розуміння Божества. Навіть християнські теологи нашого часу пізнають, який маленький, який анахронічно обмежений у часі і просторі є той малесенький світочок, який упродовж століть затискав хочби поняття "нескінченного світу", видвигнутого в історичних часах теологією Джордана Бруна, спаленого на вогнищі після семи літ ув'язнення за "єресь" "поширити світ".

Старовинне розуміння Всесвіту нашими Прапредками було вільне від теологічних обмежень. Нескінченний Світо-Світло-Духовий Простір над нами — це Сварог. Його діюча, проявлена Світло-Істота у нашому світлосвіті — це його Син Свантевит чи, точніше, його сини із різними назвами.

Щобільше! Уже в нашому сторіччі з'являється в науці наукове поняття астрофізиків, які побіч "Світу" потребують поняття ще незрозумілого для них "Протисвіту".

Це Свантевит веде якусь невидиму Космічну Боротьбу із тим "Протисвітом" модерної науки.

Дозволю собі навести тут ще додаткове джерело хронікаря Еббона до цих моїх стверджень теологічної природи.

Було для Еббона, а також для пізніших, важливим питання, що означають три голови Триглава у Щетині. Еббон записує вирішуючу відповідь: "... summum eorum deum tria habere capita, quoniam tria procurat regna, id est coeli, terrae et inferni". (Hilferding, 167). Один із найстаріших хронікарів, це не зіпсований пізнішою пропагандою, засвідчує безпосередньо високий теологічний характер Триглава, Триглав — це Бог Богів із Щетина. Це різновидність розуміння Свантевита, пізнаваною в іншому аспекті. Він має три голови, "бо під його владою є три держави, а саме Неба, Землі і Підземелля".

То це тобі не вітер, ані не повітря, ані не стовп, марний пропагандистичний брехун! Це навіть не лютий Демон одного народу, що хоче цілий світ завойовувати через знищення. Ні! Це теологічне Божество "пар ексланс", що володіє трьома світами, видимими і невидимими.

Свантевит воює не з марними данцями, — але з його ворогами, з ворогами Космосу і Психо-Космосу, — з ворога-

ми Світла і Світу — із невидимим ворогом Протисвітом. Існування якого відкривають при кінці 20-го століття. Його Кінь і Меч — це тільки уявні символи Сили Володаря Всесвіту. А цей Видимий і Дійсний для нас Усесвіт є Сином Сварога.

Свантевит є також Сином Бога. Але не марним єдиним Чоловіком, якого Батько посилав на самозатрату, щоб рятувати непослушних мурашок людського роду. Сварог і Свантевит — це Божества Космічного Розміру і Космічного Ладу. Людина утратила разом із старовинною вірою оце величне і світлотворче відчуття величчя Живого Космосу і свого в ньому місця та зв'язку із ним.

І хоч Усесвіт сьогодні більший, ніж уявляли собі наші Предки, але, може, він тільки більше вимірний, бо все одно вони уявляли його безконечним, — то все ж саме сьогодні схилимо нашу горду козацьку голову в поклони перед Божеством Всесвіту — Батьком і Сином.

Еббон, складаючи своє свідчення, напевно не сподівався, що воно послужить для спростування пізнішої забриханості християнської пропаганди проти старої віри слов'янських народів, боцімто вона була чи не найпримітивнішою в Європі. На жаль, за цією пропагандою пішли численні науковці і дослідники, які не доглянули ні глибини, ні висоти утраченої віри як душі народу, і верзли про анімізм, примітивізм чи обожнювання самих сил природи.

Саме цю відрізану чи відрубану голову Триглава було вислано папі Римському як триумфальний трофей здобичників, як це ми читали у власних свідченнях цих варварів. Я завдав собі даремного труду шукати її в каталогах скарбів старовинного мистецтва Ватикану. Я знав, що моя праця даремна, але для наукової докладності мені потрібне було і таке ствердження. Цю відрубану голову Божества не посилали туди для збереження. Вона мала бути доказом обезголовлення віри цілого народу. Історія не записує такого злочину як "децид", хоч вона добре знає геноцид [децид — дослівно "боговбивство" від *Deus* — Бог і *cido* — вбивати. — Ред.]. Але ж наші свідки добре знали, що не можна тривало опанувати Ругії без знищення її головної святині, святині Свантевита. Це важливий досвід історії.

А найважливіший висновок для нас, для тих, що в глибини прадавності шукають міцного коріння для росту у висоту сучасної історії — це наступне.

Ми не забудемо з'явища Ордену трьохсот лицарів на добірних конях, мабуть білих, що бережуть Святину, боронять у світі Правду і Волю, а разом із тим, і життя свого народу. Сьогодні їх завдання значно ширше, бо ж Лад, Законність та Ієрархію треба установити в цілому світі.

Блискуче підтвердження моїх висновків про Єдино-Божество слов'янської віри у формі генотейзму знаходжу в яскравому твердженні Гельмольда, яке, з уваги на його надзвичайну доказову вагу, наводжу в оригіналі та в перекладі.

Латинський оригінал: "Inter multiformia vero deorum numina, quibus arva, silvas, tristitias atque voluptates attribuunt, non diffidentur unum deum in celis ceteris imperitantem, illum prepotentem caelestia tantum surare, hos vero distributis officiis obsequentes de sanguine eius processisse et unumquemque eo prestantiorem, quo proximo-rem illi deo deorum". (Helmond Chron. Slavorum, 183).

У перекладі: "Поміж многовидними появами Божеств, яким приписують володіння полями, лісами, жалощами чи розкошами, не бракує їм віри в Одного Бога, який у небесах володарствує над усім іншим. Цей Премогутній Бог володарує саме над небесними Істотами, а вони виконують призначені їм обов'язки, а походять вони із його крові, і кожний із них тим визначніший, чим ближчий він до цього Бога Богів (Гельмольд: Слов'янська хроніка, 183).

Не можна ясніше. Існує Один Бог, Володар на небесах і над усіма небесними Істотами. Усі вони наділені Владою над якоюсь Потугою світу — як Поля і Ліси, чи як Психологічні Потуги Страждань і Розкошів.

Усі вони є Аспектами Однієї Волі і Однієї Потуги. Найвищий Бог є Многопроявний і Многопотужний. Усі ці Божественні Істоти постали із його Єдиної Крові. Кров — це Тайнство Сімені і Розроду. Тайнство Множества і Єдності. Одне із найбільших Тайнів для всього Первісного і Теперішнього Людства.

Між цими Многовидними Божеськими Істотами існує Ієрархія Постаання. Є ближчі до його Небесно-Висотної Істоти і є дал-ші походженням. Але всі вони наділені та є виявами його

Божественної Потуги (...).

Як його звати? У моїй праці про Найвище Світло я доказав, що його людське, праслов'янське ім'я звучало „Сварог”.

Найближчий його Син — Сварожич — зветься у наших текстах Свантевит. Але мав він і інші назви, і інші Потуги-прояви, які вбачали основою його назв і його Істоти. Ми пізнали Істоту Першого Сварожича, Дієвого Володаря Світів і Духової Сутності Всесвіту.

Чи ж треба ясніших доказів? Гельмольд, як теж ні один із наших авторів джерельних документів, не був прихильником старослов'янської віри і не був заінтересований у її похвалях. Навлаки, — повторюю, — основний закид для розбивання цієї віри був раціоналістичний закид її словідної многобожественності.

А ось стрічаємо пряме і явне, як теж рідкісне чи виняткове ствердження про саму теологію і теологічну ієрархію єдинокровних Небесних Істот, від Батька існуючих.

Свідокство не є єдиним. Тут пригадаю моїм читачам і дослідникам свідокство Прокопія, наведене вже Костомаровим у скороченні, а мною у довшому тексті у праці про „Дунай, Дніпр і Дністер”.

Пригадую: „Вони вірять в одного Бога, творця блискавиці і громів, який є *Володарем усього Світу*, і жертвують йому волів та інші жертвоприношення”.

Щобільше, Костомарову було відоме наведене місце Гельмольда, хоч наводить його тільки у нотці. Я вже стверджував, що знаменита праця Костомарова, спалена московською цензурою, заслуговує на перевидання і докладне вивчення.

Що ж бачимо? На двох кінцях слов'янського розселення у двох епохах стрічаємо те саме свідокство про Єдино-Божество слов'ян у вигляді генотеїзму.

У Прокопія, який мав діло із старовинним українським лицарством, висовується саме Перуновладність Істоти Найвищого Бога, його Бойова Владо-Поява у світі. Але ж і Свантевит має свого Білого Коня і Меч, щоб вів він свої бої у Небесах Найвищих. Наші історичні бої на Землі були відбиткою того Космотворчого Бою, що творить Світлий ДОБРОЛАД.

Різно називали вішуні те, що є Одне.

Ось на скелях Ірану викутий у гранітах наступний напис: „Вага vazraka Auramazda hya imat bumim ada hya avam astmana ada hya martiyam ada”. У перекладі: „Великий Бог є Агурамазда, який дав (створив) цю Землю, який дав це Небо який дав (створив) Людину”. Тут Найвище Божество зветься Агурамаздою, у молодшому тексті — Аурамаздою, а це значить Божественне Добро і Світло.

Хто ж не побачить тут поза іранською мовою ту саму Бого-Істоту, що зветься Сварог, Свантевит, Агура-Мазда чи Перун, чи ще іншими іменами.

В написі на скелях стрічаємо назву Вага — Бог. І цей напис веде нас до дальших дослідів над сутністю Бога і його розуміння народами в історії людства. І це саме, що досліді над численністю його назв і над Єдністю Многопроявних Потуг у Космосах. (Мультиформія нуміна!)

А в наших хроніках! Монахи, що їх писали, були так сповнені богопротивною ненавистю до старої української віри, що не залишилося нам нічого із пам'яті про них, окрім декількох назв у переліченні т. зв. „Володимирових Богів”. І тому ми мусіли шукати слідів нашої правди і віри у чужих, хоч також ворожих джерелах.

Але є і далекий відблеск цієї правди і в одній із наших хронік, саме в місці, де, при нагоді наведення Хроніки Малали, автор здобувся на вбогий коментар і поверхове зіставлення деяких грецьких назв із староукраїнськими. При цій нагоді згадує він про Сварожичів. За цією хронікою Дажбог — це також Сварожич, себто син Сварога. Але розгляд цієї хроніки може бути предметом дальших дослідів, які мусіли бути підготовані моїми попередніми працями відносно старослов'янської і староукраїнської віри. Будемо займатися преулюбленими Синами Сварога, однієї крові із ним та із нами, онуками Дажбога Сварожича.

[Далі В. Шаян подає бібліографію іноземними мовами. — Ред.]

ВІЧНА ЇМ ПАМ'ЯТЬ

18 серпня 2000 р. у Вроцлаві (Польща) на 95 році життя відійшов у Світ Пращурів великий друг нашої Громади, старійшина польських рідновірів, філософ, етнограф, громадський діяч **Антоні Вацик**.

Він був сучасником і другом основоположника відродження польської Рідної Віри Яна Стахнюка, знав і шанував праці Володимира Шаяна.

Народився А. Вацик у 1905р. на Поділлі. У 1918-20 рр. навчався в польській гімназії м. Кам'янець-Подільського, а в 1932 закінчив факультет права Львівського університету. У 1937 р. він увійшов до складу редколегії „Задруги”, заснованої Я. Стахнюком, і брав активну участь у польському національному русі, гаслом якого було: „Відкатолічити, ународовити, вдосконалити поляка!”. У Польщі широко відомі його праці з проблем відродження польської Предківської віри та критики християнства: „Міф польський”, „Філософія польська”, „На погибель католицтву” та ін.

Антоні Вацик досконало володів українською мовою. Завдяки його перекладу з української польської читачі познайомилися з книжкою Галини Лозко „Українське язичництво” та рухом відродження Рідної Віри в Україні. Вже в похилому віці А. Вацик піднімався на священну гору слов'ян Соботку і проводив там по кілька літніх місяців, навчаючи молодих рідновірів.

Ми висловлюємо співчуття всім, хто знав і поважав цього великого слов'янського подвижника і просвітителя. Хай душа його перебує на Луках Сварожих, бо Смерті немає, лише Життя вічне!

У вересні 2000 р. в м. Гамільтон (Канада) після тривалої хвороби відійшов у Світ Пращурів український рідновір

Роман Кміть, відомий широкому колу українців як добродійник, один з жертводавців унікального видання праць Волхва, професора Володимира Шаяна „Віра Предків наших” (Гамільтон, 1987).

Роман Кміть - колишній вояк УПА, який борювався за волю України. Поховання на дільниці Української Рідної Віри у м. Гамільтоні здійснив старший Проповідник Мирослав Ситник 19 вересня 2000 р.

Висловлюємо співчуття родині покійного, його друзям, усім Побратимам і Посестрам Громади Рідновірів-язичників, усім, кому він був дорогим і близьким. Хай його душа перебує на Луках Сварожих, бо Смерті немає, лише Життя вічне!

Велесу Книгу цю почестимо — Богу нашому... або Вчення про Велеса

(продовження; початок див.: "Сварог" № 9)

У 16 дощці знаходимо слова присвяти цієї дерев'яної книги: "Велесу Книгу цю почестимо — Богу нашому, бо в ньому є прибіжище і сила".

Велес — одне з багатьох імен Всемогутнього Всевишнього Бога нашого. Наші Пращури порівнювали Велеса з Богом Сонця, подібним до грецького Аполона, що є водночас покровителем земних благ Велес, як і Аполон, наділений таємничими здібностями відання, передбачення майбутнього. Ось як Велесова Книга пояснює зв'язок Велеса із Сонцем: "Молили Велеса, Отця нашого, хай потягне в небі Коня Суражого, і хай прийде до нас сурі вішати, золоті Кола вертячи. Бо то Сонце наше як святе для домівок наших, і перед ним блідне лик вогнищ домашніх" (3-А). Хоча Велес є покровителем нічного часу, але саме він вранці викочує на небо золоту колісницю Сонця (Коня Суражого), а потім вдень починає вертити золоті кола сонячного саява.

Велес також наділяє відунським умінням, чарівними якостями і найкращим з людей. Тому він є покровителем Волхвів, служителів Рідних Богів. Як головний Бог-оракул, Велес мав багато присвячених йому храмів по всій Слов'янщині, зокрема й у Київській Русі.

Ще донині наша земля зберігає географічні назви (топоніми, гідроніми), похідні від імені Велеса: села Велесове, Волосова Пустиня, Велесове дворище (*Володимирська та Смоленська обл. Росії*); річка Велеса (*ліва притока Західної Двіни*); височина Велесове Ребро (*поблизу Ярославля*), вулиця Волоська (*в Києві*), що вела до капища Велеса. Волосова вулиця була також і в Новгороді, є гора Велеса (*у Боснії*), Волосів Яр (*на Вінниччині*), Велесова гора (*неподалік від Луцька*), Велес-камінь (*с. Крижівка Мінської обл. в Білорусі*), навколо якого, як розповідають місцеві жителі, ще перед Другою світовою війною були розвішані черепи різних тварин. Кумир (статуя) Велеса стояв на березі річки Почайни, куди був скинутий за наказом князя Володимира в 988 році.

Спадкоємця Бога Велеса впізнаємо і в образі відомого досьогодні Водяника, який уособлює водну і земну стихії, і якому люди й досі приносять пожертви (монети, хліб, мед, вінки, квіти, трави).

Водночас Велес вважається покровителем небесних отар (хмар, міфічних дощових корів), — їхнім пастухом і володарем, опікуном атмосферних явищ (санскритське *var*, *var* означає "дощові хмари, шерсть, руно", пор. закономірний перехід санск. *p* в слов. *л*: *voг*, *var* — *вол*, *вал*). Дослідник української старовини Олександр Потебня вказував, що санскритське *varshas* — дощ, *vrshan* — той, що дає дощ, означає "запліднюючий" (епітет Індри), *vrsha* — бик (запліднювач). Народ вірить, що від зірок залежить роса і дощ. Свідченням тому є народні назви сузір'я Плеяд: Волосожари, Власожерці, Власожелішти, що також пов'язане з Велесом. На зв'язок Велеса із зоряним небом (тобто ніччю, пор. царство Чорнобога) неодноразово звертали увагу фольклористи, етнографи, навіть археологи, наприклад, Микола Чмихов. Подібність нашого Велеса з литовським Велнясом (Чортом) також вказує на його зв'язок з Нічним Небом, Чорнобогом. Протилежністю Велесу, Богу Нічного Неба, є Дий — Бог Денного Неба.

Мислення наших Пращурів суттєво відрізнялося від нашого сучасного раціонального світобачення. Поетичність світогляду, схильного до природних порівнянь, міфологічної образності, була зрозуміла кожному русичу без спеціальних пояснень. Тільки чужорідне християнське втручання у цей народний світогляд спричинило серйозні перекошення давньоукраїнських вірувань. Так, християнські посилення "к Велесу за море", "к Бісу", "к Чорту", "до Дідька" первісно означали "на

Той світ", до Предків. У давні часи вони зовсім не означали побажання смерті, лише в християн ці слова набули значення прокльонів. Для язичника "сходити до Предків" насамперед означало встановлення зв'язку між минулим, сучасним і майбутнім, бо Душа живе вічно, лише обертаючись через ці три світи: Яву, Наву і Праву.

Подібність Велеса до литовського "веліса" (покійника) також вказує на його тотожність з нашим Домовиком, що є духом Предка і покровителем домашніх тварин — "звірят, звір'я", тобто тих, хто приходить "з Вирія". Про те, що наші далекі Пращури бачили на нічному небі різних звірят, свідчить хоча б уявлення про Зодіакальні сузір'я у багатьох арійських народів, в тому числі й слов'ян (грецьке *Zodiakus* — коло із зображеннями тварин). Показовим щодо цього є українське вірування в те, що тварини на Різдво розмовляють, а дбайливий господар може почути їхню мову. Жодна тварина в цей день не повинна зазнати якоїсь кривди, тому господар особливо пригощає свою худібку, годує хлібом, іноді заводить до хати. Бо в Різдвяну ніч Бог Велес оглядає свої земні череди і дає приплід тварин тому господарю, який добре їх доглядає.

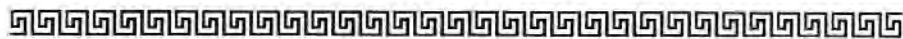
До імені Велеса також близьке поняття Волхв (від старослов'янського *vъchvъ*), а також *веліи* — великий. Велетні в українському фольклорі називаються *велети*, *волоти*. У народі збереглась назва кургану *волотка*. Зберігся також звичай поминати Дідів на таких волотках-могилах.

Під Новгородом, що колись належав до нашої держави Київської Русі, є "Волотове поле" — кладовище новгородських богатирів, де в язичницькі часи стояла культова статуя Бога Велеса. В українських билинах Володимирового циклу, збережених у Галичині, часто згадуються "волхви-волшебники", які завжди були почесними гостями на княжих братчинах-бенкетах. Велесові Волхви, жерці промовляли (рекли) від імені самого Бога Велеса, замовляли (шептали) заклинання від усяких напастей. Про це маємо деякі свідчення в інших слов'янських джерелах XV — XVI ст., наприклад, чеське "Велес нашепче".

Волхви вміли впливати на родючість тварин і людей. У Літописі Руському є розповідь про народження віщого князя Всеслава Полоцького внаслідок чарів: "його ж народила мати від волхвування". Зв'язок Велеса з народженням нової людини дуже тісний. Як провісник майбутнього, Велес "співпрацює" з Богинею Долею, оскільки саме він, як покровитель рослин і тварин, дає їй матеріал (льон і вовну) для прядіння нитки життя.

Велес близький до ведійського Варуни як охоронець Прави і сторож договорів, клятв і обітниць. Велес, Велняс і Варуна мають ясний надприродний зір, пильність, здатність до передбачення і віщування. Як Велес, Бог яснобачення, так само і Волхви, його жерці, були наділені таємними знаннями про причини явищ і подій, вміннями впливати на ці причини, вчасно передбачивши небезпеку. Книги, написані досвідченими Волхвами, називалися **Волховниками** і використовувались при Богослужіннях або для навчання дітей та молодих Волхвів. Тому й Велесова Книга з повним правом може вважатися Волховником у найвищому розумінні цього слова як Святе Письмо Рідної Віри.

Культ Велеса в Україні виник і сформувався ще в мисливському суспільстві часів палеоліту, коли він вважався родоначальником, тобто Прапредком майбутніх слов'ян. Саме з тих прадавніх часів беруть свій початок обряди запрягання в плуг ведмеда чи вола, що є символами Велеса, рядження на Різдво у вивернуті кожухи, шкіряні маски тварин, посад молодих на хутро, кожух під час весілля та ін. Усі ці обряди символізують родючість і багатство.

Культ Велеса розвинули вже хліборобські племена праслов'ян, де він став покровителем худоби й врожаю, а його зв'язок зі світом померлих відобразив постійний кругообіг життя і смерті. Періодичне вмирання і оживання природи, тобто віра в постійне перевтілення душ, у хліборобів розвинулась в обрядах Велесової бороди (Волосової, Спасової, Дідової, Божої бороди). На півночі Русі стебло трав'янистих рослин разом з колосом називали *волоткою*, звідси і "Волотка на бородку", тотожне українській Велесовій бороді. Зрізане серпом колосся є водночас і смертю рослини, і її воскресінням через проростання зерна навесні (похорон зерна в землю і його нове народження). Подібною до цього є віра у переселення душ (реінкарнацію), тобто отримання душою нового тіла для наступного життя на землі (у світі Яви). Таким чином, Велес постає як Бог родючості, який через безкінечний ланцюг відроджень забезпечує вічність душі.

До недавнього часу в Україні Велеса уявляли як Житнього діда з трьома довгобородими головами і трьома вогняними язиками. Такий образ Велеса виготовляли із колосся: сніп, що уособлює Дідуха, розділяли на три частини (ніби три голови) і перев'язували червоними стрічками. У Різдвяних обрядах цього "Діда" ставлять на "Бабу" (обережок соломи, який господиня кладе на застелений обрусом Престол або Покуть). Триликим є й зображення Велеса на статуй Збруцького Світовида — тут він тримає на своїх руках всю світобудову і є ніби її основою.

У Колі Сварожому відомо кілька свят, коли вшановують Велеса: 6 грудня (інша назва — Дід Мороз), 2 січня (Водокрес, що вказує на зв'язок Велеса з водною стихією — Даною, Мокошею), 11-12 лютого (Велесові святки або "Чортів тиждень"), у деяких регіонах у кінці лютого (Масляна, Колодій) або 24 березня (свято пробудження ведмеда, давньоруська "Комаїдиця", що нині в Росії переплелась з обрядами Масляної), 14 вересня (свято Вирію). Це свято, що має ще назву Здвиження, пов'язане з відльотом птахів та відходом змії під землю. Змії також є символом Велеса, бо він зв'язує зі світом Предків — Раєм, Ірієм.

Символіка Велесових чисел відома в Україні з незапам'ятних часів — "3", "5", "тридев'ять" (27) або загалом непарність: згадане зображення *триликого* Велеса на культовій статуй Світовида, поминальні *тризни*, *тривимірність* світу (вчення про *Триглава*); за писемними пам'ятками, пророцтва Волхвів мали збуватися "через *п'ять*" років (Літопис Руський, 1071 р. оповідає про Волхва, який з'явився в Києві й пророкував, що "на *п'яте* літо Дніпру потекти всп'ять і землям переступити на інші місця"); число 27 пов'язане з русалками як представницями водної стихії (доньки Водяника-Велеса), і "*тридев'яте царство*" — потойбічний світ, яким опікується Велес. Непарність Велесових чисел (напр., *п'ятниця* — п'ятий день тижня Мокоші й Велеса) є своєрідною протилежністю до парності Перунових чисел (напр., *четвер* — четвертий день Перуна). Магічним числом Велеса є також 33 — символ потойбічного світу Предків.

Велес як Божественна сутність охоплює кілька понять, що вкладаються в розуміння законів Прави і позначають: 1) владу, порядок, закон; 2) територію поширення влади, порядку, закону; 3) час дії цієї влади, порядку, закону; 4) людську спільноту, підлеглу цій владі, порядку, закону.

Велес — це також Бог Багатства. 6 грудня він сходить по сонячному промінню на Землю і приносить зародки багатства, врожаю, приплоду. Згадаймо Діда Мороза з його подарунками. Хоча останнім часом побільшало прихильників "святого Миколая", які поширюють думку, що Дід Мороз недавнього походження. Новітні поборники Діда Мороза "чули дзвін" про Санта Клауса, якого, дійсно, придумав американець К. К. Мур у 1822 р. Однак, у нашого народу досі існує давній обряд закликання Діда Мороза на Різдво — він не може бути створеним недавно. Етнографам це відомо. Саме з 6 грудня починаються приготування до Різдва, вивчення колядок, виготовлення масок, святкового одягу тощо. Слово *скотьї* в літописах первісно означало гроші, тому нема нічого дивного, що пізніші переписувачі давніх документів уже не розуміли

значення цього слова і пов'язували його лише з домашніми тваринами, отарами скоту, отже, Велес у них став "скотьїм Богом", що, в кращому випадку, пояснювали як "опікун домашніх тварин".

Символами Велеса також є: Ведмідь, Кінь, Змія.

Ведмідь — найдавніший символ, оскільки він сформувався ще в первісному мисливському побуті праслов'янських племен. Довгий час на слово, що було назвою ведмеда, накладалася заборона (табу), щоб не турбувати даремно цього могутнього тотема (Бога-Предка). Тому "ведмідь" було своєрідним заміником справжнього імені цієї тварини: "той, що відає мед". Існує припущення, що первісним іменем ведмеда було *бер* або *бар* (пор. *барліг* — лігво бара, а також його назви в романо-германських мовах — *ber, bar*).

Кінь, один із символів Велеса, відомий у білоруських діалектах як *волот*, *волотиха*, *волоток*, *волотьонок*, що відповідно означає: *кінь*, *кобила*, *жеребець*, *лоша*. На огорожач навколо давніх храмів настромлювали обереги — кіньські черепи. Нам, сучасникам, не зрозуміло, який таємний чи магічний вплив мали такі обереги. Однак потроху нам відкриваються давні знання наших Пращурів. Ще мало вивчено вплив кісток на навколишнє середовище і на людський організм, та вже сьогодні існують такі наукові дослідження. Не так давно в Україні ще побутовали звичаї принесення будівельних жертв, сліди яких знаходять нині в різних регіонах: кіньський череп клали під фундамент хати або під піч нового житла. Це свідчить про зв'язок коня як атрибута Велеса з культом Предків, підземним світом. Він дає міцність усій будівлі (пригадаймо постать триликого Велеса, що тримає всю світобудову Збруцького Світовида), тобто є основою всього пантеону Богів. Якщо ж Волхв чи знахар знаходив десь у полі кіньський череп, то найдорожчою знахідкою для нього була трава, що проросла крізь очні отвори черепа, — вона має велику лікувальну силу — силу Велеса.

Змія, Змії символізує Велеса як Бога земноводної стихії. Змія чи вуж — оберіг плідної сили (згадаймо трипільські фігурки Богинь із зображеннями змії на животі чи на грудях або трипільські безкінечники, що також символізують змія). А скіфська "Змієнога Богиня" — дочка Борисфена-Дніпра — наша тотемна Предкиня. Змії — охоронець входу в підземне царство Вирію, володіння Велеса. Змії земний чи повітряний (летючий дракон) є символом невловимого, незбагненого свята ("празника") душі. У ширшому розумінні змії-дракон є персоналізацією всієї нашої етнічної духовної культури, тобто Рідної Віри. Недаремно християни так настирливо пропалують свої етнотеневисницькі образи багаточисельних "змієборців" і в образі змія вбачають лише все земне "зло", яке, на їхню думку, слід беззастережно "поборювати". Однак, цей образ був відомий у язичництві, де Змії-Велес уособлює земну силу, а Перун-громовержець — небесну. Християнські культури Миколая — це лише пізніша примітивна заміна нашого Велеса, а Георгія чи Юрія — заміна нашого Перуна. Існує міф цього "перехідного" періоду про змієборця, де "цар Грім" і "цариця Молонія" (Перун і Перуниця) сплянуть або викрадають отари "царя Зміулана" (Велеса). Цікаво зіставити цей міф із переказом Геродота: скіфська Змієнога Богиня викрадає табун коней у Геракла.

Та як би чужинці не намагалися затемнити наш космогонічний міф, цей образ "змієборства" є насамперед символом одвічної боротьби протилежностей: глобального з місцевим, інтернаціонального (світового) з національним, хаосу з космосом — тобто безладдя з Ладом!

2000 рік на Сході вважають роком Дракона. У нашому українському Колі Сварожому цей рік, як і 2001, є роком, що започатковує епоху Водолія (Велеса, Мокоші, Дани), — він є початком повороту до нашого національного Ладу! Велесова Книга має розкрити своєму народові таємні знання Пращурів, наших Волхвів, дати нам силу і новий поштовх до Відродження Рідної Віри.

Волхвиня Зореслава

Мирослав Лелека

ТАЄМНИЧА ДУША ВОДИ

*Живий організм — це вода, наділена душою.
Е. Дюбуа-Реймон*

Язичницька природна політеїстична релігія (пантеїзм) вважає небесний Вогонь (Сонце) і Воду основними засобами створення та існування органічного і розумового життя. Вогонь у широкому розумінні є атрибутом сонячних Богів — Сварога, Дажбога, Купайла, Перуна, Вогнебога, а Вода — Богині Дани. У матеріальному світі творчість цих Богів проявляється фотосинтезом, здійснюваним зеленим пігментом хлорофілом, який під дією сонячного Світла (Вогню), за участю Води та вуглецю, синтезує органічну речовину (рослинний світ) як основу життя. Будівельним матеріалом для створення хлорофілу є неорганічна речовина, а для синтезу органічної речовини — переважно вуглець, а також усі інші хімічні елементи та Вода.

Трійця "Вогонь-Вода-Речовина" (неорганічна і органічна) повністю віддзеркалює багатобожжя та ієрархічність Природи, а наявність у цій трійці Богів лише трьох компонентів не обмежує кількості Богів на нижчих щаблях ієрархії пантеїзму (Природи). Ці факти

дають підстави стверджувати, що наші далекі попередники за багато десятиків тисячоліть до нашого часу вже мали уявлення про фотосинтез як чинник та умову життя, а це свідчить про високу гносеологічну здатність політеїзму. Жодна штучна монотеїстична релігія не спромоглася піднятися до такого розуміння Бога.

Отже, у Природі є справжні дива, які свідчать про існування Бога. Це сама жива Природа і людина. А найбільше диво неорганічного феноменального світу — це вода [1].

Вивчення властивостей води дало дивовижні результати. Вона не підкоряється всім відомим фізичним законам речовинного світу, хіба що за винятком гравітації та фазності, а якби підкорялась, то органічне і розумне життя було б неможливим. Вода начебто спеціально, цілеспрямовано кимось створена для його виникнення і існування.

На роль Бога (Деміурга) і води звертали увагу ще давні філософи. Так Фалес з Мілета (VI ст. до н. ч.), за свідченням античних мислителів Арістотеля, Іполіта, Діогена Лаєртія, стверджував [цит. за: 2, с. 43-48], що: а) "Богом він вважав ось що: "Те, у чого немає ні початку, ні кінця"; б) "Старший за всі речі — Бог, оскільки він народжений"; в) "він (Фалес) казав, що початок і кінець Всесвіту — вода"; г) "Початком всіх речей він вважав воду".

Після Фалеса Мілетського та Арістотеля (IV ст. до н. ч.) вивченням фізичних властивостей води займалося багато видатних учених, у тому числі Г. Галілей (XVII ст.), Х. Гойгенс (XVII ст.), Делюк (XVIII ст.), Г. Кавендіш (XVIII ст.), Д. Менделєєв (XIX ст.), П. Бріджмен та Г. Тамман, Е. Уошберн та Г. Юрі (XX ст.).

Вода широко розповсюджена на Землі. Вона присутня на поверхні, в атмосфері, літосфері, мантії. Є вода і на деяких планетах Сонячної системи, в складі комет і астероїдів. Загальна кількість води на Землі складає 1,5 млрд. км³, тобто куб з ребром близько 1150 км. Площа однієї сторони цього куба більше, ніж удвічі перевищує площу України.

Властивості однотипних хімічних сполук, елементів, які знаходяться в одній і тій же групі періодичної системи Менделєєва, змінюються закономірно. Однак в ряду водневих сполук VI групи (H₂Te, H₂Se, H₂S, H₂O) температури плавлення і кипіння закономірно зменшуються лише у перших трьох, а для води ці температури аномально високі. Густина води в інтервалі температур від 100°C до 4°C нормально зростає, як і у більшості інших рідин, однак, досягнувши температури 3,98°C, при подальшому охолодженні, зменшується, а при замерзанні — стрибкоподібно падає, тоді як у решти речовин кристалізація супроводжується збільшенням густини. Ці змі-

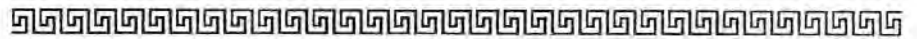
ни динамічно "незаконопослушні", адаптивні: вони є пристосованими до температури і змінюються на протилежні. Але ж температура від 100°C до 4°C — це якраз та зона, яка визначає можливість виникнення та існування життя, а температура нижче 4°C — зона збереження життя у водоймах холодних регіонів Землі. Вода здатна до переохолодження, залишаючись рідиною нижче температури плавлення льоду до мінус 30°C і, навіть, ще нижче, аж до мінус 60-70°C капілярної води, що сприяє виживанню рослинного світу в холодні зими.

Питома теплоємність, питома теплота плавлення і кипіння води аномально високі в порівнянні з іншими речовинами, причому питома теплоємність при 40°C мінімальна, що близько до значень температури тіла гоміотермних тварин. В'язкість води з підвищенням тиску зменшується, а не збільшується, як мало б бути за аналогією з іншими рідинами. Стискуваність води дуже незначна, а з підвищенням температури ще більше зменшується. Вода найбільш універсальний розчинник: будучи електролітом, вона розчиняє численні кислоти, луки і навіть скло. Вона сама добре розчинна лише в обмеженій кількості органічних розчинників. Важко перебільшити роль води для санітарно-гігієнічних умов життя людини.

Унікальні зміни властивостей води після її проходження через магнітне поле оптимальної невеликої напруги. Магнітні полюси по-різному впливають на властивості води. Під дією північного полюса вона структуризується і набуває антибіологічної й антибактеріальні властивості, попереджаючи інфекції та ріст пухлин, а під впливом південного полюса активізує інфекції і пухлини. Вода бере участь у багатьох хімічних процесах як каталізатор.

Вода є основним внутрішньоклітинним і позаклітинним середовищем (в організмі людини, усіх тварин, рослин і мікроорганізмів), у якому відбувається обмін речовин, а також субстратом ряду хімічних і ферментативних реакцій. Вода разом з вуглекислим газом під дією світла бере участь в утворенні органічної, живої речовини і, таким чином, є матеріалом для створення життя на Землі. Вона складає від 20-40% до 90-98% всієї маси рослинних і тваринних організмів.

Не менш дивні властивості має тверда вода — лід. Кристалічна структура льоду звичайного — гексагональна, вона пориста, а якби молекули води в кристалах льоду мали щільну упаковку, як у більшості твердих речовин, то його питома вага складала б близько 1,6 г/см³. Крім аморфної форми, лід має ще 10 кристалічних модифікацій, у тому числі, гексагональну, кубічну, тригональну, тетрагональну, моноклінну (що об'єднує три види симетрії). Менша щільність льоду в порівнянні з водою призводить при замерзанні води до утворення на її поверхні плавучого покриву, що обезпечує водойми від їх промерзання до дна. Залежність між плинністю і напругою у полкристалічного льоду гіперболічна. Швидкість течії льоду прямо пропорційна енергії активації і обернено пропорційна абсолютній температурі, а тому при зниженні температури він наближається до абсолютно твердого тіла. При температурі плавлення його плинність перевищує плинність прських порід в 10⁶ разів. Завдяки цьому лід не накопичується безкінечно, а стікає звідти, де його утворюється більше, ніж тоне.

В останній час дослідник біолокації Н.Сочеванов довів, що рослинний і неорганічний світи мають енергоінформаційні поля, які умовно можна назвати "розумом" і "духовністю". "Серед неорганічних речовин лідирують лід і вода, які перевершують за "розумом" і "духовністю" більшість людей" [3, с. 7]. На перший погляд, гіпотеза занадто смілива, але вона підтверджує дослідження С.Грофа про надприродні стани свідомості.

Акад. Н.Макаров каже: "Немає в природі речовини більш загадкової..., як вода, що складається з двох газів". "Ніякі інші гази, змішуючись між собою, не утворюють рідини, крім водню і кисню. Навіть такі агресивні гази, як фтор або хлор, змішуючись з воднем, дають плавикову або соляну кислоту лише у водному розчині". Н.Макаров підкреслює, що найунікальніша особливість води полягає в тому, що "будь-який об'єм води — це одна молекула. Справа в тому, що вода — диполь: магнітна частинка з позитивним і негативним полюсами. І всі молекули в ній негайно зливаються в одну — плюс з мінусом і навпаки. Так що і склянка води — одна молекула і Тихий океан — також" [4, с. 42]. І все ж найдивовижнішими, на думку Н.Макарова, є пам'ять та інформативність води. Вражаючий експеримент, який це підтверджує, провели швейцарські вчені. "На одному березі Женевського озера вони розчинили в воді декілька молекул солі. На другому березі зафіксували приладами... ні, не сіль — пам'ять про неї. Але величезна молекула в женевських берегах зберігала цю пам'ять у всьому своєму об'ємі. І відтепер, скільки б не пройшло років ця пам'ять не зникне".

Ще однією унікальною властивістю води є її інформативність. "Біологи довели, що вода не лише постачає поживними речовинами живий організм. Вона розносить по ньому інформацію. Саме через неї органи живого тіла одержують сигнали про стан один одного, як треба функціонувати. Звідки вода одержує цю інформацію, можна лише здогадуватись. Можливо, з того енергоінформаційного поля, яке, як заповнює сьогодні фізики, огортає і Землю, і кожну людину." Про енергоінформаційне поле говорить і згаданий вище Н.Сочеванов, хоча достеменно невідомо, що це за явище.

Н.Макаров вважає, що саме пам'ять та інформативність води визначають властивості живої та мертвої води, які отримують за допомогою простого приладу. Мертва вода пам'ятає, як було з самого початку, а жива — інформує, як мають відбуватись життєві процеси. Повним або майже повним, біоактивним аналогом живої води є омагнічена вода, яка справляє чудодійний стимулюючий і лікувальний вплив на рослинні і тваринні організми. Такий же вплив чинить навіть неомагнічена тала вода гірських льодовиків та "холодний (охолоджений — М.Л.) окріп" протягом 2-3 годин після охолодження [4, с. 42].

Що ж стосується органічного життя взагалі і розумного зокрема, то їх підвалини закладені у фотосинтезі, який без участі води неможливий. За рік з допомогою фотосинтезу рослинність Землі засвоює 200 млрд. тон CO_2 , утворює 100 млрд. тон органічних сполук і виділяє 145 млрд. тон кисню. Фотосинтез — єдиний біологічний процес, який здійснюється зі збільшенням вільної енергії системи, що суперечить закону ентропії.

Вода регулює температуру на Землі. Водяний пар захищає її від перегріву вдень, а вночі попереджає втрату тепла від випромінювання його в космос. Вона акумулює велику кількість тепла при підвищенні своєї температури до 40°C , а при подальшому підвищенні тепло випромінюється в атмосферу за рахунок випаровування. Це забезпечує зрошення Землі у вигляді дощу і снігу. Випаровується також і тверда вода — лід.

У матеріальному світі не існує іншої речовини, яка б знаходила таке різноманітне застосування, як вода. Вода — хімічний реагент, який бере участь в виробництві кисню, водню, лугів, азотної кислоти, спиртів, альдегідів, гашеного вапна і т.д. Як технологічний компонент для варіння, розчинення, розбавлення, вилуження, кристалізації вода застосовується в багатьох виробничих процесах. У техніці вода є енергоносієм, теплоносієм, робочим тілом у парових машинах, використовується для передачі тиску або потужності. В цілому, в наведеному переліку застосування води, її не можна замінити ніякою іншою речовиною або рідиною, в той час, коли для інших речовин можна знайти багато заміників.

Ось лише два приклади. Багато пристроїв або знарядь можна зробити з різних матеріалів. Наприклад, сокиру виготовляли з каменю, міді, бронзи, заліза, сталі. Навіть в органічному світі є приклади заміни одного хімічного елемента іншим.

Так, у багатоцетинкових черв'яків замість дихального пігмента — гемоглобіна на основі заліза, цю роль виконує гемоціанін на основі міді — блакитна кров. У Природі існує ізотопний різновид води з властивостями, біологічно протилежними до властивостей звичайної води — це важка вода. У ній легкий атом водню ^1H замінений важким ізотопом ^2H — дейтерієм. За своїми фізичними якостями важка вода дещо відрізняється від звичайної. Температура її кипіння дорівнює $101,43^\circ\text{C}$, вона замерзає при $+3,38^\circ\text{C}$, має густину $1,104 \text{ г/см}^3$. Вміст важкої води в звичайній склядє 1 атом дейтерія на 5000-7000 атомів водню. Хімічні властивості важкої води в основному мало відрізняються від H_2O , однак деякі хімічні реакції в ній уповільнюються або прискорюються в 2-3 рази. Існує також важкокіслена вода, в якій ізотоп ^{16}O замінений ізотопами ^{17}O і ^{18}O , та дейтерієва вода НДО, а також тритієва (зверхважка) вода Т₂О, в якій ^1H замінений на ^3H — тритій. Важка вода знаходить своє застосування в ядерних реакціях і енергетиці як уповільнювач нейтронів та теплоносії в ядерних реакторах, а також для одержання дейтерія тощо.

Важка вода, навіть у невеликих кількостях, пригнічує живі організми, а у великих дозах викликає їх загибель [5].

Таким чином, всі наведені факти стосовно води свідчать про те, що вода виглядає іноречовиною. Яку б властивість води не взяли, вона унікальна, не схожа на відповідну властивість інших речовин. Не зважаючи на те, що наука знає про властивості води досить багато, хоча і не все, про те, чим вона є в дійсності, не знає практично нічого. Сказати, що вода не підкоряється фізичним законам, а має свої власні, — не пояснює її природи, походження і дивовижних властивостей. Ще загадковішим каменем спотикання для матеріалістичної науки є те, хто і з якою метою створив для неї власні, специфічні закони. У цих проблемах наука б'ється в тенетах своєї гносеологічної неспроможності, але, захищаючи "честь мундиру", визнати Бога не наважується.

Християнська ж релігія, створена юдеями, спримітизувала розуміння святості води (Біблія, 1 М.: 1, 2): "На початку Бог створив небо і землю. А земля була пуста та порожня, і темрява була над безоднею, і *Дух Божий ширяв над поверхнею води*" (підкреслення — М.Л.). У наступних актах творення йдеться лише про розподіл, картографію води, а не про її створення. У відповідності з "Книгою Буття" виходить, що воду Бог начебто і не створював, оскільки небо і земля — це аж ніяк не вода. В дійсності ж, з огляду на її унікальну властивість, їй мав би бути присвячений окремий акт створення. І ще одна дивина: як могло статися, що 600000 дорослих євреїв, не рахуючи дітей і отар худоби, 40 років блукали в безводній пустелі після втечі з Єгипту? Воду вони одержували лише кілька разів з волі Ягве то зі скелі, то морську опріснену воду Нісенітниця!

Як же можна пояснити феномен води? Вважати, що вона з власної ініціативи пристосувалась до "чужого" їй світу, вийшовши з-під юрисдикції фізичних законів, було б абсолютно безпідставним. Думка, що саме життя пристосувало воду для своїх потреб, виглядає ще неймовірнішою, оскільки спочатку повинно було б існувати життя, що не могло б відбутись без води. Можна безкінечно фантазувати з приводу не лише феномену води, а й виникнення життя на Землі, але в підсумку ми неминуче зупинимось на творчій ідеї Бога-Творця (Деміурга).

Найвірогідніше пояснення полягає в тому, що Бог "імплантував" воду в "чужий" для неї світ, попередньо усунувши їх конфліктність ("реакцію відторгнення"), тобто адаптувавши їх закони до умов створення та існування органічного і розумного життя, а потім і людської цивілізації. Вода і життя — ось ті грандіозні чудеса Бога, що були відомі вже нашим давнім Пращурам, які передали нам ці знання у вигляді чарівних поетичних міфів про Створення Світу з Води.

1. Вода — БСЕ. — 1971, т. 5, — с. 171-174, 1977.

2. Гринів В. Преодоление диалектики. — К., 1996, — 276 с.

3. Сочеванов Н. Камни имеют "ум" и "духовность" // ИГ. — Спецвыпуск. — 1999, № 11(74), — с. 7.

4. Макаров Н. Невероятная память воды // ИГ. — Невероятное. — 1998, № 10(61), — с. 42.

5. Тяжелая вода. — БСЗ. — 1977, т. 26, — с. 276.

Галина ЛОЗКО

ВІНЧАННЯ ЗА ЗВІЧАЄМ ПРЕДКІВ

Вінчання християни запозичили з язичницької релігії, бо ці обряди вироблені народом протягом цілих тисячоліть. Самі ж вони нічого принципово нового створити не змогли. Хіба що вінки з живих рослин замінили металевими коронами, а молитви взяли з Біблії — святого письма християнських конфесій. Зважаючи на нісенітницю цього, з дозволу сказати, "святого" письма, яке читається в церквах, можемо впевнено стверджувати, що такими ж є і "священні узи", які церква накладає на своїх нерозумних сповідників. Обхід навколо вівтаря поли здійснюють проти Сонця! Спитайте когось із обвінчаних у християнській церкві, чи пам'ятають вони, про що читав піп, і чи знають вони, що означає сам ритуал? Переважна більшість перебувають у якомусь напівсонному стані, і, як під гіпнозом, тупо виконують цей заупокійний чин, чекаючи, коли ж усе те неприродне дійство скінчиться.

Але світогляд наших сучасників, до недавнього часу обмежений біблійними догмами, нині вивільняється для цілісного сприйняття світу і життя як гармонії єдності людини з Богом — космічним Творцем роду земного. Сьогодні вільна українська дівчина з вищою освітою вже не хоче чути на своєму вінчанні слова з християнського Требника: «Нехай поблагословить тебе Господь із Сиону, — і ти бачитимеш добро Єрусалиму по всі дні свого життя». Не хоче чути з вуст чорноризного попа розповідь про сотворення жінки з Адамового ребра та настанови «жінка нехай боїться чоловіка свого»; не хоче, щоб її благословляли так, як «Господь поблагословив Авраама й Сарру..., Ісаака і Ревеку, Мойсея і Сепфору...». Не хоче бути «величною, як Сарра», якою так вправно торгував її власний чоловік-сутенер Авраам, і котра, все життя будучи безплідною, спонукала свого чоловіка до статевого життя з рабинєю-єгиптянкою, а тоді хотіла відібрати в неї дитину. Сарра ж народила лише в 90 років і сама бідкалась: «Сміх учинив мені Єгова, — кожен, хто почує, буде сміятися з мене» (Біблія, 1 М.: 16, 21; Требник.- Т. 1: Чин вінчання). Християнський "чин вінчання" наповнений юдейським змістом і суперечить Життю!

Тож чи є цьому посміховиську якась нормальна національна альтернатива? — запитують молоді українці, які вже отямилися від біблійного дурману. Так, є! Це рідний обряд за Звичаєм наших Предків.

Сповідники Української Рідної Віри вінчаються біля священних дерев. Дерево Життя символізує початок Світу і народження нової родини. Обряд вінчання біля Дерева Життя ніби повертає молодих до початку Творення Всесвіту, де молодий ототожнюється зі Сварогом, а молода — з Матінкою Землею. Так, в обрядодії вінчання Боги відновлюють Творіння, щоразу повторюючи появу першої пари людей із Дерева Життя, які в шлюбному союзі народжують свій плід — людське дитя, яке водночас є дитям Бога. Так підтверджується Божественне походження народу, і таким є священне значення обряду вінчання в Рідній Вірі.

Перше рідновірське весілля справили Вогнедана Ралко і Святогор Борисюк влітку 2000 року. Вогнедана, талановита поетеса, закінчує магістеріум при університеті Києво-Могилянська академія. Духовні пошуки спонукали її познайомитися з Біблією і закінчилися великим розчаруванням. Патріотично вихована дівчина не знайшла в ній любові до України. Та, як кажуть язичники-рідновіри, нема розчарування — є пізнання. Звернення до Рідної Віри не було випадковим — Вогнедана знайшла те, що шукала. Згодом прилучила до віри в Рідних Богів і своїх батьків, і свого коханого.

Молоді, вбрані в національний український одяг, перед вінчанням моляться до Богів — Рода і Рожаниць. Щоб Боги благословили їхній шлюб, складають пожерту, виливаючи священний напій, що зветься медом, і посипаючи зерно на жертвник наших Предків (біля Національного музею історії України). Одразу злітаються пташки, щоб поклювати зерно, яскраво світить Сонечко — добрий знак від Богів, що молитва Ними почута:

Свароже-Роде наш красний!
Дай нам прилучитися
до Твого Вічного Живця,
що витікає влітку від джерела Твого,
а взимку ніколи не замерзас!
Дай, Боже, щоб наш шлюб
був добрим і любовним,
пошли нам діточок гарних,
здорових і щасливих
на добро і щастя
народові нашому українському!
Матінка Лада!
Хранителька Роду,
Всеплодюча і любляча Предкине!
Будь з нами поруч все наше земне життя!
Хай Твоя материнська сила і ласка
огорне нашу родину
і захистить нас від всякого зла!

Молоді обходять навколо жертвника, кладуть квіти, підходять також до статуй Богів, які стоять навколо музею, кланяються до кожного, складаючи свої молитви. У цей час біля священної Липи відбуваються вінкоплетини. Одружені жінки виплітають два вінки: для молодої — з квітів і калини, для молодого — з дубового листа. Починаються вінкоплетини урочистим зачином: *Зійди, Дажбоже, з Неба, бо нам тебе завжди треба — віноньки зачинати, щастечком укладати! Ступи, Боже, з Неба! Ти нам завжди треба —*

*Зачни нам весіллячко
на наше подвір'ячко,
тихоє, веселе,
аби було щасливе!*

Біля священної Липи молодих зустрічає Волхвиня. Вітаються: «Слава Роду і Рожаницям!» — «Навіки слава!» Молоді кланяються, подають Волхвині хліб на рушнику і просять їх обвінчати. Запалюється весільна свічка (в давнину запалювали священне багаття), дружки і бояри стелять весільний рушник, на якому молоді після традиційних запитань, чи люблять вони одне одного, чи бажають взяти шлюб, обмінюються обручками. Звучать молитви з українського Святого Письма — Велесової Книги:

*Се повінчаємо Сварога і Землю,
і справимо весілля їм,
де Творець є Сварог,
а навпроти Нього — жона Його.
І се празднество маємо робити,
як для мужа і жони, бо ми — діти їхні.
А тому бажаємо їм здоровими
і щасливими бути і мати дітей багато,
і собою хвалитися, і дивитися до вод,
щоб були велеподні.*

Дружки і бояри вдягають молодим вінки, мати посипає їх зерном, що символізує родючість і продовження роду. Волхвиня проголошує: «Вінчається Дажбожа онука Вогнедана Дажбожому онуку Святогору! Вінчається Дажбожий онук Святогор Дажбожій онуці Вогнедані!». Звучить пісня:

*Благослови, батько
ще й рідненька мати,
Вогнедані й Святогору
ручки пов'язати.*

Мати зав'язує руки молодих вишиваним рушником, промовляючи: «В'яжеться той вузол не на день, не на два, а на цілий вік!». Волхвиня бере за рушник і починає обхід навколо священного дерева такими словами:

*Не самі ми йдемо —
Сварог нас веде,
Мати Лада слідом іде,
а ми за ними
з Богами своїми!*

Хор співає весільну пісню:

*Поміж трьома дорогами рано-рано!
Там здибався князь із Дажбогом
Рано-ранесенько!...*

Після трикратного обходу посолонь (за Сонцем) проголошується слава Сварогу, Перуну і Світовиту — цим головним Богам прадавньої Трійці, яка існувала в Україні-Русі задовго до християнства. Дружки і бояри супроводжують цю урочисту ходу.

Після обходу Волхвиня оголошує молодих подружжям:

*Дажбожий онук Святогор
і Дажбожа онука Вогнедана!
За Звичаєм наших Предків,
за законами Рідної Віри
оголошую Вас мужем і женою!
Живіть щасливо в мирі й злагоді!
Народжуйте і виховуйте дітей!
Поважайте своїх батьків і родичів!
Любіть одне одного!
Творіть славу Рідним Богам
і рідному народові!
Слава Роду!*

Молоді відповідають: «Навіки слава!». Цілються. Волхвиня знімає з їхніх рук рушник, не розв'язуючи вузол. Віднині молода зберігатиме цей рушник як священний знак і як гарант подружньої вірності. Волхвиня подає молодим чару з медом:

*Дажбожі онуки Вогнедана і Святогор!
Випийте цей мед на знак любові
і єдності з Рідними Богам,
які живуть у Сварзі
і з вами п'ють за щастя ваше!*

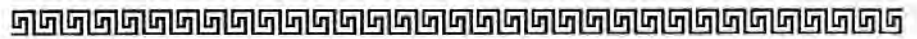
Молодий, допивши мед, розбиває чарку об камінь зі словами «На щастя!». Молода каже замовляння: «Як із цієї чарки ніхто не зможе пити, так, щоб нашого шлюбу ніхто не міг роз'єднати!». Молодий цілує молоду, вся громада співає Рідним Богам «Славу Велику», танцюють навколо молодого подружжя:

*Дай, Дажбоже, в добрий час,
як у людей, так і в нас,
у щасливу годину
розвеселим родину!*

Рідні і друзі вітають молоде подружжя, батьки пригощають гостей. І далі — все, як і тисячу літ тому: мати у вивернутому вовною назовні кожусі (символ багатства і родючості) буде зустрічати молодих з хлібом-сіллю, хлопчик переливатиме дорогу водою, а молодий, подякувавши, переноситиме молоду через воду. Буде й традиційне українське весілля з короваем, шишками, співом і танцями, викраденням і викупом черевичка молодої, а на другий день — з тими чобітьми, які тещі «зять дав, а за тії чоботи дочку взяв», танцями на рядні та знаменитою тачкою, на якій возять батьків...

Хай щастить Вам, Вогнедана і Святогор — вірні діти України!

РОЖАНИЧНІ СВАТО НА ВИДУБИЧАХ

Зачин: Слава Роду і Рожаницям!
— Навіки слава!

1. Виплітання вінка для хліба

(протягом всього обряду молода жінка тримає хлібину на рушнику)

2. Перед кострищем

Спільно молитва з Волхвиною:

— Молімося Богам,
щоб мали ми чисті душі і тіла наші
і щоб мали ми Життя
з Праотцями нашими,
в Богах зливаючись в єдину Правду —
так оце єсть ми — Дажбожі внуки!

3. Священне Багаття

Жрець запалює Вогнище. Волхвиня молиться, поки займеться Вогонь:

— Хвалимо Сварога —
Діда Божого, який тому
Роду Божеському є началом
і всенькому Роду — криниця вічна,
яка витікає влітку од джерела свого
і взимку ніколи не замерзає.
А тієї Води Живущої п'ючі,
живемо, допоки не прийдемо,
як і все, до Нього.
І прибудемо до Лук його Райських!
— Славимо Вогнебога Симаргла,
що споживає дерево і солому
і вогнехурделицю розвіває
вранці, вдень і ввечері.
І йому вдячні за соутворені
борошна і питія, що є їжею,
яку зберігаємо у попелі.
А вогонь роздмухаємо,
щоб горіло!

Всі співають, ідучи навколо Вогню:
"Гори, гори ясно, щоби не погасло!"

4. Жертва для Всіх Богів

Волхвиня, тримаючи ріг з Медом:

— Це є жертва наша мед-сура
на дев'ятисилі й шавлії удіяна
і на сонці ставлена на три дні,
а потім крізь вовну ціджена.
І вона буде наша жертва
Богам Права, які є наші Праотці,
бо це ми походимо від Дажбога
і стали славними, славлячи Богів!

Виливає мед-сору на Вогонь:

— Прийміть, Боги!

(Вогонь спалахує яскравіше)

Волхвиня, тримаючи малий хліб на спеціальній лопатці для пожертв:

— Палимо Вогонь сильний
і кладемо до нього дарунок,
так, щоб Вогонь був до Сварги!
Так, щоб тріщав він в Огні,
й діпився надвое й натроє...
Бо то є знак від Богів,
що любить тая жертва їм,
і хочуть її!

Потім кладе малий хліб у Вогонь.

— Прийміть, Боги!

5. Слава Богам

(спільно молитва)

— Дажбожі Внуки ми —
Улюбленці Богів!
І Боги свої десниці
Тримують на ралах наших.
Заспіваймо славу Суражію,
І так мислимо до вечері,
І п'ятикратно славимо Богів!

6. Слава Велика

(спільний спів, текст стар. 2)

7. Рожаничні молитви Волхвині:
— Усяк Рід мав Чурів і Пращурів,
які померли перед віками, —
тим Богам почитання маємо дати,
і од них радощі маємо!
Спом'янемо про те,
як наші Отцове
сьогодні у Сварзі синій
дивляться на нас.
І краще усміхнутися до них,
бо ми — з Отцями нашими, —
не самотні ми.
І мислимо про поміч Перунову,
І те бачимо,
що скаче Вісник у Сварзі
на коні білому,
і той здвигнув меч до Небес
і розторг облаки і громи,
і потекла Вода Жива на нас!
А ми пиймо її,
бо вона від Сварога
до нас Життям тече,
і пиймо її як джерело
Життя Божеського на Землі!

8. Видибай, Боже!

Якщо обряд проводиться саме на Видубичах, де видибав повержений в 988 р. кн. Володимиром кумир Перуна, жрець читає ще й Перунові молитви. Потім усі спільно трикратно проголошують:
Видибай, Боже!

9. Урочиста хода до берега

(ряд людей на чолі з Волхвиною несуть на рушнику хліб, прикрашений вінком з барвінку, калини і квітів)

10. На березі Видубецького озера

Молитви Волхвині:

— Всякий день
звертаємо погляд свій
на Богів, які є Світ, що його звемо:
Перун, Дажбог, Хорс, Яр
та іншими іменами.
Це — Роду і Рожаниць імена, —
до серця ввійдуть
і захистять нас од ворогів.

(Волхвиня тримає на рушничку макітерку з вівсяним борошном. Всі жінки по черзі беруть пучку борошна й посипають на воду)

— Рожаниця-Мати

Роду нашого українського!
Жертву Тобі правим —
хліби та овсяне борошно,
і так співаємо
Славу і велич Твою.

Славимо Дажбога, і буде він,
наш покровитель, заступником
од Коляди до Коляди.

(жінки опускають на воду квітчастий вінком хліб, бублики)

Волхвиня:

— Прийміть, Рожаниці,
пожертву нашу!

... Коли хліб поплив — жертво прийнята Богинями-Рожаницями

— Слава Роду і Рожаницям!
— Навіки Слава!

11. Слава Отцям і Матерям

(Спільно молитва)

— Слава Отцям нашим і
Матерям,
що вчили нас про Богів наших
і вели нас за руку
по Стежці Права.
Так ідемо, і не будемо
лише хлібожерцями,
але будьмо слов'яни-руси:
які Богам славу співають;
і тому названі Слав'янами.

12. Славень "Відбудуймо!"

Волхвиня проголошує:

— Так співаємо
СЛАВУ Богам!
І живемо милістю Богів,
Допоки й життя!

Спільний спів:

Відбудуймо жертвовники наші
В праці розуму, рук і долонь.
Трунок з медом налиймо у чаші,
Запаливши Священний Вогонь.

Воздамо всім Богам возливання.
Нашим рідним і вічним Богам
Хай не згаснуть шляхетні бажання
Відродити зруйнований храм.

Обертається Коло Свароже
Від минулих в майбутні роки, —
Опромінює світло Дажбоже
Нашу Землю крізь довгі віки.

Відбудуймо жертвовники наші —
Час невпинно тече мимо скронь
Вип'єм, браття, із спільної чаші.
Хай палає Священний Вогонь!

Свято відбулося 9 вересня 2000 р. Всі молитви взято з Велесової Книги. Славень: слова Яруна, музика Вогнедаря. Після обряду звичайно відбувається Рожанична трапеза.

І Числобог рахує дні наші
І говорить Богові числа свої,
Чи бути дню Сварожому,
Чи бути ночі.

Велесова Книга.

КОЛО СВАРОЖЕ

СВЯТА КОЛА СВАРОЖОГО 2001—2002

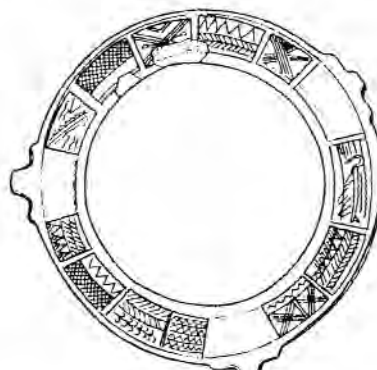
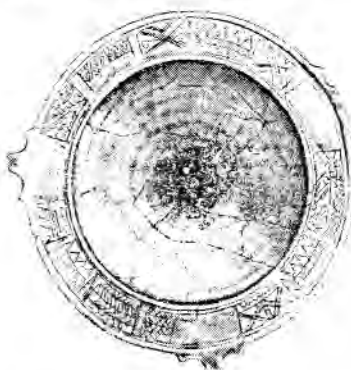
Світ сотворений мільярди років тому. І якщо сьогодні в Біблії знаходимо конкретну дату його "сотворення" як 4004 р. до н. ч., або ще щось подібне, то ми можемо, хіба що, посміхнутися такій дитячій наївності. Так само недоречно називати сьогодні візантійський 7509 рік літочисленням від "сотворіння світу". Будь-яка точка відліку часу не може цілком задовольнити людство, бо ніхто точно не знає, і, мабуть, ніколи й не зможе дізнатися, коли ж насправді був сотворений Світ.

Приймаючи Трипільську цивілізацію за вихідну точку праукраїнської релігії, ми лише приблизно можемо стверджувати, що на українському календарі нині понад 7,5 тис. років. Таке літочислення найточніше збіглося б з датуванням Києворуської літописної традиції, хоча ми й визнаємо, що вона була позначена візантійсько-християнськими впливами.

Таким чином, щоб уникнути літочислення від різдва Ісуса, ми цілком могли б скористатися літочисленням наших літописів, лише назвавши його не "від сотворення світу", а приміром, "від Трипільля". Тоді на нашому календарі буде не 2001, а 7509 рік від Трипільля. Така дата була б цілком обґрунтованою історично.

Наші читачі просять розповісти докладніше про значення свят Рідної Віри. Тож прочитаємо Зоряний Календар наших Пращурів! Спробуймо жити за цим календарем! Може, він зробить нас мудрішими, щасливішими та, безперечно, багатшими духовно.

Макітра "обільниця" та її графічне зображення. Знайдена в 1967 році біля с. Лепесівка в Україні (Черняхівська культура. Національний Музей історії України).

Можливо, використовувалася для ритуальних ворожінь. Деякі вчені вважають, що це календар, однак знаки досі залишаються непрочитаними.

Невдала спроба реконструкції Бориса Рибаківа: відсутній поділ на три сектори, неправильний напрямок розшифрування знаків (пор. подані далі напрямки зодіакальних кіл та напрямку руху Землі навколо Сонця).

Січень

1-2 січня — Свято Богині Дани (Водокрес). На двадцятий день після Різдва Божича Коляди народжується жіночий початок Всесвіту — Богиня Дана, покровителька води. Саме в цей день, як твердять астрономи, Земля перебуває найближче до Сонця, тому вода набуває особливих цілющих властивостей.

Українська жінко! Час подбати про здоров'я своєї родини. Зроби Зоряну Воду: краще з джерела чи з криниці набрати в глиняний горщик водиці і на ніч поставити на вікні чи на дворі. Хай скупаються в ній Зорі. Цією водою хай вмийється вся родина, щоб воскресла Україна! Цей обряд можна виконувати також щомісяця на Молодику, щоб завжди мати свячену воду, яку приготували для нас самі Боги.

Лютий

2 лютого — Стрітіння Зими з Весною. Спостерігаємо за погодою. Хай буде цей день Сонячний!

12 - 18 лютого — Велесовий тиждень, який ще іноді називали "Чортовим". Це Свято Жерців храму Велеса ("черти і різні" були своєрідним тайнописом, яким Жерці ворожили і "чертили", тобто писали). Вшановуємо Бога багатства, достатку й добробуту такою молитвою: "Молимо Велеса. Отця нашого, хай потягне в небі коня Сварожого, і хай прийде до нас сурі вішати, золоті Кола вертячи! Бо то Сонце наше як святе для домівок наших, і перед ним блідне лик вогнищ домашніх!" (Велесова Книга; далі — ВК).

19-25 лютого — Колодій (Масляна). Парубки вибирають наречених. Магія родючості — неодруженим парубкам в'яжуть колодку (символ продовження роду).

23 лютого — Новоліття. Наші Пращури починали Нове літо (Новий рік) з першим весняним Молодиком, який настав перед Весняним рівноденням. Нове літо прийде в Київ о 10 год. 21 хв. Пригостіть Його Щедрою Вечерею, на яку збереться вся родина.

Березень

9 березня — Пробудження Матінки-Землі. Бубликами та "жайворонками" (печивом) закликаємо пташок із Вирію.

11 березня — Вербиця. Славимо Вічне Прадерево Життя, вітаємо один одного вербовими котиками.

15 березня — Навський Великдень (Чистий Четвер). Купається вся родина, після чого залишаємо купіль і теплі м'ясо-молочні страви душам Пращурів на всю ніч.

Весняне рівнодення у Києві — між 17 і 18 березня, день і ніч зрівнюються в часі і силі (по 12 годин).

18 березня — Великдень Дажбожий: "Це повинчаємо Сварога і Землю і справимо весілля їм, як для мужа і жони, бо ми — діти їхні" (ВК)... Даруємо писанки, пригортаємо великодніми "бабами" і "куличами", славимо Дажбога. Це сонячне свято відзначається в першу неділю після весняного рівнодення, незалежно від фази місяця.

25 березня — Благовіщення (Богиня Весна пробуджує Блискавицю — жіночу пару Перуна).

25 березня — Радуниця — прихід на Землю душ наших Пращурів, пом'янемо їх крашанками й великоднім хлібом: "Вічна їм пам'ять!"

26 березня — Благовісник. Пробуджується Бог Перун і громом сповіщає Землю про весняні зародки Життя.

Квітень

11 квітня — Свято Прави — Божественного Закону, який правує Всесвітом, ростом рослин, родючістю всього живого на Землі й на Небі, дощем і вітром, зміною пір року, дня і ночі. Саме від "Божественної Прави" походять слова: *правда, праведність, правосуддя, справедливість*, мудрі *правителі* (які знають Закони Прави). Цей день завжди випадає у середу, тому в народі досі збереглася назва "Права середа" (вона ніколи не була пов'язана з постом, бо наші Пращури не мали виснажливих постів, як це впровадило християнство). Саме від цього Закону *Прави*, який *славил* піснями, походить давня назва нашої Правіри — *Православ'я*.

22 квітня — Красна Гора: Велика Богиня Лада виходить на гору, щоб ладувати все навкруги, наводити лад у полях, лісах і гаях, вселяти любов у душі людей. Лельник — дівочі пісні й хороводи водять на її честь.

23 квітня — Ярило: Бог весняного сонця, полум'яної пристрасності та родючості. Зустріньте його, молоді! Це ваше свято Любові! Відсвяткуйте Лельник у весняному гаю, над річкою, біля Святинь свого народу.

Травень

2 травня — Свято Живи. Зозуля починає кувати довгі літа Життя. Солов'їний Великдень (прилітають соловейки).

7-13 травня — Русалії (Русальний тиждень). Свято Берегинь Роду, поминаємо Душі Праматерів, приносимо пожертви із свіжовипеченого хліба на води річок (Русалчин Великдень — 10 травня, четвер; Мокоша — 11 травня, п'ятниця). У суботу разом із зеленим клечанням Душі заходять до нашої оселі, щоб подивитися на наше Життя. Треба всій родині жити в ладу, не сваритися, не підвищувати голосу, не ображати одне одного. Згадайте Пращурів добрими словами, поминальними обідом.

У Велесовій Книзі записано: "Слава Отцям нашим і Матерям, що вчили нас про Богів наших і вели нас за руку по стежці Права, слава!"

Червень

15 червня — Видів День. Славимо Світовида літнього ко Бога всевидючого, похвалімося перед ним нашим багатством, красою і здоров'ям. У цей день можна навчитися всякому мистецтву, яке людина може побачити (бо сьогодні — "що виджу, те вмію"). Світовид розкриває таємниці досі невидимого. Сприятливий час для лікування зору.

Літнє сонцестояння — з 19 до 22 червня. Найдовший в році день — 16 год. 27 хв.

20 - 21 червня — Купайло прийде у вінку. Найкоротша в році ніч — 7 годин 33 хвилини. Саме в цю чарівну ніч шукайте Цвіт Папороті! Відкиньте християнські забобони. Не бійтеся! — ось головна заповідь Рідної Віри, яку так довго від нас приховували! З Вами Рідні Боги! Сьогодні День Щасливого Шлюбу! Хай у вас народяться гарні й щасливі дітки на славу Україні!

Римський Зодіак. У центрі Світу Юпітер. Напрямок руху сузір'їв проти годинникової стрілки.

Тут і далі на наступних сторінках — Кола Сварога з давніх рукописів різних народів (з колекції Галини Лозко).

Липень

14 липня — Стрибог (Посвистач, Позвізд) — Бог Повітряного простору, від якого залежить погода. Вшануйте Його хлібом, варениками, якими пригостіть чотирьох Вітрів біля води.

20 липня — Свято Перуна: "Слава Богу Перуну Вогнекудруму, який стріли на ворогів верже і вірно по стежці вперед веде, бо єсть він воїнам суд і честь, і, яко златорун, — милостив, всеправеден єсть!" (ВК). Перун — це Син Божий, якого Отець Сварог посилає на землю у вигляді блискавичної енергії. Українці, прийміть Його животноорну потужність!

27 липня — Чур, Пращур. Спом'янемо своїх Чурів-Пращурів, щоб опікувалися нашим хлібом (зіібраним врожаєм), щоб зберігали снопи й копиці на полі і в господарстві. Велесова Книга оповідає: "Усяк Рід мав Чурів і Пращурів, які померли перед віками, — тим Богам почитання маємо дати, і од них радощі маємо".

Серпень

1 серпня — Медово-маковий Спас

6 серпня — Яблучний Спас

16 серпня — Хлібний Спас

Місяць Спасич згадується у ВК як місяць подяки Богам Спасам за добрий урожай. У народі, крім названих, збереглися ще Грибний, Ягідний, Горіховий, Полотняний Спаси. Мабуть, у давні часи їх було ще більше, бо кожному овочу свій строк.

Кожний овоч як плід Землі й Сонця має бути присвячений Рідним Богам. Щоб присвятити плід Богам, ніяких постів не треба — пригостіть першими плодами дітей, друзів чи сусідів. Тоді все, вжите вами, піде на здоров'я вам — дітям і онукам Дажбожим. На Спасівку Душі Пращурів також відвідують свої родини. Спом'яніть про них добрим словом. Воїни поминають своїх загиблих побратимів.

Вересень

8 - 9 вересня — Богинь Рожаниць. Жінки кличуть кожна свою Рожаницю: "Жертву Тобі правим — овсяне борошно, і так співаємо славу і велич твою". На березі річок жінки справляють жертвопринесення, посипаючи брошно і пускаючи на воду завітчані калачі та булочки (читайте "Рожаничне свято на Видубицькому озері"). Мами поливають дочок водою на порозі свого дому, щоб росли щасливі та здорові.

Осіннє рівнодення — 25 вересня (день і ніч зрівнюються — по 12 годин).

25 вересня — Світовид Осінній. "Творить Світовиду славу всяку! Бо цей Бог очищує серце наше, і ми відрікаємося від злого, а спрямовуємо себе до добро", — говорить Велесова Книга. Світовид, або давніша форма Його імені Святовит, — це Святий Дух українського народу, який "витає" над нашою Україною, допомагаючи народу визволитися з полону чужовір'я. Відчуйте Його Дух у собі всі, хто є українцями!

Жовтень

1 жовтня — Мати Слава. У цей день вшановуємо Матір Славу. Саме вона є нашою Покровою, бо це вона укривала руських воїнів на полях ратних Покровом своїх золотих крил: "Б'є крилами Ма-

ти Слава і кличе нас, щоб ішли за землю нашу і билися за огнища племені нашого, бо ми є русичі!". *Покровителями* споконвіку вважалися ті Боги й Богині, які були рідними для народу — "по крові тіла" (ВК). Наші Пращури вірили в божественне народження русичів — дітей Сварога, синів Перуна, Дажбожих онуків...

20 жовтня — Зворожини — Дідова Субота, поминальний день. Громада літніх людей, навіть у холодну пору, варить куліш на лоні природи, який споживають тут же, сидячи на землі. Вони знають, що скоро "відійдуть на Луки Сварожд", — тому й свято назване Сварожини-Зворожини.

26 жовтня — Мокоша — Покровителька жінок. Її свято завжди в п'ятницю. Принесіть Мокоші хліб, калину, прядиво — щоб напрула вам і вашим діткам довгу нитку Життя.

Листопад

1 листопада — Свято Сварога, який є Праотцем всього Роду Богів. Саме Він викував для русичів перший плуг і золоту обручку. Бо Він є небесним ковалем (Творцем Світу і Людей), покровителем хліборобства і шлюбу, Богом Небесного Зодіаку — Кола Сварожого. Тому "Хвалимо Сварога, який цьому Роду Божесьькому є началом, і всенькому роду криниця вічна, яка витикає влітку від джерела свого і взимку ніколи не замерзає" (ВК).

24 листопада — Свято Богині Долі. Дівчата ворожать про подружжя. Вечорниці.

30 листопада — Калита — Свято парубочої долі — вечорниці: парубки вибирають собі пару; молоді хлопці стрибають до Калити, прилучаючись до жіночого начала природи, їх посвячують у парубків та приймають до парубочої громади.

Грудень

6 грудня — Свято Велеса (Діда Мороза). Він сходить по сонячному промінню на Землю і приносить зародки багатства, врожаю, приплоду (згадаймо Діда Мороза з мішком подарунків) — це Він, наш Велес, якого треба гукати в цей день, саме так, як діти кличуть Діда Мороза й сьогодні. З Його приходом починається вивчення колядок, підготовка до Різдва. "Це Велес навчив Праотців наших орати землю і злаки сіяти, і жати вінавічна на полях страдних і ставити Снопа до огнища, і чтити Його як Отця Божого!" — записано у Велесовій Книзі, святій книзі нашого народу.

19 - 23 грудня — *зимове сонцестояння*, довгота дня 8 годин. Найдовша в році ніч — 16 годин.

21 грудня — Різдво Божича Коляди, народжується молоде сонячне світло, воно щодня прибуває й поборує темряву своїми ніжними промінчиками, які навесні оживляють землю і всю природу. Разом з житнім снопом — Дідухом входять до нашої оселі Духи нашого Роду.

Дідів кутею пом'яніте і чаркою не обминіте!

22 грудня — Свято Рода.

Хай вічно крутиться Коло Свароже для нашого Українського Роду!

Волхвиня Зореслава

Китайський Зодіак. Напрямок місяців (внутрішнє коло) — проти год. стрілки; років (зовнішнє коло) — за год. стрілкою.

Святкцето Сотворення Світу

1. Коли сотворений Світ?

Люди споконвіку прагнули пізнати те, що існує поза межами нашого земного світогляду: коли і звідки постав Всесвіт, як виникла Земля, як народилися перші люди? Всі ці вічні питання хвилюють людство ось уже близько мільйона років. Саме мільйоном років датується перше людське поселення на території України (поблизу с. Королеве на Закарпатті). То чому ми повинні вірити в біблійну байку, за якою Ягве (саме так називається Господь в гебрійському оригіналі Старого Заповіту) створив світ у 4004 році до н. ч.? Якби це була "свята істина", то це б означало, що людству всього лише шість тисяч років, але ж археологія має незаперечні докази існування людей на нашій планеті впродовж мільйона років — це житла й речі, створені людськими руками!

Чи треба ще доказів? Ще задовго до Біблії вже існувало найстародавніше на Землі "святе письмо", щоправда, тоді ще у вигляді "святого відання" (тобто усного знання). Це — Веди, які існують вже близько 7 тисяч років і були відомі ще до того, як біблійний Ягве сотворив свій світ! Вони передавалися з вуст в уста (від батька до сина) переважно в родинних служителях культу (брагманів). Сьогодні найвідоміша з тих Вед — Рігведа.

За часів Київської Русі, коли було впроваджене християнство, літописці почали рахувати роки за Візантійським стилем "від сотворіння світу". Якби ми продовжили це літочислення, то нині б рахували 7509 рік. А що ж було на теренах України сім з половиною тисяч літ тому? І тут знову відповідь дає археологія: вже існувала ранньотрипільська хліборобська культура (6 - 5 тис. до н. ч.) Тобто, можемо вживати число 7509, лише умовно назвавши його літочисленням "від Трипілья".

А для позначення часу сотворення світу така цифра сьогодні надто мала і не задовольнить нашого допитливого читача. Всесвіт значно старший! Та чи так важливо знати нам цю точну дату? Може людство ніколи її не визнає. А от про те, як і з чого твориться Всесвіт, люди вже мали своє уявлення з найдавніших часів.

2. Космос і хаос як пара протилежностей

Вогонь — вода, день — ніч, літо — зима, світло — темрява, звук — тиша, чоловік — жінка, молодий — старий, життя — смерть, особисте — суспільне, Правда — кривда, Білобог — Чорнобог, — усе це пари протилежностей, завдяки яким зберігається рівновага у Всесвіті. Ще давньогрецькі філософи намагалися дати відповідь на всі питання, що поставали вже тоді перед людством, яке прагнуло збагнути величну картину творення Космосу з Хаосу. Вони вважали Хаос першопочатком всякого буття. Так, Гесіод і Арістофан ("Птахи") кажуть, що хаос — першопотенція світу. Грецьке слово хаос походить від кореня ха- (позіхаю, роззявляю) або хео (плюю, розливаю). Тобто, первісно хаос — це невпорядковане розлиття повітря чи води. Це суміш всіх першоелементів буття, які перебувають у нерозділеному стані. Для перетворення їх на впорядкований, ладований (організований згідно із законами Прави) космос необхідний першопоштовх, який і здійснює "упорядник світу", "майстер речей" (за Овідієм), тобто Бог-Творець.

Космос вторинний щодо хаосу, як за часом, так і за складом елементів, що його

утворюють. Він включений у середину хаосу, він завжди оточений хаосом. Він виникає з самого хаосу внаслідок вияскравлення, увиразнення різних властивостей хаосу: з темряви в являється світло, з пустки — наповнення, з аморфності — форма, з безладдя — порядок і лад. Космос створюється Деміургом (що грецькою мовою означає "майстер", "творець": дослівно — "той, що творить для народу"). Різні народи уявляли Його по-різному: як коваля, гончара, ткача, ремісника (наприклад, єгипетський Птах, грецький Гефест, український Сварог та ін.).

Космос, отримавши першопоштовх з волі Творця, продовжує самовпорядковуватись. Він має властивість постійно розширюватись, витісняючи хаос і заповнюючи його місце. Однак і хаос не перестає наступати на космос, час від часу руйнуючи існуючий лад. В українських колядках хаос — це безмежне море, яке вже було тоді, "коли не було з нащода світа". Явір чи "дуб зелененький" — це вісь Всесвіту, який створюють (снують) голуби, дістаючи з дна морського "золотий, срібляний та мідяний камені" чи "золотий пісок" — ті першоелементи, з яких утворюються Сонце, Місяць і Зорі.

3. Світ твориться вічно

Вже античні філософи помітили, що хаос містить в собі єдність протилежностей: він все розгортає і всьому дає вийти назовні, але водночас він усе поглинає, все ховає всередину. Овідій порівнює його з дволиким Янусом, який бачить вперед і назад одночасно; він все відчиняє і все зачиняє, будучи своєрідними "світовими дверима". У слов'янській релігії такою парою протилежностей є Білобог і Чорнобог, про яких Велесова Книга повідомляє: "Білобог і Чорнобог перуняться (б'ються) і тим Сваргу (Небо) утримують, аби Світу не бути поверженому" (дошка 11-А). Саме тому наші мудреці-вохви вчили: "Це не може бути ніколи, якби хтось не втримався, і сказав нерозумне про Чорнобога, а інший в радощах — про Білобога" (дошка 22). Тільки штучні космополітичні релігії стали побоювати так звану "темну силу", "зло", "чортів", у тому числі й Чорнобога. Добро і Зло в чистому вигляді просто не існують, — вони завжди відносні. За праукраїнською релігією, Боги не бувають добрими чи злими, вони завжди відповідають на ті чи інші вчинки людей. Саме існування цих плюсів і мінусів (обох протилежних начал) породжує гармонію світу. Втрата ж хоч би одного з них неминуче спричинює руйнування й розлад іншого.

Божественний світ наші Пращури називали Правною. Зміна дня і ночі, пір року, дощ і вітер, грім і блискавка — все це обумовлено законами Прави. Права поширює свої закони як на природу, так і на людську спільноту, а отже, і на кожну людину, що належить до цієї спільноти. Чинити правильно означає діяти за законами Прави — божественним порядком, який правує Всесвітом. Саме ці закони лягли в основу найдавнішого релігійного календаря, який узгоджувався зі станом космічних світил. Кожен рік цього календаря ніби в мініятурі відтворює величну драму творення Всесвіту. Наш Предок був переконаний, що виконання обрядів підтримує порядок у Всесвіті. Якщо не будуть виконуватися Звичай Предків, то не зійде Сонце, не виростуть рослини, не дадуть плодів, і тоді загине весь рід людський. Саме тому й наш Пращур щороку творив ту одвічну обрядодію Сотворення Світу в своєму домі,

Карта зоряного неба і напрямок орбітальних рухів Землі (проти годинникової стрілки).

4. Коло Свароже — вічне колесо Життя

У 40-х роках ХХ ст. археологи зробили ще одне відкриття світового значення, яке, однак, залишилось малопомічним через буремні події Другої світової війни. У Могенджо Даро (Індія) були розкопані глиняні печатки із зображеннями найдревнішого в світі знакового письма, непрочитаного ще й досі. Серед знаків є знайомі нам рунічні символи, двозуб (схожий на знак великого князя Святослава), тризуб, а також знаки, подібні до трипільського символу родючості, та добре відоме в гуцульському дерев'яному різьбленні сонячне коло, розділене на шість секторів, ніби колесо зі спицями. Давні індуси мали три пори року, шість найголовніших свят. Ці знаки датуються серединою 5 тисячоліття до н. ч. Але ж колесо (як і колісницю) винайшли тільки в 2 тис. до н. ч., тобто через два з половиною тисячоліття! Хто знає, чи не ці символи вічного сонячного круговороту підказали давнім орійцям їх технічний винахід?

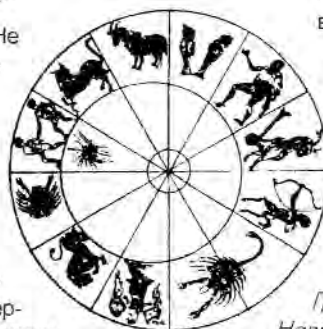
Як би там не було, але вже трипільці зображали на своїх мисках, макітрах та глечиках не тільки безкінечний рух сонця (т. зв. "трипільська спіраль" чи "меандр"), але й коло з позначками чотирьох основних календарних періодів: Зимового та Літнього сонцестояння, Весняного та Осіннього рівнодення, а також чотирьох проміжних між ними періодів, тобто "сонячне колесо" трипільців уже мало вісім "спиць". Отже, в трипільці виднокруг уже мав чотири сторони світу, а головних річних свят було вже вісім. Як відзначали ці свята, — можемо тільки здогадуватися. Проте навіть через кілька тисячоліть, а саме перед прийняттям християнства в Київській Русі, було вісім свят: Різдво Сонця (Сотворення Світу), Колодій, Великдень Дажбожий (Воскресіння Пращурів), Русалії, Купайло (Сонцекрес), Боги Спаси (Свята Врожаю), Осінній Світловит (або Мати Слава — Покрова) і Калита. Тому й колядницька зоря має традиційно вісім променів, що символізують головні річні свята — "празники". Коло Свароже крутиться вічно...

5. Боротьба Світла і Темряви

Народження сонячного світла для астрономів означає початок збільшення дня після довгої ночі зимового сонцестояння. Ця ніч найдовша в році — вона триває 16 годин. Саме після цієї зимової точки починає прибувати світло дня, спочатку повільно — на хвилину, дві, три... Боротьба Світла з Темрявою триватиме до Великого Дня (весняне рівнодення), коли Світло нарешті переможе і буде ще прибувати, а ніч відступатиме аж до Купайла (на Літнє сонцестояння день триває 16 год. 27 хв.), після чого поступово день знову зменшується, а ніч збільшується. Нарешті на Осіннє рівнодення вони зрівнюються силою (коли день і ніч тривають по 12 годин), а далі починається найтемніша частина року — Корочун (найкоротший день), що триває до Різдва. Саме ця боротьба Світла і Темряви вічно крутить Коло Свароже наших Пращурів...

6. День Народження Сонця

Вогонь і Вода — основа свігтворення. Не даремно, в нашій прадавній релігії вони уявлялися як діти-близнюки Богині Лади (Праматері Природи) — Леля (вода) і Полель (вогонь). Починали рік завжди з народження Вогню (пор. українське "починати від пічки", у греків "від Гестії" — тобто Богині Домашнього Вогнища). Тому досі зберігається пам'ять про свято Роду (родини) саме на Різдво. Недаремно зберігся звичай на Різдво розпалювати багаття серед двору, біля церкви чи просто в лісі, на березі річки (який церква

хотіла викоринити, суворо караючи людей за цей священний вогонь). Різдвяна вечеря складається з 12 страв (для кожного з 12 Богів-місяців). До хати вносимо Дідуха — житній сніп, у якому зимують добрі духи-захисники Роду, для яких готуємо кутю й узвар. Колядники — посланці Сварожі, приходять прославати нас "старими словами" про "Світа Сотворення і Божича народження". Ось українські святощі, які б рідновірам хотілося бачити на святкових листівках! А "старі слова" хочеться нарешті прочитати не між рядками процenzурованих християнськими фанатиками книг, а навсправжки, і — золотими літерами!

Світотворення триває 12 днів і ночей, воно завершується народженням Води. Астрономічно це виглядає так: 21 грудня — Різдво Світла (Небесного Вогню чи Божича Коляди, як у слов'ян, або Сонця Непереможного, як у греків та римлян); дванадцятий день після нього — народження Води (чи Богині Дани, Лелі, Мокосі), що випадає в ніч з 1 на 2 січня. Ця дата — не простий підрахунок днів заради гарного міфа. Астрономи знають, що в перші числа січня (єдиний раз в році) наша планета перебуває найближче до Сонця. Саме в цю ніч наші Праматері освячували воду простим способом — виставляючи глеки з водою під зоряне небо, здобували "зоряну воду" для здоров'я своєї родини, череди та врожаю поля.

7. Новоліття в Рідній Вірі

Кожен з наших читачів може вибрати ті свята, які найбільше відповідають його інтелекту та його душі. Для тих, хто серйозно замислився над символікою прадавніх українських свят, не зайвою буде й така інформація.

Нове літо (чи по-новому Новий рік) наші Пращури відзначали навесні — перший весняний Молодик, що настав перед Весняним рівноденням. Він міг випадати в перші числа березня чи в останні числа лютого (адже слідом за Весняним рівноденням настає Великдень). Слов'яни ніколи не прив'язували Великдень до повної фази місяця. Повню шанували юдеї, для яких песах, тобто "вихід" з Єгипту, відбувся на повному місяці. Християни успадкували міф про пасху на Повню від юдеїв (лише сліdkують, щоб їхня паска не збігалась у часі з юдейським песахом — така дрібничка в порівнянні з юдейством Ісуса!).

Наші Пращури на Новолітті співали щедрівки, закликаючи птахів з Вірю, здійснюючи символічний обряд засівання. Не даремно щедрувальники співають "Щедрик, щедрик, щедрівочка, прилетіла ластівочка". Указом царя Петра I святкування Нового року (новоліття) в усій імперії перенесене на зиму 1 січня. З того часу й щедрівки перекочували з весни на зиму.

Ще недоречнішим виглядає тут день народження Ісуса Христа, який, за останніми біографічними дослідженнями, народився не в січні (як в ортодоксальних християн) і не в грудні (як у католиків), а в жовтні. Міф про Різдво Христове творився не одразу. У церковній літературі перша офіційна згадка про його народження з'явилася лише в 742 році. Церковнослужителям було зручно поєднати народження Ісуса з природним святом Різдва Сонця, яке існувало в усіх народів.

Побажання Рідновірам на Новоліття. Усе, що ви задумали, хай вам удасться! Усе, що ви посяли, щоб вам уродилось! Щоб життя лиш радістю колосилось! Будьте з Рідними Богами — і Боги перебудуть з вами!

Усім українцям бажаю, щоб разом із сотворенням Світу сотворилась і зміцніла наша Українська держава — по-справжньому вільна і щаслива!

Галина Лозко

Грецький Зодіак з рукопису XIV ст. Напрямок руху сузір'їв — проти годинникової стрілки.

КОЛО СВАРОЖЕ І ЛУННИК

2001 — 2002

* Зірочкою позначені Свята, дата яких щороку змінюється, тобто є рухомою: вони залежать від Великодня, фаз Сонця, Місяця і стану Природи. Всі інші свята є постійними.

* 23 лютого – Щедрий вечір, Нове Літо 2001 або 7509 від Трипілля

Перший весняний Молодик настає о 10 год.21 хв.

9 березня – Матінка Земля. Сорочини, пташині свята

* 11 березня – Вербиця

* 15 березня – Навський Великдень

* 18 березня – Великдень Дажбожий

25 березня – Благовіщення (Богиня Весна)

26 березня – Благовісник - Перун Весняний

* 25 березня – Радуниця (Тризниця)

* 11 квітня – Середя Права (Рахманська)

22 квітня – Красна Гора, Велика Лада

23 квітня – Ярило, Лельник

2 травня – Жива, Солов'їний Великдень

* 10 травня – Русалчин Великдень (четвер)

* 7-13 травня – Русальний тиждень

15 червня – Видів День (Світовид Літній)

* 20-21 червня – Купайло (Собітка)

14 липня – Стрибог

20 липня – Свято Перуна

27 липня – Чур, Паликопа

1 серпня – Медово-Маковий Спас

6 серпня – Яблучний Спас

16 серпня – Хлібний Спас

8-9 вересня – Рожаниці

14 вересня – Свято Вирію: Здвиження

* 25 вересня – Світовид Осінній

1 жовтня – Мати Слава (Покрова)

* 20 жовтня – Дідова субота (Зворожини)

* 26 жовтня – Свято Мокоші (п'ятниця)

1 листопада – Свято Сварога (Плуга)

24 листопада – Свято Долі

30 листопада – Калита

6 грудня – Свято Велеса (Діда Мороза)

* 21 грудня – Різдво Божича-Коляди

* 22 грудня – Свято Рода

* 1-2 січня 2002 – Свято Дани (Водокрес)

2 лютого 2002 – Громниця (Стрітєння)

* 11-17 лютого 2002 – Велесовий тиждень

* 18-24 лютого 2002 – Колодій (Масляна)

* 15 березня 2002 – Новоліття 2002 року або 7510 від Трипілля

Молодики 2001:

24 січня – 15.07 год.
 23 лютого – 10.21 год.
 25 березня – 04.21 год.
 23 квітня – 18.26 год.
 23 травня – 05.46 год.
 21 червня – 14.58 год.
 20 липня – 22.44 год.
 19 серпня – 05.55 год.
 17 вересня – 13.27 год.
 16 жовтня – 22.23 год.
 15 листопада – 08.40 год.
 14 грудня – 22.47 год.

Повні 2001:

09 січня – 22.24 год.
 08 лютого – 09.12 год.
 09 березня – 19.23 год.
 08 квітня – 06.23 год.
 07 травня – 16.53 год.
 06 червня – 04.39 год.
 05 липня – 18.04 год.
 04 серпня – 08.56 год.
 03 вересня – 00.43 год.
 02 жовтня – 16.49 год.
 01 листопада – 07.41 год.
 30 листопада – 22.49 год.
 30 грудня – 12.40 год.

*Тобі, Місяцю, сповни,
 Мені — на здоров'я!
 Тобі, Місяцю, навітитися,
 Мені по світуходитися,
 Добре надивитися!*

Літнє сонцестояння 2001 року припадає на 19-22 червня; тривалість дня 16 год.27 хв.

Зимове сонцестояння 2001 року припадає на 19-23 грудня; тривалість дня 8 год.

Весняне рівнодення у Києві — 18 березня, Осіннє — 25 вересня; тривалість дня 12 год.

Новоліття визначаємо за першим весняним Молодиком, що настав перед рівноденням.

Молодик і Повня подаються за Київським часом. Ми користуємось "Українським народним календарем" під ред. А. Онищенко, астрономічні дані К. Ненахової.

Застерігаємо, що в продажі з'явилися фальшиві відривні "Домашні календарі" вид. "АВК-Прес"; автор-упорядник В. Кравець, тех. ред. Ю. Колесник, в яких **астрономічні дані не відповідають дійсності!**

Волхвиня Зореслава

Помагай, Дажбоже і Коло Свароже!

Українці! Читайте й поширюйте патріотичний часопис

“СВАРОГ”

7509 ВИДИБАЙ, БОЖЕ! 7510

лютий, 2001

	березень						
ПН	5	12	19	26			
ВТ	6	13	20	27			
СР	7	14	21	28			
ЧТ	1	8	15	22	29		
ПТ	2	9	16	23	30		
СБ	3	10	17	24	31		
НД	4	11	18	25			

квітник

ПН	2	9	16	23	30
ВТ	3	10	17	24	
СР	4	11	18	25	
ЧТ	5	12	19	26	
ПТ	6	13	20	27	
СБ	7	14	21	28	
НД	1	8	15	22	29

тервекта

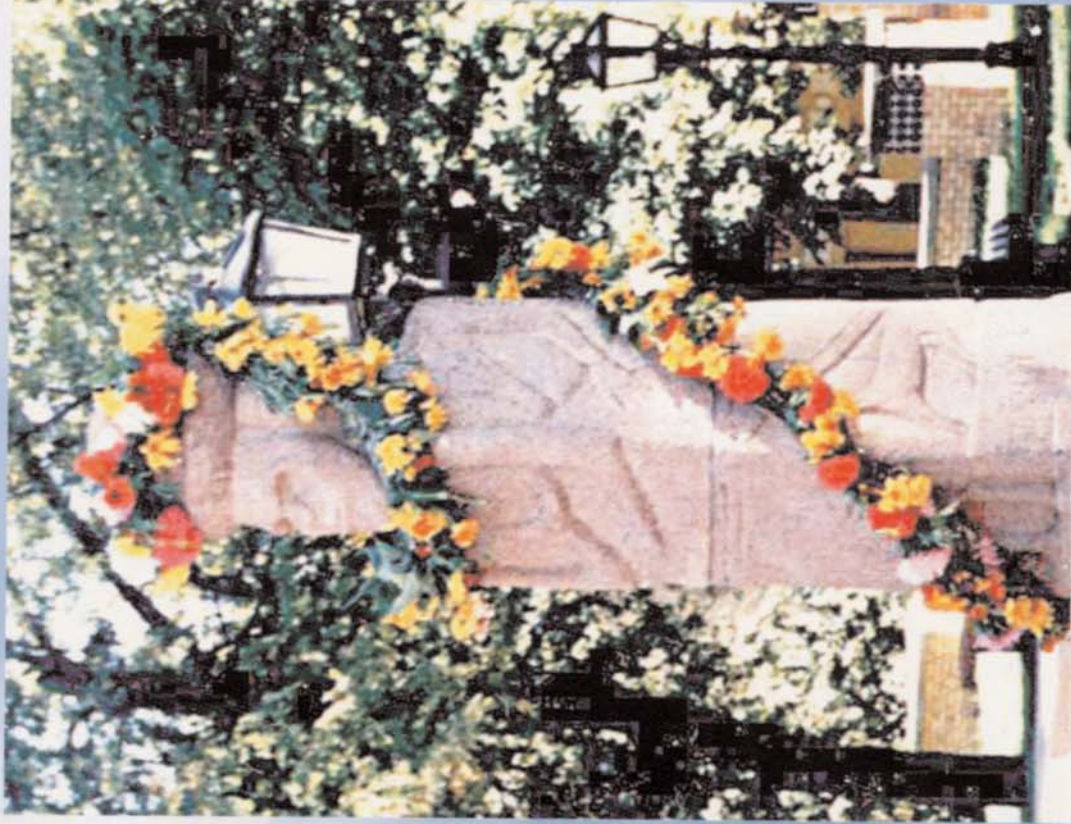
	липень						
ПН	4	11	18	25			
ВТ	5	12	19	26			
СР	6	13	20	27			
ЧТ	7	14	21	28			
ПТ	1	8	15	22	29		
СБ	2	9	16	23	30		
НД	3	10	17	24			

серпекта

ПН	6	13	20	27
ВТ	7	14	21	28
СБ	1	8	15	22

вересекта

ПН	3	10	17	24
ВТ	4	11	18	25
СБ	1	8	15	22

березень, 2002

	квітник						
ПН	4	11	18	25			
ВТ	5	12	19	26			
СР	6	13	20	27			
ЧТ	7	14	21	28			
ПТ	1	8	15	22	29		
СБ	2	9	16	23	30		
НД	3	10	17	24	31		

іграшки

ПН	6	13	20	27
ВТ	7	14	21	28
СР	1	8	15	22
ЧТ	2	9	16	23
ПТ	3	10	17	24
СБ	4	11	18	25
НД	5	12	19	26

тервекта

ПН	3	10	17	24
ВТ	4	11	18	25
СР	5	12	19	26
ЧТ	6	13	20	27
ПТ	7	14	21	28
СБ	1	8	15	22
НД	2	9	16	23

липень

ПН	1	8	15	22	29
ВТ	2	9	16	23	30
СР	3	10	17	24	31
ЧТ	4	11	18	25	
ПТ	5	12	19	26	
СБ	6	13	20	27	
НД	7	14	21	28	

серпекта

ПН	5	12	19	26
ВТ	6	13	20	27
СР	7	14	21	28
ЧТ	1	8	15	22
ПТ	2	9	16	23
СБ	3	10	17	24
НД	4	11	18	25

вересекта

ПН	2	9	16	23	30
ВТ	3	10	17	24	
СБ	1	8	15	22	29

жовтень

ПН	7	14	21	28
ВТ	1	8	15	22
СБ	5	12	19	26

СР	1	8	15	22	29	
ЧТ	2	9	16	23	30	
ПТ	3	10	17	24	31	
СБ	4	11	18	25		
НД	5	12	19	26		
		1	8	15	22	29
		2	9	16	23	30

Жовтень

ПН	1	8	15	22	29	
ВТ	2	9	16	23	30	
СР	3	10	17	24	31	
ЧТ	4	11	18	25		
ПТ	5	12	19	26		
СБ	6	13	20	27		
НД	7	14	21	28		
		1	8	15	22	29
		2	9	16	23	30
		3	10	17	24	
		4	11	18	25	

листопад

ПН	4	11	18	25		
ВТ	5	12	19	26		
СР	6	13	20	27		
ЧТ	7	14	21	28		
ПТ	1	8	15	22	29	
СБ	2	9	16	23	30	
НД	3	10	17	24		
		4	11	18	25	

грудень

ПН	3	10	17	24	31	
ВТ	4	11	18	25		
СР	5	12	19	26		
ЧТ	6	13	20	27		
ПТ	7	14	21	28		
СБ	1	8	15	22	29	
НД	2	9	16	23	30	
		3	10	17	24	31
		4	11	18	25	
		5	12	19	26	
		6	13	20	27	

січень, 2002

ПН	6	13	20	27		
ВТ	7	14	21	28		
СР	1	8	15	22	29	
ЧТ	2	9	16	23	30	
ПТ	3	10	17	24	31	
СБ	4	11	18	25		
НД	5	12	19	26		
		6	13	20	27	

лютий

ПН	4	11	18	25	
ВТ	5	12	19	26	
СР	6	13	20	27	
ЧТ	7	14	21	28	
ПТ	1	8	15	22	29
СБ	2	9	16	23	30
НД	3	10	17	24	31

березень

ПН	3	10	17	24	31	
ВТ	4	11	18	25		
СР	5	12	19	26		
ЧТ	6	13	20	27		
ПТ	7	14	21	28		
СБ	1	8	15	22	29	
НД	2	9	16	23	30	
		3	10	17	24	31

18 березня - Великдень Дажбожий
20-21 червня - Купайло
25 вересня - Світовид осінній
21 грудня - Різдво Коляди

Явища, які з'являються в культурі, скоро починають впливати і на політику

З питань Відродження Рідної Віри в Україні звертайтеся:

Об'єднання Рідновірів України

Громада Українських Язичників "Православ'я"

www.svaroh.alfacom.net
www.svaroh.ai.ru

Тел. (044) 488-43-32.

Адреса: 03061, Київ-61,

До запитання. Галині Лозко

2001-2002-2003

СР	4	11	18	25		
ЧТ	5	12	19	26		
ПТ	6	13	20	27		
СБ	7	14	21	28		
НД	1	8	15	22	29	
		2	9	16	23	30
		3	10	17	24	31

листопад

ПН	4	11	18	25		
ВТ	5	12	19	26		
СР	6	13	20	27		
ЧТ	7	14	21	28		
ПТ	1	8	15	22	29	
СБ	2	9	16	23	30	
НД	3	10	17	24		
		1	8	15	22	29

грудень

ПН	2	9	16	23	30
ВТ	3	10	17	24	31
СР	4	11	18	25	
ЧТ	5	12	19	26	
ПТ	6	13	20	27	
СБ	7	14	21	28	
НД	1	8	15	22	29

січень, 2003

ПН	6	13	20	27		
ВТ	7	14	21	28		
СР	1	8	15	22	29	
ЧТ	2	9	16	23	30	
ПТ	3	10	17	24	31	
СБ	4	11	18	25		
НД	5	12	19	26		
		1	8	15	22	
		2	9	16	23	

лютий

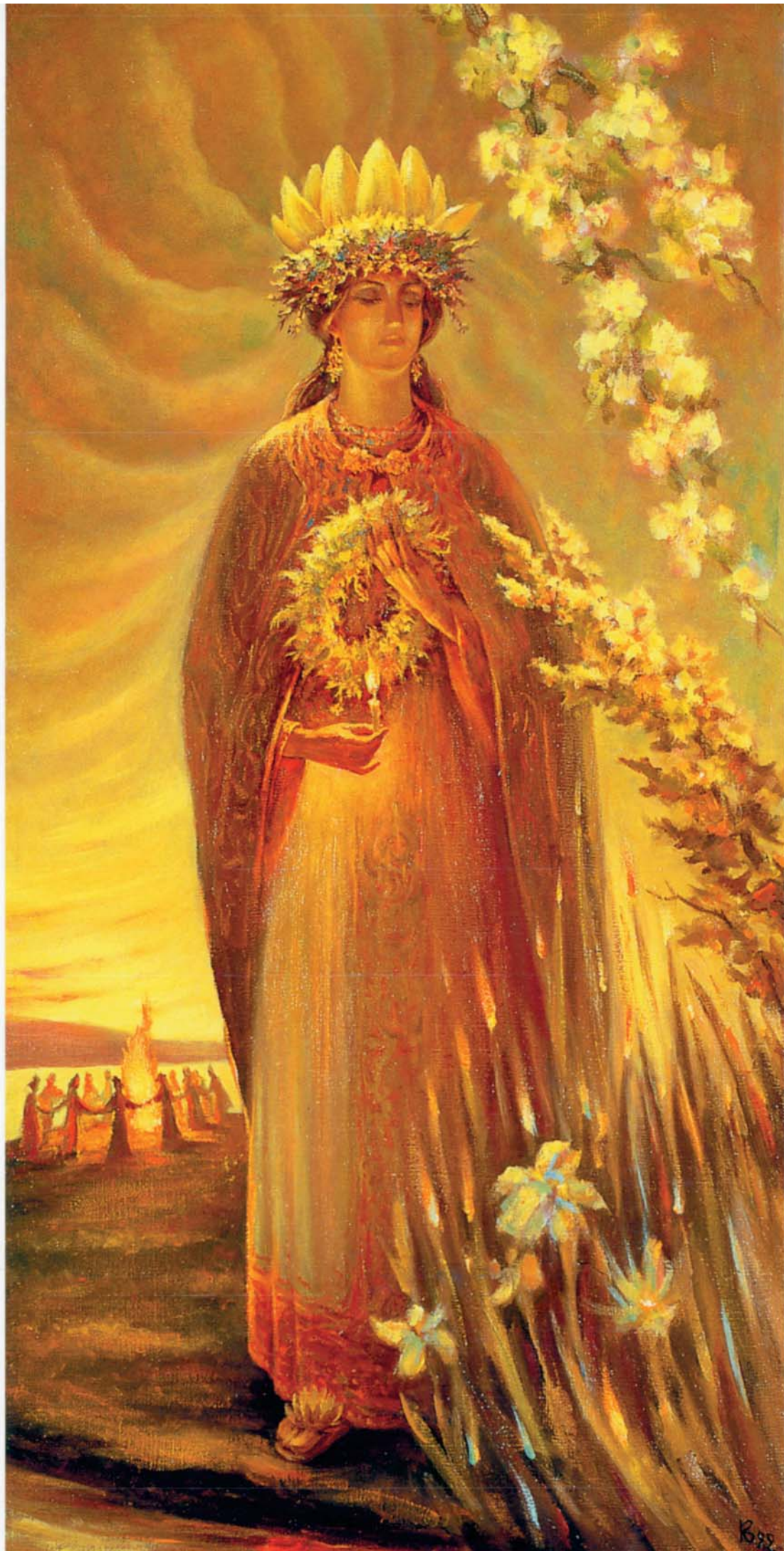
ПН	3	10	17	24	
ВТ	4	11	18	25	
СР	5	12	19	26	
ЧТ	6	13	20	27	
ПТ	7	14	21	28	
СБ	1	8	15	22	
НД	2	9	16	23	

березень

ПН	3	10	17	24	31
ВТ	4	11	18	25	
СР	5	12	19	26	
ЧТ	6	13	20	27	
ПТ	7	14	21	28	
СБ	1	8	15	22	29
НД	2	9	16	23	30

24 березня - Великдень Дажбожий
21-22 червня - Купайло
25 вересня - Світовид осінній
21 грудня - Різдво Коляди

Україна — Рідна Земля, Рідна Мова, Рідна Віра

Віктор Крижанівський. ЛЕЛІЯ — Богиня любові.
Полотно, олія. Ліва частина триптиха "Мати Слава". 1999.

КОЛО СВАРОЖЕ

Слова Галини Лозко
Музика Вогнедара Шапошника

♩ - 136 *mf* C E m

1. Спо — чат — ку бу — ло мов — чан — ня, а

D m G C E m A m

мо — ва з'я — ви — лась зі слів. Бо мо — ва — мол — ва — мо — лит — ва

D m G E m E 7 A m

до У — кра — їн — сь — ких Бо — гів. Ле — тять Со — ко — ли Різ — дя — ні — тво —

D m G F C

ри — ти нам Світ Яс — ний, — і Ко — ло Сва — ро — же у Пра — ві по —

D m G

вер — неть — ся до вес — ни! Це — на — ше

f C E m D m G

Ко — ло Сва — ро — же — муд — рість Пра — бать — ків;

C A m D m G

Ко — ло Сва — ро — же — без — меж — ний плин ві — ків;

C E m D m G

Ко — ло Сва — ро — же — Бо — ги кос — міч — ний дар;

C A m 1.-3. C

Ко — ло Сва — ро — же — ук — ра — їн — сь — кий ка — лен — дар!

4. F G 7 C

4. - ві - чно хай жи — ве!

2. За -
3. А

I
Спочатку було мовчання,
а мова з'явилась зі слів,
Бо мова - молва - молитва
до Українських Богів.
Летять Соколи Різдяні
творити нам Світ Ясний,
І Коло Свароже у Праві
повернеться до весни.

Приспів:

Це - наше Коло Свароже -
мудрість Прабатьків:
Коло Свароже -
безмежний плин віків:
Коло Свароже -
Богів Космічний Дар:
Коло Свароже -
український календар

II

Запалить Сонця Мати Слава
і писанку нам принесе:
Цвістимуть квітки у травах.
Великдень воскресить усе;
Ярило в серця влучає -
запалює на любов...
А Коло зупину не знає -
все крутиться знов і знов!

III

А ніч найкоротша настане -
Купайло прийде у вінку,
Перун прогрімить дощами
і Землю омие п'янку...
А Спаси встають із пшениці,
що родить Матуся Земля.
За ними придуть Рожаниці
вітати нове немовля.

Приспів:

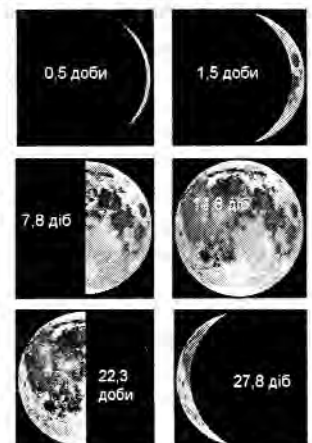
Це - наше Коло Свароже -
Богів Космічний Дар:
Коло Свароже -
український календар;
Хто Коло це знає,
той Предків Скарб знайде!
Хто Коло це знає,
той вічно хай живе!

Лунник на 10 років

Дату Молодика подаємо не за часом настання, а за станом видимості на небосхилі. Наприклад, якщо Молодик настає 23 квітня 2001 року о 18 год. 26 хв., то увечері цього дня його ще не буде видно, це так зване, «Междумісяччє». Молодика можна побачити лише наступного дня 24 квітня. Тому в цій таблиці ми подаємо числа появи видимого Молодика станом від 0,5 доби до 1,5 доби (тобто 12-36 годин). Повна зміна фаз місяця 29,53 доби.

Склала Волхвиня Зореслава

Місяці	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
січень	25	14	4	23	11	30	19	9	27	16
лютий	24	13	2	21	10	-	18	7	25	15
березень	25	15	4	22	11	1; 30	19	8	27	16
квітень	24	13	2	20	10	29	18	6	25	15
травень	23	13	2	20	9	28	18	6	25	14
червень	22	11	1; 30	18	8	27	16	4	23	13
липень	21	11	30	18	7	26	16	4	23	12
серпень	20	9	28	16	6	25	14	2	21	11
вересень	18	8	27	15	4	23	13	1	20	9
жовтень	18	7	26	15	4	23	12	1; 30	19	9
листопад	16	6	25	13	2	21	11	29	18	7
грудень	16	5	24	13	2; 31	21	10	28	17	7

Яко же видіти
не дав Богдаждь
будущини смертним,
тоже восславимо
премудрість Цого!
А старе спом'янемо -
і, що відаємо, речемо.

Велесова Книга, 38-А

Станіслав Губерначук

ДАЖБОГ МЕНЕ ВИСЛАВ...

Язичницькі обрядові пісні як свідчення давності української мови

Ще перший записувач українських народних пісень кінця XVIII — початку XIX ст. Зоріан Доленга-Ходаківський помітив в українських обрядових піснях багато язичницьких елементів і тому називав свої записи-зошити "язичницькою скринєю". Дійсно, навіть побіжне знайомство із багатьма українськими обрядовими піснями підказує, що їх не могли скласти і поширити по всій етнічній українській території пізніше, ніж у язичницькі часи. За всіма ознаками, ті пісні були складовими язичницьких культів та й звеличують вони Богів української астральної (сонцепоклонницької) віри: "Не сам же я вийшов — Дажбог мене вислав"; "Подай, *Ярило*, ключі одімкнути теплу весну"; "Гей, ти, *Перуне*, отче над *Ладом*! Дай нам діждати *Лади-Купала*"; "Гей, *Лелія*, *Лелія*, а по двору ходить"; "А ми просо сіяли, ой, *Див*, *Ладо*, сіяли"...

Іван Огієнко знаходить у праукраїнців-язичників цілу систему вірувань, які "були пов'язані з ідеєю пошанування Сонця і сонячних Богів, від чого позалишалось чимало обрядових пісень". В.Гнатюк теж доводив, що українські язичницькі пісні — то "останки передхристиянського релігійного світогляду наших Предків". Я.Головацький вважав, що ці пісні "могли бути утвореними у племінний первісний бут народу". Подібне стверджував і Ф. Колесса: "Християнство застає в Україні розвинену і глибоко вкорінену усну словесність".

М.Драгоманов називав українські язичницькі колядки "Південноруськими Ведами". Чимало паралелей між українською язичницькою обрядовою поезією та Ведами й Авестою простежували також О.Потебня і К.Сосенко. Дехто із сучасних, об'єктивно налаштованих дослідників, вірить, що українські паралелі у Ведах та Авесті є нічим іншим, як фрагментами праукраїнських міфів та вірувань, привнесених у ті пам'ятки найдавнішими вихідцями із Праукраїнської Материзни — індоаріями та аріями Перського нагір'я у II тис. до н.ч. А ще, на думку тих дослідників, були колоністи-праукраїнці у IV-II тис. до н.ч. у Месопотамії (шумери), у Малій Азії та Єгипті (гетити, гіксоси), на Грецьких островах і на Апенінах (пелазги, етруски). Там теж є паралелі до українських язичницьких обрядових пісень та вірувань.

Сучасний український сходознавець-індолог С.Наливайко на основі глибоких досліджень лінгвістичних та міфологічних матеріалів дійшов висновку: "Саме українські веснянки, колядки та щедрівки досьогодні зберегли вірування та уявлення, відображені в Рігведі. Вона хоч і записувалася в Індії, в Пенджабі, проте деякі пісні (гім-

ни) її, наскільки можна судити, створювалися на берегах Дніпра та Південного Бугу". Український археолог В.Даниленко у своїй праці "Космогонія первобытного общества" аргументовано доводить, що розвій космогонічної сонцепоклонницької символіки на теренах України чітко простежується ще в неоліті (VI-III тис. до н.ч.) і додає як ілюстрації десятки графічних композицій із археологічних неолітичних знахідок, на яких є зображення солярно-люнарних образів, первовічних вод, світотворчих силптахів та ін., що присутні також і в українських язичницьких обрядових піснях.

За К.Сосенком, у давніх Єгипті та Греції новорічний ранок зустрічали, несучи назустріч Сонцю статуетку дитятки-Божка. В українських язичницьких колядках оспівується "мізинне дитятко у сріблі та в золоті", "що грає золотим яблучком" і те яблучко "крає золотим ножиком". Думається, те малесеньке, тільки-но народжене (мізинне) дитятко — то символ Нового Року, який "крає золоте яблучко" — Сонце (річний календар) на пори року, місяці, тижні, дні. Бо ж недаремно оте мізинне дитятко із колядки — єдиний найбажаніший дар в очах господаря від колядників у Новорічну ніч. А чи не те "мізинне дитятко" занесли вихідці із Праукраїни задовго до нашої ери у Єгипет і Грецію?

Свято новорічного Сонця індоарії називали *Ранило*. Чи не від нашого — *рано*, *ранок*? Весняне ж свято вони називали *Гулі*. Порівняймо українську веснянку: "Що на нашій *гулиці* все *гулі* та *гулі*". У гетитів же свято весни звалось *Порулі*. Можливо від нашого — *стати на порі*, а літне свято — *Ата-Шум*. В українській гаївці співається: "А в нашого *Шума* зелена шуба". В аріїв Перського нагір'я свято на межі весни й літа називали *Майдубі*. Чи не від появи масва-листа на священному дереві сонцепоклонників — *дубі*? У них же знавець обрядів звався *Береджа*, майже як і ватажок українських колядників — *Бережа*, *Пережа* (В. Шаян, Ю.Федькович). Частий персонаж, Бог кохання, українських язичницьких обрядових пісень *Лель* (*Леліва*, *Лелія*) своїм іменем майже повторюється в іменах Богів кохання гетитів *Лельва* і шумерів *Енпіль*. Український *Дажбог* у гетитів мав ім'я *Давата*, а *Ярило* — *Ярі*. Наш *Купало* в етрусків — *Купавон*. Наші *Вишній*, *Дана*, *Мокоша* в індоаріїв мали відповідно імена *Вішну*, *Дану*, *Махеші*... Все говорить за те, що принаймні у VI — III тис. до н.ч. уже існували не тільки праукраїнські сонцепоклонницькі вірування, але й мотиви і персонажі українських язичницьких обрядових пісень.

Українська історична пісня "Коли будували білу Маковицю", яка дійшла до нас із 1300 року, колядки про князя Романа Галицького та Івана Берладника, що співалися ще в XII ст., і раніші за них колядки про раду групи молодців з наміром піти на військову службу до візантійського Царгороду часів Кия свідчать, як довго може зберігатися в народній пам'яті пісня. Обрядові ж пісні, що були під охороною служителів культу, можуть жити тисячі літ. Тож, аби підтвердити давність текстів українських язичницьких пісень, треба шукати відповіді на таке питання: чи були в ті далекі сонцепоклонницькі часи в Праукраїні мовні явища (слова, їхні форми та ін.), з яких складені ті тексти.

Із праць багатьох українських та російських учених, таких, як Максимович, Потебня, Житецький, Огоновський, Кримський, Шахматов, Липін, Ключевський, Марр та ін., випливає, що українська мова існувала ще в добу Київської Русі. Тільки руси змушені були "з ласки" християнізаторів учитися грамоти і писати чужим, так званим церковно-слов'янським письмом. Тож у писемних пам'ятках тих часів учені знаходять у вигляді описок (помилки) багато рис української мови: як окремі слова, так і цілі українські речення. Що руси-українці в XI - XIII ст. мислили і спілкувалися давньоукраїнською мовою, переконливо промовляють літописні географічні назви, язичницькі імена Богів та людей, язичницькі назви місяців, зафіксовані писемними джерелами на українських землях, а ще побутові написи, зокрема, графіті. У всьому тому є безліч українських слів, словотвірних моделей, синтаксичних конструкцій та ін., що й стане в пригоді при з'ясуванні давності текстів обрядових пісень, які ми розглянемо.

"Райське деревце над Раєм стояло"

На багатьох археологічних пам'ятках, знайдених на українських землях, привертає увагу зображення символічного дерева: на кераміці й писанках Трипільської культури, на виробах бронзового віку, на прикрасах і виробах скіфської доби. Це дерево безліч разів зображене і на виробах пізніших часів аж до наших днів: на українських вишивках, писанках, побутових речах.

Ось на кераміці трипільців зображене стилізоване дерево з трьома вершечками і Сонцем на центральному, яке стоїть на горбочку чи то на острівці серед моря. Стилізоване дерево з двоюрисною кроною по три вершечки-закрутки викарбуване на бойовій сокирі II тис. до н.ч. із Київщини. А ось подібне дерево на амфорі із Чортмилицького скіфського кургану з трьома ярусами-верхами, на яких тягнуться один до одного три голуби. Таке ж пишне дерево в'ється хитромудрими сплетіннями гілок по середньому ярусу знаменитої скіфської пекторалі. І на ньому три голуби.

Як те все збагнути, як розшифрувати, як пов'язати із нашою історією? Вчитаймося у наші українські язичницькі обрядові пісні, і все стане на свої місця. "Що ж нам було з Світа початку? — співається в одній із українських язичницьких колядок, — Не було нічого, ідна водонька. На тій водонці ідне деревенько. На тім деревеньку три голубоньки радоньку радять, як Світ сновати". Отже, первічне дерево на первічних водах і три голуби як світотворчі сили! Хіба це не словесне відтворення зображень прадерева на згадуваних археологічних пам'ятках?

У тому всьому, як доводять вчені, є спадкосмний розвиток праукраїнського міфу про початок Світу і прадерева (світове дерево, дерево Життя). Але що воно мало

означати, якщо його тисячі літ "ліпили" на свої вироби праукраїнці? Гляньмо на шлюбний стилі заоханої пари і гільце на ньому з букетиками квітів, калини, вівса, жита, на весільній коровай із голубчиками і шишками-квітами. І послухаймо українську прадавню весільну пісню, яку співають дружки княгині-нареченої: "Райське деревце над раєм стояло. Ой Ладо, Ладо! І зродило дві ягідочки — молодого N, молоду N". Оце гільце, за дослідженнями вчених, якраз і символізує прадерево, а з ним невичерпну життєву силу, початок нового життя, благополуччя, захисток для шлюбної пари. Все це й несло зображення прадерева на виробах їхнім власникам — праукраїнцям найдавніших епох.

Думається, міф про прадерево в прикладному і словесному мистецтвах розвивався паралельно, хоч, правдоподібно, раніше у словесному. Тож мотив прадерева в українських обрядових піснях не пізніший, ніж на виробах Трипільської культури. І, виходить, він свій, не запозичений. Хоча дослідники пишуть, що мотив прадерева, як і початку Світу, зустрічається в багатьох народів Землі, але, за К.Сосенком, найбільш схожі з українськими та між собою міфи Месопотамії, Ірану та Індії. Адже саме туди принесли ці міфи вихідці із Праукраїни ще задовго до нової ери.

Аби простежити, як давно існували тексти українських язичницьких обрядових пісень з мотивом прадерева, розглянемо слова наших колядок і щедрівок з тим мотивом. Із кількох їхніх варіантів виходить ось такий сюжет: "Ой течуть бистрі річечки. На тих річечках пліне райське деревце (сплавиноченьки) з трьома вершечками. На тім деревеньку три користоньки: яра пшениченька, ярая пчолочка, куни та бобри (сокіл, соколи). Пшениченька — годувальниця, пчолочка — боговгодниця (меду на столи), куни та бобри — на шуби добри. Соколи на втішейку, Богу на хвалу".

Проаналізуємо, наскільки давнім є кожне з цих слів.

Течуть — однокорінне слово зафіксоване у мовленні русів-українців ще у XII ст. у літописній назві річки *Дегів Потік*, як і в язичницькому імені *Потік*. Щодо українського закінчення **-ть** у ньому, то А.Кримський писав: "Кінцівка 3-ої особи дієслів теперішнього часу на **-ть**... має коріння в сивій прадавніні, зустрічається геть на кожній сторінці південноруських пам'ятників, хоч це йде проти церковно-слов'янського правопису".

Бистрі річечки — такий епітет вжив також автор "Слова о полку Ігоревім": "На брезі *бистрої* Каяли". Слово *ріки* з українським **и** після **к** переважає в рукописах XI — XIII ст., приміром, у "Літописі руському": "сили половецькі... далече *ріки* стояхуть"; "хотяхуть дойти *ріки* Донця".

Пліне, сплавиноченьки — з того кореня, що й наші слова, народ утворив назву міста Плав, що згадується в "Літописі руському". Своє українське слово *плави* використав перекладач "Остромирового євангелія": "І видіте ниви яко *плав*".

Райське деревце — слово *райок* українці-язичники вживали на означення місця перебування душ Предків, ритуального снопа жита й імені людини (за Г. Лозко). "Літопис Руський" доніс нам ще з 1110 року назву княжого двору *Рай* під Києвом. Від слова *дерево* літописець виводив одну з плем'яних самоназв праукраїнців часів Великої Скіфії — *деревляни*, як і їхнього краю — *Дерева*. Про Велику Скіфію писали античні автори ще в V ст. до н.ч. За "Літописом Руським", в Україні-Русі була річка *Дерева* і населені пункти *Деревич*, *Деревлі*.

З трьома вершечками — український прийменник з прийшов у літописні назви з усного мовлення в XI ст.: *Здві-*

жень-річка, *Здвижень-зрод* (З+двигати). Числівник *три*, магічний у язичників-праукраїнців, закладений у язичницьких іменах Богів *Трибог, Триглав, Троян*. Із нашим *вершеньки* однокорінні назва міри Київської Русі — *вершок* та літописне ім'я *Верхуслава*.

Користоньки — це характерне українське слово занесли в свої твори із усного мовлення автори XI — XIII ст.: "Бог не дав ім мене в користь" ("Повчання Володимира Мономаха"); "Не от неправедних бо користі" ("Ізборник Святослава 1073 р.).

Яра пшениченька — перше слово було улюбленим у праукраїнців язичницьких часів; від нього вони вивели назву весняного Сонця та ім'я Бога — *Ярило*, а ще добрих півтора десятка язичницьких імен *Яр, Яробор, Яромил, Ярославит, Ярослава*... Слово *пшениця* та ще й з українським пом'якшеним *ц* потрапило з усного мовлення українців княжої доби у переклад "Сінайського патерика": "Ідяше паки *пшениця* продають".

Пчилочка — це слово кілька разів занотував упорядник "Ізборника Святослава" 1073 р., при тім, з першим звуком *б*, як воно зазвичай вимовляється в українській мові; "Я ж аки *бчела* любодільна"; "І обрїтенное єго *бчелин сот*".

Куни та бобри — ці слова є в назвах міст XII ст. *Куниль* і *куна* — грошова одиниця Київської Русі, походить від нашого слова. З *бобри* перегукується назва літописної річки *Бобрка* та ім'я воєводи XII ст. *Боброк*. Винятково український сполучник *та* (як і *бо, або, чи*) із живої розмовної мови укрів-русів літописці занесли у свої літописи: "Мстислав іде Києву... *та* к Олгові"; "Княгині же біжа... на Городок, *та* на Глібль, *та* на Ропеськ, *та* на Хоробр" ("Літопис Руський").

Сокіл, соколи — за дослідженнями вчених, *Сокіл* — то Першобог, Першоптах у праукраїнців та їхній тоtem. У нашому випадку маємо ще й українську мовну рису, чергування *і* з *о*, якої, за А. Кримським, немає в жодній слов'янській мові. Цю рису зафіксував на українській землі ще Геродот у V ст. до н.ч. у записаних ним імені скіфського царя *Скіл* та самоназві скіфів — *сколоти*. Маємо однину й множину (*Скіл* — *сколоти*) і чергування *і* з *о* (порівняймо: *віл* — *воли*, *віз* — *вози*).

Годувальниця, боговгодниця — однокорінне з першим словом язичницьке ім'я *Годун*. Українські слова *угодив, угодить, вгодити* відшукав А.Кримський в "Ізборнику Святослава" 1076 р., а *вгодник* у "Супрасльському літописі", занесені туди, звісно, із живої мови русів-українців.

Меду на столи — ще в 448 році візантієць-дипломат Пріск занотував слово *мед* разом зі словами *справа, кам* (пиво) в Українському Подніпров'ї. У наших літописах XI-XIII ст. є вирази *мед прісний, мед сичений, медуша*, як і слова *стіл* — *столи*.

На шуби добри — людське ім'я *Шуба* в нас побутовало ще в язичницькі часи. *Добри* у значенні "придатні, здалі" знаходимо у "Повісті врем'яних літ": "Ізбраса мужі *добри*"; "Бяше устроїл двор *добр*".

На втішейку, Богу на хвалу — однокорінне з першим є слово, приміром, у "Літопису Руському": "Про то зара *тішася* Олговичі". Слово *Бог*, за І.Огієнком, існувало на українських землях "з глибокої давнини". Воно дійшло до нас в імені антського князя — *Бож*. У рукописи XI — XIII ст. потрапило багато географічних назв та імен, похідних від слова *Бог*: *Божемежи, Божеський, Боголюбий, Богуславль* (міста), *Бог* (річка), *Мстибог, Мольбоговичі* (бояри). Від слова *хвала* постали язичницькі імена *Хвал, Хвалим* та назва села *Хвалимичі*, згадане в "Літописі Русь-

Мотив сотворення Світу на амфорі зі скіфського кургану IV ст. до н.ч. Чортомлик. Україна.

кому" у XII ст.

У розглянутому сюжеті заслуговує на увагу вислів "*плине деревце з трьома вершеньки*". Маємо архаїчне синтаксичне явище з невитриманою, за сучасними мірками, нормою керування. Подібне дуже часте в українських язичницьких обрядових піснях: "*Гатила гаті ружними сукни*"; "*Ясними мечі обгороджена*"; "*Горю, горю дуб*". Аналізуючи подібне явище, О.Потебня писав: "Сполучення такого відмінка із дієсловом... надзвичайно архаїчне". Йдеться про словосполучення "*гатила сукни*" (треба — *сукнями*) і т.д. Відоме з літопису й Святославове "*Іду на ви!*" — також свідчить про правдивість цього вислову, як і норми поведінки шляхетних воїнів.

На кожне зі слів нашого сюжету можна було б навести ще багато прикладів із рукописів XI — XIII ст., але й так видно, що всі слова сюжету звучали в Русі-Україні вже в час насадження християнства. Багато слів сюжету та їхніх форм і синтаксичних явищ існували на українських землях, як було показано, ще в добу Кия й Геродота. Десь тоді існували вже й тексти праукраїнських язичницьких обрядових пісень з мотивом прадерева. Підтверджують це античні автори, один з яких, Піндар, писав про Гіперборею-Праукраїну: "Там тривають безкінечні свята, лунають гімни, які радують серце Аполлона".

"А як то було з початку Світу"

Мотив прадерева в українській язичницькій обрядовій поезії тісно пов'язаний із мотивом початку Світу. Власне, всі українські язичницькі колядки й щедрівки, за К.Сосенком, то міфи про початок Світу. Бо й саме свято Різдва Колядки, стверджує той же автор, є винятково пам'яткою сотворення Світу і святкувалося праукраїнцями задовго до нової доби, не маючи нічого спільного із різдвом Христоса.

М.Костомаров відмічав близькість наших обрядових пісень з мотивом початку Світу до пісень Рігведи. М.Драгоманов теж вірив, що такі наші пісні постали із текстів "типу Вед чи гімнів типу Гомерівських". Як і в індоарійських та давньоіранських міфах про початок Світу, в українських язичницьких обрядових піснях з мотивом сотворення Світу немає слідів дуалізму — протилежностей добра і зла (за О.Потебнею та К.Сосенком). Ніхто первовічних птахів не посилав, ніхто їм і не заважає. Думається, подібні мотиви могли зродитися не пізніше, як у "золотому віці" ранньотрипільської доби, коли ще не було воєн.

Та й український міф про Сокола-Рода (Першобога-Птаха) формувався, на думку археологів, понад сім тисяч років тому, за ранньотрипільської доби. Тож соколи й голуби як першоптахи-творці Світу "прилетіли" в українські язичницькі обрядові пісні саме ... з тих ранньотрипільських часів. Простежимо це, аналізуючи основні опорні слова колядок і щедрівок з мотивом сотворення Світу. З тих слів виходить ось такий короткий сюжет:

"*Ой як то було з початку Світу. Дай, Боже! Як не було Неба ні Землі. Лишень було синєє море. Серед моря*

три дубочки (деревенько). На деревеньку три голубоньки (сокіл, соколи) радоньку радять, як Світ сотворити. Ходімо в синєє море, виберімо собі синього каменця, жовтого каменця (золотого піску). Синій каменець — синєє Небо. Жовтий каменець — жовта (чорна) Земля, світле Сонейко, ясен Місячик і Звіздочки".

Розгляньмо кожне слово.

Як було — у рукописах XI — XIII ст. частими є слова, похідні від слова: *як, яко, яковий, якоже, якоможе*. Наприклад: "Яко придоста видите свіщі многи"; "Якоможе скажуть" ("Повість врем'яних літ"); "Якоже блудницю помиловал" ("Повчання Володимирра Мономаха"). Що стосується слова *було*, то А.Кримський простежує українське у на місці церковно-слов'янського *ы* в дієсловах типу *бути-бувати* ще в XI ст.

Початку Світу — однокорінні з першим *є* слова у язичницькому імені *Починук* та в рукописах Русі-України; "Почнем же, братіє, повість сію" ("Слово о полку Ігоревім"); "І поча по миру ходити ..." ("Літопис Руський"). Є в пам'ятках княжої доби й українське слово *Світ*; "Не мощно явити тих отойдоша *Світа* сего" (Києво-Печерський патерик").

Дай, Боже — обоє слів сховалися в імені праукраїнського небожителя *Дажбога*. Власне, в багатьох колядках та щедрівках цей рефрен звучить як *Дажбоже*. І.Огієнко пише, що ім'я *Дажбог* "своє, народне" і що згадується воно ще у VI — VII ст.н.ч. візантійським хроністом Малалаю. Слово *давати* сховалося в імені нашої Богині *Дани*, яке знали античні автори ще в VI ст. до н.ч., виводячи від нього назву нашої головної річки — *Данапріс*. Від *дай* — *дати* було й кілька літописних язичницьких імен: *Недан* — боярин, князь *Данило* Галицький (не від біблійного *Даниїл*, а правдоподібноше від слов'янського *Дан*, як чол. рід (пара) до жін. *Дана*; пор. в інших слов'ян *Дан, Данко* та укр. імена на *-ло*: *Братило, Будило, Гатило, Гостило* та ін.).

Неба, ні Землі — як стверджують дослідники, ці слова давні українці-язичники ототожнювали із Богами і мали молитви *Небу* й *Землі*, а *Земля-Мати* — то найдавніший, первісний образ-тотем протоукраїнців.

Лишень — однокорінні з ним слова є в рукописах XI — XIII ст.: "Взяхом же злато і *лише* потреби" ("Києво-Печерський патерик"); "І царствія не *лишитися*" ("Повчання Володимира Мономаха").

Синєє море — *Радосинь* та *Синєводсько* — ці географічні назви згадуються "Літописом Руським". Там же згадується і народний вислів русів-українців *лукомор'є* з компонентом *море*: "Є гори що заходять у *лукомор'я*"; "На *лукомор'ї* билися з ними".

Серед моря три дубочки — перше *є* у географічній літописній назві міста *Середа* та в одному з київських графіті у слові — *посеред*: "у неділю *посеред* Спаса". Пошановуючи дуб як священне дерево, українці-язичники вивели від слова *дуб* чимало назв своїх міст, сіл, урочищ, які зафіксовані у рукописах XI — XIII ст.: *Добрий Дуб, Дубенець, Дубниця, Дубровиця, Дубен, Стародуб*...

Голубоньки, радоньку радять — перше слово та похідні від нього зафіксовані під роком 946 у "Повісті врем'яних літ": "Дайте мі от двора по три *голуби*... *голуби* же полетіша в *голубники* ... і тако възгоряхуся *голубници*". Слово *рада* є в коренях язичницьких імен *Радко, Радило*, згадуваних писемними пам'ятками XI — XIII ст.

Сотворити — маємо це слово в написах простолюдинів киеворуських часів: "Іванко *створив* тобі це єдиний" (напис на пряслиці); "Не... убоюся *створив*"; "*Сотвориша* мир на Желяні" (графіті).

Ходімо, виберімо собі — від *ходити* утворене язичницьке ім'я XII ст. *Ходина*. Вжито наше слово і в київсько-

Зображення Прадерева на кістяній сокирі-малоті II тис. до н.ч. с. Дударків

му графіті: "Піщан ходив виучеником". Від кореня *брати*, як і друге слово, походили язичницькі імена *Берислав, Бран, Братимир*. Українське закінчення *-мо* розглядуваних дієслів, за А.Кримським, "далеко старіше од доби Київської Русі". Українська форма займенника *собі*, як у нашому випадку, дуже часто вживалася літописцями: "Мисль неугодну господові імеш в *собі*" ("Літопис Руський").

Жовтого, золотого каменця — жовтень — назва місяця із укра-

їнського язичницького календаря та *Жовтятиця* — ім'я злого духа язичницьких часів, звісно, походять від *жовтий*. Від слова *камінь* руси-українці вивели назви своїх міст, які згадуються у княжу добу, *Камінь, Каменець*. У ті часи згадуються і *Золотчя-річка* та *Золоті Ворота* з компонентом *золото*. Характерна риса української мови — звук *о* після шиплячих, як у слові *жовтого*, переважає у рукописах XI-XIII ст., приміром: *жена, чоловік, нічого* (за А. Кримським, пор. рос.: *жена, человек, ніче-го*). У слові *золотого* маємо ще одну характерну рису української мови — повноголосся *-оло-*. Ця риса зафіксована ще у договорі русів із греками 907 року: *поволоки, поволочити, волость*.

Піску — міста *Пісочен, Городок Пісочний*, річка *Піщань* — ці народні назви, згадувані в літописах протягом X — XI ст., говорять про давність слова *пісок* на українській землі.

Чорна Земля, світле Сонейко — язичницький *Чорнобог* та літописні назви *Чорний Ліс, Чорна Могила* свідчать про поширення першого слова в українській мові в домонгольські часи. Від *світлий* постали ім'я Бога *Світовид* і свято *Свічки*, зрозуміло, у язичницькі часи. Давність слова *Сонце* в мові українців підтверджує ще одне ім'я *Дажбога*, про що дізнаємося із "Літопису Руського" під роком 1114: "Син [Сварогів] на імення *Сонце*, що його звать *Дажбогом*".

Ясен Місячик і Звіздойки — *Ясна, Ясиня* — це ім'я язичницької Богині походить, звісно, від *ясний*. Українська назва світила — *Місяць* потрапила з усного мовлення русів-українців у "Літопис Руський": "Ігор виде *Солнце* стояще яко *Місяць*". Давньоукраїнське слово *Звізда* (корені *зв-, дзв-* позначають звук, *дзвін*, у давні часи яскраве світло і сильний звук позначалися однаково), а також сховалося в язичницькому імені *Позвізд*. *Зірка* від *зір*, (пор. образ *очі-зорі*, відомий у Річведі й українській народній мові).

Заслужують уваги у нашому сюжеті іменники у пестливій формі *Сонейко, деревенько*. Таку форму полюбили українці ще в XI — XIII ст., про що свідчить велика кількість імен на *-ко* в літописах (*Володимирко, Ляшко*) та в київських графіті (*Жадка, Орішко, Путько, Усько*...).

В українських язичницьких обрядових піснях із мотивом початку Світу багато про що говорять і метафо-

Мотив сотворення Світу на кераміці часів неоліту
VI-III тис. до н.ч. З таблиць В.Даниленка

ри, в яких природа прирівнюється до людини: голубоньки радоньку радять; вигравало море; дробен дощик сіяв; встане з него Землиця та ін. Ці метафори, як і постійні в сучасному усному мовленні українців Сонце сходить; Місяць заходить; Дощ іде, є однакового походження. І.Огієнко виводив ці метафори із вірувань ще первісної людини і вбачав у них "оживлення...одухотворення...очоловічення доквілля... що становлять основу давнішого дохристиянського вірування".

У розглянутій язичницькій обрядовій поезії нам не довелося зустріти нічого такого, що б не було зафіксоване в XI-XIII ст. А корені двох третин слів сягають навіть часів Кия й Геродота. Очевидно, з тих часів і дійшли до нас тексти українських язичницьких обрядових пісень із мотивом створення Світу. Про те є й інші свідчення.

Античний автор Арістотель писав, що насельники Наддністрянщини та Побужжя укладають закони свої у пісні і співають їх. Думається, йшлося не про юридичні норми, але про морально-етичні та норми стосунків людини з природою, чим так рясніють українські язичницькі обрядові пісні. Сучасний індійський літератор Чокроборті, який побував в Україні, пише: "У Чернігові я почув весільні обрядові пісні українців... такі близькі до пісень, що й досі лунають на індійських весіллях". Те не випадково, стверджує наш індолог С.Наливайко, показавши, що найдавніші вихідці із Праукраїни в Індію взяли з собою ще в II тис. до н.ч. праукраїнські вірування, міфи. Правдоподібно, і язичницькі обрядові пісні.

"Будь Богу хвала з нашого слова"

Знайомство із українськими язичницькими обрядовими піснями переконливо свідчить, що християнізатори знищили цілий світ українства — предковичний, життєрадісний, перспективний. А те, що лишилося від того світу (може, й найвеличніший духовний набуток наших Пращурів), — язичницькі обрядові пісні, українська офіційна наука ще з часів російсько-більшовицького режиму і досі єзуїтським методом відсікає, мовляв, що мова тих язичницьких обрядових пісень не збереглася, а українці нібито переклали ті пісні з якоїсь, вигаданої тою ж наукою, "общеруської" мови після XIV ст. Подібні твердження, немов та ложка дьогтю, є в передмові до неопублікованої збірки обрядових пісень "Золотослов".

Тій вигадці можна було б виставити переконливі контраверзи, які випливають із праць названих у нашому вступі поважних вчених. Як і ті, що випливають із цієї розвідки. А що і для кого було перекладати, якщо всі мовні явища українських язичницьких обрядових пісень існували уже в часи насильницької християнізації Русі-України та й руси-українці спілкувалися тоді своєю рідною українською мовою?

Ще одне. Багато розглянутих пісень записано на Лемківщині. Серед них є й колядки з мотивом початку Світу, з мотивом прадерева (риндзівки-рогульки), з мотивом "золотого плуга" (царинні пісні), купальські пісні (сobotки), які нічим не відрізняються від решти українських, хіба що деякими говірковими рисами.

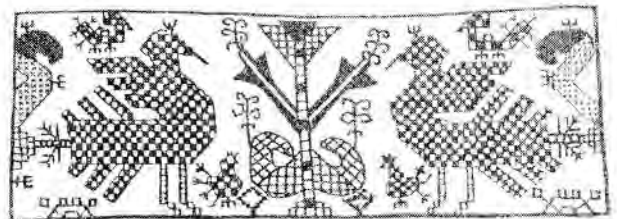
Лемки, за УРЕ, вийшли з Праукраїни в VI ст. н.ч. у землі сучасної словацької Пряшівщини та польської Сяноччини. Лемківщина, як сказано в "Енциклопедії українознавства", лише із середини X ст. і до 1020 року підлягала Києву, а потім — Угорщині та Польщі. "Атлас української мови" відносить мову лемків до говорів української мови. Але де лемки взяли

свою українську мову і свої україномовні язичницькі обрядові пісні, якщо, після VI ст. вони майже ніколи не входили до складу українських земель? Зрозуміло, зі своєї Прабатьківщини — Праукраїни VI ст. н.ч. То ж і українські язичницькі обрядові пісні, як і староукраїнська мова, звучали принаймні у VI ст. І хіба не це підтверджують мовні факти, виявлені цією розвідкою?

Що ж, є всі підстави долучитися до думок визнаних учених, згадуваних у вступі цієї статті, що українські язичницькі обрядові пісні виникли в плем'яному сонцепоклонницькому побуті праукраїнців і тексти тих пісень, що дійшли до нас у пізніших записах, є автентичними, тотожними тим, які побутували ще за сивої язичницької давнини. Отже, вони є пам'ятками язичницького світогляду праукраїнців та їхньої мови.

Література

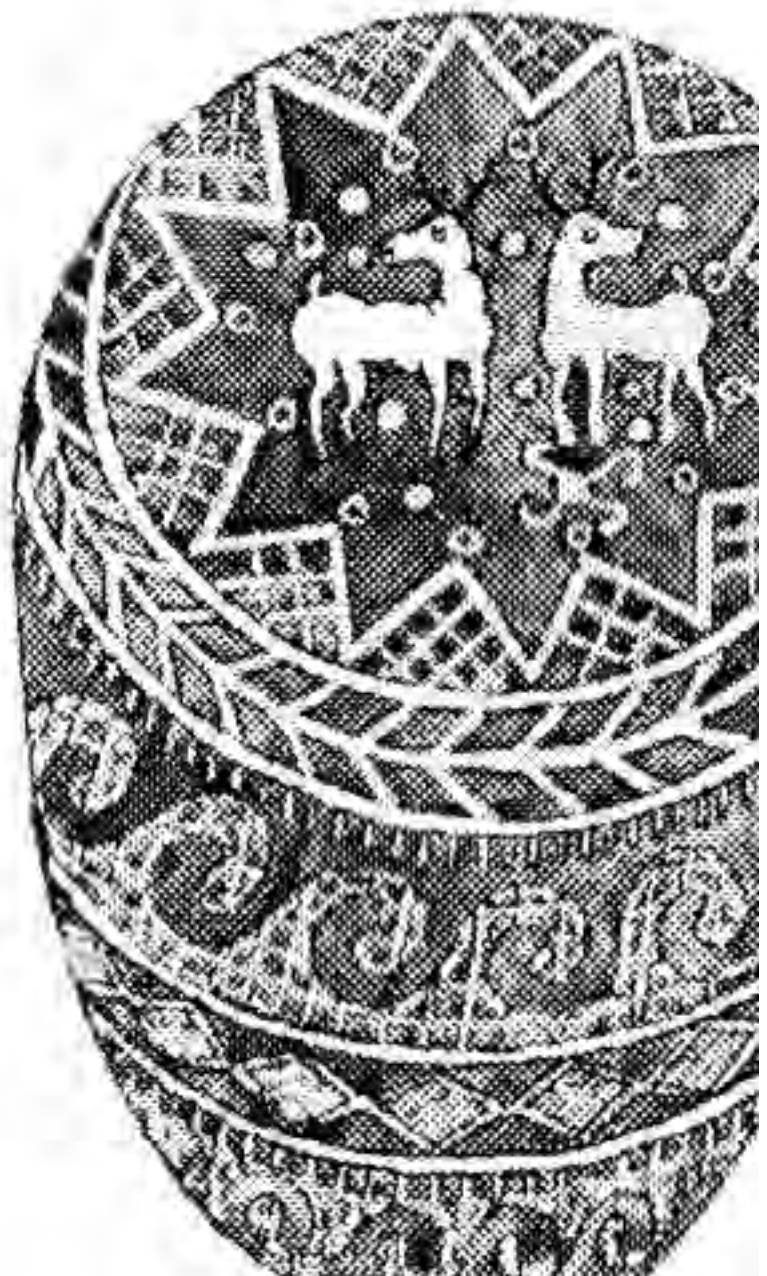
1. Антонович В., Драгоманов М. Исторические песни малорусского народа. — К., 1874.
2. Гнатюк В. Матеріали до української етнології. — Львів, 1909.
3. Гриненко Б. Етнографические материалы. — Чернівці, 1899, т.3.
4. Долenga-Ходаковский З. Украинские народные песни у записях Заріана Даленго-Ходаковского. — К., 1974.
5. Драгоманов М. Малоросія в ее словесности: в кн.: Вибране, — К., 1991.
6. Золотослов. — К., 1988.
7. Колесса Ф. Українська усна словесність. — Едмонтон, 1983.
8. Літопис руський. — К., 1979.
9. Лозко Г. Українське народознавство. — Київ, 1995.
10. Лозко Г. Іменослов. — К., 1998.
11. Огієнко І. Дохристиянські вірування українського народу. — Вінніпег, 1965.
12. Наливайко С. Таємниці розкриває санскрит. — К., 2000.
13. Потебня О. Объяснение малорусских песен. — Варшава, 1883.
14. Сосенко К. Культурно-исторична постать староукраїнських свят Різдва-Коляди і Шедрого Вечера. — Тернопіль, 1994.
15. Чубинський П. Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западнорусский край. — СПб., 1872 — 1877, т. 3-4.

Світове Дерево і Птахи на давньоруській вишивці.

ПІДНА ЗЕМЛЯ ПІДНА МОВА ПІДНА ВІРА

СВАРОГ № 1

Поєднавши статичне й динамічне як філософське уособлення єдності протилежного у Всесвіті, наші Предки геніально вирішили проблему графічного відображення цієї єдності: в статичний прямокутник були вписані завитки спіралі. Придивіться до неї.

О. Братко-Кутинський пише: "Обертання хреста (сварги — авт.) за годинниковою стрілкою символізує рух угору, сходження (напр., схід Сонця), рух від матеріального до духовного — еволюцію, а обертання проти годинникової стрілки — рух униз, захід, рух від духовного до матеріального", тобто, революцію (інволюцію). [Твердження О. Братко-Кутинського неточне: бо всяке обертання відносне. Сварга, загнута вправо, як правило, крутитиметься вліво, а загнута вліво сварга крутиться вправо. — Ред.]

Тепер знайомий орнамент буде виглядати так, як інколи він виглядає на гуцульських рушниках. А що це, як не графічний запис рівномірного ламінарного руху, за законами якого зростає й наливається колос, летить космічний корабель, тече кров у судинах, складаються пісні та вірші?

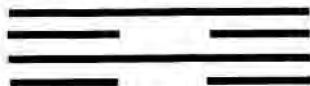
За нашої пам'яті цей закон був відкритий у 20-х роках Теодором Карманом. У геометрії "доріжка Кармана" виглядає так.

Звідки давні Пращури-язичники могли дізнатись про закон ламінарного руху — загадка. Коли ці знання були вже втрачені, пам'ять продовжувала зберігати уявлення про важливість закладених в орнаментах понять, передаючи їх з покоління в покоління. Підтвердженням того, що давні язичницькі народи розуміли діалектичну єдність прямокутника й спіралі, є філософська система ізольованого африканського племені догонів. Творча воля бога Амма захована у "по" — першій цеглинці матерії. Слово "по" походить від "пок", що означає згортатись у спіраль, вихор. У вихорі народжується весь світ — Всесвіт. А вихор — це злиття двох цеглинок ("щасливе подружжя").

В які часи сягає своїм корінням орнамент — універсальна мова давніх язичників? Вже єгипетські й шумерські жерці не знали уможливленних шляхів доведення математичних формул. Шумерські жерці давали учням для вирішення математичних задач глиняні таблички з орнаментацією. Можливо, це й були розв'язання й докази давньою універсальною мовою (як зараз на останніх сторінках шкільних зошитів). Але шумери вже не могли їх читати, сприймали як орнамент.

Втім, в інших язичницьких народів давня універсальна мова не зникла, а навіть була вдосконалена. Приблизно в X ст. до н.ч. в Китаї була написана книга "І цзинь" ("Книга змін"), що складалася з гексограм такого типу, де — позитивне начало, а — негативне:

По-іншому це можна зобразити так або в кольоровому символічному варіанті — як поєднання червоного і чорного (від Трипілля до сучасної української вишивки), або жовтого (світло, сонце, чоловіче, позитивне начало) і блакитного (низ, хаос, вода, жіноче, негативне начало), тобто, як на українському прапорі. Те саме — динамічний прямокутник — геометричне зображення формули $X = -Y$, який був відомий ще давнім грекам (Піфагорійська школа). А це вже закон дзеркальної симетрії. Взагалі, симетрія як форма моделювання була надзвичайно розвинута нашими Предками-язичниками. Симетричним є й український герб — тризуб (триєдність буття), пізніше — тригілкове Дерево Життя.

На основі давньоіндійської філософії його можна розшифрувати так: нижня частина, з якої виходять три гілки, — це спокій (нагадує яйце — символ Всесвіту до початку руху), початок відліку, момент пробудження або видиху Брахми (Всесвіту). Далі — три гілки — розгортання Всесвіту в трьох взаємопов'язаних іпостасях: часі, просторі й матеріальній формі. Проте тризуб на цьому й зупиняється. Символізуючи триєдність світу ("Весь світ складається з трьох світів — великого, малого та символічного", Г.Сковорода), тризуб символізує й майбутній розвиток світу. Ми вже казали: будь-який рух у часі — спіраль. Досягнувши найбільшого розвитку, спіраль починає згортатись (вдих Брахми). Тому в народноорнаментальному варіанті Дерево Життя (стилізований тризуб) розширюється посередині і знов звужується вгорі. Між іншим, основні елементи індійської філософії сформувались у Трипільську добу на території сучасної України.

Ось чому давній китайський філософ сказав: "Йти вперед — означає повертатись", а Г.Сковорода так сформулював свою думку: "Перший та останній край одне й те ж — Бог".

Так поєднуються язичницький світогляд, відображений в орнаменті, й сучасна наука.

Новітній напрямок сучасної фізики — геометродинаміка. На думку В. Гейзенберга (5), Платон, услід за давніми Пращурами, зводив матерію до математичних формул, що робить і сучасна (і буде робити й майбутня) фізика. Американський фізик, лауреат Нобелівської премії А.Салам зазначає: "Концептуальна структура сучасної фізики все більше нагадує філософію індуїзму" — точніше, давньоведійську язичницьку філософію.

...Вже згадуваний нами Бернуллі заповів написати на своєму надгробку: "Змінюючись, я все ж залишаюсь колишнім"...

І останнє. Про гуманістичний філософський зміст народної символіки зараз розповідають у школах на уроках українознавства, на вузівських лекціях, публікують статті й наукові розвідки. І це можна тільки вітати. Народні символи й орнаменти досі приховують таємничі знання наших давніх Предків-язичників. Це послання нам і нашим нащадкам. Тож помагай нам, Дажбоже і Коло Свароже, зрозуміти і відродити давню мудрість Законів Прави!

ЛІТЕРАТУРА

1. Шаєн В. Українська символіка. — Гамільтон, 1990. — С. 3.
2. Дмитренко М. та ін. Українські символи. — К., 1994. — С. 49.
3. Братко-Кутинський О. Феномен України. — К., 1997. — С. 49.
4. Каныгин Ю. Путь ариев. — К., 1997. — С. 111
5. Гейзенберг В. Фізика і філософія. — М., 1996. — С. 283.

Вадим ТРИГУБЕНКО
директор Педагогічного Музею України

ЛУКАШ І МАВКА РОДОМ З РІГВЕДИ

Любовна історія, подібна до драми Лесиної Мавки і Лукаша, коли закохані належать до різних світів – духовного (нава) і людського (ява), — вперше трапляється в «Магабгараті» і пуранах (Рігведа. X, 95. 17). Цей же сюжет використав давньоіндійський драматург Калідаса (V ст.) у своїй драмі «Вікрам Урваши» (назва означає «Мужністю добута Урваши»).

Гандхарви і Апсари в давньоарійському епосі — небесні та лісові істоти, подібно до наших мавок, русалок, — духи води і дерев. Вони бувають доброзичливими або ворожими до людей. Людський цар Пуруравас і русалка (апсара) Урваши полюбилися, але інші духи-гандхарви хитрістю розлучають коханців, і залишений самотній цар шукає обряду, за допомогою якого він також міг би зробитися справжнім лісовим Духом — гандхарвою, щоб поєднатися з коханою в її світі.

Шатапатха-брагмана, XI, 5.

Апсара Урваши полюбила Пурураваса, сина Іди і Будги, сина Соми¹. Виходячи за нього заміж, вона сказала: «Ти повинен пронизувати мене своєю очеретиною трині в день, але ніколи не лягай зі мною проти моєї волі. Більше того, я ніколи не повинна бачити тебе голим, бо так і личить поводитися нам, русалкам!»

Вона довго жила з ним і за цей час народила йому дитину. Тоді гандхарви сказали один одному: «Ця Урваши вже так довго живе серед людей! Ми повинні знайти спосіб повернути її!»

До її ліжка була прив'язана вівця з двома ягнятами, і гандхарви схопили й понесли одного з ягнят.

— Вони відносять мого малюка, — закричала вона. — Невже в цьому будинку немає ні воїна, ні чоловіка!

Тоді вони понесли і другого, і вона повторила свої слова.

Тоді він подумав: «Як це: там, де живу я, немає ні воїна, ні чоловіка?» І як був, голий, він вискочив за ними, оскільки думав, що одягання відніме дуже багато часу.

Тоді гандхарви влаштували спалах блискавки, і Урваши побачила його, немов при світлі дня, і... зникла.

Гірко ридючи, він обійшов усю Курукшетру². Там є озеро з лотосами, яке називається Аньятах-плакша. Він вийшов на берег і побачив русалок, що плавали по озеру у вигляді лебедів. Серед них була й вона.

І вона, помітиши його, сказала подругам: «З цим чоловіком я жила!»

— Давайте покажемося йому, — сказали вони.

— Дуже добре, — відповіла вона, і вони з'явилися перед ним у своєму справжньому вигляді³.

Пуруравас покликав:

— Зачекай, дружино, отямся, нерозумна, нам же треба перемовитися словом, бо наші невимовлені думки не принесуть нам радості в майбутньому.

— І що мені робити з твоїми словами? Я ж минула, як рання зірочка, а ти, Пуруравас, ступай додому, бо наздогнати мене важче, ніж вітер...

— Невже тобі байдуже, що твій коханий згине, піде далеко-далеко і не повернеться, якщо він упокоїться в лоні смерті, якщо зжеруть його люті вовки? — питав Пуруравас.

— Не згинеш ти, не помреш, Пуруравас, та й не зжеруть тебе люті вовки. Поміж подружжям дружества не буває, коли серця в них різнобічні⁴.

У чужому вигляді з тобою серед смертних чотири осені я ночувала, і раз у день краплину масла вживала, сита я жертвним маслом донині... — відказала Урваши...

Та її серце зжалилось над ним, і вона сказала:

— Приходь в останній вечір року, коли у тебе народиться син, і ти проведеш зі мною ніч.

Він прийшов останнім вечором року і побачив там золотий палац. Йому веліли увійти і відвели до неї.

Вона сказала:

— Завтра гандхарви нададуть тобі благодіяння: ти повинен будеш зробити вибір.

Він сказав:

— Вибери за мене.

Вона відповіла:

— Скажи: «Нехай я стану одним із вас!»

Ранком гандхарви надали йому благодіяння, і він попросив: «Нехай я стану одним із вас».

— У людей немає вогню, — відповіли вони, — настільки священного, щоб людина за допомогою вогненних жертвоприношень стала однією з нас.

Тому вони поклали свій вогонь у горщик і сказали:

— Здійснивши жертву з його допомогою, ти станеш одним із нас.

Він узяв вогонь і сина і пішов додому. По дорозі він залишив вогонь у лісі і зайшов із сином у село. Коли він повернувся, вогонь зник, але на його місці ріс баньян, а замість горщика він побачив мімозу. Тоді він повернувся до гандхарвів.

Вони сказали: «Щодня протягом року ти повинен готувати достатню кількість рису на чотириох. Кожен раз, як будеш його готувати, поклади на вогонь три баньянових прутики, умашених маслом⁵, — вогонь, який ти отримаєш в кінці року, зробить тебе одним із нас. Але це досить важке, — додали вони, — так, що тобі доведеться виготовити верхню паличку з баньяна, а нижню з мімози⁶, і вогонь, отриманий з них, зробить тебе одним з нас. Але і це вельми важке, — додали вони, — так, що ти повинен будеш виготовити і верхню і нижню палички з баньянового дерева, і вогонь, отриманий з них, буде тим самим вогнем».

Отже, він виготовив і верхню і нижню паличку з баньяна, і отриманий з них вогонь був вогнем, який міг перетворити його в одного з них. Він приніс жертву на цьому вогні і став гандхарвою.

¹ Пуруравас належав до місячної династії царів, які у міфах, як і самі гандхарви, часто пов'язуються з небесним Сомою.

² Священне «поле Куру» — велика рівнина на півночі Індії, де сталася битва, прославлена у великому епосі.

³ Наступні п'ять строф взяті з Ріведи (X, 95. 1, 2, 14 16) — це «діалог», збережений жерцями.

⁴ В оригіналі *salavika*. Перекладачі досі хвилю читали це місце Ріведи, не розуміючи його містичного значення. Дж. Еджеллі переклав це слово як «гієна», за ним Єлізаренкова перекладає «с жанами дружества не бывает, потому что сердца у них шакальи», чим не тільки перекручує, але й припинює основну проблему міфа. Насправді ж закохані належать до двох різних світів (нава і ява), тому між подружжям нема дружества (єдності), бо серця у них «різнобічні». А. Вебер передбачає, що, можливо, це слово означає — «перевертні», що на нашу думку, є правдивіше і логічніше (пор. образ вовкулаки у Лесі Українки: вовкулака як «перевертнутий на вовка»). Див.: J. Eggeling. *Shatapatha-brahmana*, Oxford, 1990, SBE. XLIV, h. 71, n. 4.

⁵ Перетоплене рідке масло з молока буйволиці використовувалося для жертв.

⁶ Палички для розведення жертвального вогню.

Слов'янський міф про потоп

(зі збірки Олексія Бічкова)

Сидів якось Дий у своєму небесному чертозі, луцив горішки із райського саду та поглядав у віконечко. Зазирнув він на Землю і побачив, що люди живуть у беззаконні: чинять убивства, грабунки, розбої... І вирішив він покарати людей. Послав Дий на Землю двох своїх помічників — Бога вод Водана та Бога вітрів Вія.

Подув Вія щодуху і підняв буревій, що виривав із Землі дерева з корінням. Розколихав Водан море — і піднялися височенні хвилі. Хлюпнули хвилі на Землю і затопили її повністю. Тільки гора Триглав височіла над хвилями.

Всі мешканці Землі — і люди, і звірина, — потонули, крім тих, хто встиг піднятися на гору Триглав, священну гору слов'ян на острові Буяні (Руян, нині Рюген в Балтійському морі).

Побачив Дий справу рук своїх у такому лихому сум'ятті і пошкодував про вчинене. Кинув він у віконце шкарапуку з горіха і впала вона поруч з горою Триглав. Усі, хто рятувався на горі, зійшли на неї, як на корабель, і так

пережили потоп.

Втомився Вія віяти, заспокоївся й Водан, відкотилися хвилі й відкрилася Земля, і її знову заселили врятовані люди і звірі.

А Дий на знак того, що ніколи не допустить погибелі людей, спорудив на небесному склепінні семиколірний міст-райдугу.

З того часу Дий зовсім перестав втручатися в справи людей, наглядаючи лише за порядком у Всесвіті. І лише навесні, раз на рік, у травні обертається він зозулю і літає в зеленому гаю, повідомляючи всім, хто вперше чує кування зозулі, скільки літ їм лишилося жити. Тому і досі ми рахуємо диеві літа: "Зозулька, Зозулька! Скільки літ мені лишилося жити?" І засмучуємось, коли зозуля раптом замовкає.

(Текст міфа та ілюстрації: Дий, Божуня. Подага та середньовічний лицар — з колекції Олексія Бічкова. Матеріал надійшов до редакції з Культурного Центру України в Москві 19.01.1999 р.)

Галина ЛОЗКО

Священна Корова Замунь

Мабуть, не знайдеться жодного індоєвропейського народу, в міфології якого не було б образу священного Бога-Бика. У давніх Трипільців існував храм, присвячений цьому Богові, прикрашений бичачими рогами (відома модель такого Трипільського храму знайдена на березі р. Рось). Цей Трипільський культ тотожний з подібним культом, що був поширений серед народів Балканського півострова в V — III тис. до н.ч.

У давньоарійській релігійній традиції Бик — образ місячного Бога Соми. В арійців Ірану місяць називався "володарем сімені бика". Бик — символ чоловічої запліднюючої сили. Йому присвячено кілька текстів Рігведи та Авести. Його зображення знайдене на печатках із Могенджо-Даро (Індія). В Індусів білий бик Нандін — символ Бога Шиви. Навіть в Єгипті є Небесний Бик — син і чоловік Небесної Корови. У давніх шумерів Бик — персонаж епосу про Гільгамеша, а в давніх греків Зевс в образі Бика викрадає Європу.

Маємо також і писемне повідомлення Прокопія (автора VI ст. н.ч.) про те, що у слов'ян Бик був символом Бога-Громовержця. Відомо також з пізніших джерел, що Перунові приносили в жертву биків. Бог-Бик зображувався на щитах та на інших військових обладунках воїнів-дружинників.

Отже у всіх відомих міфологіях Бог-Бик втілює космічне чоловіче

Божуня, Божика Східних слов'ян.

начало, ще починаючи з верхньопалеолітичного бізона (зображеного в печерах). Часто при храмах, що належали цьому Божеству, утримувався священний бик як втілення самого Бога.

Бик, як правило, має й свою подружню пару — Корову. У давньоарійських текстах відома корова Сурабгі (дослівно "солодкопахуча") або Камадгену (дослівно "корова бажань"). Це священна корова, яка виконує будь-які найпотаємніші бажання свого володаря. Вона з'явилася з океану, і Боги подарували її ведійському жерцю. Потім вона стала власністю другого мудреця, поки один з царів не зробив спробу викрасти священну корову. Тоді Боги помістили її в Сваргу, де вона й донині живе в Раю Індри.

У всіх відомих релігіях корова — символ родючості, достатку, благоденства. Обрядове значення молока не можна переоцінити. Його жертвували Богам як найчистіший напій, ним могли гасити пожежу, що сталася від Перуна (блискавки), бо водою гасити Перунів вогонь заборонялося. Молоко і молочні продукти досі є важливим лікувальним і оздоровчим засобом. Сила молочного достатку — це саме те, що притягує до цього образу не тільки людей, але й самих Богів. У багатьох народів Бог Сонця закохується в

Подага Західних слов'ян. Оплавлена статуетка з храму в Ретрі.

Бик Нандін в Індії.

Зображення Бика на щиті та на грудях середньовічного лицаря

Корову, або Богиня (напр., Гера Аргоська) приймає образ корови. Після зустрічі з Богом Корова вагітніє і народжує сина-людину (напр., в хеттсько-хурритському епосі). Корова скаржитья Богові-Сонцю, що вона, четверонога, народила сина двоногого.

У балтійських слов'ян подружньою парою Дажбога вважається Подага ("подателька благ" за О. Фамінциним або "Погода" за В. Топоровим), Вона ж Божиха чи Божуня східних слов'ян (за О. Бичковим). У Велесовій Книзі зустрічаємо підтвердження цієї версії: "Дажбог народив нас від Корови Замунь, і були ми кравенці і скіфи, анти, руси, боруси і сурожці. І так стали діди русове" (7-Є). Тут, як видно, Волхви дають нам родовід племен, які мали корову своїм тотемом — як Прародительку. Маємо також підтвердження образу священного молока як Молочної стежки (нині Чумацький шлях): "Тут бо Корова Замунь іде до поля синього (Неба) і починає їсти траву ту і молоко давати. І тече те молоко до хлябів і світить уночі звіздами над нами" (8/2). Вірогідно цей образ небесного молока — спільноарійського походження, адже зоряне небо (Сварга) — місце, де живе й давньоарійська (індуська) Корова Сурабгі.

У північно-слов'янських релігійних уявленнях сином священної Корови є Бог Велес. Не даремно він має прізвище (точніше, ім'я по-матері) — Корович. Тут доречно навести також українські топоніми, що походять від слова *корова* (напр., Біло-Коровичі), а також назви рослин (напр., *коров'як* — він же ще має назву *дивина*, що споріднює цю рослину з Дієм, Дивом). Усі ці загадки ще потребують докладного дослідження.

Однак живучість цього образу підтверджує існуюче досі в Україні повір'я про божественність корови чи бичка, які мають білу мітку на лобі: такі тварини вважаються "відзначеними Богом". І досі українські селяни, коли отелиться корова, звертають увагу на вигляд теляти, про якого говорять: "у нього зірка на лобі". У весільному обряді збереглося порівняння молодого з биком, а молоді з теличкою, що символізує родючість. Весільний хліб *коровай* — також згадка про давню божественну жертву (весільний дарунок) — корову.

Галина ЛОЗКО

Вітаємо "ДИВОСЛОВО" з 50-літтям!

Журнал "Дивослово (Українська мова і література в навчальних закладах)" видається з березня 1951 р. як щомісячний науково-методичний журнал. За півстоліття журнал став професійним виданням для вчителів-філологів і завоював широку аудиторію читачів. Його із задоволенням читають люди, які цікавляться проблемами української мови, сучасним літературним процесом, українознавством, новими філологічними виданнями, словом, усі небайдужі до долі української науки і культури. Певно, цим і пояснюється чималий тираж видання - понад 20 тис.

Журнал вміщує також статті з проблем літературознавства, мовознавства, цікаві та актуальні інтерв'ю. Велику популярність серед читачів мають рубрики "Бібліотечка вчителя-словесника" та "Антологія одного вірша", "Розповіді про майстрів".

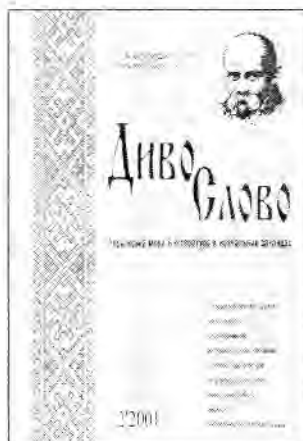
На сторінках часопису "Дивослово" друкувалися відомі вчені-мовознавці, літературознавці та педагоги. Серед них: Л. Булаховський, О. Білецький, К. Волинський, А. Медушевський, В. Сухомлинський та ін.

Нині "Дивослово" подає матеріали про тих українських письменників, чії твори введені до програми лише за Незалежної України, — В. Підмогильного, Ліни Костенко, Олени Пчілки, Олега Ольжича, Василя Стуса та ін.

Журнал "Дивослово" неодноразово люб'язно надавав свої сторінки для публікацій праць науковців-рідновірів.

Редакція "Сварога" щиро вітає редакцію дружнього часопису "Дивослово" з 50-літтям. Бажаємо колегам ще багато літ плідної наукової та творчої праці задля процвітання нашої Рідної Мови і Української держави!

Подаємо перелік наших статей, які друкувалися на сторінках "Дивослова":

Лозко Г. Етногенез та антропология українців // Українська мова і література в школі. — 1992, № 2.

Лозко Г. Мова — генетичний код // Українська мова і література в школі. — 1993, № 2.

Лозко Г. "Слово о полку Ігоревім" — пам'ятка української культури // Дивослово. — 1995, № 9.

Лозко Г. Рідна Віра // Дивослово. — 1996, № 5-6.

Лозко Г. Велесова Книга як пам'ятка праукраїнської культури // Дивослово. — 1999, № 11.

Богород А. Український народний танець у писемних джерелах // Дивослово. — 1997, № 7.

Богород А. Фольклор у творчості і житті Лесі Українки // Дивослово. — 2000, № 2.

ЯЗУЧУЦЬКА? МІФУ ІНДІАН

106. Чому Бог знищив жидів

На початку віків був Бог Роаль. Існували також деякі інші Духи, але ні силою, ні гідністю не могли вони зрівнятися з Роалем.

Роаль почав з того, що сотворив Місяць і Землю, потім рослини і тварин, а за тим — давніх людей, ньявпа, яких ще називають жидами. Місяць освітлював той світ жидів, але Сонце ще не з'являлось там ніколи. І хоча Бог сотворив ньявпа, та він скоро з ними посварився, бо жиди надто багато грішили. Тому Бог Роаль вирішив послати на землю свого сина Христоса. Христос виріс, змужнів і став переслідувати ньявпа, які вже перетворилися у справжніх ворогів Бога. У цьому йому допомагали ті жиди, які відрізнялись від інших і називалися "святими", причому, їх було вже чимало. З допомогою "святих" Христосу вдалося знищити значну частину жидів, однак перемога виявилась неповною. Переживши перший натиск Христоса і його "святих", Ірод, Пилат, Арафа та інші ньявпа об'єдналися і завдали нищівного удару по Христосу. Сам він потрапив у полон і був убитий.

За такі справи Бог вирішив притягнути жидів до відповідальності. Зустрівши одного ньявпа, Роаль повелів йому прийти для бесіди і переговорів. Однак той ньявпа не побажав навіть відповісти Богові. Тоді Бог звернувся до двох інших жидів з тією ж вимогою. Але й на цей раз жиди не звернули на Бога ніякої уваги. Тоді Бог відшукав Дятла і послав через нього свій наказ. Дятел прилетів до жидів, як йому звелів Бог, і передав наказ Бога слово в слово. На це жиди відповіли: "Якщо Роаль хоче нас бачити, то хай прийде сам, а не кличе до себе". Прилетівши назад, Дятел передав Богові їхню відповідь. Але Бог навіть не повірив подібному зухвальству, тим більше, що Дятла вважали завзятим брехуном. Щоб в'янути все як слід, Бог Роаль відправив другого посланця, Голуба, однак той лише підтвердив слова Дятла. На цьому терпець у Бога увірвався. Обурившись на таке неподобство, Бог покликав Колібрі й велів передати жидам, що коли вони не з'являться, він покарає їх вогнем. Погрози не знітили жидів ані трохи. Замість того, щоб помиритися з Богом, вони вирішили готуватися до майбутніх катастроф у надії їх пережити.

Ньявпа розраховували відсидітися в кам'яних будинках, які вони негайно ж почали зводити на схилах гір. Із цих приготувань, однак, мало що вийшло, бо як тільки вони завершували будівництво, будівлі знову розвалювались. Тим часом вогненний дощ і справді пішов. Рятуючись, ньявпа кинулись до своїх недобудованих жител. Дехто, скорчившись, заповзав до якихось ям, інші сідали на підлогу, обхопивши коліна руками, а були й такі, що кидались на землю ниць. Сучасні копачі, що розкопують руїни, ще й досі натикаються там на скелети ньявпа, що загинули під струменями вогненного дощу і закаменіли в тих самих позах, які вони тоді прийняли. Частина жидів намагалась сховатися від жару в прохолодних джерелах, але й там їх чекав кінець. Душі ж ньявпа так уперто відмовлялися звітувати й покаятися перед Богом у своїх злочинах, що не пішли до нього й після смерті. Замість цього вони й досі скитаються по землі, і люди називають їх злими духами.

Вогненний дощ спустошив землю, і Роаль вирішив населити її знову. Але спочатку він сотворив Сонце, чим досягнув одразу дві мети. По-перше, сонячні промені згубні й ненависні жидам, а це означає, що можна більше не боятися, що ньявпа воскреснуть. А по-друге, новий Світ вийшов напрочуд світлішим від старого!

108. Чому діти тікають зі школи

Всемогутній Бог, Бог землі і Бог моря, оглянув Землю. Земля ж була тілом Матінки Землі — Мами Пачі. Та ось Бог сотворив людей. З чого? Він витяг їх із рота Господині Землі, із її очей, із волосся, із її поту. Є місця, де поселились люди, створені з рота, наприклад, Ліма. Це слово так і означає "віщій", "пророчий", бо там раніше знаходився великий оракул. А людей, яких Бог дістав з очей Господині Землі, з нами нема, бо вони пішли далеко. Наша країна, Перу, починається від озера Тітікака — вульви і лона Мами Пачі, а закінчується в Еквадорі біля міста Кіто — там її лоб. Ліма — рот Господині Землі, Куско — її пульсуюче серце, ріки — судини, якими струмують кров. Але Мама Пача простягається далеко за ці межі. Наприклад, Іспанія — це її права рука. А де рука, там і рот. Тому не хоче ніхто більше говорити по-індіанськи, і навіть у нашій країні звучить іспанська мова.

У Всемогутнього Бога було два сини. Одного звали Інка, другого — Сукрістус (він же Ісус Христос). Інка для нас зробив усе. Повелів заговорити — ми заговорили. Попросив Маму Пачу нагодувати нас — вона дала нам їжу. Інка навчив нас обробляти землю, зробив так, щоб корови і лами нас слухалися. Чудовий це був час, час повного достатку. А потім Інка одружився з Мамою Пачі і народилось у них двоє дітей. Сукрістус же страшенно розлютився, коли дізнався про це. Він зібрав диких пум і нацькував їх на брата. Пуми кинулись переслідувати Інку всюди, не даючи йому спокою, заважаючи йому сісти і вгамувати голод і спрагу, тому Інка знесилювався. І як тільки сили залишили Інку, Сукрістус відрубав йому голову.

Звістка про загибель Інки найбільше порадувала ньявпу Мачу. Адже поки Інка був живий, ньявлі Мачу доводилось ховатися на горі, яка називалась школа. Ньявпа Мачу дуже радів, коли хтось бив чи штурхав Маму Пачу. Якось проходили повз те місце осиротілі сини Інки, що ходили по світу і шукали своїх втрачених батьків. Ньявпа Мачу побачив їх і покликав:

— Ходіть до мене в школу, я вам покажу, де ваші мати й батько.

Хлопчики зраділи й поспішили до школи. А ньявлі Мачу тільки того й треба було, бо він збирався їх з'їсти. Отож він привів до себе хлопчиків і почав показувати їм книги:

— Тут, — каже, — все написано: і про те, як Мама Пача розлюбила Інку, і про те, що Інка подружився з Ісусом Христосом. Хочете подивитися?

Діти подивились на книги, на ньявпа Мачу, і так їм стало страшно, що вони втекли. З того часу всім дітям велеть ходити в школу, та тільки та школа їм не подобається. Тому вони й тікають зі школи...

Міфи народів Латинської Америки: №106, 108.

Переклад з англійської Романа Литвина

Кецалькоатль - Бог Вітру індіан

ВЕЩУЧ

*Боян бо Віщий,
якщо когось захоче піснь творити,
то розтікається мислю по древу,
сірим вовком по землі,
сизим орлом під облаки...*

"Слово о полку Ігоревім"

Мирослава Горностаєва

ДАЖБОЖА КРИНЦЯ

історична повість

Безіменним борцям за Віру Предків наших присвячується

Ми не рахували років, ми просто жили. Літа бігли по Колу Сварожому, не спинаючись, як сполохані коні.

Інші лічили час від сотворення їхнього світу. Наш світ був давніший, — співці розповідали про нього дивні історії, схожі на казки.

Я любила те слухати, вдалася-бо в батька. Батько завше радо вітав мандрівного співця або захожого волхва з лісової Святині. Слухав уважно. А поруч принишло біляве дівча.

Батько був ковалем. Не просто собі ковалем — зброярем. Перший на Ковальському Куті. Зброя була вельми потрібна — батька шанували можні.

В батька було шестеро синів. І я, сьома, улюблениця. Коли татко виходив десь з родиною, то всі так і казали: онде Любомир Коваль та його Коваленки. Про мене якось забували, або теж причисляли до хлопців.

Батько робив зброю княжим воям. Добру зброю. Його часто кликали до двору, аби замовити меч чи кольчугу. Раз тато повернувся з Гори не сам. З ним прийшли ще двоє: високий, понурий урман та гінкий чубатий юнак, вбраний просто, але чепурненько.

— Хочу сам вибрати собі меч! — заявив молодик. Він був ще майже хлопцем, але мені, малій, здавався дорослим та великим. Батько розіклав усі свої вироби, і вони вдвох довго перебирали зброю. Потім хлопець зиркнув на мовчазного чужинця і пирхнув:

— Ходить за мною, гейби тінь. Охорона... На яку нечисть мені охорона?

— То най не ходить, — посміхнувся батько у уста.

— Мати веліла, — сказав юнак, — набридло геть... Найманці ладні у битві та й то не завше. А зараз — лише платню лобирати.

— От через цю платню часто й той... — пробурчав батько, — заманулося їм раз срібних ложок...

— Припини, ковалю! — урвав юнак.

— Та я ж нічого, — пробурчав батько, — жадібні вони, наче пси, та й геть...

— Я знайду їм роботу! — пообіцяв юнак, і сині очі його спалахнули як криця, що він крутив її у руках.

— А то вже напевне, княжичу, — погодився батько, дивлячись на меч, що його роздивлявся хлопець, — оцей? То є добра зброя...

— Таки оцей... Плату пришлю завтра. Зможеш зробити ще з десяток? Для моїх Перунічів?

— На те час потрібен, княжичу. Хороша криця, як хороша дівка, дозріти повинна.

Юнак засміявся. Гарне лице наче осяяв спалах світла. Мимохідь смикнув мене за косичку і пішов до дверей. Меча взяв з собою.

— Блискавка, не хлопець, — сказав батько задоволено, — гарній людині — добрий меч. Будь-кому не спродав би таку крицю. Знаєш, скільки мені за неї давав ромей один?

— То Святослав? — насмілилась я спитати.

— Авжеж...

Батько, видимо, віднайшов у княжичі закохану в зброю споріднену душу. Тому, як збиралася жінота: мамця та сусідки, перемивати кісточки княжій родині, батько уривав їх короткими фразами:

— Розпащекувались... Ну, яке вам діло, чий він син?

— Та як же, сусідоньку! — не поступалась язиката Данка Ковалиха (у нас-бо на кутку всі були ковалі), — всі знають, що хлопець не син старому князю!

— А чий же? Мала з Коростеня? Брехня!

— Брехня, а Ігоря-князя вона таки зо світу звела, княгиня... Маловими руками, а тоді й Мала... І Коростень пустила попелом. За той поговір!

— Припніть язика, сусідоньки! — обривав батько, і Данка замовкала.

Коли і я якось спитала щось про Святославове уродження, батько буркнув:

— Перунів він син... І не пащекуй...

Літа бігли по Колу...

З хозарського походу Святослав привіз моєму батькові чудернацького меча. Я була вже підлітком, тож, коли до нас увірвався, мов вихор, переможець з русявим розтріпанним чубом, соромливо шаснула в кут.

— А глянь-но, майстре, на цю роботу!

Батько аж прикипів до клинка. Загрубілі пальці пестили лезо.

— Це не хозарський... Чис то?

— Взяв його у воя, що хотів ним одібрати мені життя. Та я одбився. Твоїм мечем, ковалю.

— Роський меч — добрий меч! — сказав батько гоноровито.

— Але і це добра зброя. Для маленької руки роблена... Та і як же його носити? При поясі — задовгий.

— Той хозарин купив його в хинського купця. Ми там бачили кількох. Дрібний люд, жовтолиций. Що джергочуть — не втямиш. Пустили їх з миром. А мечі хинове носять за спиною.

— Мо, так малим і зручніше. — погодився батько.

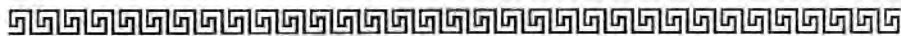
— Бери, майстре, дарую.

— Дякую, князю, але не підійде мені, ведмедю, хинська зброя. Залегкий клинок. От вам би по руці. Руки малі маєте.

Святослав узяв своїми тонкими пальцями підкову з купи залізачця. Стиснув руки, напружився. Залізо почало піддаватись.

— О! — сказав батько схвально, — будь-який меч по таких допонах.

Хинський меч залишився в нас. Потай я довго роздивлялася його, мацаючи пальцем дивні, схожі на павучків, знаки на лезі.

Намагалася уявити собі хинів і хинського коваля, котрий зробив цей меч. Але замість того виділа лише сині очі та русявий чуб. І осяйний усміх переможця.

Літа бігли по Колу.

Я знала, що він має вже двох жон, має і діти. Браття мої теж привели собі жон і поставили хижі. Ходили свати і до мене.

Я всім відмовляла.

Почала відвідувати Березину. Велика Волхвиня, що, за звичаєм, звалася одним з імен Богині-Матері, відкрила в мені дар цілительки.

З дитинства рідні помічали, що порізи та ушкодження гояться швидше, якщо до них доторкнеться моя рука. Чутки розповзлися по Подолу і привели до нас у дім карооку красуню.

— Відунко будеш, — одразу ж сказала Березина, — силу маєш. Решті треба вчити. Ходи зі мною.

Я пішла. Десь в глибині серця уявлялося: ось він лежить, поранений, а я його рятую. І тоді він, нарешті, зверне на мене увагу, а не просто смикне жартівливо за косу.

Дні я проводила з Березиною, а вечорами ходила до Дажбожкої Святині. Вважала, що прабатько швидше за всіх Богів змилюється над моєю тугою. Врешті мене запримітив старий Чара.

— Чого просиш? — запитав Волхв, побачивши мене з кошиком яблуц — черговою пожертвою.

— Любові! — вирвалося в мене.

— Всі просять любови, — сказав старий, — мало хто просить знання...

— Я б хотіла знати все!

— Чия ти? — усміхнувся старий.

— Світозара Любомирова з Ковальського Кута.

— А до Березини чого бігаєш? Я -бо тебе часто там виджу.

— Вчуся на цілительку. Мати-Волхвиня вважає, що в мене Дар...

— Маєш Дар і хочеш відати все? Гаразд... Давно не траплялося мені виховувати справжньої відьми. Переводиться Сила. Будеш моєю ученицею. І до Березини теж ходи. А далі — побачимо.

Чара жив при самій Святині. То вельми гарна була споруда, вся із світлого дерева. В середині завше пахло живицею, а на святому місці — пречудова різьба: Прабатько Дажбог у вінку із сонячних променів. Промені і лик пломенили щирим золотом.

У прибудові зберігалися дощечки, вкриті різаними. Окремо — чужоземні книги з пергаміну, папірусу, слисані незнакими знаками. Серед них я віднайшла навіть сувої, мережані "павучками", схожими на ті, з хинського меча.

— Знаєш різі? — запитав Чара.

— Аякже!

— Добре. В цих і в інших знаках — мудрість наша і чужоземна. Знати треба все. Аби мати змогу порівнювати.

Чого лишень не знав старий Чара... Він оповідав мені та ще кільком учням про незнані краї та дивні битви, коли Боги давали людям зброю і керували їхніми колісницями, про те, як йшли на Схід орійські роди шукати бозна-якого щастя, про родоначальника Ора, про древню Трою, про Кия, про жовтолицих мудреців з країни Хин...

— Колись в премудрого Кун Міна спитали, — оповідав Чара, — чи слід за зло платити добром, "За добро треба платити добром" — відповів мудрець, — а за зло — по справедливості."

— А що є мірилом справедливості? — вихоплювалось в мене.

— Вся біда в тому, що нема єдиного мірила. Що зле для одних — добре для інших.

— А що говорять мудреці ромеїв?

— Що за зло слід платити добром. Щоправда, це лише гарні слова. Діяння їхні є цілком протилежними.

— Але тоді зло запанує в цьому світі... А ви що думаєте, премудрий Чаро?

Волхв ледь усміхнувся.

— Наші Боги говорять: "Живи з усіма у злагоді та бережи сей світ, зелений і прекрасний." Але й не дозволяй злу себе стоптати. Понад усе — воля. Раб і у Вираї — раб. Воля — це добро. А зло приходить в сей світ з ланцюгом та арканом.

Найбільше зацікавила мене оповідь Чари про одного княжича з тих оріїв, що перетяли Небесні Гори Сходу в пошуках невідомого. Сей воїн відкинув меч, відтяв чуба, найпершу вояцьку ознаку, і ходив босий по землях Сходу, говорячи, що щастя — це

перестати бажати і сподіватись. Чи була б я щасливою, втративши сподівання? Чара оповідав про могутніх володарів, котрі одружувались з пастушками... Чим я гірша за ту Малуню? Або за вирлату мадярку, що її висватала Святославу княгиня-мати? Може, я стану волхвинею, такою, як Березина, і тоді... Ні, щастя — це сподіватись...

Святослав рушив знову у похід. Набирав собі піших воїв і, несподівано для всієї родини, мій батько записався в дружину.

— Куди тебе, дурня, Мара несе?! — голосила мати. — Що я робитиму?

— Сини допоможуть, — незворушно відповідав батько, — а я хочу випробувати зброю, яку кував.

— Донька он досі незаміжня... Коли вже онуків бавитиму?

— А то в тебе мало онуків...

— Невістчині діти... Спинись, старий дурню!

Та батько таки пішов...

Я молилась і чекала. Вголос — за батька, потай — за нього. Віяв сухий палючий вітер... Довкола Києва горіли ліси. Під град підступила орда Печеніги... Стало зовсім погано.

Киянам не вперше сидіти в облозі, але цього літа безводдя і безхліб'я було найстрашнішим. Спали гінців до Святослава — люди зникали безвісти. Волхви-провидці говорили: "Йде... Почекайте... Ще трохи..."

Я, як цілителька, днювала й ночувала на мурах. Зупиняла руду, перев'язувала, напувала зіллями. Кілька разів бачила княгиню-матір. Стара ходила по заборолу, не боячись стріл. За нею — чорною тінню ромейський жрець. Тонке лице Ольги навіювало здогади про незвичайну колісню вроду. Син був на неї схожий. Хоч мав, однак, інакшу душу.

"Стара княгиня зла..." — шепотілись на Подолі. "Стара княгиня лиха" — чулося тепер на стінах. "Молиться... Ромейському Чорнобогу... Виділи жерця в чорних шатах? В нас таке вибирають лиш слуги Марени. На погибель Святославу її молитви, та й нам усім".

— Неправда! — казала я, а баби подільські пирхали.

— Де ж неправда? Чи стане ромейський бог нашим помагати? Чари наводять стара! Боги свідки — чари...

Підмога прийшла, коли всі геть зневірилися. Він відкинув орду в степ. До Києва вислав загін, і одного його імені було досить, аби чкурнули наїзники. Ще через седмицю над'їхав сам з кінною дружиною.

Змучені облогою кияни горлали "Славу" визволителю. Я тислась межі людом, трохи не під кінські копита, аби ще раз побачити... Сині очі... Русявий чуб з-під шолома... Святослав...

Натовп витягнув мене просто на шлях. Вершник в гострому шоломі сміявся. Сміявся з мене, незграбно розтєпели.

— Гей, Світозаро! Твій батько живий і лишився в Доростолі! Пізнав... Пам'ятав...

— Смикнув би тебе за коси, та велика вже...

Наче пір'їну зірвав з землі, та кинув у сідло перед собою.

— Як ся маєш, Світозаро Любомирова?

— Як і всі, княже...

— Важко було?

— Авжеж...

— Доб'єм ромеїв — перестануть печеніги нас тривожити. Біля Перунового Гаю спустив мене на землю.

— Далі жінкам не можна...

Підморгнув.

— Ввечері заїду в гості. Подивитись зброю...

Не пам'ятаю, як летіла додому, як діставала зі скрині святкове вбрання.

"Приїде чи не прийде? Чом би не прийшов? Друга жона його, мадярка, давно вже не живе, померла пологами по другому сині, а Малуня зі старшим у Новгороді..."

Золоті ковти мнуть під тремтячими пальцями... Мати дивиться, хита головою.

— Скажена, що ти робиш? Він — князь, ти — ковалівна!

— Малуня теж не князівна, — відгризаюся.

— Порівняла... Ой не буде з цього добра! Стара зведе зо світу... За Малунею — Любеч, а за тобою хто?

— Ковальський Кут!

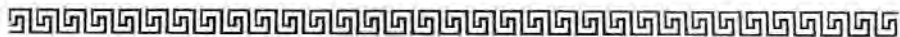
— Ото хіба що! Та хіба ж стара дозволить? Вона і досі хоче

йому не менш, як ромейську царівну...

— Царівни йому будуть бранками, а жоною — я!

Від такого мати аж на лаву впала.

— Зурочили тебе Волхви, Світозаро!

Святослав прийшов майже поночі. Сам, без охоронців. Мати перепрошувала за просте пригощення, він сміявся:

— Я, хазяєчко, з кінця копія годований. До пишних страв не звичний. Се якраз по мені.

Розказував про Доростол, про Предслав, Як іздурив ромеїв, уклавши з ними спілку... Як з'єднав собі слов'ян подунайських... Як бився, яку брав здобич...

— Завтра передадуть вам від Любомира дещо. Там є таке, що і тобі згодиться.

Вийняв з-за чєреса згорток. Сказав лукаво:

— А се од мене...

На папірусі єгипетському рядочки грецьких літер. Геродот...

— Я охочий був більше до меча, ніж до писала, але чув од Чари, що багато лжі тут понаписано.

— Певно ж, князю... Геродот той далі Ольвії не бував, а писав зі слів переляканих еланів. Плутов скитів та росичів з кочовими ордами.

— Так і ромей один казав... Любомудр, по-їхньому — Філософ. Чудний чоловік... Прорвався до мого шатра, Перунові вої його трохи не вбили, думали — підсланий, абощо... Вірить той грек древнім Богам Елади, жалкує за їхніми Святинями і красою.

"Ти, — говорить, — ските, посланець Древніх Богів. Лише у вас, на півночі, zostалися вони..." Розказував страшні речі. Про храми поруйновані, статуї розбиті. Знав він слов'янщину подунайську, тож я його розумів...

В синих очах — незвична задума. Навіть голос змінився, зникла юнацька запальність.

— Оповідав за дівчину одну, жила вона, здається, в Олександрії. Християнські жерці розірвали її на шмаття. "За що?" — питаю. "За те, що хотіла все знати." І тут я згадав про тебе. Перед походом оповів мені Чара, як ти знань просила.

Соромив, що я мало книгам приділяв уваги. Але що ж... Воїн я...

— Розум не обтяжить воїна, але сприяє перемозі... — сказала я, сама своїй сміливості дивуючись.

Сміється Святослав:

— Метка в Любомира донька... Ну, і взяв я того ромея товмачем. Понаслукувався від нього речей цікавих. "Писатиму, — каже, — про тебе". "Маю Волхва-літописця" — відповідаю. "Писатиму для своїх, аби віддали правду..." Махнув я рукою — най пише.

— Поговорити б з ним...

— Лишив його в Предславі. Маю думку — закріпитися там. Люд тамтешній за мене: не люблять вони правителів своїх, болгар-наїзників. А ромеїв на дух не виносять... Позмагаємось!

Руку свою, невелику, гарячу поклав мені на плече. Пальці тонкі, наче в дівчини, та знаю, що підкови вони гнуть.

Душа моя зараз в тих пальцях, мов та підкова...

Та в присінку затупотіло. Гридні...

— Княже, мати помирає!

Зірвавсь з-за столу борвієм.

— Чекай! — кинув. І вибіг геть.

Через три дні ховали Ольгу. За ромейським звичаєм.

Град незадоволено гув. Люди вимагали вогняного поховання. Святослав на усі докори відповідав понуро, але твердо:

— Най вершиться материна воля...

Княгиню проводжали в останню путь ромейський жрець в чорному вбранні та жменька чужоземних гостей торгових. Святослав ішов за домовищем, затиснувши уста. Поруч двоє синів — Ярополк з Олегом. Хлопці — нівроку вже...

Кияни не пішли на християнський цвинтар, аби не осквернитись. Стояли обабіч кирикону святого Іллі. Врешті, проводжаючи вийшли із загорожі. Ромейський жрець голосно мовив до Святослава, від хвилювання ковтаючи слова:

— Великий князю, її душа на небі плаче за вами. Адже ви приречені гесні вогненній! Її останнім бажанням було — аби ви прийняли святе хрещення. Во ім'я Господа нашого Ісуса Христа!

Святослав ішов, схиливши голову. Вітер з Дніпра ворухив руський чуб. Ромей продовжував умовляти, додавати ваги на ці зігнуті горем плечі:

— Бог єдин, єдина віра, єдине хрещення... Вона плакала на смертнім ложі, що ніколи не зустрине вас у потойбіччі.

Виконайте її останню волю! Вона благала вас!

Князь рвучко випростався. На хвилину я подумала, що він

вдарить або різко відіпхне того, хто не дає йому залишитись наодинці з пам'яттю про вмерлу.

Але Святослав стримався. Сказав лишень:

— Я Предківської Віри не зраджую!

І швидко пішов геть... Ромей лишився стояти. Люди обходили його і потиху складали з пальців оберігаючі знаки, боячись зурочення.

"Важко йому буде без покровительки", — майнуло в мене.

А Святослава виділа я опісля лише раз. В Дажбожій Святині, перед тим, як повернувся він на Дунай. Чара благословив його, а я заплакала. Святослав мовив, усміхаючись:

— Малою не плакала, а тепер хлипаєш, Світязаро Любомирова?

І стис мені зап'ясток, а на вухо прошепотів:

— Вернусь — жоною зроблю! Чекай...

У Святині Берєгині був потаємний кут, затулений запонами. Скориставшись тим, що Волхвиня потішала біля Рожаниць якусь вагітну, я шаснула туди.

Богиня стояла, зважливо вигнувшись струнким тілом. Нага Лада, що чекає коханого... Золотий блиск дерева здавався відблиском живої шкіри.

— Світязаро? — Почувся голос Берєгині.

Тільки зараз я збагнула, що мимоволі закинула руки за голову. І вигнула, аби роздивитись Матір закоханих.

— Лада — це нині ти, — сказала Волхвиня, — він у війську? Дружинник? Гридень?

Я кивнула. Не мала сили видушити слово.

— Чекання гірке, але й солодке, — мовила Берєгиня, — бо, коли дочекаєшся, то бігатимеш ось до кого...

Вона вказала на дев'ять Рожаниць за запонами. Дев'ять статуй, що зображували вагітних... Остання, негарна тілом, але з відсвітом материнства на обличчі, завжди подобалася мені.

— Його дитя — це щастя...

— Ну, дай. Боже-Дажбоже та Матінка-Земля.

Жінка провела мене до виходу. Гарне лице, що наче не мало віку, усміхнулось з-під пов'язки-оберега.

— Помагай тобі Лада!

Час спливав у чеканні... Час...

Ліхі звістки бігли швидше од війська, що верталось. Кінні гінці прокричали їх на вуличках Подолу. Я впала біля воріт і три дні не приходила до тями. Четвертого дня подибала за місто.

Мертвий... Мертвий... Він... Не може бути... Він... Непереможний...

Вони поховали його там, над переправою... Я не побачу його мертвим... Може, і на краще. Пам'ятатиму живе ясне лице.

І той усміх... Святослав...

Я йшла добу. Знала дорогу, хоч була в цьому лісі лише вдруде. Ранком переді мною відкрилася галявина. На ній — невеличка деревляна Святина.

Я була тут лише раз. І думала, що більше не прийду ніколи. Але прийшла.

В Святині пахло зіллями. Посередині, на Святому Місці, стояла вона... Чорнокоса дівка з трисвічником в руці. В другій, опущеній додолу, — ріг, повний зілля...

Я знала, що в тому розі. Це входило в мєс навчання.

— Чому ти забрала його, Марєно?

Дівка-Смерть усміхалась. Невідомий різьбяр зробив її схожою на Ладу. Близнючка Любови...

— То бери й мене, Смерте...

— Поспішаєш, дівчино!

Чорна тінь заступила мені шлях.

— Твій воїн в чертогах Перунових. Так ти туди не потрапиш.

— Відки ти знаєш?

— Чи мало сюди ходить тих, що не дочекалися? Щасливі не знають дороги до Чорної...

Я сіла на втопану землю.

— Скажи мені, — спитала, — що таке зло?

Жриця посміхнулась... Ледь-ледь...

— Ти й досі хочеш все знати?

— Хочу! Та, що ти їй служиш, зло?

— Що таке зло? — озвалася Чорна. — Ось лежить на дорозі меч. Один цим мечем уб'є купця і пограбує його статок. Другий захистить Вітчизну від наїзників. Третій перекує на рало... Що таке зло?

— То Тьма в нас самих?

— А що таке Тьма?

— Загадки... — сказала я. — Самі лише загадки... Чому він загинув?

— Його зрадили.

— Як ти знаєш?

— Чутками повніться світ...

— А мені що робити?

— Іншій я б сказала: лишайся зі мною, відьмо. Але ти не залишишся...

— Що ти можеш мені дати?

— Знання... Забуття... Силу... Не знання з Чариних дощечок. І не магію Берегині. Сила Марени така прадавня, що губиться в предвічній Тьмі. Вона тобі знадобиться: надходять бо часи криваві.

— Я не залишусь, — сказала я, — але приходитиму.

Знову попливли літа. Літа без нього. Свати до нас вже давно не завертали. Мати потай плакала. Одна була їй радість: батько повернувся живим і цілим.

Коли повернувся, то оповів... Як затято билась маленька дружина. Скількох ворогів вони поклали трупом. І як високо горів поховальний вогонь над Кічкаською переprawою.

— Я був загірним на його насаді, — розказував батько, — в битві теж тримався поруч, аж поки розкидало нас. Як улав він — не бачив уже. Лиш як одбилися — знайшли його. Лежав межі Перуновими воями, ти-бо боронили його до останку. З усіх жерців — один лише вижив. А князь ще живий був, як ми підскочили. Нічого не встиг сказати, всміхнувся лишень. Так і відлетів до Вираю з усміхом отим. А ховали ми його — леле... Блискавки небо крешуть, пороги гудуть... Сам Перун вийшов стрічати... сина...

— Чому відстало військо?

Батько, знизивши голос, заговорив про зрадництво найманців. І про Свенельда. На його думку, старий урман давно замислив зраду.

— Стара княгиня їм забагато волі дала, ну а Святослав тримав у шорак. Ось вони нас і підвели. А як доведеш? Те, що ромей кагану заплатили — це ясно, та чи не перепало чого і Свенельду? Хто-зна... І кому доводити? Свенельд нині молодому Ярополку перший друг, але весь Київ говорить — бути біді.

Біда не забарилася. Першим загинув молодший Святославич. Руку до цього приклав Свенельдів син. Олег з усіх трьох синів Святослава був найбільше схожим на батька. Коли мені траплялося побачити його, то завжди згадувався юнак, який колись вибирав меч в Любомира-ковалю.

Олега сини вбили... Потім з півночі прийшов Володимир. Найманців при ньому було ще більше, ніж за Ігоревих часів. Принаймні, так говорили старші люди. Град опинився в справжній облозі. Ярополка було по-зрадницькому вбито... Вперше від заснування Києва брат пішов на брата.

Коли син Малуні, що увійшов до Києва переможцем, хотів зайти до Дажбожкої Святині, Чара опустив перед ним патерицю. Як колись перед Ольгою опісля Коростеня. Оповідали старші, що Ольга, однак, поводитись з більшою гідністю, аніж старший Святославич.

Володимир схопився за меч. Натопл молільників стурбовано загудів. Хто-зна, що сталося б, але тут з-за спин дружинників виринула крихітна жіночка, загорнута в корзно. Вона вчепилась молодому князю за руку, і той змушений був заховати зброю.

Святославова вдова була гарна, але красою іграшки. Маленька лялька. Я не уявляла її поруч з "Синоном Перуновим". А ось Володимир не був схожий ні на матір, ні на батька. Лице мав довгобразе і яесь безвільне, волосся темне, темніше навіть за Малунині каштанові коси. А оксамитнокарі очі мали вираз наче неживий, без блиску, і це трохи псувало загалом вродливого хлопця.

— У молодого князя нав'іточі, — шепотілося опісля подільське жіноцтво, — і темна душа... Недаремно його не любив батько...

— Батько його відіслав до міняйл новгородських, — бурчали й чоловіки, — та ще й примовив: "По вас і князь..." Не схотів би Святослав такого наступника.

Декоتری і впрост казали:

— Братовбивця... Проти Роду пішов... Дажбог від нього одвернувся, а й Перун чи помагатиме? Як буде знов війна, пропаде сам, дружину погубить, то й нам тоді не стримати степовиків.

Берегиня ж вважала, що треба привернути на свій бік Малуню. З цієї метою запропонувала княгині-матері послуги

цілительки. Хора жінка, застуджена на Ільменських вітрах, з радістю погодилась.

— Тільки пришліть справжню відьму, — попрохала

Берегиня вибрала мене.

Служба була не дуже важкою. Княгиня, справді дуже хвора, не коверзувала і не вередувала. Тільки жалілась і жалілась безперестанку. На небіжку-свекруху, котра її ненавиділа, на небіжчика-чоловіка, що охолов до неї, на брата Добриню, який злигався з п'яницями-урманами і час від часу ставав "скажений" від надміру хмільного, на сина, що її не слухав, на численних невісток, чієї мови не розуміла.

— Рогнедь із кривичів, — починала Малуня зі старшої невістки, — все "ака" та "цека"... Бідолашна дівчина. Взяв її син ґвалтом, а живе неправдою. Чехиню йому привезли, — зітхала згадуючи другу, — мало в Києві дівчат? Говорить та Мальфрїда так, що й не второпаш, та ще й грецької віри... Дощкам молитесь... Тепер висватав болгариню... Ще ліпше. Каже ніби по-нашому, а все одно не второпаш. Жодне мамою не зве... Рогнедь, чуєш, Світозаро, дітей ховає од мене, наче я їх зурочу. А мені ж її шкода, ой шкода... Скільки од сінка рятувати доводилось... Б'є він її і жаліться не дає, а вона потім синці білилами замазує. Горда, ще б пак... Приголубити хочу, від серця, а воно мов кішка пирхає. Синочку ж стану вимовляти, а він мені: "Не лізьте, мамо." П'є він, Світозаро, — Добриня його споює. Навмисне, аби владу над ним мати. Наложниць завели цілу ровту, і дядько, і небіж обидва туди їздять, за місто, а потім з тими потіпахами їхні урмани сплять. А стану соромити: "Не лізьте, мамо... Помовч, сестро..." Леле, був би живий Святослав... Най би й іншу жону мав, але не дав би синам пропасти.

Я співчутливо притакувала. Надивилася-бо на нові порядки у княжому теремі.

— Вдову Ярополкову взяв за себе, — жебоніла Малуня, рада, що хоч хтось її слухає, — брата вбив, а з жоною його спить. Як вони з Добринею не вимовляються, а вбивць вони підкупили. За ті скарби, що награбували в Полоцьку. Віщій до Святині не пустив... Князя... Сором який... А що не скажи: "Мовчіть, мамо."

Самому Володимирю я намагалася не навертатися на очі. Але раз таки зіткнулись-мо на деревляній галерії. Юнак мав вигляд невиспаний і вельми похмільний. Приймаючи мене за служебку, спробував був обійняти, але я глянула на нього, як учив Чара, і тихо сказала:

— Геть!

Від різкого болю у голові молодик одразу ж протверезів.

— А, — сказав, — то ти материна відьма? Правду кажуть, що ви не старієте? Скільки тобі літ?

— Багато, князю...

Не так уже було й багато, але я не хотіла вести довгі розмови з розбещеним молодиком.

— Ну, йди... І не забудь уклонитись наступного разу!

— Кланяються лише Богам, князю, та й то у великій притузі, — відповіла я і шаснула у двері раніше, ніж він отямився від мого зухвальства.

Раз, увечері, я йшла через півтемну трапезну з глечиком готового зілля. Коли раптом почула з галерії князів голос. Я не мала ніякого бажання знову з ним розмовляти, тому передбачливо заховалася в темному куті, аби пропустити нового пана Гори повз себе.

— ...вся шана моя буде, — говорив князь, — і інших змушу! Хто не скориться — знищу!

Володимир був не один. Мигнуло світло... Князь сам ніс підсвічника. Дивно... До трапезної увійшло двоє: сам Володимир та Перунів Верховний Волхв, Вогнедар.

В мене трохи не віднялися ноги. Віщій Вогнедар був не менш суворим, аніж його Божество. Я не уявляла навіть, що він зі мною зробить, як заскочить на підслухуванні. Тим більше, що розмова явно не призначалась для сторонніх вух.

— Предки говорили, — прогудів Вогнедар у відповідь, — біда тому, хто ділитиме неподільне. Бог єдин і множествен, і хай не розділяє ніхто того множества.

— Він і буде один... Перун! Ви станете єдиним духовним пастирем, Віщій! У вас не буде суперників! Я засиплю вас пожертвами! Поставлю новий Образ в Гаї! Тільки підтримайте мене! Інші рахмани мене зневажають!

— Може, є за що? — буркнув у вуса Вогнедар, — слабкий

вси, князю. Не гартуєш ні духа, ні тіла, науку нашу плазом пустив. Ось і зараз пuste речеш. Як один Сварожич може стати більшим за інших? І як Перун тобою опікуватиметься, коли ти геть очманів від лияцтва та гульбищ щоденних? Приходь до мене вчитись бою, як батько твій ходив. Ось коли навчишся голіруч перемагати мечників, тоді й поговоримо.

Володимир підійшов до Вогнедаря врпитул:

— Боги воїнств люблять кров! Я бачив, як се робиться у скандів! Я дам Перуну стільки крові, скільки Він побажає! Ми змусимо всіх нас боятись, Віщій! Влада! Хто хоч раз знає її смак, тому вже не смакуватиме ніщо інше! А хто раз скуштує крові — прагнутиме ще! Коли я взяв Полоцьк, кров текла вулицями, гебй річка... Я відчув її смак! Ви теж відчуєте!

Вогнедарове лице, ніби різьблене з дубової кори, пересмикнулось від огиди, а тоді зробилось таким грізним, що в мене трохи не спинилось серце з переляку. Ніг я вже давно не відчувала. Про Вогнедаря люди розповідали різні дива. Верховний Перуніч нібито міг вбити людину самим дотиком пальця. Він був одним з небагатьох носіїв древнього страшного мистецтва — нищити ворога. Ніхто не міг ставити йому чоло. Навіть Святослав, його найулюбленіший учень. Я злякалась... Злякалась, що зараз побачу смерть увчї.

— Ти, князю, — сказав, однак, Вогнедар спокійно, — задовго водився з урманями і забув, що росичем є. Наші Боги не беруть жертву страшну, чоловічу! Так, Перун — Бог Воїнств! І жертвою йому є кров воїнів, що полягли во ім'я Його та Матері Слави! Кров тих, хто землю рідну тулить до ран, збираючись до чертогів Перунових. На знак готовності до славної смерті, росичі по власній волі дають трохи крові з лівиці до жертвних чаш. А ти хочеш осквернити Священний Гаї рабською кров'ю невільної жертви?!

— Віщій! — вигукнув Володимир, — я не хотів оскверняти Святини! Я хочу лише зробити нас сильнішими! Князів меч і Перунова Блискавиця! Хто здолає таку спілку? Я знаю, ви скажете: "Батько... Святослав..." Він, мовляв, ніколи не пішов би проти завітів Предків! Але Святослава Хороброго пригощає Перун у Вираї. А я не хочу все життя провести в тіні його слави! Я хочу, аби про мене говорили: "Володимир Великий". І я цього доможусь! За будь-яку ціну, Віщій!

Вогнедар торкнувся пальцями до деревляного оберіга, що висів у нього на грудях. Наче відганяв якусь лиху силу. Тоді заговорив. Поволі і виразно, ніби вимовляючи закляття:

— Ти ще живий, Святославичу, лише задля пам'яті князя-воїна! Будь-хто інший, аби запропонував мені таке, вже дивився б в очі Марені! Кажеш, зневажають тебе рахмани? Та тебе прокляв би рідний батько, коли б почув оці твої слова! Лише задля молодості твоєї пробачу тобі дурість. Лишайся здоровим!

Віщій різко повернувся і вийшов, гупаючи патерицю. Князь лишився стояти посеред трапезної, все ще тримаючи підсвічника в тремтячій руці. Яскраво освітлене його лице мало страхітливий вираз. Суміш жаху і злоби. На хвилину мені здалося, що з-за гарного юнацького лиця прозирнуло щось нав'є, нелюдське... Зціплені руки мої розімкнулися, і я впустила глек.

— Хто тут?! — крикнув Володимир.

Я мимоволі ухопилась за срібний оберіг на грудях. Князь зробив крок, другий... Подумки я закликала на допомогу всі світлі сили. Раптом, з галерії почувся жіночий голос:

— Владіміре!

Се, певно, була Мальфріда-чехиня, князева нинішня улюблениця. Юнак труснув головою і рішуче подався до дверей.

Я підвелася з підлоги. Ноги мені тремтіли. Мені таки й справді на хвилину здалося, що шукати мене йшов кровопивець.

"Не бути в Гаю новому Образу", — подумала я, обережно скрадаючись до виходу. — але ж і князь... Святославич! Чув би батько... Все... І навіть людські жертви за урманським поконом... Аби служили Перунові воїни не Богу, а князю. Ловко...

Про почуте я оповіла Берегині. Не могла не оповісти Волхвиня вислухала мій звіт уважно, а наприкінці ледь усміхнулася:

— Дивно, що Вогнедар не відлупцював цього пуцьвірка патерицю.

— Мати-Волхвиня, це не дитяча дурість. У сина Святослава Тьма переважає в серці.

— Впливи лихі переважають, — буркнула Берегиня, — урманське лияцтво та отой його вуй з Любеча. Розділити б їх,

але де... Без Добрині хлопець би порозумнішав.

Десь седмиці через дві я дізналася од батька, що різьбярї вже почали нове зображення Володаря Блискавиць. Усе-таки почали. Видимо, Володимир не втрачав надії з'єднати собі Вогнедаря. Приніс князь гоїні пожертви й іншим Святиням, окрім Дажбожої. Певне, не міг вибачити Чарі отой заборони.

Образ Перуна творили швидко. Батько зробив для нього безкоштовно, як пожертву, чудового меча. Говорив:

— Диво... Не Образ — диво... Вже видно, що дуже схожий на небіжчика — князя. Лице робив молодий Мезамир, а він же був з нами в останнім поході. Ну, я скажу, одне до одного. Наче живий. У самого Вогнедаря сльози виступили на очах. Оце вже ніколи не думав, що Верховний Перуніч зможе розчулитись.

— Він же його вчив. — вишептала я, — і вивчив на воїна...

Батько позирнув на мене з жалістю:

— Не можеш забути? — спитав. Вперше за всі роки

— Не хочу забувати, — відповіла я. — Аби хоч подивитися на нього... На Образ... Батьку...

— Та ж не можна, доно... Звичай...

Настав, врешті, день, коли Образ урочисто перевезли до Гаю. Усі чоловіки Києва на чолі з князем брали участь в церемонії. Я весь цей день пролежала вдома, наче хвора. Присилали з Гори, від княгині — не пішла.

Жінка не має права заходити до Перунового Гаю. Такий древній покон. Але я хотіла побачити його ще раз... Святослава.

Мезамир не підпускав нікого до роботи, аби не зурочили. Лише мій батько видів Образ та ще двоє-троє. А тепер він взагалі недоступний.

Вночі я вийшла з дому і пішла до Дніпра. Скрадалася берегом, наче злодійка. Як пройшла повз озброєну варту — не пам'ятаю. Мабуть і справді — змилювався Перун.

Не любить Блискавиця мурованих храмів. Дубові гаї є Його пристанищем. На галяві, посеред Гаю, жертвник. І — Він.

Мезамир, видно, теж любив Святослава. Його всі любили. Батько оповідав, як говорив князь перед боєм, що треба перемогти або вмерти, бо мертві не знають сорому поразки. І батько, і Мезамир вважали б за честь померти поруч з ним. Я теж... Я більше не боялась, що мене піймають.

Схожість була разючою. Я опустила на коліна.

— Ось ви і повернулись, — прошепотіла, — мій коханий воїне... Як там, в чертогах Перунових?

Він навіть усміхався під довгим вусом. Зазвичай Перун суворий, а тут... Яскраво палали виставлені вогняним хрестом смолоскипи. Мій коханий стояв посеред вогню, спираючись на батьків меч. Справжнє, сталеве лезо, мережане древнім письмом, сяяло рожевим блиском. В лівиці — громове колесо. Чуб та вуса виблискували золотом, а сині сапфіри, вставлені в очниці, палахкотіли живим полум'ям.

Я вийняла ножа. До Бога не можна йти без пожертви. Що могла дати Перуну я? Чого варте дівоче життя перед ликом Блискавиць? Чого варта моя кров, яку не можна пролити в бою?

Не зводячи очей з милого обличчя, я надрізала руку, і кров почала скрапувати до жертвної чаші. У батька було кільканадцять білих одмітин. По числу прожитих літ. Чоловікам вільно заходити до Гаю... Вільно приносити жертви... Вільно вмирати під гомін порогів... Спали мене на місці, Блискавице, я втомилася чекати!

— Дівчино, що ти тут робиш?

За мною стояв Перунів воїн. Невиразна тін опісля сліпучого вогняного блиску.

— Ти що, божевільна? Як ти пройшла повз варту? Тебе ж уб'ють!

Він схопив мене за плече і добряче струсонув.

— Відповідай, шалена! Леле, сюди йдуть!

Воїн потягнув мене в бік Славути. Річковий вітер вдарив в лице. З Гаю почувся гомін.

— О, Володарю Блискавиць, — пробурмотів Перуніч, — побач цій дурепі, та й мені теж!

Він швидко тягнув мене до урвища, весь час підганяючи короткими вигуками. Я-бо ледве пересувала ноги, квала та збайдужіла.

— Плавати вмійш? Відповідай!

Його голос долинав до мене наче здалеку. Поміж деревами, за нами, замиготіли смолоскипи.

— Ну, помагай, мати-Дано з сином-Славутою!

Воїн штовхнув мене в спину, і я полетіла. Це було незабутнє

відчуття, що враз струсонувало з мене заціпеніння. А потім мене обняла холодна вода. Приглушена ударом, я поволі опускалася вниз, в обійми річкових красунь, якими мене лякали в дитинстві.

Він схопив мене за косу і виштовхнув на поверхню.

— Пливи! Пливи, кому кажу!

Це було останнім, що я почула.

Тепло прийшло нізвідки. Потім, через примружені повіки, я побачила вогнище, а в його світлі — свого рятівника.

Він був молодшим жерцем, бо носив чуба по-воляцьки. Сорочки мокру скинув і розвісив її на куцах. На шиї мав оберіг — "громове колесо". Такий же був і в Святослава.

Лице воїн мав гарне. Карбована, хижацька якась врода, не схожа на полянську. Чорний чуб, чорний вус... Очі чорні, як вуглі. Побачив, що отямилась, пирхнув задоволено:

— Хвала Світлим Богам! А то вже думав, що тягнув на собі небіжчицю!

— Де ми?

— На тому березі.

— Та як же я допливла?

— Допливла вона, ая... Дотягнув я тебе на собі, говорю ж...

Ти чия?

Я мовчала. Мені було соромно і гидко.

— Чого тобі навріпилось вештатись в Перуновім Гаї поночі? Ге, а ще цілителька!

Я одрухово затулила святинний срібний оберіг: невеличке зображення Богині-Матері з руками, піднятими в оберігаючому жесті.

— Слухай, — раптом знизив голос воїн, — ти не Світозара Любомирова?

Не почувши відповіді, озвався знову:

— Певне, так і є! Та, що хотіла все знати... Лихо... Та ж не плач.

Спробував пригорнути, та я почала пручатись. Заговорив швидко:

— Та не бійся, дурна! Я — Ратибор, його охоронець. Святославів... Нас три седмиці було — всі лягли... Окрім мене. Мене витягли з-під мертвих, пораненого. Твій батько і витяг. Дивись...

Схилив виголену голову із слідом страшною рани.

— Клятий печеніжик... Він би мене добив, та князь затулив мене щитом. Це останнє, що я бачив.

— Ти — живий, — ледве вимовила я, — його — нема...

— Сам знаю, що винен, — буркнув Ратибор, — як його ховали — лежав я непритомним, а то б кинувся у вогнище. Вони на нього чекали — каган з ординцями. Саме на нього. На решту не дуже зважали, а ломили на наш стрій. Двадцятьоро лягло... Я — zostався... Правильно він говорив, Святослав, що мертві сорому не мають. Тим тяжче живим.

— Пробач... — прошепотіла я.

— Та що вже там... Ти на Образ прийшла подивитись?

— Так... На Образ...

— Мав би здогадатись. Він мені за тебе розповідав. Я-бо був до нього найближчий. Чура. Таких, як я, "щитом" звуть. Завдання моє було — князю серце прикривати. І він мені довіряв. Лежимо, було, сідло під головами, а він марить угорос. Тобою. Красиво розказував. Я так не вмю. Віз він тобі дари, але все пропало там, на Хорсиці.

Підвівся на ноги. Сказав:

— Зніми одягу, викрути. Я проведу тебе до перевозу.

І одвернувся обличчям до річки.

З тої осінньої ночі Ратибор почав заходити до нас. Ніби до батька в гості. Батько радів: було з ким поговорити про крицю та згадати Святослава. Мати нашпигувала:

— Світозаро, чого чекаєш? Він до тебе ходить... Мертві не повертаються з Вираю, а живий живе, гадає... Чуєш, дівко?

Тобі ж уже ось-ось на тридцять поверне.

На Різдва Ратибор прийшов до нас з колядниками. Сказав, що один у Києві, і набридло йому стрічати Коляду у воляцькій хижі. Мати, обдарувавши і випровадивши віншувальників, запросила його на вечерю. Коли поминали Пращурів нашого роду, я ще трималася. Але батько згадав Святослава. І я, сама того од себе не очікуючи, раптом заридала вголос, б'ючись головою об стіл. Ратибор мовчки вийшов. Мати ранком знову мені вичитувала. Але я не могла перемотти себе.

З весною посилилась звична вже туга. Ратибор не заглядав

зо два місяці. Певно, Перуніч забув мене. Врешті, так і треба.

З такими думками збирала кошика на Великдень. "Баби" цього року мені вдалися. Писанки теж. Одну, найгарнішу, списану Перуновими стрілами, я зав'язала до вузлика окремо.

На погості зібрався геть увесь Ковальський Кут. Жили поряд і гробки робили поряд. Найязикатіші баби були нині солодкі та розчулені.

— Слава Дажбогу, сусідонько!

— Слава навіки!

— Будьте здорові та багаті!

— І вам того ж, сусідонько!

Мене обняла Данка Ковалиха, яка, до речі, на дух мене не виносила:

— Слава Дажбогу, Світозаронько!

— Слава навіки! — відповіла я звично і раптом заціпеніла.

До нас, повз гуртки поминальників, що згадували нині Пращурів до десятого коліна, йшов Ратибор.

Данка розпливлася в усміху від вуха до вуха:

— Слава Дажбогу, Перунічу!

— Слава всім Світлим Богам! — відповів весело Ратибор, — зі святом та Свглом!

В руці він тримав крашанку. Данка одразу ж видобула свою:

— Цятнемся, вояче?

Ратибор з усміхом стукнув крашанкою, і Данка смачно поцілувала його в губи, косуючи при тім на мене. Не знаю чому, але мені стало неприємно.

Спекавшись Данки, Ратибор підійшов до мене:

— Крашанку маєш? — спитав.

В руці я тримала вузлики з писанкою. Він вихопив його у мене.

— О, стріли громові! Се для мене?

— Авжеж...

— Дякую, що згадала. Слава Дажбогу!

— Слава навіки!

Він простягнув руки. Відмовляти в поцілунку на Великдень не дозволялося. Я заплющила очі...

— Чітко моя... — прошепотів Ратибор.

— Що, Ратиборе?

— Нічо...

На погості зчинився якийсь ґвалт. Гурт жінок когось соромив, вимахуючи п'ястками.

— А бодай би вас Перун побив! Прийшли на чуже свято та ще й лаються!

— Геть, скажені, геть!

— Хоч би посоромилися Святого Місяця!

Посеред розлючених бабів стовбичило двоє варязьких гостей, ледь підхмелених, але не настільки, аби не тямити, що роблять. Обидва північани були християнами і ходили до кирикону святого Іллі. Старшого урмана звали по-грецькому: Хведором. Молодик, його син, називався, здається, по-гебрейському: Ілєю. Жили вони майже постійно в Києві і були людьми вельми буйними, особливо після чарки.

— Ви — дурні, ідопоклонники! — вигукував Хведір, — деревам кланяєтесь та криницям!

— Чом би і не вклонитись джерелу, як спрагнеш, — кричала Ясуня, наша друга сусідка, — їди, враже, геть! Ми до вас не ходим збиткуватися, як ви там лоби собі розбиваєте перед ромейськими малюваннями! Се наше свято, онуків Дажбожих!

— Ти, дурна свине! — впирався варяг. — Сказано-бо: єдин бог, єдина віра, одне хрещення.

— Чури і Пращури, чи ви чули?! Мене, в Святому Місці, паскудний варяжин свинкою назвав! Та я тебе зараз перехрещу межі плечі! Люди, що дивитесь?! Женть їх звідсіля!

Такого дня не так-то легко перейти від святкового розчулення до бійки. Підхмелені родини, які на честь Пращурів добре приклались до меду, настояному на семи травах, ще не до кінця втямили, що сталося.

— Бог заповідав нищити зняряддя ідольські! — вереснув Хведір і вдарив ногою по Ясуніному кошику. Покотились освячені Чарою писанки. Ясуня скрикнула і вчепилась нігтями варяжину в лице. Він одіпхнув жінку так, що та впала просто на розстелені рушники з рештками їжі.

Мій батько поволі підвівся, зачочуючи рукави святкової сорочки. За ним встали мої брати — ковалі. Але перед Хведором вже стояв Ратибор.

— Великдень сьогодні, — сказав, — не хочеться руки плямити. Іди добром!

— Не побоюся жерця ідоляського! — варяжину явно коротіло до бійки. — Зі мною бог!

— Ромейський? — спитав Ратибор хрипким голосом, — Тора з Одіном не шануєш уже?

— То є бездушні ідоли, як і твій Перкун!

— Се в тебе немає душі! Геть!

— Ратиборе! — прогук батько. — В нього меч під корзном!

— Розступься! — мовив Ратибор, — не гнівть Пращурів! Най се впаде на мене!

Варяжин вже тримав зброю напохваті. Ратибор поволі рушив вперед. Просто на меч... А тоді блискавично крутнувся. Лезо прошило повітря. Ратибор ударив... Ногою. Варязький меч срібним линком мигнув в густу траву погосту.

— Иди... — сказав Ратибор до ошелешеного варяга, — до ромейського бога...

Раптом хтось із жінок пронизливо закричав. В мене похололи руки. Зі спini в Ратибора стирчав ніж. Кервава пляма розпливалась по білому полотну сорочки...

— Се оце щеня! — закричала Данка, вказуючи на Іллю. Молодий варяжин, очевидячки, метнув ножа, користуючись замішанням. Тепер він марно намагався проредертись між надбігаючих людей. Хведір кинувся тікати, але батько наздогнав його і зацідив просто межі очі. Рука в татка була важкою, що ковальський молот.

Я кинулась до Ратибора кризь загальне сум'яття. Він падав. Поволі, як зрубане дерево.

— Ратиборе! Перуничу!

Я встигла його підхопити й осіла на землю разом з пораненим. Чорні очі його дивилися здивовано:

— Я-ак мене... Ззаду.

Кров бурхнула йому ротом. Він ще намагався щось сказати:

— Святославу... Пробачить... Чічка... Мила... Світла мені...

Тіло моє зробилось легким і невагомим. В одну хвилину пройшли перед очима роки навчання. Чарині книги, усміх Святослава, лице Марени... Берегиня... Вона завше говорила, що я досягну вищого ступеня цілительства. Бо Сила моя зростає. Але до цього дня я лікувала, як більшість цілительок, зіллями і перев'язками. Ратибору не допоможуть зілля. Йому нічого вже не може.

Руки мої з несподіваною силою висмикнули ніж. Пальці плягли на рану. Страшна, болюча судома струснула мною. Я відчувала, як поволі сходяться, зростаються пошкоджені тканини, як закривається рана. Се була прана, мрія всіх цілительок.

Зі сотні відьом лише кілька могли лікувати накладанням рук.

— Світозаро?

Наді мною схилилась Берегиня. Я сказала:

— Він житиме, Мати...

Волхвиня усміхнулась:

— Я завше знала, що ти цього досягнеш.

Посеред погосту Чара і ще один Волхв стримували натовп. Гарячка вже вщухала, але дехто ще поривався до бійки. Біля ніг Віщого лежали два тіла. Ілля та Хведір.

— Кров у Великдень, — мовила Берегиня, — лиха прикмета. Поганій буде рік.

Я поглядила розтріпаного Ратиборового чуба. Воїн був ще непритомний. Але мав вижити напевне.

— Гарний сей Перунич, — озвалась Берегиня, — це ти на нього чекала? Тоді?

— Так, — відповіла я, — на нього...

Ратибора перенесли до Дажбожої Святині. Він лежав нерухомо. Темні тіні впали на зблідле обличчя.

Підійшов Чара, погладив мене по голові, наче маленьку. Сказав:

— Вживе...

Я кивнула.

— Лиха прикмета, — мовив Волхв сумно, — кров Світлого Дня...

— А що ті двоє?

— Люде забили їх до смерті. Важко спинити роз'юшений натовп.

— Самі винні! — вирвалося в мене.

— Самі — то самі... Аби вони були приїжджі. Але ж жили тут

стільки літ. Хтось їх прислав сюди, Світозаро... І надоумив дурнів наробити шкоди. Сподівався, певно, що їх лише добряче відлупцюють. А може, й на їхню загибель.

— Але для чого, Віщій?

— Володимир збирається сватати ромейську царівну...

— Мало йому Ярополкової грекині, — не втрималась я.

— Видко, мало. Хтось тут веде свою гру. Цісар не віддасть родички в край, де вбивають християн. Щось вони хочуть виторгувати з нашого Святославича. Він бо молодий і не вміє ще прозирати сутність речей за блискучою оболонкою. Погано, що в бійку вплатався Перунич. Вивідачі ромейські можуть з цього скласти страшну побрехеньку...

— То що ж, Ратибор мав дивитись мовчки? Той варяжин ударив Ясуню! А до того глумився над святим для нас, Віщій!

— Дивитись, звісно, він не міг... Ну, що сталося, те сталося.

Ратибор отямився надвечір. Я сиділа поруч.

— Бачив, — мовив хрипко, — Чертоги Перунові...

— Як там? — спитала, не втримавшись.

— Айне... Гейби в нас на горах...

— Я давно хотіла спитати тебе, воїне, де твій рід?

— У Карпат-горах, — вишептав Ратибор.

— А сюди як?

— Старійшини прислали, Вчитись... У Віщого Вогнедара. У нас, в роду, вже були Перуничі. А я — седмий, наймолодший в родині. Волхви наші вирішили, що гідний я для такого навчання.

— Я теж сьома! — вирвалося в мене.

— Отож і ти — цілителька.

— Гарно там, у вас?

— Кращого немає. Краса невимовна. Волі більше. Гори є гори... Сховають, затулять. Ординці не тривожать, як тут, зате є лехи та угри. Коли миримось, коли б'ємось. Родами живем, плекаєм маржину. Люд у нас гарячий... Тутай б'ються добре, але поки розворушаться... Наші б... отих поганців... одразу б на бартках рознесли.

— Вертатися не думаєш? — спитала я обережно.

— Думав був після князевої смерті, але...

— А що таке чічка?

Ратибор з хвилітку помовчав, а тоді озвався:

— Квітка... Айна...

— Гарна?

— Ая... Була б ти квіткою — носив би на грудях...

Він дивився на мене очима, чорними, як вугіль. З несміливою надією. «Живим — живе...» — згадала я материні слова. І не забрала руки з його долоні.

Сього ж літа ми взяли купальський шлюб. Мати моя була і тому рада. Ратибор жив, як і раніше, у вояцькій хижі, час від часу навідуючись до мене. Мене це влаштовувало: храмове навчання не залишало часу на хазяйство і дім.

Швидко по тому Володимир рушив походом на Корсунь. Ратибор був серед його охоронців. Батько лишився вдома.

— Старий я вже, — сказав Ратибору, — Та й це не Святослав... Може, небезпека прожене князеві хміль з голови... А з мене досить.

Я провела Ратибора до човнів. Попохала:

— Бережи себе...

— Права не маємо, — всміхнувся Перунич. — Який би князь не був — його бережем. А себе нам берегти заказано.

І знов потяглося чекання.

Слава про мої здібності розлетілася по Києву пташкою. До Берегині потяглися люди благати зцілення у відьми Світозари. Сама Велика Волхвиня теж володіла праною, але була уже немолодою і несподівану поміч прийняла вельми радо.

Тільки наказувала:

— Не витискуй себе до дна. Прана — лише для тих, кому вже не допомагають замовляння і зілля. Кожний, зцілений тобою, скорочує твоє життя.

Сама Берегиня нагадувала вже свічу, що догорає. Життя своє підтримувала відварами з трав, Я розуміла, що Волхвиня, передчуваючи відхід, готує мене в наступниці. Чара сердився:

— Вчив її, вчив — і маєш... Нині майже не бачу.

— Пробачте, Віщій, — виправдовувалася я, — хорих багато. Вдень — у Святині, ввечорами на Горі...

— Ти, жоно, думаєш, що вже все знаєш? Знання — це Дажбожа Криниця. Невичерпна...

— Не думаю я так, Віщій, але ж час...

— Молодим ніколи не вистачає часу, старим тим більше... Чи чула? Князь наш Корсунь узав.

Побачивши, як я стрепенулась, усміхнувся:

— Перемога Святославичу була вельми потрібна. Для самоствердження. Ратибор твій жив — пощастило Перунічу.

Вчора прибіг гінець. До Вогнедара

— На Горі ще нічого не знають.

— Коло мусить знати раніше. Тільки недобру одну новину приніс гінець.

— Що ж сталося, Віщий?

— Князь наш чи не ромейського бога визнати зібрався...

— Хреститись хоче, як Ольга?! — вигукнула я.

— Чутки такі кружляють військом.

— Він же переміг ромеїв! Хто ж вклоняється богу переможених?!

— Ромей хитрі, дочко, — зітхнув Чара, — хто знає, що вони йому там натуркотили. Святославич, хай його Боги боронять, людина таки слабка, але пихата. І любить усе гарне ззовні. Цяцьки ромейські — вони блискучі. Батько його, о, той знав ціну ромейському золоту та ромейській лагідності. Святослава заворожував лише блиск криці. Та й Ольга теж на блискітки не була повадна. Пам'ятаю, як вона з Царгорода повернулася. Питають її двірські: "Ох, матінко-княгине, ото, напевне, краси надивилися!" А вона уста стисла і буркнула: "Краса... Гайно позолочене..."

Я мимоволі пирхнула, Чара теж усміхнувся.

— Розумна була жінка, — сказав задумливо, — хитра й жорстока вельми. Ми з нею одне одного не любили, але шанували. Вона-бо теж хотіла все знати, але надто каламутну душу мала. Аби Володимир хоч в неї вдався... Але він — викапаний дід, Ігор-князь, і норомом, і з обличчя.

— А говорили, — наважилась я, — ніби Святослав — не син Ігорю...

— Про неї багато чого плели, про Ольгу. Але то все бабські побрехеньки. А Святослава нам Перун послав, та швидко і знов прикликав до себе. Боги забирають кращих. На жаль...

Дочекалися ми і повернення війська. Я якраз була вдома, коли до світлиці ввалився Ратибор, пошарпаний, але веселий.

— Слава Світлим Богам! Як ся маеш, Світзаро?

— Добре! Ти як?

Перуніч стягнув з плеча сорочку.

— Шкодував-єм, що тебе не було поруч, цілителько. Це мене вже наприкінці позначили.

Я обережно торкнулася пальцями ледь загоєного рубця.

— Бідний мій...

— Нічо, се вояцька відзнака!

Батько, прийшовши з кузні, жадавав послухати про похід. Ратибор, наминаючи маминої роботи пироги, оповідав уривчасто:

— Але що казати... Застрягли. Перекинчик один метнув з мурів стрілу з запискою. Знайшли джерело, перекрили воду — і по всьому. А то б ще довго товклися.

— А князь? — питає батько цікаво.

— Та князь... Хто-зна... Витримки ніякої, тільки й того, що вперед рветься. Швидше та швидше, а скільки за той поспіх поляже, то йому байдуже. Нас лише в битві й терпів поруч. Все з варягами своїми, а що варяги? Найманці є найманці. Один серед них був — геть скажений. Нанюхається якогось порошку, з рота піна, очі вибалушені... Вальть келепом направо-наліво, свій чи чужий — не видить. У князя теж така хоробрість, несправжня, чи що... В останній сутичці трохи головою не нахлав, все мужність свою доводив. Ледве ми його відборонили. А лізти тоді проводиреві в січу зовсім не треба було.

— Та-ак, — згхав батько, — далеко куцою до зайця...

— Небіжчик-Святослав дуром вперед не кидався, — мовив Ратибор сумно, — знав що та як, людей беріг. Себе не шкодував. Раз, було, притисли нас, пам'ятаєш?

— Еге! — кивнув батько, — це, коли змовились проти нього булгарські верховоди та дехто з наших... хрещених. Підмога не прийшла, ромей замкнули коло...

— Все правильно! Так Святослав розрахував, де в них найслабше місце, куди вдарити... І вирвались ми!

— Мені отой грек, товмач, пам'ятаєш, Ратиборе? Що тримався древньої віри... І ввесь час писав щось...

— Авжеж... Сей чоловік був книжник, але вмів не лише книжки читати. Бився теж добре. Жаль, загинув.

— Так говорив він опісля того бою, що кричали ромей, аби

живим князя брати. Це, як коня під ним убили, пам'ятаєш?

— Аяке! Я ж тоді поруч з князем був. Як і належить чурі. І бився Святослав наш, як завше. Наче сам Перун. А як уже вийшли з оточення, говорить мені князь: "А подивись-но, чуро, що там у мене з ногою..." Глянув я, а в нього чобіт повен крові. Й виду не показав, що поранений... А синка мигцем по голові зачепило, так галасу було, наче бозна-якої небезпеки уникнув.

— До речі, про хрещених, — сказав батько, — брехали нині в шинку княжі гридні, що Святославич геть на ромея перекинувся.

— Та аби ж брехали! Чуба відрізає, ніби через оту рану. Бороду відпустив, наче не князем є, а жерцем. Вбрався в тіхі шовки, а воно йому личить, мов сідо корові. Хіба шовк в бою обереже, як сорочка полотняна, оберегами гаптована? Нею і рану затягти можна, а з шовків тих яка користь? Жіноцтву на іграшки? Перекинчик отой корсунський від нього не відходить, та все щось нашіптує. А любчанський вуйко в друге вухо — ту-ту-ту... Наші шепочуться, що се буде новий Аскольд.

— Аскольд Київ на меч взяв, а Володимир — онук Дажбожий! — заперечив батько палко, — Не буде він люд силувати!

— Аскольд варяжин був темний, — підхопила я, — од греків хрещений та ними ж навчений наш люд зневажати.

— Свій перекинчик гірший за ворога, — буркнув Ратибор, — я все Уліба згадую, Святославового родича. Теж був... Од греків хрещений...

— Зрадник! — вдарив батько кулаком по стільниці, — князь ще вояцьку смерть йому подарував! Від меча! Потрапив би він, той Уліб, до мене на розправу — одразу б згадав всіх Богів поіменно!

— Так, але ж ви не чули, батьку Любомире, його з князем останньої розмови. А мені вона й досі сниться. Святослав тоді напівлежав на підстеленні геть змучений тою раною. У мене серце стенує від жалю, а я ж не кровний йому є. А той... родич хрещений, голову задер, наче й вина за собою не чую. Князь питає в нього: "Що ж ти, родичу? Смерти моєї прагнеш чи ганьби довічної? Скільки я через тебе воїв загубив..." А воно стоїть, наче путне, очі звело до неба: "Господь сказав, що лише ті, хто за ним іде, є ріднею. Не міг я більше губити християн." Святослав збілів на виду і говорить, тихо так: "То кров Дажбожичів для тебе є водицею? Цьому твій бог учити? В спину бити?" А Уліб дивиться на нього зверхньо і каже: "Ти лише темний варвар, Святославе! Твоя душа зашкарубла в поганській гордині. Та не вже ти думаєш, що здолаєш таку потугу? Потрапиш ти до Царгорода, як мрієш, але бранцем."

— Ай-я... — протягнув батько, — ну, а князь же що?

— Зірвався на ноги, та до зброї, за рану свою забувши. Захитався... Я плече йому підставив, то він постояв трошки, а тоді говорить: "Я, християнине, буду милосердним за тебе. Ти бажаєш, аби мені топтали тіло й душу, а я, темний варвар, дам тобі можливість померти гідно". Тоді покликав двох наших і каже: "Проведіть родича до його шатра і поверніть йому зброю. Вийти з шатра він може тільки назустріч Марені!"

— І він же таки кинувся на меч, — сказав батько задумливо, — хоча по-християнському це ніби заборонено.

— Вибору не мав. Військо ж хотіло просити в Святослава голову зрадника. Злі бо всі були на того Уліба за великі втрати.

А князь, опісля тої розмови, прикликав мене і довго дивився в очі. Тоді сказав, ніби сам до себе: "Віра і вірність... Мати багато оповідала мені про того бога, що ромей істинним зветь. Але, якщо такі, як Уліб, йому служать, то по вірних — і бог! А ти що знаєш про вірність, Перунічу?" "Княже, — говорю, — де твоя голова поляже, там і ми загинемо! Оце вірність Перуніччю." Тоді він усміхнувся і прошепотів: "Така проста Істина, мамо... Ви ж цього ніколи не розуміли. Головне — вірність! Вірність Роду. Тоді не треба буде шукати чужих богів і чужих істин." Ото така була розмова. А ви говорите: "Аскольд..."

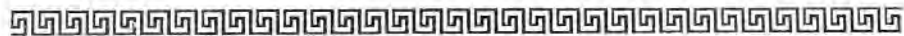
Аскольдів здолати легше, аніж своїх запроданців.

Видячи, що Ратибор засумував, я вирішила змінити розмову. Бо й сама розхвилювалася.

— Ратиборе, — спитала, — ну, а як же ромейська царівна? Просватав Володимир?

— Та ніби просватав... Ото ще... Дванадцять жон, дюжина дітей, тепер ще й ця. І всі не насыт. Ще тільки хіба-що жидівки за жону не брав.

— Та йому недовго! — пирхнув батько, — чув я од Світзари, що живуть десь на півдні люде, чорні, мов Свята Земля. То мо, матимем ще й таку княгиню.

На Горі, де я бувала трохи не щодня, було неспокоїно. Челядь тривожно шепотілася, числені князеві жони розгублено ковзали деревляними переходами. Сам переможець пишався, гейби павич, у фіялкових ромейських шовках. Знову, як і за Ольги, чорною тінню маячив жрець-ромей, привезений з Корсуня. Малуня геть осліпла од сліз: синок-бо навіть не зволив навідати матір після походу.

Одного вечора, коли я розтирала княгині-матері хворі ноги, по терему прокотився жіночий зойк. Малуня сполохано заметалася:

— Уб'є він її, уб'є! Світозаро, біжи туди! Може він хоч відьми послухає! Зупини! Задля онуків!

— Се в Рогнеді?!

— Та в неї ж! Поможи, будь ласка!

Я побігла до покоїв старшої княгині. Там коїлось щось жаске. Кривичанка скулилася в куті, між поставцем і ложем. Один з її хлопчиків затуляв матір від осканенілого батька, тримаючи обіруч важкого бойового ножа. Інші дітлахи верещали не своїми голосами.

— Ти жще мене загубил! — кричала жінка, — а тепер хочеш віддати?! Як річ, як цяцьку! Для цього тади дамагався? Для цього вигубил мій рід?!

— Я ж тобі вже пояснив! — горлав князь. — Дуреполоцька! Християнин не може мати багато жон! Ти теж охрестишся.

За християнином будеш замужем. Я ж не на вулицю тебе виганяю, нерозумна бабо!

— Владзіміре, у нас же дзеці! — заголосила Рогнеда, — май же жалісь на дзеці, калі на мене не маш!

— Мамо, чому го просиш? — зривистим голосом озвався хлопчик з ножем, — я го вб'ю! І ромейку вб'ю! І того рудого варяжина, за якого він тебе видати хоче!

Я заскочила до ложниці саме в ту хвилину, коли хлопчик і справді пішов на батька з ножем.

— Спиніться! — зойкнула я.

— А, — засміявся князь, — материна відьма? Ти не старієш...

— Князю, вийдіть, прошу...

Він усміхався. Був дуже блідий. Відросло волосся стирчало їжачком, наче в хлопчиська. Від князевого погляду, повного моторошного спокою, мені стало страшно. Я не злякалася б, аби він рушив на мене із зброєю, поламавши всі звичаї.

Жах узяв мене такий же, як тоді, у трапезній, коли я підслухала князеву розмову з Віщим Вогнедаром. Жах перед Тьмою.

— Не кланяєшся, відьмо? — спитав Володимир ущипливо, — нічого, вклонішся... Всі вклоніться. А ти, — до Рогнеді, — готуйся до шлюбу!

Вийшов, вдаривши дверима. Я вихопила в княжича ніж і шпурнула зброю подалі. Потім помогла жінці підвестися.

— За што, за-а што-о? — тихо заводила Рогнеда, — бацька вбив, братів убив, Полоцьк пустив з димом! Всього гета забула! Дзеці! П'яцьоро дзеці! Каво змяєць себе найшов?! Індюльфарваряжина! Балярін... Які то балярін?! Найомнік! Бацька таких сотню мав! Була-м княгиня, а стала ваяцька жана!

— Та може це обійдеться, — спробувала втішити я.

— Не, Светозаро! Не абайдьоцца! Раменя з Корсуня привьоз, той яму чита кнігі чарадзейські! То па-грецькі, а то па-славацькі... Я пагано те язики знаю, так пайшла да Мальфріди-чехині, яна це кнігі розумєє і мене тавмачиць. Вось, што йон чита Владзіміру! Вось!

Рогнедь дістала з-за ложа товсту, писану на пергаміні кнігу:

— Ти, мовляць, усьо знаєш... Тавмач вась тут!

Холод пробіг мені по спині. Я знала цю кнігу... Бодай би не знати!

"Конче винищите всі ті місця, що служили там люди, яких ви виганяєте, своїм Богам на високих горах, і на пагірках та під кожним зеленим деревом..."

"І розвалите їхні жертівники, і поламаєте камінні стовпи для Богів, і їхні святі дерева попалите у вогні, а бовванів їхніх Богів порубаєте, і вигубите їхнє ймення з того місця..."

— Вось так і Мальфріда тавмаче, — прошепотіла Рогнеда, — у них, у Чехах, саме так і парабілі. Мальфріда каже: "Так хоче бог!" Я баюсь, Светозаро, таго бога... І Владзіміра нині баюсь. Йон завше був скажений, а з таким богом... Мальфріда каже, що син гетаго бога добрий... Не знаю, але все адно баюсь!

З Гори я одразу ж побігла до Чари.

— Лихі новини звідусіль, — мовив Віщий, — князь підвищив

податок на військо. Найняв ще урманів, вони вже на підході до Києва. Люд по весях ворохобиться. Бути великий крові, як за часів Аскольдових.

— Як се зупинити?! — вирвалося в мене

— Збиралося нещодавно Коло, прийшла й Марена. Говорить Чорна, що може його... забрати. Аби хтось добув пасмо його волосся та ще дещо... За тебе згадувала... Ти, мовля, на Горі своя людина.

Я затремтіла:

— Віщий, невже ви згодні?!

Чара зітхнув:

— Я-то був проти... І Троян, Велесич, і Берегиня... А от Вогнедар погодився. Ой, лихо... Оце, що корсунський перекинчик князю нашіптує — то для можних. А людям простим говорити будуть про любов, милосердя, всепрощення... Ромейський бог — дволикий та дводушний. Перед сильними плазує, слабого топче.

— Що вирішили Віщі? Чи це таємниця?

— Вирішили, доню, вичекати. Якщо Святославич помре, стіл захопить його вуй, Добриня-любечанин. Сей ще страшніший і безоглядніший. Княжичі ще малі, а Малуня — то не Ольга. Незабаром прибуде його ромейська пава, мо, князь і заспокоїться на деякий час. А далі — побачимо.

Ромейка прибула влітку, якраз на Купала, Худюще дівча тонуло в золототканних шатах, але було зле і непогамовне. Володимир кількох своїх жон одружив зі своїми прибічниками, решту ж, в тому числі і напівбожевільну від горя Рогнедь, виселив з Гори ген за місто, в одне із княжих сіл. Тоді оголосив, що бере християнський шлюб і зрікається поганського блюду.

— Чи надовго, — пащекували подільські баби, — до наступного разу!

Князеве відступництво кияни серйозно не сприймали, звикли бо вже до його витребеньок. Ратибор, щоправда, ходив, наче хмара, та все згадував Уліба, а батько мій бурмотів потиху.

— Повернувся б з Вираю Святослав, та чересом би паршивця... Чересом межі плечі... Раз князь — стій на своєму, Ольга... Що Ольга? Жона, хоч і мудра. А ти свій розум май.

Дивувало, що Анна-ромейка привезла з собою стільки чорноризників. Гейби військо. Кияни плювалися:

— Греця зострінув, лиха прикмета...

Греців та урманів сього літа на Горі і справді було, що черви. Княжий терем притих, замість дзвінкоголосся різноплеменних жон чути було лише верескливий голос Анни. Малуня зовсім впала духом:

— Вже й князем його не зви, а зви базилисом. Ім'я собі ромейське взяв: Базилій... А це ж Святослав-небіжчик його Володимиром назвав. Все, ім'я рідне, навіть, проміняв на вирлату грекиню синок Святославів.

Біда була в тому, що ні я, ні кияни, ні навіть Віщі, окрім хібащо Вогнедара з Мареною, не вірили, що Володимир наважиться на якийсь серйозний чин, на зразок хрещення Аскольдового, коли кияни ховалися від хрестителів-наїзників у лісі.

Сплески його раптового гніву так само раптово і вщухали. А треба було повірити, згадавши хоч би Полоцьк та Рогнеду.

Того чорного серпневого дня ми сиділи з Ратибором у дворі батьківської хати. Перунич говорив про наше з ним буття.

— Негаразд, Светозаро. Купальський шлюб ладен для юних. Тра свою хату мати, діти...

— Треба... — погоджувалась я.

— Полишу я Гай та поставлю хижку. А хочеш, заберу тебе в Карпат-гори?

— Не могу, Ратиборе. Батьки, рід, Берегиня...

— Ну, як знаєш, але свій дім потрібен.

"Сказати чи не сказати?" — думала я. Була-м вагітна вже п'ятий місяць, але таїла це, боячись вроків.

— Ратиборе, в нас...

Пролунав звук рога... Ще...

— Тривога? — збентежилась я.

— Ні, то княжий бирич, — озвався Ратибор, — дивно, сьгодні ж ніби й день не торговий...

— Люди, слухайте! — почувся геть охриплий вже голос бирича, — Базилівус, базилевс роський...

— Чого? — прогук з-за плоту батьків голос. Татко тільки-но прийшов із кузні. — Який ще базилівус?

— Базилевс, — пояснила я, сміючись. — Сиріч, Володимир-князь.

— І все-то в його не по-людському. Ну, що там ще? Новий податок?

— ...наказує, — кричав бирич, — прибути всім завтра, зі сходом сонця, на Дніпровий берег, що під Гаєм, аби прийняти святе хрещення!

— Себто, як усім? — розгублено запитав батько. — Що там ще за хрещення, Світозаро? Ніби ж згоди спершу спитати треба?

— Хто не прибуде на річку, — кричав далі бирич, — багатий чи убогий, робітник чи жебрак, — буде моїм ворогом! Позбавлено буде ослушника майна і покарано смертю!

З-за тинів виглядали жінки, чоловіки, розгублено перегукувались:

— Що там є, сусідоньки? — питала цікаво Данка.

— Чоловіче княжий, та поясни ж, що й до чого, — зажадала Ясуня.

— Прийдеш, тітко, — загіготів бирич, — та й окунешся в Дніпро! Се не боляче!

— Та чого се я маю окунатись?

— Наказ базилівуса!

— Та кажи по-наськи!

— Князів наказ, дурепю!

— Та чи я сказалась, — обурилась Ясуня, — аби прилюдно голяка у воду лізти?

— Так, а для чого це князю, чоловіче? — почувся голос Тура, одного з моїх братів.

— Се знак, — поважно пояснив бирич, — що всі ми приймаємо за Бога — Ісуса Христа.

— Якого хреста? — вигукнула Данка.

— Се ж божище ромейське, тітко Данко, — хтось із людей, — хреститись маємо, як князь і двірські.

— Я-бо вже хрещений! — похвалився бирич.

— Так оце нам що, мальованим дошкам молитись, як в кириконі святого Іллі? — спитав мій другий брат, Бажан.

— Для чого нам ромейський бог? — гукнув Тур. — Своє маємо, незгірших!

— Ольга хрестилась! — бирич наставницьки, — а нині і князь. То й ви мусите. Боги ваші суть не Боги, а ідоли!

— Ольга! — батько мій на весь голос, — що нам Ольга?! Ольга людей живцем палила!

— Князь збожеволів! — вигукнув Ратибор. — Тому Христу ромей молились за погибель Святославу!

Натовп тривожно загудів.

— Ромей — вороги наш!

— Били їх, били, а тепер їхнім богам молитись?!

— Тож нині греців сюди наїхало!

— А нашим Богам же що?! — вигукнула Ясуня.

— А ідолів — до річки! — варкнув бирич.

— Себто, як до річки? — загрозливо спитав Тур. — Ах ти ж гибло ромейське...

Люди захвилювались ще більше. Бирич перелякано подався назад.

— Князь ромеям продався! — вигукнув хтось.

— За шовки та марципани! — пробасили з натовпу.

— Не дам собі на душу наступити! — крикнув Тур. — Я — онук Дажбожий!

— Я зі Святославом був під Доростолом, — підкинув і батько, — Перун нам помагав, а не ромейські дошки!

— Та як це?! — обурювались інші, — всім гуртом, наче отару? Ми люди чи бидло?

— А ви хіба не чули од греків, — зло спитав Ратибор, — що їхньому богові люде — раби?!

— Се як в хозаринів, далебі!

— Ми росичі, не хозарі!

— Хіба ромейський бог та зрозуміє по-наськи?

— То, певне, змусять усіх і говорити ромейською...

— Мову ненечину заборонять! Чуєте, росичі!

— Імена заберуть навіть! Князь он уже і то — базилівус!

— Бажаном мати назвала, Бажаном і вму!

— Не піти завтра — і все! — батько рішуче. — Зброярі, чи ми мечів не маємо?!

— Де Волхви, де Віщі?! — скрикнув Тур. — Гей, Перунічу!

— Ратиборе, — підскачив Бажан, вже при зброї, — що маємо робити?

— Не йти нікуди! — твердо мовив Ратибор, — не військо ж він пришле за вами! Я зараз біжу до Гаю, а ти, Світозаро — до Святині Дажбожої! Певен, що Віщі одмовлять князя від сього

божевілля!

Ми побігли, лишивши розтривожений Ковальський Кут Ввесь Поділ гудів, мов осиний рій. Біля Велесової Святині, на торжищі, скупчилися люди, щось вигукуючи.

Ратибор звернув до Гаю, я побігла далі. Ось саянула Святиня на пагорбі... Я пішла повільніше. Дитя раптом ворухнулося в мені. Вперше...

В Святині було людно. Збіглись усі Чарині учні, молоді Дажбожичі. Сам Віщий збирався йти на Гору Богумил, старший жрець, намагався його зупинити:

— Віщий Чаро, не йдть туди. На Горі засів божевільний! Божедара Велесича зарубали варяги просто на вулиці! Троян зібрав люд на торговищі і хоче боронитись! Йти зараз на Гору — самогубство!

— Ти, Богумиле, думаєш, я смерті боюсь? — тільки й відповів Чара. Побачив мене, ледь усміхнувся:

— З Дажбогом, Світозаро! Ти звідки?

— З дому, Віщий! Ковальський Кут хвилюється, люди озброюються! Ратибор побіг до Вогнедара, в Гай... Боги, невже Божедара вбили?! Та кому ж заважав співець?

— В піснях Божедарових — історія Роду, — пробурмотів Чара, — для людю викладена... Аби пишались. Вони знають, з кого починати...

Глянув на мене, зітхнув:

— Оце тобі зараз такі хвилювання... Ти хоч не дуже-то гасай по місту, жоно.

Я почервоніла. Старий, виявляється, давно помітив мою таємницю.

До Святині вбіг молодий Милич, Чарин помічник.

— Віщий! — крикнув. — Сюди йдуть найманці! З півсотні! З ними кільканадцять людей з Гори! Боюся — бути лиху!

— Закладай двері, — наказав Чара, — відсидимось!

— Може, ми введемо вас, доки не пізно? — запропонував Милич.

— Тут мій Бог! — одрізав старий Волхв. — І моя книгозбірня! Ви ось Світозару краще виведіть. Йй дивитись на кров ні до чого.

Я закрутила головою:

— Ні, Віщий! Я з вами!

Ми зариглювали двері. Незабаром у них загрюкали, чи не бойовою сокирою.

— Відчиніть! Воля Базилівса!

— До Дажбога із зброєю не ходять! — гукнув Милич. — Ти, Вовче-воєвода чи не ромей уже? Так іди до кирикону, а не пхайся до Святині Дажбожої!

— Князь наказав знищити ідолів! — почулося з-за дверей, — вийдіть, і завтра хрестіться, і тим врятуєтесь!

"І розвалите їхні жертівники..." — прошепотіла я.

— Галилеянин був мирним проповідником, а ви во ім'я його паскудства творите? — озвався Чара. — Ти хоч, воєвода, половину зрозумів з тих книжок грецьких? Ти їх взагалі читав?

— Для чого мені читати, як Анастас Корсунський все до ладу розказав? Ісус говорив: "Не мир я прийшов принести на землю, але меч..."

— Тим то ти й припхався сюди з мечем? Але тут не боягузи зібралися! Забирайся геть, воєвода, бо зурочу тебе так, що жона не пінає! Будеш здатен лише грецькі молитви читати!

Грюкіт припинився.

— Але ж князь наказав... — жалібно озвався з-за дверей воєвода.

— Князь тобі накаже батька вбити, то ти уб'єш? Дажбог — Праотець Роду Оріїв, від якого і ми пішли! Ти на Рід здіймеш руку, собачий сину! Відсохне вона тобі!

— Віщий Чаро, — заблагав воєвода, — вийдіть добром... Князь наказав, в разі непослуху, підпалити Святиню! А як ми не послухаєм — то й нам смерть буде! Вийдіть, ми вас не зачепимо... І Святині не чіпатимем, лише ідола викинем, і все... А Анастас покропить грецькою водою.

Віщий розлютився:

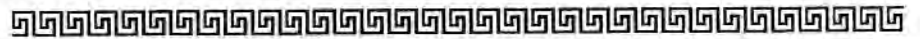
— У Дажбожій Святині не бути чужим богам! Ти мене не залякуй, перекиначу, а краще йди, бо накликаш Марену до себе в гості!

За дверима затихло. Богумил мовив:

— А вони такі і справді підпалять. Чи довго... Сухе дерево добре горить.

— Хто хоче — може вийти, — сказав Чара.

Ніхто не ворухнувся. Віщий глянув на мене:

— Вийди. Світозаро. Жони не зачеплять.
Я нічого не відповіла. Мене трусило, наче взимку.
"Вось, што йон чита Владзіміру... Вось!"
"Але тільки так будете їм робити: жертвіники їхні порозбиваєте, святі дерева постанаєте, а бовванів їхніх попалите у вогні..."
"Бог Ізраїлю — бог ревнивий..."
"Вогонь... Вогонь поїдаючий..."
Бідолашна Рогнедь передчувала це... Передчувала... Але ж він — син Святославі! Саме це спиноло руку Марени!
Думали — не наважиться... Наважився... Базилевс...
Потягнуло димом. Чара раптом стрепенувся:
— Книгозбірня! Се ж скарб! Все загине!
Вогонь лизав деревляні стіни Святині. Стало задуюшно. Але до дверей ніхто не рушив. Милич сів біля мене і заглибився в молитву. Решта Дажбожичів скупчилися посередині.
З книгарні вишов Чара з якимось вузлом.
— Світозаро, йди сюди.
Я підвелася і підійшла до старого. Він дав мені вузлика.
— Дошечки з різаними. Про Кия, про Ора... Хоч щось врятуй!
Через двері пізно, там вогонь... Йди-но...
Волхва потяг мене в кут, підняв дошки підлоги.
Колись, — сказав, — се єдина Святиня була. За хазарських набігів люд у ній ховався... Сей хід веде назовні. Він напівзавалений, але ти пролізеш.
— А ви, а інші?
— Нам нема куди тікати, Світозаро... Я не полишу Святині, інші теж... А ти — йди... Рятуй себе і дитину... І письмена... Ну?
Я стояла нерішучо. Раптом щось наче шпигнуло: Ратибор... Рід не повинен урватися... Рід...
— Я йду, Віщій...
— От і добре, доню... З Дажбогом йди...
Я почала опускаться... Останнє, що побачила — сяючий лик прабатька Оріїв, та Чару, що завмер перед Образом з молитовно піднятими руками.
Хід дійсно був старий і напівзавалений. Я повзла, мов кріт, прокопуючи собі дорогу. Час зупинився. Під землею не було часу... Вузол заважав мені страшенно, але я трималась його, наче власної душі.
Страшний удар струсонув землю. Стеля посунулась на мене. Я ледве уникнула обвалу.
"Святиня впала... Чара... Милич... Богу мил... Богдан..."
Я знала усіх учнів старого Волхва. Нині повторювала їхні імена, давлячись слізьми...
"Світляні... Іскра... Ярус... Кулав..."
"Дажбожичі, діти Сонця... Такі різні... Вони теж хотіли знати все... Жоден не вишов... Жоден... Мені теж не вибратись... Може й на краще..."
Ратиборова дитина ворухнулась. Раз... Вдруге...
"Рід... Рід чорноокого воїна з Карпат-гір... Там високе небо, і вівці ходять турмами... Там можна заховатись... Укритись..."
"Не затулишся від Тьми горами... Ні..."
Звиваючись мов змія, я проштовхувалась півзасипаним ходом. Мліла, отямлювалась, знову мліла... Врешті відчула обдертим обличчям дотик свіжого повітря.
Довго вибиралася назовні. Виповзла, врешті. Не могла зрозуміти — ранок чи вечір... Потім втямила — ранок... Ранок наступного дня. Ніч я провела під землею.
Сонце сходило... Святее Сонечко Дажбожичів... Я виповзла далеченько від Святині, на Дніпровому березі. Зовсім поруч шумів Перунів Гай...
"А святі дерева постанаєте..."
"Бог Ізраїлю — вогонь... Вогонь поїдаючий..."
Чара говорив, що ромені взяли свою віру в юдеїв, як хозари. Тільки хозари прийняли вірування древніх гебреїв, а вороги Святославі — вчення якогось мудреця з Галілеї... У Святині, серед інших чужоземних писань, були і його життєписи, писані ріжними людьми, з тьмою розбіжностей. Нинішні ромені називали сього проповідника богом... А чи сином божим. Чара говорив, що ромені знову створили собі Тримурті, як у древніх Оріїв. Бог єдин і троїст. Але Орії ніколи не топтали чужих святинь.
Я побігла до Гаю... Вдруге я переступила заборону. Дуби тривожно гуділи.
Одразу ж я наштовхнулась на тіло. Потім — ще...
Перунічі, Волхви-воїні, єдині серед рахманів носили зброю.

Крім них на це мали право лише "діти Світовида". Якось у Києві були гості з далекого Руяну. Ратибор мав тоді показовий бій з міцним світловолосим хлопцем, схожим на сканда. І виграв... Руянець ще подарував йому обєріг з бурштину...

Перунічі відступали, але кляли ворога трупом. На кожного чубатого воїна — десяток найманців... Подекуди траплялися тіла перекинчиків з Гори, але їх було небагато. Князеві прихвосні, на відміну від урманів, знали, що то є — Перунові вої, і не лізли наперед.

Кривавий слід битви вів до самої знайомої мені галявини. Тут, біля ніг Перуна, Вогнедар дав останній бій. Як і Чарі, йому нікуди було йти від свого Божества.

Серед мертвих у лісі я не знайшла Ратибора. Тут його теж не було. Я зазирнула в лице кожному загиблому. Перунічі лежали півколом, захищаючи понищений нині жертвник. Кожний був пронизаний десятком стріл. Сам Вогнедар лежав біля порожнього Святого Місця. Образа не було. Не вберіг Верховний. Я присіла біля нього, бо відчула, так, відчула, що старий ще живий.

Я спробувала вжити прани. Але життєва сила старого Волхва вислизала з-під мого впливу. Вогнедар не хотів залишатись.

— Облиш... жоно... Для... чого...

— Не йдїть, Віщій!

Старий дивився повз мене. У небо.

— Перун... не прийшов... Хіба ми погано бились?

Я знала від Ратибора це вояцьке повір'я. Під час лютого бою Сварожич вогняною праною сходив на землю, втілюючи в якогось воїна. Говорили, що Вогнедару замолоду пощастило бути Перуновим втіленням. Сього разу Вогонь Небес не знищив ворога.

— Се випробування нам... жоно... Напевне...

— Віщій, що з Ратибором?

— Схопили... Його... І ще двох... Не пощастило... воїну, знову... прогавив солодку смерть...

— Віщій... Стривайте... Вогнедаре!

Та старий уже згас. Дуби грізно гуділи під вітром.

Я побігла з мертвого Гаю до міста... Летіла знайомими вулицями. Тиша... Дивна тиша. Лиш десь виють пси...

Торжище... Велесової Святині теж нема... Вугіль і попіль... Мертві кияни... Не воїни... Ремісники... Замість зброї — кілки та сокири.

Пристанце Берєгині... Теж руїна. Посеред двору — вогнище. Рештки деревляних Образів. Напівспалена Лада, до якої я колись молилася. Мертві жриці. Дівчатка... Мої учениці... Понівечені тіла... У мертвих очах застиг переляк...

Це зробив не печеніг, не хозарин, а син Святославі... Во ім'я бога Ізраїлю та його сина... Власну столицю взяв на меч!

Ось і Ковальський Кут. Зброярі билися запекло. Багато погорілих хат. На дверях уцілілих домівок — отес — ромейський хрест.

Ось хата брата Тура... Попелище... Ось батьківське подвір'я... Леле! Татко боронився завзято. Хинський мечем, дарунком Святослава. Певно, ухопив перше, що трапилось під руку.

Мати, моя вічно заклопотана мати, лежала поруч з мертвим чоловіком. Груди їй пронизав варязький меч. Вона теж не пішла на ріку за княжим наказом.

"Се не боляче... Окунувся — і все..."

— Світозаро! Гей, Світозаро!

З-за плоту боязко визирала Ясуня-сусідка.

— Ти жива, доню? А твої, бач...

— Де люди, де решта?

— Погнали до Славути! Мечами, наче ординці! Я в льоху заховалася. Кажуть, будуть жертву приносити! Чоловічу! Ромейському богу! Берєгину схопили! Бачила-м твого Ратибора. Зв'язаний, в крові, лише очі горять. Брехали варяжини, що його на березі стратять. Він тою жертвою буде! Ой леле, ой лихо, ой біда Дажбожим онукам! Та куди ж ти, Світозаронько?!

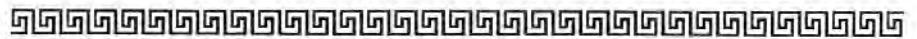
— На берєг...

— Уб'ють тебе, уб'ють! Ти ж відьма! Рахманів нищать найперше!

Ясуня подивилась мені в очі, затнулась і знову заголосила. Я побігла геть від спаленого обїєстя. Дитя нагадало про своє існування різкими поштовхами.

"Ратибор... На березі... Ратибор..."

Як я добігла до місця, обряд вже закінчився. День був літній, але вітряний. Люди в мокрих сорочках тремтіли не стільки

від холоду, скільки від ганьби і приниження.

Мене ухопив якийсь гридень. Знайомий, бачила-м його на Горі. Але він мене не пізнав...

— Ти хрещена, бабо?

Підскочив другий:

— Мокра, отже хрещена! До гурту!

Поки бігла я містом, то зо три рази падала в калюжі. Поцятило...

Ромейські жерці згортали своє причандалля: столики, кропила, книги. Князь стояв перед натовпом, оточений найманцями. Сам, без своєї Анни. Поруч — високий здоровань, білявий, товстопикий. У повному бойовому вбранні, трохи пошарпаному. Добриня-любечанин... Малуні теж не було видно.

Перед ними, на землі — Перунів Образ. Варяжини обідрали з нього прикраси, але то був той самий Перун, якого я бачила в Гаю. Бог з обличчям Святослава... Гурток людей біля поверженого Божества нагадував ординський полон. Зранені... Закривавлені... Ратибор, ще двоє Перунічів... Берегиня, мила моя вчителька... Троян Велесич... Сяйвір, один з Чариних Дажбожичів... Його не було тоді, в Святині. Певне, пізніше прибів:

— Оце — осердя поганства! — вказував на бранців високий чорноризець. Я побачила, як випростався Ратибор, яким гнівом спалахнуло рідне обличчя. Ти помреш незломленим, Святославічу, а як же я? Що станеться з твоїм дитям? Леле, ти навіть не відаєш, що іскорка твого життя б'ється в моєму тілі...

— Гріх гордині на цих обличчях, — лунав голос ромей. Гучний, майже без акценту... Де ж вас учили по-наські, попе Анастасе? І для чого? Для цього дня?

— Клятвий пройдисвіт з Корсуня, — прошипів у мене за спиною хтось із хрещених. — Погибель наша...

— І сказав бог нищити кумири ідольські, — продовжував ромей. — бо то є образа господу! Світло несемо ми темним поганам, світло вчення істини! Бог єдин!

"Бог єдин і множествен, — наче в яві почула я голос загиблого Вогнедара. — і хай не розділить ніхто того множества..."

Потім у голові пролунав плачущий голос Рогнеді:

"Вось што йон чита Владзіміру, вось!"

— Уб'ють вони їх, уб'ють! — побивалась поруч зі мною якась розтріпана жінка в подертій сорочині. Я скинула заціпеніння. Поруч зі мною тремтіла в мокрій кошулі Данка Ковалиха. Я ледве її пізнала — язиката сусідка наче постаріла на двадцять років.

— Ти хоч розумієш, княже, що ти накоїв? — раптом почувся дзвінкий голос Берегині. — Ти душу роську вбив! Ти через батька мертвого переступити хочеш! Подивись на цього Перуна — се ж душа Святославова! Скажений дурню, я ж тебе очима ось руками на світ пустила та пуповину перерізала! Ти ж і не скрикнув би, аби не я та не наше мистецтво цілительське, яке оці невігласи ромейські Чорнобожим називають! Ти ж бо півзадушеним родився! Краще б ти тоді й не закричав!

— Ся жона повинна вмерти! — сказав Володимир голосом лунким, але порожнім, наче в сновиди. — Ейнаре!

Здоровенний варяжин змахнув мечем... Хтось пригнув мене до землі. Данка Ковалиха...

— Не дивись, Світозаронько! Скинеш... Не дивись!

Леле, а я думала, що ніхто не знає... Хіба щось заховавш од подільських бабів? Але все одно пручалась, вириваючись з цупких обіймів. Я мала це бачити! Я ж мушу все знати!

— Ратиборе! — князів голос. — Я не забув, як під Корсунем ти врятував мені життя!

— Хіба тільки я? — озвався Перуніч. — Двадцяттеро інших лежать там, у Гаю...

— Я хочу, аби ти і далі служив мені! Таїй Бог — се лише деревляний ідол! Він і себе не може захистити, не говорячи вже про тебе! У ньому немає душі!

— У ньому — вояцька міць росичів, — спокійно мовив Ратибор, — Берегиня правильно говорила: се батько твій, Святославічу! На тебе чекає довічна ганьба батьковбивці!

— На мене чекає довічна слава! — вигукнув князь, — Анастас та його літописці про це вже подбають! А твого імені ніхто й не згадає, Ратиборе! Я не хочу втрачати такого воїна! Ромейський бог сильніший за Перуна! Схилися перед ним — і житимеш!

— Ромейський бог був на ворожих коровах. коли ми бились на Дунаї! — вигукнув Ратибор. — Воїн не схиляється під вороже знамено! Раб і у Вираї — раб! Ти хочеш, аби я схилився, Святославічу? Якщо й схилюсь, то не перед тобою! І не перед Чорнобогом з Царгороду!

Перуніч ступив вперед і земно вклонився своєму поверженому Божеству.

— Ейнаре! — гукнув Володимир.

— Мертві сорому не мають! — сказав Ратибор. — Я йду до вас, Святославе!

Здається я закричала, і хотіла бігти. Просто під варязькі мечі. Але мене тримали міцно, а Данка Ковалиха ще й заткнула рота, щоб не привернути уваги охоронців. Мабуть, я таки зомпіла, бо не бачила, як вбивали інших. Отямилась від пронизливого жіночого зойку:

— Що ти накоїв, сину! Що накоїв?!

Малуня, задихана, ледве трималась на своїх хворих ногах. — Що ти наробив, Володимире?!

Князь, не звертаючи на неї уваги, вказав на Перунів Образ: — Вкиньте сей непотріб в річку!

— Вбивце! — крикнула Малуня. — Не смій! Ти ворогів шукаєш?! Я теж твій ворог! Я не хочу визнавати Богом чужинця! Ти повбивав усіх, то вбий же і рідну матір!

Володимир відіпхнув її, безлісно — як непотріб. Малуня впала на землю. Урмани і гриди підважили Образ і скинули в Дніпро. Жінки поза моєю спиною заголосили:

— Та наш же Боже! Ой, лихо!

— Попереджає Базилевс, — густим басом мовив Добриня, — якщо хто не матиме на хаті отесу, а на шії хреста — буде покараний смертю! Хто даватиме притулок поганам — буде покараний смертю! Хто переховуватиме волхвів або відьом — буде покараний смертю! Майно відіме до князя, а дім буде спалено! Розходьтесь, хрещені! З богом!

Ми, себто, я, Данка та ще восьмеро бабів з Ковальського Кута, просиділи в куцах до вечора, а тоді почали ховати мертвих. Ясуня принесла чисті сорочки. Спалити тіла було неможливо. Ми вирили могилу. Обрядили загиблих, змивши попередньо кров. Поклали всіх до одної ями. Вірних... Аж до смерті... Данка все повторювала:

— Пробачте, рідні... Злякалась... Пробачте...

Весь цей час нам помагала ще якась сива баба в дорогих шатах. Лише коли вона пхнула мені до рук Ратиборів бурштиновий оберіг, перемазаний його кров'ю, я зрозуміла, що це Малуня. Ще не стара, княгиня-мати посивіла за вечір. А якого кольору нині мої коси?

Опісля поспішного похорону ми рушили в місто. Знов ховати... Потаї, після заходу сонця, без обрядів... У кожної хтось загинув. Ясуня, схлипуючи, мовила, що мої браття мертві. Усі шестеро... І їхні родини винищено. Рід Любомира-ковалія, найкращого зброяря на Ковальському Куті, урвався. Я лишилась сама.

Йти не було сили, і я трохи відстала. Малуня дибала поруч. Ми видряпались на урвище. Внизу шумів Дніпро.

— Світозаро, — озвалась Малуня, — Се не мій син... Його підмінили нав'ї...

Я мовчала.

— Володимир був дитям Лади, — мовила Малуня, наче сама до себе. — Ми ж були тоді зі Святославом зовсім діти... Юні... Кохалися... Мій син був — чудове дитя! А оце... На березі... То не Володимир! То упир в його подобі!

Я йшла далі. Малуня схопила мене за руку.

— Мертві сорому не мають! Прощавай, цілителько! Дякую за все!

Повернулась і пошкунтильгала до кручі. Я не стала її спиняти. Темна постать хитнулась і зникла...

Згадалось, як летіли ми з Ратибором у Дніпро з урвища. І зараз би так... Мертві не мають не тільки сорому. Їм нічого не болить. А там, у Вираї, батько, мати, браття... Чара... Вогнедар... Берегиня... І вони, обидва... Мій князь та його вірний чура... А посеред Вираю — Дуб-Прадуб... І золотиликий Дажбог грає на сопілці...

Дитина знову нагадала про себе. Я рішуче повернулась до Славути спиною і пішла геть.

Літа біжать по Колу...

Ми живемо в деревлянських пуцах, я та моя донька Святослава. Я вже й ім'я своє забула, люди звуть мене просто.

київською відьмою. Зціляю, лікую... За се мене годують. Рахманів в громаді нема, се все ізгої — втікачі. Тож я для цих людей і жриця, і цілителька, і оповідачка... Волхвина... Хоч розумію, що не маю права так називатись... Але що ж... Урвалося моє навчання.

Чутки сюди доходять із запізненням. Але прочули ми, що Добриня залив кров'ю Новгород, а Образи Богів покидав в Ільмень... Його соратник, Путята, таким же чином наverts до віри в "милосердного" бога ромеїв бідолашних кривичів. Сам же Володимир майже винищив подніпровських уличів та дібрався навіть до Ратиборових Карлат. Там його дружину добряче потрпали горяни — ледве хрестителі додому доповзли.

Раз придибала якась жона — обдерта, худа, аж чорна з виду. Я ледве пізнала Марену. Жриця Смерти, коли трохи оклигала, оповіла, що таки виконала страшний обряд, добувши необхідне через одну з Володимирових наложниць.

— Йому недовго залишилося, — шепотіла Чорна, — ех, аби одразу... У цьому ваша слабкість, Світлі... Не вмієте бити першими... А вони — вміють!

Князь Володимир, во хрещенні Базилій, дійсно помер від якоїсь дивної хвороби. Але ми дізналися про це лише через два роки.

Марена не довго прожила з нами. Жінка вмирала довго і тяжко. Чорна прохала мене, аби я перейняла її вміння. Обряд дав би їй можливість спокійно вмерти. Але я згадала Берегиню і відмовилась. Чорна зрозуміла. Сказала лишень:

— Дурна єси, відьмо... Загинеш без Темної Міці... Зараз нам треба вчитись убивати. Що вдіють їхні мечі проти справжньої Погибелі? Але ти не хочеш... Вони теж не хотіли... Навіть Вогнедар, що відав древнє вміння, не послухав мене.

— Тоді він не був би Вогнедаром, — озвалась я.

Марена всміхнулася сумно, і більше не заводила зі мною такої розмови. Коли вона померла, я здійснила обряд поховання. І намагалася відігнати таємну думку: а може й справді треба було б...

Ще через кілька літ у наших пуцах опинився молодий чорноризець. Не ромей — росич. Заблукав і обморозився.

Громада, в якій я жила, хотіла його вбити. Я відборонила. Хлопець виявився киянином. Коли прочував від першого переляку, то оповів, що в Києві нині князем Ярослав, син Рогнеді. Во хрещенні — Георгій. Дуже мудрий до грецьких книг і безжальний до "поганства". Я ледь пригадала хлоп'я з ножем, котре кинувшись боронити матір. Вихвали...

Цього хлопчика в чорному, що сидів нині переді мною, теж вихвали... Добре...

— Небіжчик-базилевс, — оповідав юнак, — наказав відкрити школи. Ну, ясна річ, поганство... — затнувся перелякано.

— Говори... — мовила я.

— Не хотіло дітей до тих шкіл давати. Мої батьки теж. Мати, дурна, голосила, наче по вмерлому. Темний люд вельми... Покинув я їх. Нині у печерах є монастир, там обрїтаюся.

— А додому навідуєшся?

— Та ні... Після того, як я всі поганські обереги в печі попалив, батько сказав, що я для Роду вмер. Нині не знаю, де вони... Мабуть, теж втекли до деревлян.

— Ти таки справді мрець! — вирвалося в мене.

Хлопець затремтів.

— Не трусись, християнине, — мовила я сумно, — не готовий єси до мучеництва. Молодий ти, а чужу душу маєш. Що ти є без Роду?

— Нема ні елліна, ні варвара, — прошепотів юнак, — а, отже, нема й Роду... Перед Богом всі рівні.

— Рівні та не однакові. Я попрохаю наших, аби вивели тебе з лісу. Але запам'ятай: спробуєш привести сюди княжих людей — помреш такою ж смертю, як і ваш базилевс. Тьма вип'є твою душу! Втямив?

Юнак закивав. А я дивилася на це хлоп'я з чужою душею, і мене проймав жах. Бачила, наче в Яві, як нащадки росичів, навчені чужинцями, зрікаються імен, мови, Роду.

Чернець оповів також, що в його монастирі складається новий літопис замість понищених старих. Зайшло за Святослава, юнак зневажливо скривився: "Поганин... Чужої землі шукав, свою занедбав. І справедлива Божа десниця: з черепа завойовника каган печенізький чашу собі зробив."

— Брехня! — не втрималась я, — Росичі не кидали своїх

на поталу! Оце такі ви літописці, під княжу та ромейську диктовку! Звідки вам знати, хробаки, яким він був?

— А ви хіба його знали? — спитав юнак розгублено.

— Я його кохала! — вирвалося в мене. — То був воїн милістю Богів! То був син Перунів! Ходив, наче барс, а бився — як сам Володар Блискавиць! Зневажав ворога настільки, що попереджав зачасно: "Іду на вас". Ти тримав колись в руках меча, хлопче?

— Нам не можна, — прошепотів хлопець.

— А як прийде ворог, що будеш робити?

— Молитись... напевне.

— Битись, мабуть, доведеться жінкам, — сказала я втомлено, — учись далі, киянине... Як ворогів любити... Як Рід зраджувати. У тебе добрі вчителі. Я теж колись училася. Але — іншому.

Якось, після того, як чернець подався геть, моя Святослава, що виросла вже на гарну дівку, сказала.

— Мамо, а що як повернутися до Києва?

— Для чого, доню, — здивувалась я, — на попелище?

— Ми приречені, мамо. Ти ось оповідаєш нам про кімерійців, скитів, Ора, Кия... Учиш різам і мене, і дітей з громади. Але життя ізгоїв важке, людям не до сих історій. Записати — знову знищать. Далеко не втечеш. А онука твоя, якщо дасть Лада мені діти, вже лише знахаркою буде. І тільки.

— У Києві не вижити рідновірам. Хреститись доведеться. Або все життя брехати.

— То й нехай... Але ж там є книгозбірня...

— Слухай-но, Святославо, — сказала я, — по-перше, християни не пускають жон до науки. А по-друге... Ти молода, і я не маю права тримати тебе в пуці. Але, якщо ти станеш такою, як отой чорноризець, я не переживу твоєї зради.

Я оповіла їй все своє життя. До того мало що розповідала. І про Любомира-квалю, що загинув з хинським мечем у руках. І як палала Дажбожа Святиня. І про те, що таке вірність Перунів. І як схилився Ратибор перед поверженим Образом. І як втопилася Малуня. І про Перуна з ликом князя-воїна. І про те, як хотіла все знати.

— Ось тепер я дійсно все знаю, доню. Як без звоювання можна перемагати. Перемагли нас ромеї, зламали. Живи ж як хочеш, Святославо!

— А ти, мамо? — спитала Святослава. Чорні її очі, пам'ять Ратиборова, були повні сліз.

— Дніпро глибокий, а мертві сорому не мають...

Вона залишилась... Вийшла заміж за деревлянського хлопця. З'явилися в мене і онуки.

А сеї зими збагнула я, що вже рясту мені не топтати. Стомилась. Життя протекло крізь пальці.

Лежу, читаю з Чариних дощечок. Були й воїни... Було важко. Підіймалися. Невже отсе — все? Невже земля наша плодитиме лише перекинчиків? Не віряться...

Яку молитву читав Чара в палаючій Святині? Може, цю?

"Дажбог на струзі своєму

Був у Сварзі премудрий, яка є синя,

А струг той сяє й виглядає як золото,

Вогнебогом розпалене

Його подих — це життя кожної істоти, і притулок..."

Скоро і за мною прибуде струг вогняний. Стрїчайте мене, Боги! Я-бо хотіла все знати. І дізналася багато. Та нема нічого кращого за рідні Святині...

"Пиймо суру питну за Славу ту.

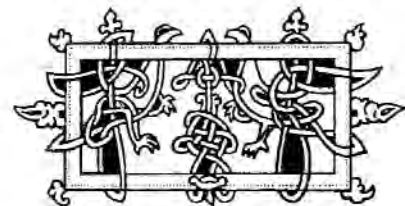
І вогнища розпалюєм біля дубів

І снопа вносимо, і речемо хвалу йому...

Ми — Онуки Дажбожі, і не сміємо нехтувати

Славу свою і заповіти!"

— Чому ж ти плачеш, Святославо? Смерти нема!

Іду на ви!

Минувшина велична та кривава
Для щастя не кувала нам підків, —
Згадаймо, браття, князя Святослава
І подвиги язичницьких полків.

Нова Доба — нові знамена мають...
Вогненна Славо, думою тривож!
Славетні мертві сорому не мають!
Живі також! Живі також!

Ми не шукаєм золотого руна.
Усе, що маєм, — з ґрунту та з роси
Ми присягнули Велесу й Перуну,
Що досягнемо величі Русі.

Заграва волі нашої сяє,
І годі вже жалітись на жалі! —
В Переяславці, місті на Дунаї,
Середина славетної землі!

Своїх сестер ми не здамо в гаремі;
Своїх братів ми визволим з галер!
Ми Правду від обману відокремим
І від химер! І від химер!

Ще сурем засурмить дзвінкоголосся;
Ще війську не забракне голови! -
Ми Святославів поклик чуєм досі:
Іду на Ви! Іду на Ви!

Замружить очі хай ляклива челядь,
Коли на схилах вічного Дніпра
Хазарського притиснем казначая.
"Віддай все, що за сотні літ накрив!"

Ще сурем засурмить дзвінкоголосся;
Ще війську не забракне голови! -
Ми Святославів поклик чуєм досі:
Іду на Ви! Іду на Ви!

Руслан Морозовський

Відлуння Віків

*Моєму другові Вогнедарові
з нагоди тридцятиліття*

Не торкнувши струни, не продовжити пісню Бояна,
Не здобути звитяг в бойовищах за Тмуторокань,
Не загоїти ран, не пробитись крізь терни обману
Не торкнувши струни, не здолати гірких нарікань.

Не торкнувши струни, не навчитися величі духу,
А здолавши біду — не вловити могутності мить.
Не торкнувши струни, не відчуті всесильності руху,
Не торкнувши струни, пам'ять Роду в душі не збудить.

Черета Новоліть затуляє сказання й легенди,
А біблійна брехня збаламучує розуму суть,
Бо на тисячу літ, Коляду ув'язнивши в "календи",
Біля нових голгоф українців хозари пасуть

А навколо розп'ять у кадильному димі полівства
Алілуйний дурман проповідують хитрі драчі,
І затьмарює зір звичайнісіньке шулерське дійство,
І юдей-олігарх викрадає у Фортуни ключі.

Як в наперстковій грі, простака обдеруть до сорочки!
Тут ні зла, ні добра, а лише примітивний обман. —
Замовкають пісні про весняні сади та ставочки.
Починаєм з нуля, як заведено здавна в слов'ян.

Тож продовжим себе у Сварожому Колі могутнім,
Де орійська луна Слава месників-захисників,
Де, як струни, слова між минулим напнуті й майбутнім,
Не торкнувши струни — не збагнути відлуння віків!

Хай орійська луна, подолавши облуду ворожу,
Відвойовує світ у примар, заморочень та снів!
Хай прокинеться честь розп'ятого племені Божа
І Перунова міць Української Слави синів!

Полян Юрик

Поклик Святослава

*Щираму другові моєму
Богданові Сухарю*

Сива-сива імла, як ота ковила,
Що послухати гомін могили лягла,
Що шепоче тихенько із Предком моїм, —
Називає його превеликим, святим.
З Святославом його стріла смертна пора
Вічний шолом скотивсь до Славути-Дніпра,
І, мов колос, лягла русокося глава.
Сумно-сумно мовчить над курганом трава.
Не один русич тут свої кості поклав...
— Мертві сором не ймуть! —
говорив Святослав, —
Задзвеніли його у століттях слова.
З попелища встає Україна нова;
На аркані вона, на руках сотні пут, —
Жде, що діти її, безталанну, спасуть,
Що буятиме в них Святославова кров —
Затремтять вороги і тікатимуть знов;
Встане слава з могил,
Згине вража імла —
І тоді зашумить, заспіва ковила...

Мамин хліб

Підкрадався нишком літній вечір, —
Підбирав до темряви ключі...
Наша мама діставала з печі
Житні паляниці й калачі.
Веселіла батьківська світлиця,
Починала пам'яттю хмелить:
У рум'яних, свіжих паляницях
Билися серця тисячоліть.
Мамин хліб — як вічний дух евшану
І в черстовому серці не згоря...
Десь рілля бринить під лемешами,
Мов струна сліпого кобзаря.

*Коли б кайданів брязкіт міг ударить
Перуном в тії заспані серця.*

*Спокійні чола соромом захмарить
І нагадуть усім, що зброя жде борця!*

Леся Українка

ХРЕСТИЛИ НАРОД У ВЛАСНІЙ КРОВІ ЙОГО...

На прохання наших читачів повторюємо нашу публікацію ("Сварог" №2, 1995.)

Іван ОГІЄНКО

...Охрестити киян — це не значить охрестити українську землю: держава Володимира була дуже велика, а тому й роботи для охрещення всього українського народу було надзвичайно багато — це була робота не для одного покоління людей.

Літопис, звичайно, досить просто уявляє собі всю цю роботу. По охрещенні киян, коротко каже літописець, «почав Володимир ставити по містах церкви та священників та зганяти (приводити) людей на охрещення по всіх містах та селах». Звичайно, було це зовсім не так просто: нелегко було охрестити киян, де багато було інтелігенції, що здавна тяжіла до християнства; але охрестити всю іншу Україну, особливо сільську, — то був уже труд непосильний для однієї людини, хоча б і такої рішучої, яким був князь Володимир. Отож, треба думати, що хрещення позакиївської України розтяглося не на один десяток літ; нову віру таки густо полито кров'ю українського народу, що боронив батьківську віру.

...У нас звичайно прийнято думати, ніби християнство легенько заводилося собі серед українського народу. Справа була ніби так, що князь Володимир наказав охреститись, а вдячний народ зараз же відцурався віри батьків своїх, зрадив цій вірі і прийняв християнство.

Насправді ж справа відбувалася зовсім не так. Мирного прийняття християнства не було, народ завзято боронив свою віру, скрізь були бунти, й часто доводилося хрестити народ у власній крові його, доводилося хрестити його вогнем і мечем. Володимир Великий проголосив християнство державною вірою, а віру попередню, «язицтво», заборонив. Але ж ми всі добре знаємо, що від оголошення закону до його проведення в життя — дорога немала.

...Загал народу навіть у Києві не хотів хреститися й голосно плакав, коли тягли Перуна. Але в Києві Володимир мав насмне вірне військо, а тому крикунів проти нової віри легко могли відправляти в Дніпро за Перуном; багато повтікало в глухі місця, багато поховалося, а ще більше — сиділо мовчки, не виконуючи нової віри (бо й не вміло), тільки викунавшись у Дніпрі...

Поза Києвом справа була вже зовсім не легкою — коли приходило військо для охрещення, народ утікав і ховався в лісах, яких тоді було досить; а кого урядники встигли-таки схопити й охрестити, той все одно тримався старої віри в загальному морі її, коли відходило військо... А з насильного охрещення не робив собі клопоту.

Стара українська віра своїми представниками перед Богом мала так званіх волхвів. Волхвів було в нас дуже багато; хоч і не були вони власне класом жерців, бо й кожен старший у родині виконував у нас обов'язки жерця, але все-таки, як слуги свого Бога, мали волхви великий вплив на народ. Ось ці наші волхви й завзялися боронити стару віру перед загрозою нового християнства. Волхви були з простого народу, жили разом із ним, а тому їхня агітація проти християнства була сильна та реальна. Це через них наш народ так уперто та довго боронив свою стару віру, а почасти доніс її й донині...

Звичайно, державна влада вела гостру боротьбу власне з цими волхвами, ловила їх і катувала немилосердно. Старі джерела наші, головним чином літописи, не люблять розповідати про боротьбу народу проти християнства — вони звичайно малюють, що народ із радістю приймав нову віру, охоче зраджуючи старій. Але час від часу прориваються й у них вістки про цю запеклу боротьбу.

(Огієнко І. Українська церква. — К., 1993. — С. 55-63)

Коли свободою слова і не пахне...

“Україна Молода” — УМ за розум нашої епохи

“Україна Молода” — скорочено УМ, як самовдоволено називає себе газета. Наш часопис уже повідомляв читачам про антиукраїнські випадки молодіжної газети, яка, прикриваючись українською назвою, насправді має україножерський характер. То україножери сміялися з українців за “винайдення колеса”, то давали свої сторінки для виливання жовчі Сверстюку, то обливали “багном” українців-рідновірів, поставивши їх в один ряд з палою римським і з російськими сектантами. Жодного разу газета не надрукувала спростування тих, проти кого спрямовувала свою лють і своє невігласство. Вірогідно, така концепція цілком влаштовує наші владні структури, котрі фінансують подібні видання. Останнє моє спростування публікації 22 липня 2000 р. було передане для підготовки до друку Л.С.Янюк. Редакція не вважала за потрібне давати відповіді на поставлені мною запитання. І хоча я попереджала головного редактора про порядок публікації спростувань, однак Любов Янюк вирішила загладити гострі кути. Вона подала мою розповідь про Велесову Книгу (хоча й не посилаючись на “Сварог” № 9) та додала до неї частину поданого мною спростування. Я, переконавшись, що інакше публікація не може бути надрукована, дала згоду і на таке — хоч би й так проінформувати українців про Велесову Книгу та про існування в Україні Рідної Віри (див. УМ, 2 листопада 2000). Однак, я залишила за собою право публікувати повний текст спростування у всіх доступних мені засобах масової інформації.

Та на цьому моя “співпраця” з “УМ” не закінчилась. Згодом молода журналістка Майя Орел досить настирливо домоглася зустрічі зі мною для інтерв’ю про укра-

їнський національний характер. Порозмовлявши зі мною майже півтори години про Рідну Віру, яка має стати основою нової ментальності українців, журналістка не знайшла нічого кращого, як скомпонувати своє інтерв’ю з моєї книжки “Українське народознавство” (1995, пор. відповідний розділ і публікацію “УМ” за 20 грудня 2000). Та й це не було б так страшно, якби вона не додала до моїх текстів своїх мовних зворотів та висновків, що свідчать про її власний християнський менталітет... Не кажу вже про такі слова як “вірно” в значенні “правильно” (я вчу своїх студентів, що “вірно можна любити”, а “говорити треба правильно”), однак не можу стерпіти ні слова “Малоросія”, винесеного в заголовок, ні такого ганебного висновка, який М. Орел приписала мені, що буцім-то українці мусять “спокутувати свої гріхи”. Хай свої гріхи спокутують ті, хто їх має! Українець-рідновір не чинить гріха ні проти своєї Віри, ні проти свого Роду, ні проти своєї Нації. Саме цим і відрізняється наша мораль від християнської моралі, за якою можна покаятись у своїх гріхах, щоб отримати прощення, і з “чистою совістю” грішити далі. Ум за розум!

Я чула, що між журналістами поширений такий вислів, мовляв, “у журналістів одна група крові”. Нашою мовою це треба розуміти як “спільна схильність до пересмикування і перекручування фактів”? Хай мені заперечить чесний ЗМІ, якщо такий існує.

А поки такого не знайшлося, я вважаю за потрібне оприлюднити лист до редактора “УМ” та повний текст мого спростування статті А.Багнюка “Жертвопринесення на Хортиці?” у нашому часописі “Сварог”.

Галина Лозко 30.11.2000

Шановний редакторе “України Молодої”!

Прошу надрукувати моє спростування опублікованої Вами 22 липня 2000 р. статті А. Багнюка, оскільки в статті допущені суттєві помилки, неправдива інформація та образи щодо язичницької релігійної конфесії, які порочать честь і гідність її сповідників. Тим більше, що подібні публікації Ваша газета подає вже не вперше (4 листопада 1998 р. та 11 лютого і 12 березня 1999 р.), а моїх спростувань Ви не надрукували жодного разу. Тому в разі відмови в публікації, я залишаю за собою право опублікувати це спростування у всіх доступних мені виданнях як в Україні, так і за кордоном, та внести його до Інтернету.

Нагадую, що спростування друкуються без змін і в обсязі не меншому, ніж обсяг Вашої публікації (враховуючи анонс): ст. 37 Закону України “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”.

Галина Лозко. 10.08.2000

Ось що насправді було на о. Хортиця: Свято Перуна, поминання великого князя Святослава свяченим Хлібом і Медом.

“Жертви іншої, як хліби, немає...”

Пригадалася карикатура, що якихось літ десять тому публікувалася в журналі “Перець”. На вітрині рибного магазину виставлені оселедці: один сорт з головами — ціна 3 рублі, інший сорт почищений без голів — ціна 5 рублів. І репліка покупця: “І тут, як у людей — безголові коштують дорожче”.

Саме такі порівняння напрошуються у зв'язку з деякими публікаціями “УМ”. Ось газета за 22 липня 2000 року. На першій сторінці анонс: фото розміром з півсторінки: дитина, що по-християнськи побожно склала рученята, перекрита заголовком “Жертвоприношення на Хортиці?” і виноскою “Читайте на 4-й стор.”, де повідомляється: “язичницькі сектанти... погрожують принести людські жертви своїм ідеалам, якщо керівництво Хортицького заповідника заважатиме їхнім ритуальним зборам”.

На 4-й сторінці в рубриці “Буває” надруковано під тим же заголовком цілу смугу некомпетентних нісеніниць, яка непідготовленому читачу може видатись суцільним страхіттям. В одну купу звалені папа Римський, новгородські язичницькі сектанти, Рунвіра, Українські язичники і Служба безпеки... Що ж це за вінегрет? Про що, власне, стаття?

Розберімося докладніше. Виявляється, папа Римський Іоанн Павло II мріє відслужити месу на нашій славетній козацькій Хортиці. Тут одразу напрошуються два питання, які я залишаю для роздумів читачам: 1) Що притягує римського ієрарха до українських священних теренів — хіба тут колись існував хоч би один католицький осередок? 2) Чому, скажімо, Українські язичники ніколи не виявляли бажання відслужити месу чи принести жертву в Римі або в Петербурзі?

Поки читач міркує над цими питаннями, ми з подивом читаємо, що Рунвіра (яка тут пояснюється як “Рідна українська народна віра”, що є неточно) закликає “молитися тим богам, перед якими поклонялися язичники Київської Русі, — Ярилу, Перуну, Стрибогу, Купайлу, Радуніці (?), Рожениці та ін.” Видно, автор, що назвався А. Багнюком, не міг дістати книгу основоположника цієї Рунвіри, де чорним по білому написано: “Віра в Дажбога не має нічого спільного ні з паганством, ні з неопаганством, ні з ідолопоклонством” (Л. Силенко. Мага віра, стор. 1348). Та й не дивно, книжка важить не менше трьох кілограмів і коштує, напевно, дорожче від згаданих оселедців. Однак, автор Багнюк не завдав собі трудно ознайомитись з нею хоча б у бібліотеці, бодай “по діагоналі”, бо інакше не став би ображати силенкіян, вважаючи їх многобожниками, бо Рунвіра має лише дві обожнювані постаті: Дажбога і його “пророка” Силенка, що, зрештою, наш шановний автор міг би почерпнути навіть з агітаційних обіжників Рунвіри: “Не потрібні мені боги більші чи менші, які жили в уяві моїх далеких любих предків” (Л. Силенко. Я вірую).

Однак, Багнюк переплонував навіть самого “пророка”: якщо той повикидав Предківських Богів з релігії, то наш автор навпаки, ще й додав створену ним особисто богиню Радуніцю. У релігії наших Предків відоме лише поминальне свято з такою назвою, але про богиню Радуніцю я як релігієзнавець довідалась уперше. Що ж, — буває!

Не можу також погодитись із тим, що “язичники сліпо шанували і демонів та духів вод, лісів”. По-перше, тому, що сліпо ніхто нікого не шанує, хіба що, крім Ісуса, якого християни дійсно шанують сліпо, не знаючи і ніколи не замислюючись, хто він такий! Подруге, демони — це якраз витвір християнської фантазії, а ніяк не українського язичництва, та й саме це слово грецького походження. Що ж до обожнення природи,

тобто вод, лісів, полів, джерел, гір і т. д., то це явище не чуже кожній свідомій людині, якій дорога рідна земля, і в тому нема нічого сліпого. Навпаки — це ознака високої екологічної культури людини.

Можна було б обминути й багнюковий опус про мене, як про “головну Рунвірівку”, щоб нарешті приступити до головної теми його статті. Однак для мене, кандидата філософських наук, професора Національного університету культури і мистецтв, редактора релігієзнавчого часопису “Сварог”, такий “титул” є образою, бо я ніколи не була ні головною, ні рядовою рунвірівкою, і до Рунвіри ставлюся більше, ніж критично. Подібні “вибрики” в пресі не прощаються навіть невігласам. Що ж до редакції такої шановної газети, то за всіма правилами журналістської етики (якщо їм відомо про таку) слід публічно вибачитися.

Отже, головна тема статті Багнюка: самочинне встановлення російськими язичниками дерев'яних статуй “Сварога, Рода і Родіни” на о. Хортиця. Звичайно, “Родіна” тут не українська, а скоріше — “Советская Родіна”. Поставили ці статуї послідовники Владислава (Володимира) Голякова, який іменує себе ні більше, ні менше, як “Главой всех Славян, старшиной Невского края, оберегом Невского края”. І якби “УМ” звернувся за інформацією про це не до шановного Багнюка, а до компетентних релігієзнавців, то не було б цієї скандальної публікації, яка ніяк не личить сумлінним християнам, якими вважають себе редактори газети.

А потреба познайомити українську громадськість з діяльністю ще однієї п'ятої колони в Україні, звичайно, є. І тут я цілком поділяю стурбованість генерального директора заповідника “Хортиця” п. Кропивки Г. А. Справді, секта Голякова носить агресивний шовіністичний характер імперського спрямування. Для документальності подаю без перекладу основні постулати Голякова: “Если считаешь себя прежде всего славянином, а не украинцем, поляком, русским и т. д., находясь и на Украине, и в Белоруссии, всегда понимаешь, что общность наша с украинцами и белорусами — это общность славянская. Потому, что мы прежде всего славяне, а потом уже живущие у края или бывшие русы. Поэтому славянство или славянизм или словен, это прежде, чем обозначение: белый рос, велико рос, мало рос”.

Звертаю увагу читачів на вже досить відому нам імперську етимологію етнонімів “білорус” та “українець”. Далі також звернімо увагу на символи невських язичників: серп і молот. Це також відоме, але самих голяківців воно аж ніяк не бентежить. Навпаки, вони стверджують, що це символи чоловічої (молот) і жіночої (серп) сутності природи. Не знаю, як ці символи розуміли московитські

предки, але наші українські Предки, які достатньо на-терпілися за ленінізму й сталінізму, добре пам'ятали і нам розказали приказку "Серп і молот — смерть і гол-од".

У своїх проповідях перед народом, якого серед всіх "славян Невського края" аж 28 чоловік, Голяков впевне-но проголошує: "Мы — лучшие люди во Вселенной!". Так недалеко й до біблійних "богообраних". Кореспондент С.Сімаков так описав зовнішність Голякова: "Такая бо-гатырская внешность сочетается в нем с драконичес-кой силой и яростью" (Центр эзотерических знаний "Триглав"). Чи не ця прикметна риса "оберега Невського края" так сильно подіяла на присутнього на обряді "сла-вяніна", що той знепритомнів: "глава всех славян Голя-ков призвал Богов в помощь для проведения столь се-рьезного решения. Тучи, которые перед этим сгустились в небе, разошлись кругом над святилищем Перуна. Энергия, которая лилась сверху, была столь сильной, что почувствовали ее все, а один из присутствующих мо-лодых людей, стоявший в фокусе излучения Всебога и у ворот времени, неожиданно упал. У него подкосились ноги, и он просто потерял сознание. Потом я спраши-вал у него: "Что ты ощутил?" Он сказал, что ему вдруг стало тепло, и он потерял сознание. Это было знаком. Мы это восприняли как знак того, что энергия Рода здесь, что Всебог здесь, что Родина здесь..." (Сімаков, там же).

З біографії Голякова відомо, що "старійшині" 32 ро-ки, він є потомственным "радарем" і "хранителем север-ной изначальной славянской традиции". Потомствен-ність виглядає дещо "легендарною", якщо врахувати, що "Имя Владислав — владеющий славой — ему дали в языческой традиции, по паспорту его зовут Владимиром". Така "легенда" власного виробництва виглядає сумнівною. Якби язичницька традиція була потомствен-ною, то ніхто б не називав сина двічі, одразу б нарекли так, як вважали за потрібне. Тим більше, що ім'я Воло-димир так само язичницьке, як і Владислав. А після компрометації цього імені Володимиром Хрестителем язичники ніколи не назвали б цим ім'ям свого сина, та ще "потомственного радара".

Голяков, як стверджують очевидці, лікує, знає руни. Слід зазначити, що на статуях, встановлених його послі-довниками на о. Хортиці, наявні знаки, подібні до руніч-ного письма, однак вони не ідентифікуються із жодною з відомих науці рунічних азбук, швидше — складають враження довільної імітації рунічних знаків. До речі, жо-ден із послідовників Голякова не зміг прочитати ці на-писи: мовляв, Голяков знає.

Секта Голякова не входить у "Союз Славянских Об-щин", який нині діє на території Російської Федерації як

офіційно зареєстрована язичницька організація (очо-лювана старійшиною Вадимом Казаковим) і не має з ними ніякого зв'язку.

З огляду на все викладене, вважаю, що група послі-довників Голякова в Україні повинна пройти релігієз-навчу експертизу в установленому Законом України по-рядку, що здійснюється як Державним Комітетом у спра-вах релігій, так і експертами місцевого обласного рівня. У будь-якому випадку, реєстрація релігійних громад здій-снюється при умові подання статуту та релігійного вчен-ня, викладеного у письмовій формі. Наскільки мені ві-домо, таких документів запорізька община "славянських" язичників не має. А отже, перевірити, чи не носить ця секта тоталітарного характеру, нині нема можливості. Територія ж заповідника виключає всякі самовільні по-будови. Дозвіл на будівництво храмів надається держад-міністрацією у встановленому Законом порядку (обсте-ження місцевості, експертний висновок археологів та геодезистів, подання висновків управління в справах релі-гій, де зареєстрована община, представлення проек-ту майбутнього храму, кошторис та інші, передбачені в таких випадках документи). Нічого з переліченого об-щина голяківців не представила, а отже, її дії є незакон-ними. [Додам, що зареєстровані Українські Язичники ще три роки тому подали такі документи до Держадміністрації, але дозволу побудувати свій храм і досі не отримали!]

А тепер повернімося до згаданого мною анонсу, оскі-льки саме він найбільше ганьбить язичницьку конфе-сію (за Конституцією України, "порочить честь, гідність та репутацію"). У зв'язку з цим прошу редакцію:

1) Вказати **конкретні прізвища** осіб, які "погрожу-ють принести людські жертви своїм ідеалам" (хоча й не зрозуміло, чому саме "ідеалам"), як записано в анонсі.

2) Відповісти, яке відношення до теми статті Багнюка має **фотографія**, вміщена на першій сторінці газети (якщо хлопчик є "сектантом", то принаймні, не язичником, — язичники моляться, піднявши долони до Сонця; то, може, це християнин, якого "погрожують принести в жер-тву")? Але ж у нас "жертви іншої, як хліби, немає" (так записано в Святому Письмі — Велесовій Книзі).

3) Чи не християнська Біблія примушує редакцію по-ширювати фашистські стереотипи мислення про "кро-вожерливість язичників"? Чи, може, **вони її не читали** так само, як і їхній кореспондент А. Багнюк?

Висновки: 1. Етнічні язичницькі релігії нині відроджують-ся у всьому світі, створений Світовий Конгрес Етнічних Релі-гій. Україна не є винятком у світовому процесі.

2. Образа релігійних почуттів, а також честі та гідності осіб (як і в цілому конфесії) карається Законом України.

Редактори "УМ" мусять це з'ясувати, бо "безголів'я" дійсно буде коштувати дорожче!

Галина Лозко 10.08.2000

Самодіяльне капище москалів-голяківців на о.Хортиця

Молитва біля Предківської статуї Перуна (о.Хортиця)

КАЗКОВИЙ ГОРБОКОНИК ЧИ ТРОЯНСЬКИЙ КІНЬ?

Українська язичницька література вже існує, однак їй ще важко пробивати шлях до широких мас українського читача. Поки українські видавництва потерпають від великих податків та високих цін на папір, російські комерційні видання вщерть заповнили книжковий ринок в Україні.

Зрозуміло, ми маємо лише вітати кожен нову язичницьку публікацію, яка хоч щось додає для популяризації предковічної сонцелоклонницької віри, де б та праця не з'явилася — в Україні, Польщі чи, скажімо, в сусідній Федерації. Хоча, що стосується Росії, то в багатьох випадках тамтешні публікації не заслуговують компліментів. Бо з них продовжують випирати імперські ідеї. За таких обставин нам в Україні аж ніяк не личить мовчати.

Показовими є нещодавно видрукувані в Росії книги А. Асова "Мифы и легенды древних славян" (Москва, 1998.) та В. Дьоміна "От ариев к русичам" (Москва — Омск, 1998).

На перший погляд ці книжки мали б викликати певний інтерес, бо обидва автори виступають прихильниками язичницької віри, яку вони називають "святоотеческая вера", а В. Дьомін, зокрема, бачить причину всіх бід росіян та й інших слов'ян в "утрате своих истоков, своей святоотеческой веры". Однак, застерігаємо довірливого українського читача: обережно — "старший брат"!

Приміром, Асов (справжнє прізвище Александр Барашков) знаходить у росіян якусь буцімто прадавню релігію "русскій ведізм", з якої, як він вважає, постало язичництво. З того вимальовується якийсь дивний предок російського язичництва: не багатобожний, як у всіх нормальних народів, а однобожний, без локлоніння природі, та ще й протилежний язичництву: "мы... русский ведизм, древнюю монотеистическую веру, противопоставляем язычеству (политеизму, пантеизму, атеизму)", — пише згаданий автор.

Нам давно відомо, що всі інтернаціональні ідеї (в тому числі й "монотеїзм", і удавана "дружба народів") увійшли в плоть і кров москалів та юдеїв, стали їхнім менталітетом. Тож, коли Асов заявляє, що "русскій ведізм" є інтернаціональним за змістом — це перше, що змушує українського читача насторожитись. Асов виступає проти думки, що язичництво як сукупність всіх етнічних предковічних релігій сприймається як віра народна, бо тоді виявляється, що "християнство — вера не народная, а это не так". Асов намагається очорнити етнічні релігії на догоду інтернаціоналізму.

Усе це, за суттю, — прагнення автора під виглядом язичництва подати народові все ті ж заявлені "цінності" християнства з його юдейським монотеїзмом. Асов виступає як проповідник "русского ведизма", хоча під його личиною він відкрито проповідує інтернаціоналізм. Для цього він створює лики "ведієських богів" з виразними семітськими рисами і подає їх як ілюстрації до своєї книжки! Чи не цю ж "ідею" проповідував в Україні і Ю. Канигін, який, прикриваючись "ведієськими" шатами, ширив біблійну байку про буцімто визначальну роль "богообраних" в арійській етногенезі?

Прихильність Асова до всього штучного, вигаданого проявляється і в тому, що він населяє свій "русскій ведізм" якими-сь чудними божками: Азова, Алтинка, Моск, Аса, Асах, Асапет (чи не від них Асов виводить свій "божественний псевдонім"?). Моск, напевно, мислиться як божок-патрон москалів. Богам Сварогу, Перуну, Дажбогу та іншим він відводить місце народження та існування подалі від слов'янського світу — десь на східних околицях сучасної території Федерації, — на Уралі, Алтаї і, навіть, на Ельбрусі.

Асов навмисно приписує до божественного сану цілий гурт історичних чи напівлегендарних осіб: індійця Буду, перса Заратуштру, жиди Христоса і, навіть, китайця Конфуція, причому, виводить їхній родовід зі слов'янського коріння. Дещо подібне можна зустріти і в українській фантастичній літературі (напр., М.Ткач та О. Бердник стверджують, що Христос — українець-гуцул, а Л.Силенко зараховує до українців Буду та Заратуштру). Отож подібних "мудреців" і нам не бракує.

Якщо є "русскій ведізм", то Веди створили "русские", — пише Асов. Подібна методологія притаманна й Дьоміну, котрий (слідом за А.Чертковим) оголошує етрусів предками сучасних "русских". Тому, "логічно", і сучасних росіян він визнає законними власниками троянського золота, вивезеного з Німеччини в Росію наприкінці Другої світової війни.

Хотілося б запитати Асова: як міг "русскій ведізм" існувати раніше за язичництво і що дає підстави стверджувати, що він був "русским"? Адже неолітичні археологічні пам'ятки, як переконують вчені, свідчать про появу сонцелоклонництва (язичництва) ще задовго до Вед.

У XIX столітті "русская" еліта чіплялася за слов'янофільство, тепер — за арійство. "Россия — это не только государство, — пише Дьомін. — но это еще и территория. Раньше эта территория называлась Скифия или Гиперборея". Дьомін намагається довести, що арії — то прями предки росіян, а прабадьківщина аріїв була на південному Уралі, звідки вони розійшлися і цивілізували землі від Тихого океану до Рейну, від Льодовитого океану до Балкан і Апенін...

Міфи й легенди Асова та Дьоміна — це просто зібрані до купи фрагменти, насмикані із міфів і легенд інших народів, котрі переказані цими авторами, як їм заманеться. Чим же їхні методи відрізняються від методів створення Біблії юдейськими рабинами? Обидва автори зарахували себе до так званої "русской национальной исторической школы", яку започаткували (не більше, ні менше) ще автори Велесової Книги, котрі були "новгородські волхвами", як безсовісно заявляє той же Дьомін. Та школа, — читаємо у цих авторів, — була завжди в опозиції до офіційної російської науки в питаннях походження слов'ян і росіян. Однак обидва вони пропагують ту ж концепцію, що й офіційна російська наука: спершу були індоарійська спільнота, потім з неї виокремилися праслов'яни, а з останніх — руси, з яких постали росіяни, українці і білоруси. Ні Асова, ні Дьоміна не цікавить, як антропологи та археологи давно заперечили цію політичну вигадку. Навпаки, як вказували і росіянин В.Ключевський, і українець М.Грушевський, та й цілий ряд сучасних українських і європейських істориків і мовознавців, росіяни є наймолодшою гілкою, яка відокремилась від українців-русів, змішуючись з угро-фінами й татарами протягом трьохсот років (з XIII до XV ст.). Та для Дьоміна й Асова це не має ніякого значення, бо до історії Київської Русі вони досі підходять із міркою сталінської "колиски трьох братніх слов'янських народів". Україна для них, як і для сучасної російської офіційної науки, — то "юг Росії", а все, що відбувалося на землях України з найдавніших часів, — то "русская" історія. То чим же ці автори відрізняються від офіційної московської школи?

Асов і Дьомін обґрунтовують право росіян на імперію. У плани Дьоміна входить: "обосновать преэминентность истории ариев-русичей, скифов-русичей, славян-русичей и русских, их естественное право на территории от Карпат до Тихого океана, от Ледовитого океана до Чорного моря" (не мало, не багато). І ще більше того, — на весь так званий "арійський ареал". Такі права "русских". Права українців чи інших народів для них не існують, бо для Дьоміна "отделение Казахстана, Украины и Беларуси от Российской Федерации означает раздробление России-Арии-Руси... Отсюда объединению Российской Федерации, Украины, Беларуси и Северного Казахстана в одно государство — нет альтернативы".

Тож будьте уважні, українці: поруч виключилися нові "істинніє арії"! Пам'ятайте, якого б вар'ята не прав російський шовініст, яку б машкару на себе не натягував — чи то царського поспіаки, чи комуніста, чи демократа, чи скроменького шукача історичної правди, чи "праваславнава християніна", а чи новітнього "рускава ведіста", він завжди залишається однаковим — задрісним і ласим до чужих земель. Тож, беручи до рук "русскую" книжку, завжди пильуйте, щоб під виглядом казкового рятівника-Горбоконики, вам не підсунули Троянського Коня!

Станіслав Губерначук

Водокрес — свято Богині Дани

...і виходили люди з церкви, і несли додому сухі квіти, дзбанки, наповнені посвяченою водою...

...і прямували люди до Дніпра, і набирали з річки воду, і ставали в коло, щоб на них впала ота бажана крапля святої води...

...і раділи люди від побаченого й відчутого, ставало їм легко і зимно від морозу...

...і не знали вони, що та вода, яку набрали вони з Дніпра, була посвячена ще в ніч з 1 на 2 січня кимось не з людей...

...і хвилювався Дніпро, бо не йняв віри тому, що люди не вірили в нього, а поклонялися чужому богові...

...і полилися рікою освячені сльози Дніпрові, і набирали їх люди, і вірили не йому...

Здавна відзначає Україна свято Дани (Водокрес), який астрономічно припадає на друге січня, а в народі має назву Водохреща або ж Видорощ. У християнстві воно відоме під назвою "Хрещення Господнє" і святкується за новим стилем 19 січня. Важається ще й досі, що людина, яка купатиметься цього дня в річці, буде здоровою, мудрою, сильною. Бо саме в ніч перед святом вода в ріках починає хвилюватися, ніби наповнюватися цілющою енергією з космосу. Відбувається освячення джерела життя правдивими Богами, які заліднують ріки неблагенною енергією.

Але пройшов той час, коли люди вірили в Природу та її могутні сили. Вони змінили свою віру на чужу і забули про це. Ось і мають тепер церкви за головні духовні джерела, а полів — за наставників. І радіє народ, бо у щось вірить.

Ось і на свято Водокреса 19 січня вийшов до духовних джерел з бідончиками, дзбанками, пахучими сушеними квітами, які можна було придбати в цей день перед усіма церквами міста. Заходив з ними до храму, хрестився, поклонявся образам, куп-

ляв свічку, запалював її. Ставав у коло, і тоді від кропила попа на нього падала вода, подібна до сліз. По тому він виходив з церкви, знову хрестився, щоб не образити ікони, і вже на вулиці, під доволі в'дливий мороз, йому ставало легше на душі. З тим він ішов додому святкувати далі.

Були й такі, яких тягнуло до Дніпра і які з певних причин не змогли потрапити на відправу до церкви, і, прийшовши до річкового порту, чекали там на освячення своєї води. Багато хто вже й змерз від того чекання. А люди все йшли, йшли... їх набралось близько двохсот. Уже був заповнений увесь пірс, балкон на другому поверсі порту. Зрідка між людьми маячили міліціонери. Мороз в'їдався все сильніше й сильніше. І ось вона, та довгоочікувана хвилина! На дорозі завиднілися попи в ризах. Червоні та сині хоругви. Вони обійшли порт і зайшли з пісною на пірс. А там уже на них чекали люди. Кожен з них отримав те, що хотів: воду та віру. По тому зі своєю маленькою радістю пішли вони по домівках ділитися нею з іншими. Окропити й напоїти родичів та друзів освяченою водою.

Сіре небо, що так зимно відбивалося у Дніпрі. Залишки брудного снігу, що лишили на пірсі хмари, і теплі мушлі на березі. Це говорило про те, що люди розійшлися. Всі лишилися задоволені. І лише один Дніпро гув від того, що не вірили йому люди і його освячену воду окропили не тою вірою і не тим звичаєм. А, може, тому, що вже 1000 років десь на його дні лежить такий рідний і такий далекий Перун. Це за ним берегом прадавнього Славути-Дніпра у 988 році, коли Русь хрестили «вогнем і мечем», бігли наші Предки, з жалем вигукуючи: «Видибай, видибай, Боже!!!»

Катерина АВРАМЕНКО, студентка 2-го курсу Інституту журналістики КДУ ім. Т. Шевченка

ЗОЛОТА ЗЕМЛЯ

Кажуть люди, що колись двоє європейських вчених приїхали в Ефіопію. Вони їздили по всій країні, заглядали в кожний її куточок. Вони наносили на карту гори, дороги і ріки.

Чутка про це дійшла до імператора. Дізнавшись, що європейці складають карту, імператор послав чоловіка, щоб той супроводжував їх. Коли через кілька років європейці закінчили свою роботу, їхній провідник повернувся в Аддіс-Абебу і розповів імператорові:

— Все, що бачили ці люди, вони записували. Вони спостерігали, як Ніл несе свої води із озера Тана, і слідували, як річка збігає з гір. Вони дізнавались, чи є в горах золото і срібло, наносили на карту всі дороги і стежки.

Імператор послав за ними, бажаючи побачити європейців, перш, ніж вони залишать країну.

Коли вчені прийшли, імператор привітався, пригостив їх і підніс їм цінні подарунки. В дорозі на узбережжя їх з почестями супроводжували слуги імператора. Коли вчені зібралися сісти вже на корабель, слуги імператора попросили їх зупинитися і зняти взуття. Слуги очистили з їхніх підшов землю, потім від-

дали взуття європейцям. Ті розгубилися, не знаючи, що й подумати про такий дивний звичай.

— Навіщо ви це робите? — здивувались вони.

Тоді посланці імператора сказали:

— Наш імператор бажає вам щасливої дороги і просить передати: ви приїхали сюди із далекої і могутньої держави — ви на власні очі побачили, що Ефіопія — найпрекрасніша країна в світі. Її земля дорога нам. На ній ми сіємо і в ній хоронимо своїх близьких. Ми лягаємо на неї, щоб відпочити, і пасемо на ній наші череди. Стежини, котрі ви бачили в горах і долинах, в полях і лісах, протоптані нашими предками, нами і нашими дітьми. Земля Ефіопії — наш батько, наша мати і наш брат. Ми виявили вам гостинність і піднесли дорогі подарунки. Та земля Ефіопії — найдорогоцінніше із того, що у нас є, і тому ми не можемо віддати жодної її піщинки.

Переклад з амхарського Е. Ганкіна
(Сказки народів Африки. — Минск: Юнацтва, 1991)

БІБЛІЯ ЧИ ЗЕМЛЯ?

У 60-х роках, коли я навчалася в Ленінградському Технологічному Інституті, наш викладач, професор Марк Маркович Ольшанський, розповів нам, студентам, про зустріч, у якій він особисто брав участь.

Була організована зустріч з представниками племен Південної Америки та Африки. Йшлося про проблеми християнської віри. І ось один літній вождь древнього африканського племені сказав приблизно таке:

— Так, віра в Господа Бога нашого Ісуса Христа — сильна віра, нічого не скажеш. І Біблія — також дуже сильна книга. Але сто років тому ми цього не знали. Сто років тому

до нас прийшли проповідники християнської віри. У їхніх руках була Біблія, а в наших — наша земля, ріки, стада худоби. Прошло всього лише сто років, і все змінилось. Тепер в наших руках Біблія, а в їхніх — наша земля, ріки, стада худоби...

Є над чим замислитися, чи не правда? .. Кожна людина, що поважає себе передусім як власника голови і розуму, повинна скласти свою думку — що таке книга Біблія, тому що неуцтво — найбільший злочин, бо від нього всі біди людства

Олена Павлова
(Людина земна — феномен космічний. — К., 1993. — С. 3)

ВІНЧАННЯ ЗА ЗВУЧАЄМ ПРЕДКІВ

КОЛО СВАРОЖЕ

Слова Галини Лозко
Муз. Вогнедара Шапошника

I

Спочатку було мовчання,
а мова з'явилась зі слів,
Бо мова - молва - молитва
до Українських Богів.
Летять Соколи Різдвяні
творити нам Світ Ясний,
І Коло Свароже у Праві
повернеться до весни.

Приспів:

Це - наше Коло Свароже -
мудрість Прабатьків;
Коло Свароже -
безмежний плін віків;
Коло Свароже -
Богів Космічний Дар;
Коло Свароже -
український календар.

II

Запалить Сонця Мати Слава
і писанку нам принесе;
Цвістимуть квітки у травах,
Великдень воскресить усе;
Ярило в серця влучає -
запалює на любов...
А Коло зупину не знає -
все крутиться знов і знов!

III

А ніч найкоротша настане -
Купайло прийде у вінку,
Перун прогримить дощами
і Землю омие п'янку...
А Спаси встають із пшениці,
що родить Матуся Земля.
За ними придуть Рожаниці
вітати нове немовля.

Приспів:

Це - наше Коло Свароже -
Богів Космічний Дар;
Коло Свароже -
український календар;
Хто Коло це знає,
той Предків Скарб знайде!
Хто Коло це знає,
той вічно хай живе!

(Ноти див. на ст. 33)

